

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
2020-DR-089

**KOSGEB DESTEĞİ İLE İŞ KURAN GİRİŞİMCİLERİN
KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLERİN SWARA YÖNTEMİ
İLE ÖNCELİKLENDİRİLMESİ:
Aydın İlinde Bir Uygulama**

**Hazırlayan
Tuğrul BIYIK**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Engin ÇAKIR**

AYDIN – 2020

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../...../2020

Tuğrul BIYIK

ÖZET

KOSGEB DESTEĞİ İLE İŞ KURAN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLERİN SWARA YÖNTEMİ İLE ÖNCELİKLENDİRİLMESİ: AYDIN İLİNDE BİR UYGULAMA

Tuğrul BIYIK

Doktora Tezi, İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Engin ÇAKIR

2020, XXXIV + 261 sayfa

Son yıllarda KOSGEB'in verdiği eğitimlerin ve desteklerin de etkisiyle pek çok girişimci işyeri açmış ve KOSGEB'in girişimciliğe yönelik desteklerinden yararlanmışır. Bu çalışmada girişimcilerin; iş kurma, işlerini yürütme ve KOSGEB Desteklerinden faydalanma konusunda yaşamış olduğu problemler değerlendirilmiş olup, bu amaçla Aydın ilinde KOSGEB Desteği ile işini açan girişimcilere ve KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline SWARA yöntemini esas alan bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerinde sırasıyla; girişimcilik kavramı, girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler, KOSGEB ve girişimciliğe yönelik KOSGEB Destekleri ve çalışmada kullanılan SWARA yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölüm olan uygulama bölümünde yapılan çalışmaya ait bulgular paylaşılmıştır. Tartışma ve sonuç kısmında ise durum tespiti yapılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Hem girişimciler hem de KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin verdiği yanıtlar dikkate alındığı zaman; girişimcilerin işlerini kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler içerisinde, makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerin en önemli problem grubu olarak değerlendirildiği; bu problem grubu içindeki, ekonomik çevre kaynaklı problemlerin, tüm problemler içerisinde en üst sırada yer aldığı görülmektedir. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler içerisinde, başvuru aşaması ile ilgili problemlerin girişimciler tarafından; destek şartlarını sağlama ve devam ettirme ile ilgili problemlerin de KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli tarafından en önemli problemler olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Girişimcilik, Girişimcilerin Karşılaştığı Problemler, KOSGEB, KOSGEB Destekleri, SWARA Yöntemi

ABSTRACT

PRIORITIZATION OF THE PROBLEMS WHICH ARE EXPERIENCED BY THE ENTREPRENEURS STARTED BUSINESSES WITH KOSGEB SUPPORTS, BY USING SWARA METHOD: A STUDY IN AYDIN PROVINCE

Tuğrul BIYIK

Doctoral Thesis, Business Administration

Thesis Advisor: Engin ÇAKIR PhD

2020, XXXIV + 261 pages

In recent years, thanks to the education and supports provided by KOSGEB, many entrepreneurs have opened businesses and benefited from KOSGEB's supports for entrepreneurship. In this study, the problems those are experienced by entrepreneurs while establishing and running businesses and benefiting from KOSGEB Supports, were evaluated. For this purpose, a survey study based on SWARA method was applied to the entrepreneurs those opened their businesses with KOSGEB supports and to the KOSGEB Aydın Directorate personnel, in the province of Aydın. In the first, second and third parts of the study, respectively; Information was given about the concept of entrepreneurship, problems experienced by entrepreneurs, KOSGEB and KOSGEB supports for entrepreneurship and the SWARA method used in this study. In the fourth section the findings of the study were shared. In the discussion and conclusion part, current situation about the case was expressed and solution suggestions were brought.

When the responses are taken into consideration; responses given by both the entrepreneurs and the KOSGEB Aydın Directorate personnel about the problems entrepreneurs may experience in establishing and running businesses, macro and international environmental problems are considered as the most important problem group; It is seen that the problems arising from the economic environment from this problem group are at the top of all problems. Among the problems those entrepreneurs may experience while benefiting from KOSGEB Supports, the problems related to the application phase were evaluated as the most important problems by entrepreneurs; while the problems related to ensuring and maintaining the support conditions were evaluated as the most important problems by KOSGEB Aydın Directorate personnel.

KEYWORDS: Entrepreneurship, Problems Faced by Entrepreneurs, KOSGEB, KOSGEB Supports, SWARA Method

ÖNSÖZ

Ekonomilerin önemli aktörlerinden olan girişimcilerin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Devletler artık toplumdaki girişimcilik faaliyetini artırmak için eğitim ve destek faaliyetlerinin üzerine daha fazla eğilmektedir. Ülkemizde Girişimcilere yönelik eğitim ve destekler özellikle KOSGEB vasıtası ile verilmektedir. KOSGEB teşvikleri ile birlikte pek çok girişimci adayı faaliyete geçerek kendi işyerlerini açma eğilimine girmiştir. İş yerlerini faaliyete geçiren bu girişimciler işlerini kurma ve yürütme ve KOSGEB tarafından verilen desteklerden yararlanma konusunda birtakım problemlerle de karşılaşmaktadır.

Bu çalışmada girişimcilerin karşılaşmış olduğu problemler üzerinde durulmuştur. Yapılan çalışma girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusundaki problemleri ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşmış oldukları problemler olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Bu çalışma hem KOSGEB Desteğinden faydalanan girişimcilere hem de KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline uygulanmıştır. Problemler SWARA yönteminden yararlanılarak önem sırasına göre sıralanıp durum tespiti yapılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Doktora tezimin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen, bilgi birikimi ve deneyimleri ile yol gösteren ve çalışmamda büyük emeği olan danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Engin ÇAKIR'a katkıları ve göstermiş olduğu sabırdan dolayı çok teşekkür ediyorum.

Yine doktora çalışmamda fikir ve tecrübeleri ile tezimde oldukça büyük emeği olan ve anket çalışmasına katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline, tezimle alakalı olarak gerekli veri paylaşımı için izin veren ve veri paylaşımını sıkıntısız yapan kurumum KOSGEB İdaresi Başkanlığına, biraz uzunca ve vakit alıcı olan anket çalışmamda katılan ve sorulara samimiyetle cevap veren tüm girişimcilerimize teşekkürü borç bilirim.

Son olarak özellikle doktora çalışmasını ciddi ciddi bırakmayı düşündüğüm zamanlarda bana destek olan ve beni bu kararımdan vazgeçiren aileme ve bu süreçte sevgi saygı ve anlayışlarını benden esirgemeyen arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tuğrul BIYIK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xxi
TABLolar DİZİNİ.....	xxiii
EKLER DİZİNİ	xxix
KISALTMALAR DİZİNİ	xxxı
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞABİLECEĞİ PROBLEMLER	3
1.1. Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi.....	3
1.1.1. Girişim	3
1.1.2. Girişimci.....	4
1.1.3. Girişimcilik	6
1.1.4. Girişimci Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi	7
1.2. Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik	9
1.2.1. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	9
1.2.2. Temel Girişimcilik Kuramları.....	13
1.2.2.1 Ekonomik Temelli Yaklaşımlar	13
1.2.2.2. Psikolojik Temelli Kuramlar	16
1.2.2.3. Sosyolojik Temelli Kuramlar	17
1.2.3. Türkiye’de Girişimcilik.....	18

1.2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Döneminde Girişimcilik	18
1.2.3.2. 1923-1950 Arası Türkiye’de Girişimcilik	20
1.2.3.3. 1950-1980 Arası Türkiye’de Girişimcilik	22
1.2.3.4. 1980-1990 Arası Türkiye’de Girişimcilik	23
1.2.3.5. 1990 Sonrası Türkiye’de Girişimcilik	24
1.3. Girişimciliğin Önemi.....	25
1.4. Girişimcilerin Temel Özellikleri	26
1.4.1. Kişisel Özellikler	27
1.4.2. Sosyal Özellikler.....	29
1.4.3. Davranışsal Özellikler	30
1.4.4. Teknik ve Yönetmel Özellikler	30
1.5. Girişimci Olma Sebepleri.....	31
1.6. Girişimcilerin Fonksiyonları	32
1.7. Girişimcilik Türleri.....	33
1.8. Girişimciliği Etkileyen Temel Faktörler	37
1.8.1. Bireysel Faktörler	37
1.8.2. Sosyal ve Kültürel Faktörler.....	38
1.8.3. Yasal ve İdari Faktörler	40
1.8.4. Ekonomik ve Finansal Faktörler.....	40
1.8.5. Girişimcilik Alt Yapısı ve Diğer Faktörler	41
1.9. Girişimcilik Süreci	41
1.10. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları.....	43
1.11. Girişimcilikte Başarı ve Başarısızlık Nedenleri	44
1.12. Girişimcilerin Karşılaşabileceği Problemler	45
1.12.1. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler.....	46
1.12.1.1. Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler	46

1.12.1.2. Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği	46
1.12.1.3. Tecrübe Eksikliği	47
1.12.1.4. Motivasyon Kaynaklı Problemler	47
1.12.1.5. Sağlık Problemleri.....	48
1.12.1.6. Kişisel Finansal Yetersizlik.....	49
1.12.1.7. Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler.....	49
1.12.2. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler	50
1.12.2.1. Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler	50
1.12.2.2. Muhasebe ve Finansman Kaynaklı Problemler.....	52
1.12.2.3. Üretim Kaynaklı Problemler	54
1.12.2.4. Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler	55
1.12.2.5. İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler.....	56
1.12.2.6. Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler	57
1.12.2.7. Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler	57
1.12.2.8. Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri.....	58
1.12.3. Mikro Çevre Kaynaklı Problemler.....	59
1.12.3.1. İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler.....	59
1.12.3.2. Müşterilerden Kaynaklı Problemler	60
1.12.3.3. Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler	60
1.12.3.4. Rakiplerden Kaynaklı Problemler	61
1.12.3.5. İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler	62
1.12.3.6. Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler	60
1.12.3.7. Finansman Kuruluşları ile İlgili Problemler.....	63
1.12.3.8. Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler	64
1.12.4. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	65
1.12.4.1. Politik Çevre Kaynaklı Problemler	65

1.12.4.2. Yasal Çevre ve Yükümlülükler.....	65
1.12.4.3. Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler.....	66
1.12.4.4. Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler.....	67
1.12.4.5. Sosyo-Kültürel Çevre Kaynaklı Problemler.....	67
1.12.4.6. Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler.....	68
1.12.4.7. Doğal Çevre Kaynaklı Problemler.....	68
1.12.4.8. Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler.....	69
2. BÖLÜM.....	70
2. KOSGEB VE GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELİK KOSGEB DESTEKLERİ.....	70
2.1. KOSGEB.....	70
2.1.1. KOSGEB ile İlgili Genel Bilgiler.....	70
2.1.2. KOSGEB'in Teşkilat Yapısı.....	71
2.1.3. KOSGEB'in Görevleri.....	71
2.1.4. KOSGEB'in Hedef Kitlesi.....	74
2.1.5. Mevcut KOSGEB Destekleri.....	75
2.1.5.1. Girişimcilik Destekleri.....	76
2.1.5.2. AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri.....	76
2.1.5.3. İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri.....	77
2.1.5.4. KOBİ Finansman Destekleri.....	79
2.1.5.5. Laboratuvar Hizmetleri.....	80
2.1.5.6. İŞGEM/TEKMER Programı.....	80
2.2. Girişimciliğe Yönelik KOSGEB Destekleri.....	81
2.2.1. Girişimcilik Destek Programı.....	81
2.2.1.1. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi.....	82
2.2.1.2. Yeni Girişimci Desteği.....	84
2.2.1.3. İş Geliştirme Merkezi Desteği.....	97

2.2.1.4. İş Planı Ödülü.....	99
2.2.2. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı	100
2.2.2.1. Girişimcilik Eğitimi.....	100
2.2.2.2. Yeni Girişimci Programı	101
2.2.2.3. İŞGEM/TEKMER Programı	110
2.2.2.4. İş Planı Ödülü.....	111
2.2.3. Diğer Destek Programlarındaki Girişimcilere Yönelik Hususlar	111
2.2.3.1. Ar-Ge ve İnovasyon Programı	112
2.2.3.2. Endüstriyel Uygulama Programı	113
2.2.3.3. KOBİ Finansman Destek Programı.....	113
2.2.4. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler	114
2.2.4.1. Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme Konusundaki Problemler	114
2.2.4.2. Eğitim Alınması ile İlgili Problemler	116
2.2.4.3. Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler	116
2.2.4.4. Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler	118
2.2.4.5. Ödeme Talebi ve Destek Alma Sürecinde Yaşanan Problemler	119
2.2.4.6. Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyuma ile İlgili Problemler	121
2.2.4.7. Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler.....	121
2.2.4.8. Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar	122
2.2.4.9. KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler	122
2.3. Aydın İli ve Aydın İlinde KOSGEB Destekleri	123
2.3.1. Aydın Bölgesine Ait Genel Özellikler	123
2.3.2. KOSGEB Aydın Müdürlüğü.....	127
2.3.3. Aydın İlinde Verilen KOSGEB Destekleri.....	128
3. BÖLÜM.....	136

3. METODOLOJİ	136
3.1. Karar Verme Kavramı	136
3.2. Çok Kriterli Karar Verme.....	137
3.3. SWARA Yöntemi.....	140
4. BÖLÜM.....	146
4. UYGULAMA	146
4.1. Uygulamanın Amacı ve Yöntemi.....	146
4.2. Daha Önce Yapılan Benzer Çalışmalar.....	146
4.3. Problemlerin Belirlenmesi.....	151
4.4. Katılımcıların Belirlenmesi ve Uygulama.....	156
4.5. Katılımcılara Ait Özellikler.....	159
4.4. Araştırmaya İlişkin Bulgular	161
4.4.1. Girişimcilerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Genel Bulgular	161
4.4.2. KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personelinin Verdiği Yanıtlara İlişkin Genel Bulgular.....	166
4.4.3. Cinsiyet Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	171
4.4.4. Medeni Durum Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	177
4.4.5. Yaş Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	183
4.4.6. Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	190
4.4.7. Faaliyet Gösterilen Sektöre Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	194
4.4.8. Yararlanılan Destek Programına Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	212
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	222

6. KAYNAKLAR	235
7. EKLER	255
ÖZGEÇMİŞ	261

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Girişimcilerin İşlerini Kurarken ve Yürütürken Karşılaşabileceği Problemler...	154
Şekil 4.2. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler	156

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Orta Çağdan Bilgi Toplumuna Kadar Girişimci Tanımları	5
Tablo 1.2. Girişimcilik Tanımı İçerik Analizi Sonuçları.....	6
Tablo 1.3. Girişimcilik Konusunda Cumhuriyet Öncesinde Gerçekleşenler ve Karşılaşılan Engeller	20
Tablo 1.4. Sık Karşılaşılan Girişimci Özellikleri	26
Tablo 1.5. Girişimcilik için Gerekli Olan Beceri Türleri	27
Tablo 2.1. Aydın İli Yıllara Göre Nüfus ve Nüfus Artış Hızı.....	124
Tablo 2.2. Aydın İli Alınan ve Verilen Göç Bilgileri.....	124
Tablo 2.3. Seçilmiş Veriler ile Aydın İli Ekonomik Göstergeleri.....	125
Tablo 2.4. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğünce Verilen Destek Tutarı	129
Tablo 2.5. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğünce Verilen Desteklerden Yararlanan İşletme Sayısı.....	130
Tablo 2.6. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Bünyesinde Düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Verileri	130
Tablo 2.7. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Yeni Girişimci Desteği Kurul Karar Sonuçları.....	131
Tablo 2.8. KOSGEB Aydın Müdürlüğünde Kayıtlı 2010-2019 Yılları Arasında Yeni Girişimci Desteği Taahhütnamesi Teslim Eden İşletme Sayısı	132
Tablo 2.9. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Tarafından Yeni Girişimci Desteği Kapsamında Verilen Destek Detayları.....	132
Tablo 2.10. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Bünyesinde Yeni Girişimci Desteği Kapsamında Destek Kullanan Yararlanıcı Sayısı	133
Tablo 2.11. 2019 Yılı Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Değerlendirme Sonuçları	134
Tablo 2.12. 2019 Yılında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Tarafından Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Kapsamında Verilen Destek Detayları	134

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Girişimcilere Ait Bilgiler	159
Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeline Ait Bilgiler	161
Tablo 4.3. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular).....	162
Tablo 4.4. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular).....	162
Tablo 4.5. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular).....	163
Tablo 4.6. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)	163
Tablo 4.7. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular).....	164
Tablo 4.8. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)	164
Tablo 4.9. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)	166
Tablo 4.10. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)	167
Tablo 4.11. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)	167
Tablo 4.12. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)	168
Tablo 4.13. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular).....	168
Tablo 4.14. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular).....	169
Tablo 4.15. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular).....	169

Tablo 4.16. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın M¼d¼rl¼đ¼ Personeli: Genel Bulgular).....	171
Tablo 4.17. Girişimcilerin İş Kurma ve Y¼r¼tme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular).....	172
Tablo 4.18. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	172
Tablo 4.19. Kurulan İşletme ve İşletmenin İÇ Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	173
Tablo 4.20. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	174
Tablo 4.21. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	174
Tablo 4.22. Girişimcilerin İş Kurma ve Y¼r¼tme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin B¼t¼nleřik Nihai Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular).....	175
Tablo 4.23. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular).....	177
Tablo 4.24. Girişimcilerin İş Kurma ve Y¼r¼tme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular).....	178
Tablo 4.25. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	178
Tablo 4.26. Kurulan İşletme ve İşletmenin İÇ Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	179
Tablo 4.27. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	180
Tablo 4.28. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Fakt¼r¼ne G¼re Bulgular)	180

Tablo 4.29. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)	181
Tablo 4.30. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)	183
Tablo 4.31. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	184
Tablo 4.32. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	184
Tablo 4.33. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	185
Tablo 4.34. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	186
Tablo 4.35. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	187
Tablo 4.36. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	187
Tablo 4.37. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)	189
Tablo 4.38. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	190
Tablo 4.39. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	191
Tablo 4.40. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	193
Tablo 4.41. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	195

Tablo 4.42. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	196
Tablo 4.43. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)	198
Tablo 4.44. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular).....	201
Tablo 4.45. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)	203
Tablo 4.46. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular).....	204
Tablo 4.47. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular).....	205
Tablo 4.48. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)	206
Tablo 4.49. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular).....	207
Tablo 4.50 Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)	208
Tablo 4.51. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular).....	211
Tablo 4.52. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	212
Tablo 4.53. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular).....	213

Tablo 4.54. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	214
Tablo 4.55. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	215
Tablo 4.56. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	217
Tablo 4.57. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	218
Tablo 4.58. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)	220

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Karar Verici Örnek Anket Formu	255
--	-----

KISALTMALAR DİZİNİ

AHP:	Analitik Hiyerarşi Prosesi
ANP:	Analitik Ağ Süreci
ARAS:	Additive Ratio Assessment
AYTO:	Aydın Ticaret Odası
BAMS:	Bürokrasinin Azaltılması ve Mevzuatın Sadeleştirilmesi Çalışmaları
BKK:	Bakanlar Kurulu Kararı
CODAS:	Combinative Distance-Based Assessment
COPRAS:	Complex Proportional Assessment
ÇKKV:	Çok Kriterli Karar Verme
EDAS:	Evaluation Based on Distance from Average Solution
EFT:	Elektronik Fon Transferi
ELECTRE:	Elimination Et Choix Traduisant la Réalité
EVAMIX:	Evaluation of Mixed Data
GEKA:	T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı
GGDP- G:	Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Geleneksel Girişimci Desteği
GGDP- İ:	Girişimciliği Geliştirme Destek Programı İleri Girişimci Desteği
GRA:	Gri İlişkiler Analizi
IMF:	International Monetary Fund
İSO:	İstanbul Sanayi Odası
İŞGEM:	İşletme Geliştirme Merkezi
İŞKUR:	Türkiye Çalışma ve İş Kurumu
K:	Kriter
KBS:	KOBİ Bilgi Sistemi Yazılımı
KDV:	Katma Değer Vergisi
KEMIRA:	Kemeny Median Indicator Accordance

KEMIRA-M:	Kemeny Median Indicator Rank Accordance-Modified
KOBİ:	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖİDD:	Küçük Ölçekli İşletme Kurma Danışmanlığı Desteği Programı
KV:	Karar Verici
MABAC:	Multi-Attributive Border Approximation Area Comparison
MACBETH:	Measuring Attractiveness by a Categorical Based
MAUT:	Multi Attribute Utility Theory
MOORA:	Multi-Objective Optimization on the Basis of Ratio Analysis
NACE:	Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne
OCRA:	Operational Competitiveness Rating
OECD:	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSB:	Organize Sanayi Bölgesi
PROMETHEE	Preference Ranking Organization Method For Enrichment Evaluations
SAW:	Simple Additive Weighting
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SWARA:	Step-wise Weight Assessment Ratio Analysis
TDK:	Türk Dil Kurumu
TEKMER:	Teknoloji Geliştirme Merkezi
TGB:	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TİM:	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TODIM:	Iterative Multi Criteria Decision Making
TOPSIS:	Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution
TTK:	Türk Ticaret Kanunu
TTO:	Teknoloji Transfer Ofisi
TUGİAD:	Türkiye Genç İş adamları Derneği

- TÜİK:** Türkiye İstatistik Kurumu
- VIKOR:** Vise Kriterijumska Optimizacija I Kompromisno Resenje
- YGD:** Yeni Girişimci Desteği
- WASPAS:** Weighted Aggregated Sum Product Assessment

GİRİŞ

Girişimcilik günümüzün popüler kavramlarından biridir. Devletin açık bir biçimde, girişimciliği teşvik etmesi ile birlikte son yıllarda işyerini açan girişimci sayısında dikkate değer bir artış görülmektedir. Devletin özellikle KOSGEB vasıtasıyla verdiği desteklere rağmen, girişimciler işyeri açılışı ve açılan işin yürütülmesi aşamalarında kimi zaman işletmenin kapanması ile sonuçlanan problemler ile karşılaşabilmektedir. Karşılaşılan problemlerin bir ya da birden fazla kaynağı olabilir.

Bu tez çalışmasının temel amacı, Aydın ilinde KOSGEB desteği kullanarak işyerini açan girişimcilerin, işyerlerini açma ve yürütme konusunda yaşamış olduğu problemlerin ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemlerin analiz edilmesidir.

Çalışmamızın önemi, literatür taraması sırasında, yapılan çalışmaların bir kısmının; kadın girişimci, genç girişimci gibi sadece belli bir kısım girişimci türünün problemleri ile ilgilendiği, genel olarak girişimcilerin ele alındığı çalışmalarda ise konunun genellikle kısıtlı bir biçimde ya da belli konular üzerinden ele alındığı değerlendirilmesi yapılabilir. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda yaşamış oldukları problemler ile ilgili çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Çalışmalarda kullanılan yöntemler incelendiği zaman; Likert ölçeğine dayalı anket çalışmaları, mülakat yöntemi ve nitel yöntemlere dayalı çalışmalar öne çıkmaktadır. Çalışmamızda girişimcilerin işi kurma ve yürütme sürecinde yaşamış olduğu problemler ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken yaşamış olduğu problemler bütüncül olarak ele alınmıştır. Bununla beraber çalışmada önce yapılan çalışmalardan farklı bir yöntem olan Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden, SWARA yöntemi esas alınmıştır. Anket çalışması hem KOSGEB'den destek alan girişimcilere hem de KOSGEB personeline uygulanmıştır. Bu özellikler bakımından, çalışmamız diğer çalışmalardan farklılıklar içermektedir.

Araştırmamızın hedef grubu içerisinde yer alan girişimcilerden ve KOSGEB personelinden öncelikli olarak çalışmaya katılma yönünde rızaları alınmıştır. Katılım sağlamak istemeyen kişilere anket uygulanmamıştır. Bu bakımdan katılımcıların sorulara samimiyetle yanıt verdikleri varsayılmaktadır. Katılımcıların yanıtlarının, anket uygulayıcısından etkilenmediği ve çalışmada araştırmacı beklenti etkisinin olmadığı varsayılmaktadır.

Aydın ili sınırları içerisinde yer alan ve sadece KOSGEB Desteği ile işyerini açan girişimciler ve KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli araştırmanın hedef kitlesi içerisinde yer almaktadır. Diğer kurum ve kuruluşlar desteği ile işini açan girişimciler ve KOSGEB desteği olmadan işyerini açan girişimciler, araştırmamızın konusu değildir. Bu bakımdan elde edilen sonuçlar girişimcilerin karşılaştırmış oldukları problemler ile ilgili genel bir fikir verse de farklı yer ve farklı hedef kitleye uygulanan benzer çalışmalar farklı sonuçlar verebilir.

Materyal ve yöntem, tezde SWARA yöntemini esas alan bir anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaştırmış oldukları problemler ile ilgili iki aşamalı, ikinci bölümde ise girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda karşılaştırmış oldukları problemler ile ilgili tek aşamalı anket çalışması yapılmıştır. Bu anket hem KOSGEB Desteği ile işini kuran girişimcilere hem de KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline uygulanmıştır. Yapılan anket neticesinde elde edilen yanıtlar SWARA yöntemi ile analiz edilerek girişimcilerin karşılaştırmış oldukları problemler önem sırasına göre sıralanmıştır. Daha sonra çıkan tablo üzerine yorumlar yapılmış ve öneriler getirilmiştir.

Tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde girişimcilik kavramı ve girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında genel olarak girişimcilik ile ilgili bilgi verilmiş ve girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler uygulamamızda ele alındığı şekilde detaylı bir biçimde açıklanmıştır. İkinci bölümde, KOSGEB ve girişimciliğe yönelik KOSGEB Destekleri başlığı altında KOSGEB ve KOSGEB Destekleri hakkında, girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler hakkında ve Aydın ilinde girişimciliğe yönelik olarak verilen KOSGEB destekleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde, metodoloji başlığı altında Çok Kriterli Karar Verme yöntemleri ve SWARA yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde ise uygulama neticesinde ortaya çıkan bulgular paylaşılmıştır.

1. BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞABİLECEĞİ PROBLEMLER

Bu bölümde girişimcilik kavramı ve girişimcilerin girişimcilik sürecinde karşılaşılabilecekleri problemler ele alınmıştır.

1.1. Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi

Bu başlık altında girişimciliğin kavramsal çerçevesi, girişimcilik kavramı ile ilişkili ve benzer kavramlar birlikte ele alınarak açıklanacaktır.

1.1.1. Girişim

Girişim kavramı ile ilgili, literatürde pek çok değişik tanımla karşılaşılmaktadır. Türk Dil Kurumunun tanımlamasına göre girişim; bir işe girişme, teşebbüs olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Girişim bazı tanımlarda doğa, sermaye ve emeğin bir araya getirilmesi ile ortaya çıkan bir yapı olarak geçerken (Küçük, 2005: 25), bazılarında ise, ihtiyaçları karşılamak üzere, mal ve hizmetleri üretmek ve sahibine kâr sağlama amacı taşıyan bir işletme ya da girişimcilerin ticarî faaliyetlerini ortaya koymak amacıyla kurmuş oldukları ekonomik birim şeklinde tanımlanmıştır (Erdoğan, 2008: 4).

Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) girişim kavramı için üç farklı tanıma yer vermektedir. Birinci tanıma göre girişim, üretim faaliyetlerinin gerçekleşmesi için gerekli olan tüm işlevleri doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol eden birim olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre işletmeler, yarı işletmeler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve resmi olarak tescil edilmemiş girişimler de girişim olarak kabul edilmektedir. OECD'nin kullandığı diğer tanım ise Avrupa Birliğinin kullanmış olduğu girişim tanımıdır. Bu tanıma göre girişim, kanuni olarak bir araya gelen birimlerin en küçük birleşimidir, bu birim mal ve hizmet üretimi üzerine oluşmuştur ve başta kaynak tahsisi gibi konularda belirli seviyeye kadar özerkliğe sahiptir. OECD'ye ait bir diğer tanım ise girişimi mal ve hizmet üretme yeteneğine sahip kurumsal bir ünite olarak tanımlar. Bu tanıma göre girişim bir işletme, tüzel bir kişilik ya da kâr amacı gütmeyen bir kuruluş ya da resmi olarak tescil edilmemiş bir şirket olabilir (Topkaya, 2013: 5-6).

Girişim veya teşebbüs kavramı ve işletme kavramı pek çok durumda birbirinin yerine kullanılmaktadır. Girişim kavramı ve işletme kavramları arasındaki fark vurgulanmak istenirse girişim kavramının işletme kavramından daha geniş bir kavram olduğu söylenebilir. Bu yaklaşıma göre, işletme fabrika, atölye, büro ve mağaza gibi daha çok üretim ve satış fonksiyonu olan teknik bir birimdir. Girişim ise kaynaklarını kullanma ve karar verme konusunda özerkliğe sahip daha hukuki, ekonomik ve mali bir birimdir (Dolgun, 2003: 4).

1.1.2. Girişimci

Türk Dil Kurumu (TDK) (2019) girişimci kavramı için iki tanım sunmaktadır. Birincisi “*Üretim için bir işe giren, kalkışan kimse, müteşebbis.*” diğeri ise “*Ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse, müteşebbis.*” dir.

Latince “intare” kökünden gelen girişimci, entrepreneur kavramının (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 63), bilinen ilk kullanımı 1437 yılında yayınlanmış olan ‘Dictionnaire de la Langue Francaise’ isimli Fransızca sözlükte olmuştur. ‘Entre’ ve ‘preneur’ tercih yapmak ya da bir işi yüklenmek anlamına gelen Fransızca kelimelerdir. Girişimci kavramı bu iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşmuştur (Zimmerman, 2008: 19).

Orta Çağ Fransızcasında, herhangi bir şey yapmayı çağrıştıran ve gerekli işlerin yapılmasını sağlayan kişi anlamına gelen girişimci kavramı, on beşinci yüzyıldan itibaren bazı işlerin yapılmasını sağlayan kişi olarak kullanılmaya başlanmıştır. On beşinci yüzyıldan on yedinci yüzyıla kadar girişimci kavramı, toprak sahipleri ya da devlet tarafından yaptırılan büyük işleri yüklenen kişiler için kullanılmıştır. Girişimcilik kavramının teorik manada ilk kullanımı 1730’larda Richard Cantillon tarafından olmuştur. Toplum geliri belirli olan ve belirsiz olanlar şeklinde iki kısma ayıran Cantillon’a göre girişimciler toplumun geliri belirsiz olan kısmında yer almaktadır. Cantillon’un tanımlaması ile birlikte girişimci kavramı tanımlanırken, risk üstlenme olgusu da eklenmeye başlanmıştır. Cantillon, girişimciyi para karşılığı ya da belirli bir ücret karşılığında çalışmayan herhangi bir birey olarak tanımlamıştır. Cantillon’a göre girişimci, belirli ürünleri bugünün fiyatından satın alıp, gelecekte oluşacak olan belirsiz bir fiyattan satmaktadır (Uygun, 2006: 8-9).

Geçmişten günümüze girişimci tanımları Tablo 1.1’de özetlenmiştir;

Tablo 1.1. Orta Çağdan Bilgi Toplumuna Kadar Girişimci Tanımları

Tarihi Dönem	Bilim Adamı	Girişimci Hakkındaki Görüşler
İlk Çağ	-	Hayatını idame ettirmek için arayış içerisinde olan hür kimselerdir.
Orta Çağ	-	Büyük ölçekli üretim projelerinin yöneticisidir. Risk unsuru yoktur.
17. yüzyıl	-	Girişimci, hükümetle yapılan sabit fiyatlı sözleşmelerin, kâr ya da zarar riskini üstlenen kişidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimci, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcinin kazancı, sermayenin getirisinden ayrılmıştır.
1876	Francis Walker	Fon sağlayıcı ile proje sahibi girişimcinin kazançları ayrılmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilik yapan ve yeni teknoloji geliştiren kimsedir.
1961	David McClelland	Girişimci, faal ve ılımlı riskleri alan kimsedir.
1964	Peter Drucker	Girişimci, fırsatları en üst düzeye çıkararak kişidir.
1975	Albert Shapero	Girişimci örgütün sosyal ve ekonomik işleyişinde inisiyatif kullanan ve muhtemel başarısızlık riskini üstlenen kişidir.
1980	Karl Vesper	Girişimci ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı algılanmaya başlamıştır.
1983	Gifford Pinchot	İç girişimci, faaliyette olan bir örgüt içerisindeki çalışan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci zaman ve gayret sarf ederek farklı değerler üreten, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ya da manevi karşılık alan kişidir.
1995	Peter Drucker	Girişimci elindeki kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına aktaran ve orada tutmayı başarabilen kişidir.
1999	Jeffrey Timmons	Girişimci çağdaş önderlikle dengelenmiş davranış ve düşünüş biçimine sahip, dürüstlük ve samimiyetle doğruların inşasını yapan kişidir.
2001	Philip A. Wickham	Girişimci belirli bir projeyi kendi girişimcilik anlayışı ile geliştiren kişidir.
2002	G. Brenkert	Girişimci piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.
2003	L. W. Busenitze	Ekonomik refahın oluşmasında başrol oynayan kişidir.

Kaynak: (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 66) (Hisrich 1998: 6), (Çelik 2006: 468), (Özkara vd. 2006: 222), (Timmons 1999: 33). dan aktarıyor.

Tablo 1.1’de girişimcilik kavramı ile ilgili algının ve buna bağlı olarak tanımların zaman içerisinde değiştiği görülmektedir. Farklı zaman dilimleri için farklı kapsamlarda ifade edilen girişimcilik hakkındaki görüşler, aynı zamanda yaşayan farklı düşünürler için de değişiklikler gösterebilmektedir. Bu bağlamda tek ve net bir girişimci kavramından söz etmek mümkün değildir. Girişimci kavramı ile ilgili farklılaşan görüşler, girişimcilik kavramının da farklı zaman dilimleri ve farklı düşünürler için değişiklik göstermesine neden olmaktadır.

1.1.3. Girişimcilik

Türk Dil Kurumu (2019) girişimcilik kavramını girişimci olma durumu olarak tanımlamaktadır. Girişimcilik ve girişimci kavramları birbiri ile aynı olmayan, fakat birbiri ile alakalı kavramlardır. Girişimcilik bir süreci ifade ederken girişimci ise bu süreçte yer alan kişiyi ifade etmektedir (Özkul ve Dulupçu, 2007: 99).

Girişimcilik, düşünce, yetenek, bilgi ve sermayenin bir araya getirilmesini mecbur hale getirmektedir. Girişimcilik süreci, çok açık olmayan bir şekilde, riskli ve bazen de rastgele ve özensiz olabilir. Ancak, bu süreç her zaman dinamiktir. Geçmişten günümüze, girişimcilik kavramının tanımlanması ile ilgili bakış açılarında oldukça fazla çeşitlilik söz konusudur (Erdoğan, 2008: 40).

Tablo 1.2. Girişimcilik Tanımı İçerik Analizi Sonuçları

Girişimcilik Tanımı Boyutu	Kullanım Sıklığı
Organizasyon/ İşletme / Firma-Yaratma / Başlama / Kurma	34
Eldeki Kaynakları Dikkate Almadan Fırsatları Kovalama / Takip / Arama / Peşine Düşme	14
Fırsatları Algılama	7
Gerekli Kaynakları Bir Araya Getirme	6
Yeni Bileşimlerin Bir Araya Getirilmesi	6
Risk Alma / Üstlenme	4
Yenilik	4
Organizasyon Sahibi ya da Çalışanı Olma	3
Yeni Bir Firma Kurarak ya da Mevcut Organizasyonları Kullanılarak Gerçekleştirilen Girişimcilik Faaliyeti	3
Serbest Çalışma-Otonomi- Özerklik / Bağımsızlık	3
Fırsat Yaratma	2
Fırsatlara Karşı Teyakkuz Halinde Olma	2
Değer Yaratımı	2
Yaratıcılık	2
Belirsizlik	2
Büyüme	1
Değişim	1

Kaynak: (Uygun, 2006; 13)

Sosyal Bilimler atf indeksinde yer alan ve girişimcilik alanında en geçerli dergilerden biri olan Entrepreneurship Theory and Practice dergisinde 1988-2004 yılları arasında yayınlanan girişimcilik ve girişimci kavramlarının tanımlandığı makaleler incelendiği zaman

girişimciliğin Tablo 1.2.'de belirtilen kavramlar ile tanımlandığı tespit edilmiştir (Uygun, 2006: 13).

Girişimciliğin ekonomik refaha fayda sağlamanın yanında, özellikle son dönemde toplumun dikkatini üzerinde toplamasını sağlayan üç etken vardır. Bu özellikler (Çetindamar, 2002: 17);

- Girişimciliğin, işsizliğin azaltılması ve giderilmesi açısından bir alternatif olarak görülmesi,
- Değişen ve süreç içerisinde güçlenen ekonomide girişimciliğin payının artması,
- İktisat ve işletme disiplinlerinde meydana gelen gelişmelerin sonucunda girişimciliğin ilgili alanlara kendini kabul ettirmesidir.

1.1.4. Girişimci Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi

Bu başlık altında girişimcilik kavramı ile çoğu zaman karıştırılan ya da girişimci kavramı yerine kullanılan; yöneticilik, esnafılık, tacirlik, işletme sahipliği, liderlik, işverenlik ve sermayedarlık kavramları açıklanıp, girişimcilik kavramı ile ilişkisi ele alınacaktır.

Yöneticilik: Yönetici kavramını basit bir biçimde, “başkalarına iş gördüren kişi” olarak tanımlamak mümkündür. Klasik iktisat teorisine göre; emek, sermaye ve doğal kaynaklar üretim faktörleri olarak kabul edilmektedir. Teknolojinin ilerlemesi, tekniğin gelişmesi ve bilgi toplumuna geçilmesi ile birlikte insan mal ve hizmetlerin meydana getirilmesinde en önemli faktör haline gelmiştir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 12).

Girişimci sadece girişimci fonksiyonunu ya da hem girişimci hem de yönetici fonksiyonunu yerine getirebilir. Bununla beraber, yönetici olgusunu girişimci olgusundan farklı bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir (Öztürk, 2003: 127).

Risk ve sorumluluk dengesi, girişimci ve yönetici arasındaki en önemli farktır. Girişimci riski kendi adına üstlenirken, yönetici risk ve sorumluluğu girişimci hesabına üstlenmektedir. Yönetici, yöneten, yönetilen ve hesap veren konumdadır; yönetici belirli bir süre içinde, emrine tahsis edilmiş olan kaynakları, amaç ve hedefler belirleyerek veyahut belirlenmiş amaç ve hedefleri gerçekleştirmek için, oluşan gelişmeleri de dikkate alarak sevk ve idare ederken, kaynakların kullanımı ve verimliliğinden sorumludur (Fidan, 2002:47)

Esnaflık: Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) (2011) 15. Maddesinde esnaf; *“İster gezici olsun ister bir dükkânda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedenî çalışmasına dayanan ve geliri 11 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi esnafdır.”* şeklinde tanımlanmıştır. Esnaf, tacir ile iş gören kavramları arasında bir manaya sahiptir. Yetersiz de olsa yine de bir miktar sermayesinin olması ve bağımsız çalışması yönünden tacire benzemektedir

Tacirlik: TTK (2011) 12. maddeye göre;

“Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir”

“Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.”

“Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.”

Tacir olarak kabul edilmek için işletmenin açıldığının bildirilmesi şarttır. Tacirler iflasa tabidirler, bir ticaret unvanı kullanırlar, kanunda belirtilen ve tutulması zorunlu olan defterleri tutarlar, işletmelerini ticaret siciline kaydettirirler, ticari iş karinesine tabidirler ve ticari faaliyetleri için fatura kullanmak zorundadırlar (Baktır, 1997: 74).

İşletme Sahipliği: İşletme sahipliği kavramı, girişimci kavramı gibi kişiye birçok sorumluluk yüklenmez. İşletme sahibi olmanın tek koşulu, bir işletmenin mülkiyetine sahip olmaktır. Bir işletmenin hepsine ya da belli bir kısım hissesine sahip olan herkes işletme sahibi olabilmektedir (Akpınar, 2009; 27).

Liderlik: Türk Dil Kurumuna (2019) göre lider kelimesi Fransızca kökenli bir kelimedir ve *“önder”* ve *“şef”* anlamına gelmektedir. Yönetici, girişimci ya da bu özellikleri aynı anda bulundurması gereken işletme sahibinin etkili bir lider olması şarttır. Yöneticilik, temel yönetim fonksiyonlarının meydana getirilmesi ile ilgili bir kavramken, liderlik işin yapılması hususu dikkate alındığı zaman, daha insani bir kavramdır (Leblebici, 2006: 62).

İşverenlik: Sosyal güvenlik literatüründe, bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiler işçi olarak tanımlanmaktadır. İşçi çalıştıran gerçek kişi ya da tüzel kişilikler işveren olarak adlandırılmaktadır (Çöğöglü, 2003: 31). İşveren, işçi ya da iş gören istihdamı yapan, işgücü kiralayan ve bu sıfatla işgücü sahiplerine karşı sorumluluğu olan kişidir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 13).

Sermayedarlık: Sermayedar kavramı, bir işletme meydana getirmek için gerekli olan sermayeye, yani mal veya hizmet üretmek adına gerekli olan üretim araçlarına sahip olan kişi anlamına gelmektedir. Uygulamada sermayedarların bazı durumlarda bizzat yatırıma girişmesi ve işletme sahibi olması durumları olduğundan, sermayedar ve girişimci kavramları sıkça karıştırılan kavramlardandır. Hâlbuki girişimcilik, risk alma yaratıcılık ve dinamizm gibi özellikler de gerektirir. Bütün sermaye sahiplerinde bu özelliklerin bulunması beklenemez. İstikrarlı kazanç sağlayan bir fırsat, bazen bir girişimden çok daha karlı olarak görünebilir. Bu koşullarda sermayedar için risk almak yerine sermayesini daha güvenli yatırımlara aktarması daha mantıklı olacaktır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 14).

1.2. Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik

Girişimcilik, insan ile birlikte tarih boyunca var olmuş; zamanın, toplumların ve şartların değişmesi ile birlikte değişiklik göstermiştir. Bu bağlamda girişimciliğin tarih boyunca göstermiş olduğu değişimin ortaya konulması, çalışmamız açısından yararlı olacaktır. Bu başlık altında dünyada ve Türkiye’de girişimciliğin gelişimi üzerine bilgi verilmiştir.

1.2.1. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Girişimciliğin, insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. İnsanlığın ortaya çıkmasından bu yana kişilerin herhangi bir sınırı olmayan ihtiyaçlarını sınırlı kaynaklar ile karşılamak için ortaya koydukları üretim ve ticaret faaliyetleri girişimcilik kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Dolgun, 2003: 9). İnsanların hayatlarını devam ettirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için yapmış olduğu tüm faaliyetler, girişimcilik kavramı içerisinde ele alınabilir. Avcılık, hayvancılık, tarım, üretim ve ticaret faaliyetleri, insanoğlunun başlangıçtan beri girişimci olduğunu ortaya koymaktadır (Yalçın, 2007: 7).

Başlangıçta avcı ve toplayıcı olduğu kabul edilen insanların, daha sonra yerleşik hayata geçmesi ile birlikte insanın hayatında daha çok önem kazanmaya başlayan tarım

faaliyetleri, ilk defa ihtiyaçtan fazlasının üretilmesine neden olmuştur. İhtiyaç fazlası olan bu ürünlerin, pazarlarda değiş tokuş ile ya da karşılığında para ya da para benzeri kıymetli mallar ile el değiştirmesi bugünkü manada girişimcilik kavramının ilk olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Marangoz, 2016: 20).

İlkçağlarda, avcı ve toplayıcılığın genel itibarı ile sona ermesi ve tarım faaliyetlerinin dışında alet ve materyal üretiminin artması ile birlikte modern girişimcilik tanımına benzer faaliyetler ortaya çıkmaya başlamıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 60).

Antik Yunan döneminde ekonomiye yaklaşım piyasa bakış açısından değil yönetim açısından olmuştur. Ekonomik faaliyetler, genel itibarı ile kölelere ve yerleşik yabancılara bırakılmıştır. Yerleşik yabancılar, toprak sahibi olamamaları nedeni ile genel olarak ticaret ve üretim faaliyetlerine yönelmişlerdir (Erdem ve İslatince, 2012: 9). Antik Yunan döneminde, girişimcilik çok makbul bir faaliyet olarak kabul edilmemiştir. Tarıma daha çok önem verilmiş ve üretimin ticari kazançtan çok toplum yararına olması görüşü savunulmuştur (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 60).

Roma dönemindeki girişimcilik, genel olarak toprak girişimciliğine dayanmaktadır. Erken Roma döneminde var olan Fenikeliler ve Yunan kolonileri bölgelerinde bulunan ticari ürünleri başka bölgelere götürerek, pazarlayarak ve ticaret kolonileri kurarak modern girişimci tanımına uyan faaliyetlerde bulunmuştur. Dördüncü yüzyıldan itibaren şekillenmeye başlayan toprak köleliği sistemi, orta çağda ekonomiye temel olacak olan feodalizmin öncüsü konumundadır (Bocutoğlu, 2012: 12). Mal ve hizmet ticareti, işçi ve sermaye pazarlarının olması yönünden Roma ekonomisi, günümüz piyasa ekonomisine oldukça benzemektedir (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 61).

Orta Çağda genel olarak üretim, yerel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak kalmıştır, bu sebepten, ticaret sınırlı alanlarda yapılmış ve para kullanımı azalmıştır (Ersoy, 2008: 94). Orta Çağda girişimciler, bir bölgede bulunan ticari malları bir başka bölgeye götürerek pazarlayan kişiler olarak ortaya çıkmışlardır (Çelik, 2006: 468). Uzak Doğu ile ticari faaliyetleri geliştirme çabaları ile meşhur, gezgin ve tüccar Marco Polo bu konuya iyi bir örnektir. 1300'lü yıllarda Marco Polo, kişilerle onların mallarını satmak üzere antlaşmalar yapmıştır. Marco Polo, satılacak malların üzerinden sigorta bedeli de dâhil olmak üzere %25 gibi bir faiz, başarı ile tamamlanan ticaretler sonunda elde edilen karın da %25'ini almaktaydı (Bull, 1996: 123). Bununla beraber, Orta Çağ'da girişimciler, devlet ya da yerel derebeyleri

tarafından temin edilen kaynakları kullanarak gerçekleştirilen şato, manastır, katedral ve diğer büyük mimari yapılar gibi projelerin çalışan ve yöneticisi konumunda olmaktadır (Arıkan, 2004: 3).

Orta Çağ, İslam Dünyasının, bilimin tüm alanlarında en kapsamlı katkıları sağladığı döneme karşılık gelmektedir. İslam toplumlarındaki ekonomik ve sosyal kurumların birçoğu Orta Çağda kurulmuştur. Güçlü merkezi otoritenin varlığı, siyasi iktidarın ekonomik ve bilimsel mevzulara müdahale etmemesi, ekonomik ve sosyal hayata dinamizm kazandırmıştır (Ersoy, 2008: 112). Orta Çağ İslam dünyasında, girişimcilik genel olarak tarımsal arazilerin işletilmesi ve ticaret üzerine kurulmuştur, fazla ticari kazanç ve kar elde edilmesine karşı çıkmış, faiz ve tefecilik ise yasaklanmıştır (Çöğür, 2016: 70).

16. yüzyılda, Hindistan ve çevresinde üretilen baharat, ipek ve mücevher gibi ticari emtiaların, Avrupa'ya getirilip pazarlanması ile birlikte Merkantilizm adı verilen dönem başlamıştır. Merkantilizm döneminde, ülkeler devlet ve özel girişime ait emtiaların satışı ve bunun karşılığında altın ve gümüş elde etme faaliyetlerine yoğunlaşmıştır. Bu akım neticesinde, büyük sanayi kuruluşları kurulmaya başlanmıştır (Ercan ve Gökdeniz 2009: 61).

17. yüzyılda girişimciler, hükümetlerle iş sözleşmesi yapmaya ve kar ve zararı üstlenmeye başlamıştır. Bahsi geçen bu sözleşmelerdeki önemli nokta, yapılan iş karşılığında verilecek olan fiyatın sabit olmasıdır. Alacağı sabit fiyat garanti olan ve buna güvenerek mal ve hizmet üretiminde bulunan ve bunu satan girişimci, eğer çok üretip bunu satabiliyorsa kâr elde etmekte, satamadığı durumda ise karşılaşıcağı zararı yine kendisi yüklenmektedir (Naktiyok, 2004: 4-5).

18. yüzyılda sermaye sahibi ve sermayeyi kullanan kişiler, farklı hale gelmeye başlamış, girişimci ile sermaye sağlayan kişi net olarak ayrılmıştır. Bu farklılaşmanın önemli sebeplerinden birisi de Sanayi Devrimidir (Yurtseven, 2007: 58). Gerçekleşen teknolojik ilerlemeler ile birlikte, İngiltere ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinin sömürgeleştirme politikaları, üretimde ucuz hammadde ve ucuz işgücünün teminini sağlamıştır. İletişim ve ulaşım alanındaki ilerlemeler ile birlikte girişimcilik Avrupa'nın ardından, Amerika'ya da yayılmıştır (İrmiş, Durak ve Özdemir, 2010: 51).

Modern girişimcilik kavramının 19. yüzyılda oluştuğundan bahsedilebilir. Bu yüzyılın sonunda, ekonomide mikro bakış açısının öne çıktığı söylenebilir. Bu yeni odaklanma ile iktisadi analizde denge teorileri baskın hale gelmiştir (Er, 2013: 77-78). 19. yüzyılda

girişimcilerdeki ekonomik değer yaratan farklı özellikler, girişimcinin toplumdaki saygınlığını ve iktisadi açıdan önemini artırmıştır. Girişimcilik, artık üretim faktörleri içerisinde bir faktör olarak sayılmaya başlanmıştır. Bununla beraber, 1850’li yıllardan itibaren yönetici ve şirket sahipliği kavramları, birbirinden ayrılmaya başlamıştır. Bu sebepten girişimciliğin ekonomik ve sosyal hayattaki önemi daha da artmaya başlamıştır (Küçük, 2005: 32-33).

20. yüzyılın başlarından itibaren, serbest piyasa ekonomisinin dünya genelinde rağbet görmeye başlamasıyla, girişimcilik faaliyetleri artmaya başlamıştır. Özellikle Avrupa ve Amerika’da, Frederick Winslow Taylor, Henri Fayol ve Max Weber gibi düşünürler girişimcilik kavramının bilimsel ve felsefi temellerini atmışlardır. Özellikle Max Weber’in iktisadi ve toplumsal analizleri oldukça faydalı olmuştur. Girişimcilerin ekonomiye yapmış olduğu katkılar, bilim insanları tarafından genel olarak kabul görmeye başlamıştır. Avusturyalı iktisatçı Joseph Schumpeter; emek, sermaye ve doğal kaynaklardan oluşan iktisadi üretim faktörlerine, dördüncü üretim faktörü olarak girişimciliği de eklemiştir. Schumpeter, girişimcilik kavramını yeniden yorumlayarak günümüzdeki girişimcilik kavramının oluşumuna büyük katkı sağlamıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 63-64).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, temel amacı ekonomik gelişme olan bölgesel topluluklar kurulmaya başlanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte girişimciler, kendi ülkeleri ile sınırlı bir çevrede hareket etme mecburiyetinden kurtulmuştur. Bölgesel toplulukların tesis edilmesi ile birlikte girişimciler, emek ve hammaddeye ucuz ve kolay ulaşım imkânına sahip olmuştur. Bahsi geçen gelişmeler neticesinde, uluslararası ticarete meydana gelecek olan sorunlara çözüm amaçlı uluslararası örgütler kurulmaya başlanmıştır (İrmiş vd., 2010: 52-53).

1970’li yıllarda yaşanan petrol krizi ile birlikte, üretim ve taşıma maliyetleri büyük oranda artmıştır. Bu sebeple, büyük ekonomik güçler üretim ve diğer ekonomik faaliyetlerini üretim maliyetlerinin en düşük düzeyde gerçekleştirilebildiği ve ayrıca pazara çok yakın olan ülke ve bölgelere taşımaya başlamışlardır. 1970’li yıllar genel olarak girişimcilik için dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde girişimcilik oranları, ekonomideki uzun dönemli düşüşü tersine çevirmiştir. Bu dönem genel olarak değerlendirildiğinde; büyük işletmeler, ekonomik ve teknolojik ilerlemede tek ve en güçlü alternatif olarak görülmüştür (Verheul, Wennekers, Audretsch ve Thurik, 2001: 7).

1980'lerden sonra, dünyada piyasa ekonomisinin iyice yaygınlaşması neticesinde, devletler küçülerek, iktisadi ve sosyal alanlardan çekilmeye başlamıştır. Bu dönemde kâr amaçlı işletmelerin yanı sıra kâr amacı gütmeyen örgütlerin ve sivil toplum kuruluşlarının da oluşumu teşvik edilmiştir. Bu durum girişimciliğin toplumda daha hızlı kabul görmesi ve yayılması ile sonuçlanmıştır (Müftüoğlu, 2002: 147).

1990'lardan günümüze kadar olan dönemde ise bilgi ve telekomünikasyon teknolojilerindeki ilerlemeler, internetin dünya geneline yayılması, mobil iletişim araçlarının yaygınlaşması, sermaye ve bilgi kaynaklarına erişimin kolaylaşması gibi sebeplerle özellikle bilişim ve telekomünikasyon sektörlerinde neredeyse sıfırdan başlayıp değerleri milyar dolara ulaşan girişimcilik faaliyetleri ile karşılaşılmaya başlanmıştır. Microsoft, Apple, Samsung, Huawei, Facebook gibi bilişim şirketlerinin değerleri orta ölçekli devletlerin gayri safi milli hasılları ile karşılaştırılacak hale gelmiştir. Jeff Bezos (Amazon.com), Bill Gates (Microsoft), Mark Zuckerberg (Facebook), Sergey Brin (Google), Larry Page (Google), Jack Ma (Alibaba.com) gibi teknoloji sektöründeki girişimciler Forbes dergisi tarafından her yıl açıklanan dünyanın en zenginleri listesinde 2018 yılında ilk 20'de yer almaktadır. Günümüzde devletler istihdam sorunun kamu sektöründe istihdam ederek değil de girişimciliğe teşvik ederek çözmeye çalışmaktadır. Teknoloji alanındaki gelişmelerin hem girişimcilere hem de devletlere refah ve rekabet avantajı olarak geri dönmesi nedeni ile pek çok devlet günümüzde teknolojik girişimciliği desteklemekte ve çeşitli teşviklerle başarılı girişimcilerin ortaya çıkması için çaba göstermektedir.

1.2.2. Temel Girişimcilik Kuramları

Girişimcilik kavramı birçok disiplin tarafından ele alınmıştır. Ekonomik, psikolojik ve sosyolojik temelli bakış açıları bu başlık altında ele alınmaktadır.

1.2.2.1 Ekonomik Temelli Yaklaşımlar

Girişimcilik kavramı, ekonomi biliminin ve ekonomi ile ilgilenen düşünürlerin yoğun olarak ele aldığı kavramlardan biridir. Zaman içerisinde, ekonomi ile ilgili farklı düşüncelerin ortaya konması ile birlikte farklı ekonomi ekolleri meydana gelmiş ve bu ekollerin her biri girişimciliği farklı bir biçimde ele almıştır. Bu başlık altında, farklı ekonomi ekollerinin ve farklı düşünürlerin girişimcilik hakkındaki ekonomik temelli değerlendirmeleri yer alacaktır.

Fizyokrat Düşüncede Girişimcilik

Pek çoğuna göre, modern ekonomi kuramının doğuşu, Fransa'da Fizyokratlar adı verilen düşünür grubunun ortaya çıkmış olduğu 18. yüzyılın başlarına dayanır. Bu düşünürlerden en önemlisi girişimcilik kavramını modern anlamına yakın bir biçimde ilk defa ortaya koyan Cantillon'dur. Cantillon'un girişimciyi ekonomik sistemin merkezinde tanımlaması, girişimcilik tarihi için bir dönüm noktasıdır (Özkul, 2007: 345). Cantillon'a göre; girişimci genelde tarım ürünü olan hammaddeyi işlemek amacıyla belli bir fiyattan alır ve onu önceden belli olmayan bir fiyattan satar (Filion, 1998: 3).

Cantillon iktisadi anlamda üç tür öğeden söz etmektedir (İraz, 2005: 153);

- Arazi sahipleri (Sermayedarlar),
- Girişimciler,
- İşçiler (Ücret karşılığı çalışanlar).

Arazi sahipleri bağımsız, girişimciler ve işçiler ise toplumun bağımlı sınıfını meydana getirmektedir. İşçiler sabit bir gelir için çalışırken, girişimciler zenginleşme neticesinde toprak satın alıp, arazi sahibi olmaya başlarlar. Böylelikle toplumun sınıf yapısı değişir, sabit değildir (Savaş, 2000: 200-201).

Fizyokratlar genel olarak, verimli faaliyet olarak tarımı kabul etmiştir. Ülkenin gelişimini ise tarımdaki hasılat artışı ile ilişkilendirmişlerdir. İlgili dönemde, Sanayi Devrimi ekonomiyi tam olarak değiştirmede için Fizyokrat düşünürler daha çok tarımsal girişimleri ön plana çıkarmıştır (Özkul, 2007: 346).

Klasik Düşüncede Girişimcilik

Girişimcilik ile ilgili klasik düşünce, rekabet, uzmanlık ve serbest ticaret kavramlarını ön plana çıkarmıştır (Murphy, Liao ve Welsch, 2006: 19).

Klasik Düşüncenin önemli temsilcilerinden biri olan Adam Smith'e göre kapitalist, temel ekonomik kaynakları başarılı bir girişimle birleştiren, mülkiyet sahibi yöneticidir. Smith'e göre kapitalistler, ekonomik gelişmeyi ve refahın dağılımını sağlayan faktörlerden biridir. Bu tanım dikkate alındığında Smith'in kapitalist ve girişimciyi aynı anlamda kullandığı görülmektedir (Özkul, 2007: 347).

Adam Smith Ulusların Zenginliği adlı eserinde girişimciyi (Sciascia ve De Vita, 2004: 4);

- Tehlike peşinde koşan bir maceracı,
- Geleceği tahmin eden ve buna göre planlar yapan öngörölü bir kişi,
- Mantıklı sorumluluklar ve risk sahibi kişi,

olarak tanımlamaktadır.

Dönemin bir diğer önemli düşünürü, Jean Baptiste Say'a göre girişimci, üretim ve dağıtıma yönelik koordine etme işini aynı anda yapmaktadır. Girişimci, işletme içinde bir koordinatördür bununla beraber bir lider ve yöneticidir. Girişimcinin yönetme rolünü ilk kez Say ortaya koymuştur (Van Praag, 1999: 314). Say'dan itibaren girişimcilik, genel olarak dördüncü üretim faktörü olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Böylelikle temel üretim faktörleri olarak kabul edilen emek, sermaye ve tabiat faktörlerine girişimcilik de eklenmiştir (Arıkan, 2004: 5).

Klasik düşünürlerden Ricardo ise girişimci faktörünü, diğer faktörlere göre daha geride planda değerlendirmiştir. Yenilikçi girişimcinin rolü, Ricardo'nun çalışmalarında yer almamaktadır. Piyasanın durumu dengeye yakın kabul edildiği için herhangi bir dışsal değişiklik halinde girişimcinin kârını maksimize etmek için yeni çalışmalar yaptığı kabul edilmektedir (Sciascia ve De Vita, 2004: 4).

Neo-Klasik Düşüncede Girişimcilik

Neo-klasik yaklaşımın ileri gelen figürlerinden biri olan Alfred Marshall'a göre girişimcinin vazifesi, mal ve hizmet üretmekle beraber yenilikler ve yöntemler arz etmektir. Girişimci, işletme içerisindeki tüm sorumluluğu üstlenecek ve kontrol fonksiyonunu icra edecektir. Girişimci üretimi yönlendirir, iş riskini üstlenir, sermaye ve işgücünü yönetir. Bunlarla beraber girişimci hem yönetici hem de işverendir. Girişimci, maliyetleri en aza indirmeye çalışırken fırsatları arayacak, yeniliklere önem verecektir (Arıkan, 2004: 5).

Neo-Klasik yaklaşımın diğer bir önemli düşünürü de H. Von Thünen'dir. Thünen girişimcilik ile yönetsel faaliyetleri ayırmıştır. Bununla beraber Thünen girişimcilerin hem risk aldıkları hem de yenilikçi oldukları fikrini savunmuştur. Thünen'e göre girişimcinin elde ettiği fayda iki kısımdan oluşmaktadır; riskin getirisi ve yaratıcılığın getirisi, bu iki getirinin

toplamı, toplam işletme karını meydana getirmektedir (Özkul, 2007: 350-351).

Schumpeter'in Girişimcilik Üzerine Görüşleri

Schumpeter, girişimciyi, yenilikçi bir kişi olarak tanımlamıştır. Bu kavram ile birlikte teknoloji ve girişim kavramları bütünleştirilmiştir. Girişimci, kar peşinde koşarken bu amaca ulaşabilmek adına yenilikler meydana getirir. Ortaya koyulan bu yenilikler, ekonomideki mevcut dengeyi bozar ve yeni bir denge meydana getirir. Böylelikle yenilik, değişim ve sürekli bir dengesizlik anlamına gelir (Arıkan, 2004: 7). Schumpeter, yenilik için beş vaka tanımlar (Schumpeter, 1993: 66);

- Müşteri tarafından bilinmeyen yeni bir ürünü ya da mevcut bir ürün için yeni özellikler ortaya koyma,
- Hâlihazırda mevcut olmayan bir üretim tekniği geliştirme,
- Daha önce herhangi biri tarafından keşfedilmemiş yeni bir pazar bulma,
- Yeni hammadde ve yarı-mamul kaynaklarının keşfedilmesi,
- Herhangi bir endüstride mevcut olmayan, yeni organizasyonların meydana getirilmesi.

Schumpeter'in girişimcilik konusundaki düşüncelerine getirilen en ciddi eleştiri, girişimcinin hiçbir şartta belirsizlikten kaynaklı riski taşımadığı varsayımdır. Schumpeter'e göre belirsizliğe katlanan kişi girişimciye sermaye temin eden sermaye sahibidir. Girişimci, riske kendi sahip olduğu sermaye kadar katlanır (Özkul, 2007: 355).

1.2.2.2. Psikolojik Temelli Kuramlar

Psikolojik temelli girişimcilik kuramları, bireysel öğelerden hareket ederek girişimciliği açıklamaya çalışır (Bridge, O'Neill, ve Cromie, 1998: 42).

Genel olarak, Freud'un kişilik kuramı temel alınarak türetilen bu yaklaşımlar, bilinçaltı güdülerinin, kişiliğin meydana gelmesinde temel etken olduğunu vurgular (Aytaç, 2006: 142). Girişimcilerin genel olarak, mevcut düzen ile ters düşen değerlere sahip bir kişilik yapısına sahip oldukları iddia edilmektedir (Bridge vd., 1998: 43).

Kişilik kuramlarından, psikodinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar, girişimci kişiyi, tutum ve tavır birleşimi, bakış açısı ve yenilikçi ve değişimci performansı ile farklı bir karaktere sahip birey olarak betimler. Bu bakış açısından, girişimcilik ileri derecede kişiliğe bağlı bir davranış olarak kabul edilir. Girişimcinin; vizyonunu, hırslarını yansıtan bir macera/risk için motive olduğu ve kendisini, sosyal çevresini gözden geçirip yeniden örgütlemeye çalıştığı düşünülür (Aytaç, 2006: 154).

1.2.2.3. Sosyolojik Temelli Kuramlar

Psikolojik temelli yaklaşımlar, girişimcilerin onları girişimciliğe yönelten tutum ve davranışlarına odaklanırken, sosyolojik yaklaşımlar, genel olarak, kişilerin kararları üzerinde sosyal çevre ve değişkenlerin önemi üzerinde durur. Girişimcilik teorisi üzerine baskın olan eğilim, girişimci kişinin özellikleri üzerinden hareket etmektir. Oysa sadece girişimci kişiyi ya da onun bireysel niteliklerini dikkate almak, çoğu zaman girişimcilik kararını etkileyen sosyal etmenlerin rolünü göz ardı etmektedir (Thornton, 1999: 19).

Bu sebeplerden dolayı sosyolojik kuramlar, girişimcilikle, girişimcinin etrafındaki sosyal yapı arasındaki ilişkinin etkileyici olduğu noktasından yola çıkar. Sosyal etkenlerin pek çok davranış için güdüleyici etkide bulunduğu söylenebilir. Weber'den beri, pek çok sosyal bilimci, din, siyasal koşullar, eğitim, yaş, cinsiyet, aile kökeni gibi sosyal değişkenlerin iktisadi davranışı ve girişimci aktivitelerini etkilediği hususuna dikkat çeker (Aytaç ve İlhan, 2007: 108).

Sosyologlara göre girişimcilik toplumsal değişkenlerden etkilenen bir faaliyettir. Sosyologlar, bireylerin tercih ve davranışlarının sosyal çevredeki beklenti ve ön kabullerden hareketle oluştuğunu iddia eder. Toplum kişileri, belli bir role karşı yönlendirir ya da hazırlar. Toplumdaki değer ve rol ön kabulleri, bireyler için bağlayıcı sonuçlara neden olmaktadır. Girişimci kökenli ailelerden gelenlerin, benzer bir şekilde girişimciliğe yöneldiği ya da aile işini büyüttükleri; işçi ya da memur kökenli ailelerden gelenlerin ise de genellikle ailelerinin işlerine paralel iş ve meslek sahibi olmaya yöneldikleri görülmektedir. Bu durum, var olan sosyo-ekonomik şartların, kariyer tercihini etkileyici bir rol oynayabileceğini göstermektedir (Bridge vd., 1998: 105).

1.2.3. Türkiye’de Girişimcilik

Bu başlık altında genel olarak Türkiye’de girişimciliğin gelişim süreci hakkında bilgi verilmektedir. Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemler girişimcilik açısından ayrı ayrı ele alınmıştır.

1.2.3.1. Cumhuriyet Öncesi Döneminde Girişimcilik

Türk iktisat tarihi ile alakalı çalışmalar incelendiği zaman genel olarak, girişimcilik faaliyetinin öneminin anlaşılmadığı ve de bu girişimciliğe karşı gelenekselleşmiş bir saygı noksanlığının bulunduğu fikrine dikkat çekilmektedir. Aslına bakılırsa, Cumhuriyet öncesi dönemde Müslümanların ticari hayata girmemeleri için özel düzenlemeler yapılmamıştır. İslam dini para kazanmayı ve buna yönelik faaliyetleri gayri ahlaki olarak tanımlamamaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemde, sadece memurluk, askerlik ile ilgilenmek kazançlı işlere ilgi göstermemek, insanımızı eksik bırakmış ve genel olarak fakirleştirmiştir. Son derece kanaatkâr olan ve israftan kaçınan halkımız, yılda sadece bir kere, bayram günü elbise yaptırır ve o elbise ile yıl boyunca yetinirdi. Bu kadar kanaatkâr olan bir halkta girişimcilik çok gelişmemiştir (Akdemir, 1996: 38).

Türkiye’de girişimciliğin tarihi ele alınırken, genellikle Osmanlı dönemi dikkate alınır. Aslında Osmanlı dönemindeki girişimcilik faaliyetlerinin temelleri, Anadolu Selçuklu Devleti döneminde atılmıştır. Anadolu Selçuklu Devletinde ekonomik faaliyetler ziraat, sanayi ve ticaret etrafında şekillenmiştir. Anadolu'nun coğrafi konumu nedeni ile kervancılık da önemli bir gelir kaynağı olmuştur (Akdağ, 1974: 24-30).

Selçuklu döneminde, ikta sistemi Anadolu’da uygulanmıştır. Bu sisteme göre toprak devletin mülkiyetinde, toprağı işleyen köylüler ise devletin kiracısı hükmünde kabul görmüştür. Devlet, ordu mensuplarına nakdi ücret ödemesinde bulunmamış, devlet arazisi olan topraklardan hakkı olan vergileri ikta olarak bırakmıştır. Selçuklu dönemindeki en önemli iktisadi gelişme, özel mülkiyet yerine devlet mülkiyetinin yürürlüğe konmasıdır. Bu şekilde Roma döneminden kalma feodal rejim ve buna bağlı olarak gelişen, toprak aristokrasisi ortadan kaldırılarak yerine topraksız olan köylülere toprak verilmiştir. Bununla beraber, Selçuklu Devleti yeni bir aristokrasi oluşmasını engellemek adına bazı sınırlı durumlarda, özel mülkiyete izin vermiştir (Tabakoğlu, 2009: 116-117).

Osmanlı döneminde ekonomik yapı, tarım merkezli temele sahip olmuştur, bu duruma bağlı olarak da tarımı temel alan tımar sistemi Osmanlı ekonomisinin ana faktörünü meydana getirmiştir (Küçükkalay, 2010: 44). Osmanlı döneminde toprak sahipliği açısından büyük gelişmeler meydana gelmemiştir. Bu dönemde devlet mülkiyetinde olan topraklar, vergi verilmesi karşılığında küçük üreticiler ve köylüler tarafından işlenmiştir. Bu sebeple bireylerin uzun dönem karlarını düşünecekleri girişimcilik faaliyetleri Osmanlı Devleti'nde çok fazla gelişme imkanına sahip olmamıştır (Candan, 2011: 161).

Osmanlıların İmparatorluk döneminde, imparatorluğu meydana getiren gruplar arasında bir iş bölümü teşkil edildiği ve Türklerin genel olarak ticaret dışında kaldığı görülmektedir. Ticaret daha ziyade Rum, Yahudi ve Ermenilerce üstlenilirken; Türkler askerlik, ulemalık, bürokratik ve tarım hayvancılık gibi işlere yönelmişlerdir. Dolayısıyla, Türk toplumu çok uzun yıllar boyunca ticaretin dışında kalmıştır. Bununla beraber, Türk toplumunda istenilen ölçüde ticaret altyapısı ve girişimcilik kültürü oluşmamıştır (Akmüt, Aktaş ve Aykaç, 2003: 435-437).

Osmanlı döneminde askeri siyasetin de girişimcilik ve ticaret üzerine etkisi olmuştur. Gayrimüslimler askere alınmaz ve askerlik karşılığında bedel öderlerdi. Böylelikle iş kurma, meslek ve zanaat sahibi olma fırsatına sahip olurlardı. Oysa Müslümanlar, uzun süreli askerlik hizmeti ve savaşlar nedeniyle iş sahibi olma imkânına çok fazla sahip değildi (Tokgöz, 2001: 8).

Osmanlı döneminde, girişimcilik faaliyetlerinden uzak durulmasının bir diğer nedeni ise devletin sanayi devriminden sonra yönünü Avrupa'ya çevirmiş olmasıdır. Osmanlıda uygulanan geleneksel sanayi yöntemlerinin, modern Avrupa sanayisi ile rekabet edememesi bu durumu etkilemiştir. Kapitülasyonların yabancılara getirdiği imtiyazlar, girişimciliği olumsuz etkilemiştir (Akpınar, 2009: 19-20).

Osmanlı bünyesinde büyük hizmetler yürütmüş, sanat ve ticaret hayatında, Osmanlı maddi ve manevi yapısında büyük etkisi olan Ahilik Teşkilatının Tanzimat Fermanından sonra eski fonksiyonunu kaybetmesi ve büyük sarsıntı geçirmesi üzerine girişimcilik faaliyetleri de olumsuz etkilenmiştir (Akdemir, 1996: 44).

İkinci Meşrutiyetin ilanı ile birlikte, mili bankacılık düşüncesi benimsenmiş Evkaf, İtibar-ı Milli ve Ziraat Bankaları kurulmuştur. Ülke içindeki pazarları birbirine bağlamak ve piyasayı canlandırmak amacıyla kara ve demiryolları inşa edilmiş, telefon altyapısı

oluşturulmuştur. Uygulanan korumacı vergi politikası sonucunda getirilen gümrük vergileri ile milli ekonominin düzeltilmesi amaçlanmıştır (Birecikli, 2008: 221).

Osmanlının son döneminde girişimciliği geliştirebilecek eylemler ve bunların karşılaştığı engeller Tablo 1.3'te gösterilmektedir;

Tablo 1.3. Girişimcilik Konusunda Cumhuriyet Öncesinde Gerçekleşenler ve Karşılaşılan Engeller

Gerçekleşenler	Karşılaşılan Engeller
Sanayi Mektebinin açılması (1867)	İngilizlere tanınan imtiyazlar
Şirket açmanın teşvik edilmesi (1867)	Devletin teşvik veremez hale gelmesi verilenlerde etkisiz olması
Sanayi odalarının kurulması (1880)	Eşgüdüm eksikliği ve Ekonomi alanında hukukun olmayışı
Teşvik-i Sanayii Kanunu (1913)	Ticaretin daha çok yabancılara ya da azınlıklara özgü olarak görülmesi
Sanayi sayımı (1915)	Duyun-u Umumiye'nin mali yapı üzerindeki etkileri
Özel girişimlerle sanayileşme ve küçük el sanayinin artması	Toplum yapısının tarıma dayalı olması
Ticari girişimlerin çoğunlukla yabancıların kontrolünde olması	Ticaret yapmanın benimsenmemiş olması

Kaynak: (TÜGİAD, 1993; 21)

1.2.3.2. 1923-1950 Arası Türkiye'de Girişimcilik

Cumhuriyetin ilanından, çok partili döneme kadar olan 1923-1950 arası süreci aslında 1923-1929 Büyük Buhrana kadar olan süreç ve 1930-1950 Büyük Buhran sonrası süreç olmak üzere iki bölüm şeklinde incelemek yerinde olacaktır.

1923-1929 döneminin en etkili ekonomik hamlelerinden biri, 1923 yılında düzenlenen İzmir İktisat Kongresidir. Kongrede alınan kararlar neticesinde, milli ve himayeci bir iktisat politikası benimsenmiştir. Bu bağlamda özel teşebbüslerin desteklenmesi kararı alınmış, özel teşebbüslerin devlet tarafından korunması ve desteklenmesi öngörülmüştür (Demirez ve Cebeci, 2005: 32-33).

1927 yılında Teşviki Sanayi Kanunu çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kanun sanayileşme için önemli bir adım teşkil etmektedir. Bu kanunla birlikte, özel teşebbüse ait fabrikaların kurulması sağlanmış ve cumhuriyet döneminin ilk milli ve özel bankası olan İş Bankası açılmıştır (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 66).

1923-1929 yılları arasında, özel girişimi teşvik edecek bir ekonomi politikası yürütülmüştür. Bu dönemde, özel girişim öncülüğünde sürdürülebilir bir kalkınma hedeflenmişse de arzu edilen başarılı sonuçlara ulaşılamamıştır. Sanayileşme hususunda özel girişimciler, beklentileri karşılayamamıştır (Özçelik ve Tuncer, 2007: 257-258).

1923-1929 döneminde ülkemizde girişimciliğin karşılaştığı engelleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Müftüoğlu, 1996: 62);

- Sermaye kavramıyla alakalı bilgi eksiklikleri,
- Birinci Dünya Savaşının olumsuz etkileri,
- Osmanlı Devletinden kalan ekonomik altyapının yeterli olmaması,
- Demiryollarının milli olmaması ve ihtiyacı karşılamaması,
- Madenlerin genellikle yabancıların kontrolünde olması,
- Ülke genelindeki ticaretin genel itibarı ile yabancılar tarafından yönetiliyor olması.

1930-1950 döneminde, özel sektörün yetersiz kaldığı yerlerde, devletin yatırım yapmasını öngören devletçilik politikası uygulanmaya başlanmıştır. Devletçilik politikasının uygulanmaya başlanmasında özel girişimin beklentileri karşılayamaması, sermaye yetersizlikleri ve 1929 yılında dünya genelinde yaşanan ekonomik buhran etkili olmuştur. Bu dönemde yine de özel girişim desteklenmeye devam edilmiştir. Birinci, ikinci ve üçüncü beş yıllık sanayi planları bu dönemde hazırlanmıştır. Bu planlar ile yalnızca sanayi kesiminin planlaması yapılmış ve nerelere fabrikaların yapılacağı belirlenmiştir. 1929 Ekonomik Buhranı ve İkinci Dünya Savaşının patlak vermesi neticesinde savaş ekonomisinin uygulanması, girişimcilik açısından büyük engeller meydana getirmiştir. 1940 yılında yürürlüğe giren Milli Korunma Kanunu, savaş şartları piyasadaki arz ve talep dengesizliğini önleyip karaborsacılıkla mücadeleyi amaçlamıştır (Aşkın vd., 2011: 66).

1930-1950 döneminde Türkiye'de girişimciliğe etki eden olaylar özet olarak şöyledir (Müftüoğlu, 1996: 62);

- Temel ekonomi politikası olarak devletçiliğin belirlenmesi,
- Özel sektöre dayalı sanayi kurma çabaları,

- Zorlu şartlar neticesinde ekonomik hayata devlet müdahalesi,
- Millileştirme çabaları,
- Beş Yıllık Sanayi Planları,
- Milli Koruma ve Varlık Vergisi Kanunlarının yürürlüğe girmesi,
- Özel sektör girişimciliğinde gelişme sağlanması.

1930-1950 döneminde girişimcilik açısından karşılaşılan engeller ise şu şekildedir (Müftüoğlu, 1996: 62);

- Sermaye temini ile ilgili problemler,
- Nitelikli işgücü eksikliği,
- Girişimcilerin sayı ve nitelik bakımından yetersiz olması,
- 1929 Ekonomik Buhranı,
- II. Dünya Savaşı ve savaş sırasındaki ekonomik uygulamalar.

1.2.3.3. 1950-1980 Arası Türkiye’de Girişimcilik

1950’li yıllarda devletçilik olgusu reddedilmeye başlanmış ve sanayileşmenin özel sektör vasıtası ile gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncesi benimsenmeye başlanmıştır. Bu dönemde önemli miktarda sermaye birikiminin oluşması sağlanmış ve pek çok yeni işletme kurulmuştur. Bu dönemde; tercihli kredi kullandırılması, hükümet sözleşmeleri, ithalatçılara döviz kullandırılması gibi girişimciliği teşvik edici pek çok politika uygulanmıştır. Bugün faaliyette bulunan pek çok işletmenin temellerinin 1950’li yıllarda atıldığı söylenebilir (Aşkın vd., 2011: 66). Buna rağmen devlet işletmelerinin özel sektöre devri anlayışı ile iktidar olan Demokrat Parti, bu anlayışın aksine kamu yatırımlarını genişletmek mecburiyetinde kalmıştır. Bu dönemde kamu yatırımlarının milli ekonomideki payı ciddi ölçüde artmıştır (Boratav, 2014: 108).

Girişimcilik ve ticari faaliyetlerin 1950–1960 yılları arasında önemli ölçüde arttığından bahsedilebilir. Bu dönemde girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla pek çok kanun yürürlüğe konmuş ve bu amaçla iktisadi devlet teşekkülleri açılmıştır (Müftüoğlu, 2002: 49).

1960-1970’li yıllarda ticaret ve tarımdan endüstriye geçiş devam etmiştir, bu yıllarda özel girişimciliğin gelişme gösterdiği söylenebilir. Bununla beraber bu dönemde görülen özel girişimin gelişimi özellikle 1970’li yıllarda; sağlıksız ortaklık yapıları, fizibilite çalışması ve ön araştırmaların yapılmaması, yöntem anlayışının yeterince profesyonel olmaması gibi sebeplerle kurumsal yapılara dönüşmemiştir. Bu sebepler neticesinde bu dönemin girişimcilerinin bazıları Türkiye’nin dünya ekonomisine entegre olmaya başladığı 10-15 yıl içerisinde önemli sorunlarla karşılaşmaya başlamış, pek çoğu ekonomik krize girmiş ve kapanma noktasına gelmiştir (Müftüoğlu, 2002: 49).

1950-1980 döneminde yapılan çalışmalar girişimciliğin desteklenmesi ve özel mülkiyetin tabana yaygınlaştırılması konusunda bir altyapı meydana getirmiştir (Çelik ve Akgemci, 1998: 27). Fakat bu dönemde meydana gelen üç askeri darbe, iki reform hükümeti ve çeşitli koalisyonlar ve bunlara ilaveten dünya genelinde yaşanan birinci ve ikinci petrol krizleri belirsizlik ortamı meydana getirmiş ve böylelikle girişimcilik olumsuz bir şekilde etkilenmiştir (Müftüoğlu, 2002: 49).

1.2.3.4. 1980-1990 Arası Türkiye’de Girişimcilik

1980’li yıllar, dünya ekonomisine entegrasyon ve piyasa ekonomisine geçiş yönlü adımların atıldığı bir dönem olmuştur (Müftüoğlu, 2002: 65). Serbest piyasa ekonomisine geçişi desteklemek için şu politikaların uygulanması hedeflenmiştir (Kepenek, 1999: 229-240);

- Türk Lirasının devalüe edilerek değerinin düşürülmesi,
- 1980 öncesi uygulanan, aşırı değerli kur politikasından vazgeçilerek aşırı değerli Türk Lirasının ihracata yönelik olumsuz etkisinin ortadan kaldırılması,
- Gümrük duvarları ve ekonomik korumacılığın azaltılması, işgücü maliyetlerinin aşağı çekilmeye çalışılması,
- İhracata doğrudan parasal desteklerin sağlanması,

- Özelleştirme ile kamunun sanayi yatırımı ve üretimden ayrılması.

Bütün bu iyi niyetli girişimlere rağmen bu dönemde pek çoğu ani ve birbirleriyle çelişen ekonomik kararların alınması, belirsizlik ortamının oluşmasına neden olmuştur. Bu sebeplerle, girişimcilerin önlerini görmeleri ve plan yapmaları imkânsız hale gelmiştir (Aşkın vd., 2011: 68). Ekonomik istikrarsızlık sonucu ile artan faizlerin sağladığı düşük riskli yüksek kazanç imkânı nedeniyle özel sektörün nispeten yüksek risk içeren sanayi yatırımlarına girmek için herhangi bir nedeni kalmamıştır (Yenal, 2003: 107). Bu durum girişimciliği cazip olmaktan çıkarmıştır.

1.2.3.5. 1990 Sonrası Türkiye’de Girişimcilik

Dünya genelinde piyasa ekonomisinin yaygınlaşması, devletlerin genel olarak küçülüp hem ekonomiden hem de sosyal alanlardan yavaş yavaş çekilmesi neticesinde girişimcilik 1980’li yıllardan itibaren iyice önem kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte öğretim kurumlarında girişimcilik eğitiminin verilmeye başlanması ile birlikte girişimcilik hem yaygınlaşmaya hem de halk nezdinde daha da anlaşılır olmaya başlamıştır (Börü, 2006: 11).

1980’den sonra yürürlüğe konulması planlanan reformların bir türlü hayata geçirilememesi, ekonomik ve politik yapının sürekli değişmesi ve kurumsallaşamaması neticesinde, 1990-2000 arasında IMF kontrolünde ekonomi politikalarının uygulanması durumunda kalınmıştır. Yaşanan ekonomik daralmalar neticesinde 5 Nisan 1994 ve 9 Aralık 1999 tarihlerinde olmak üzere, IMF ile iki defa stand-by anlaşması imzalanmıştır. 1994-1999 döneminde ekonomide görülen küçülme, Türk girişimciliğini de olumsuz bir biçimde etkilemiştir (Emsen, 2003: 87).

Ekonomik krizlerle geçen 1990’lı yıllar sonrasında, 1999 depremi ve 2001 yılı ekonomik krizi ile birlikte Türk ekonomisi tarihteki en kötü dönemlerinden birini yaşamıştır. 2002 yılından itibaren krizden çıkma emareleri gösteren Türkiye ekonomisi, 2003 yılı ile birlikte sağlanan küresel destekle beraber büyüme eğilimine girmiştir. Yapısal reformlarla beraber uygulamaya konulan sıkı para ve maliye politikaları neticesinde ekonomide güven ve istikrar büyük ölçüde sağlanmıştır. 2002-2007 döneminde yüksek ekonomik büyüme oranları yakalanmış, üretim ve ihracatta büyük artışlara ulaşılmıştır, enflasyon oranları geçmişle karşılaştırıldığı zaman oldukça düşmüş ve büyük oranda mali disiplin sağlanmıştır. Bu şekilde

yüksek oranlı bir büyüme döneminde, bütçe açığı da artan Türkiye ekonomisi, küresel likidite bolluğu sebebi ile bütçe açığını finanse etme yönünde sıkıntı çekmemiştir (Acar, 2013: 17).

Bu dönemde, girişimcilik olgusu kalkınma planlarında önemli yer almaya başlamış, yükseköğretim ve orta öğretimde girişimcilik derslerinin sayısı artırılmıştır. KOSGEB, İŞKUR, Halk Bankası gibi kurumlarla girişimcilere verilen destekler yaygınlaştırılmıştır. KOSGEB girişimcilik eğitimleri neticesinde büyük bir kitleye girişimcilik eğitimi verilmiştir. Bu dönem, girişimciliğin ülkemizde bir kariyer olarak kabul edilmeye başlanıldığı ve girişimciliğin devlet tarafından önemli derecede desteklendiği bir dönem olmuştur.

1.3. Girişimciliğin Önemi

Üretimin gerçekleşebilmesi için işgücü, doğal kaynaklar ve sermaye gibi üretim faktörlerine gereksinim duyulmaktadır. Girişimci ise diğer bir üretim faktörü yani dördüncü üretim faktörü olarak, sayılan bu faktörleri kullanarak üretimi gerçekleştirir (Robbins ve Coulter, 2002: 144).

Bir ülkenin kalkınması, ancak ülkenin kaynaklarının etkin ve verimli bir biçimde bir araya getirilip kullanılması ile mümkündür. İhtiyaçları tespit edip fırsatları değerlendiren yenilikçi girişimcilerin olması bu süreci kolaylaştırmaktadır. Bir ülkenin sosyal ve ekonomik refahının artırılması ancak girişimcilerin desteklenmesi ile mümkün olmaktadır (TÜGİAD, 1993: 12). Girişimcilik, ekonomik açıdan önemli olduğu kadar, sosyal ve kültürel faaliyetleri kapsamaması, toplumsal düzenin oluşturulmasına katkı sağlaması ve sosyal ilişkileri etkilemesi gibi nedenlerle sosyolojik açıdan da artan bir öneme sahiptir (Aytaç ve İlhan, 2007: 102).

Girişimcilerin faaliyetlerinin, sosyal ve ekonomik açıdan önemi şu şekilde özetlenebilir (Dilsiz ve Kölük, 2005; 5);

- Gizli ve açık işsizlik oranlarının azalmasına katkı sağlaması,
- Toplumdaki gelir dengesizliklerinin önüne geçilmesinde etkili olması,
- Milli gelir seviyesinin artışına yardımcı olması,
- Yerli üretim kaynaklarının üretim faaliyetlerinde kullanılmasının sağlanması,
- Ekonomik kalkınmanın daha geniş kitlelere yayılması,

- Yurt dışına yapılan ödemeler konusunda dengenin sağlanmasına yardımcı olması.

Bütün bu faydalarla birlikte girişimcilik, ülkelerin yalnızca büyüme oranlarını ortaya koymamakta, bununla beraber toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik ve psikolojik çevresi hakkında da önemli ipuçları vermektedir (Top, 2006: 39).

1.4. Girişimcilerin Temel Özellikleri

Başarılı girişimcilerin bazı ortak noktalarda birleştiğini söylersek hatalı bir ifadeye bulunmamış oluruz. Kuratko ve Hodgetts (1998) girişimcileri konu alan çalışmalarında Tablo 1.4'te listelenen özelliklerin sıklıkla geçtiğinden bahsetmektedir.

Tablo 1.4. Sık Karşılaşılan Girişimci Özellikleri

1. Güven	22. Güvenilirlik
2. Sebat, azim (kararlılık)	23. Öngörü (vizyon geliştirme)
3. Enerjik	24. Doğruluk
4. Beceriklilik	25. Müştereklik
5. Risk alma yeteneği	26. Kar odaklılık
6. Dinamizm, liderlik	27. Hatalardan ders alma yeteneği
7. İyimser	28. Güç arzusu
8. Başarı ihtiyacı	29. Güzel kişilik
9. Çok yönlülük; teknoloji, makine, pazar ve ürün bilgisi	30. Ben merkezcilik
10. Yaratıcılık	31. Cesaret
11. Başkalarını etkileme yeteneği	32. Hayal gücü
12. İnsanlarla geçinebilme yeteneği	33. Anlayışlılık
13. İnisiyatif	34. Belirsizlik toleransı
14. Esneklik	35. Saldırganlık
15. Zekâ	36. Zevk alma
16. Açık amaçlara odaklanma	37. Fayda (yarar)
17. Rakipler karşısında kendine pozitif güven	38. Gelecek vaat etme
18. Bağımsızlık	39. Çalışanlara güvenme yeteneği
19. Kritik durumlarda duyarlı olmak	40. Hassaslık
20. Verimli çalışma	41. Dürüstlük, doğruluk
21. Hızlı karar verme yeteneği	42. Olgunluk, denge

Kaynak: (Kuratko ve Hodgetts, 1998: 101)

Bununla beraber Hisrich ve Peters (1998) tarafından girişimcilerin temel olarak Tablo 1.5.'te belirtilen özelliklere sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 1.5. Girişimcilik için Gerekli Olan Beceri Türleri

Teknik Beceriler	Yönetimsel Beceriler	Bireysel Beceriler
Sözlü iletişim	Amaçları belirleme	İçsel denetim
Çevresel gözlem	Karar verme	Risk alma
Teknik yönetim bilgisi	İnsan ilişkileri	Yenilik yapma
Teknoloji	Pazarlama	Değişimi yönetmek
Kişiler arası ilişki	Finans	Kararlı olma
Dinleyici olma	Muhasebe	Öngörü sahibi olma
Örgütlenme	Yönetim	Değişimi tesis etmek
Şebeke kurabilme	Denetim	
Yönetim türü	Sorun çözme	
Usta yetiştirici olma	Girişim	
Takım oyuncusu olma	Yönetim geliştirme	

Kaynak: (Hisrich ve Peters, 1998: 20)

Girişimcilerin sahip olması gereken temel özellikler ise dört ana başlık şeklinde ifade edilmiştir.

1.4.1. Kişisel Özellikler

Girişimcilerin temel olarak sahip olması gereken bir takım kişisel özellikler vardır. Bu özellikleri; bağımsızlık ve başarıya ihtiyacı, içsel kontrol odağı, risk alma, iyimserlik, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven, yaratıcılık ve yenilikçilik olarak sıralayabiliriz.

Bağımsızlık ve Başarıya İhtiyacı: Başarı basitçe, her insanın kendisi hakkında hissettiği olumlu duygular şeklinde ifade edilebilir. Girişimcilikte başarı girişimcilik faaliyeti sonucunda arzu edilen sonuçlara ulaşma şeklinde tanımlanabilir. Girişimci için başarı kavramı son dönemlerde daha çok niteliksel olarak getiri ve hızlı büyüme olarak ifade edilmektedir (Top, 2006: 75). Pek çok girişimci için girişimcilik faaliyeti sonucunda elde edilecek olan bağımsızlık duygusu da hedeflenen başarılarından biridir.

İçsel Kontrol Odağı: Kontrol Odağı kavramı içsel kontrol odağı ve dışsal kontrol odağı olmak üzere iki başlıkta incelenebilir. Dışsal kontrol odağına sahip olan kişiler genelde kaderci yaklaşımla başarı ve başarısızlıklarını dışarıdaki faktörlere yüklerler. İçsel kontrol odağına sahip kişiler ise başarı ve başarısızlığı kendilerinde ararlar. Gerçek girişimcilerin içsel

kontrol odağına sahip olduğu söylenebilir. Girişimciler kararlarını ve davranışlarını kontrol etme yetisine sahip, işletme ile ilgili sorunların çözümünde kendi gayretlerine güvenen kişilerdir (Döm, 2008: 32).

Risk alma: Girişimcilik açısından risk alma kavramı hem olumlu hem de olumsuz yönleri ile ele alınabilir. Gözü kara olup kaldırabileceğinden fazla risk almak genel olarak girişimcilerde karşılaşılabilen bir durumdur. Gözü karalık girişimcide olması gereken özelliklerden biri olan risk alma kavramı açısından ele alındığı zaman iyi bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bununla beraber gözü karalık genellikle cahil cesaretinin bir göstergesidir. Bahse konu olan her risk seçilen davranış sonucunda ortaya çıkacak olan sonucun belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak girişimci işin doğasında olan belirsizliği giderme ve buna göre hareket etme gayretinde olmalıdır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 178-179). Aslına bakılırsa girişimci rasyonel bir çerçevede sonuçlarına katlanabileceği derecede risk almalıdır. Bununla beraber girişimci uçsuz bucaksız risk almaktan kaçınmalıdır.

İyimserlik: İyimserlik girişimciyi harekete geçiren temel özelliklerden biridir. Kötümserlik, sonuçları itibarı ile genellikle kişilerin girişimcilik heveslerini daha başlamadan sona erdirir. Ekonomik, siyasi veya şahsi olarak kötümser düşüncelere sahip olan bir girişimci adayı genel olarak girişiminden vazgeçme eğilimindedir. Kötümser bakış açısı girişimcinin karşısındaki en büyük engellerden biridir. Girişimci birtakım olumsuzluklara iyimserlik ile bakarak kendisini harekete geçirebilir (Marangoz, 2016: 53).

Belirsizliğe Karşı Tolerans: Günümüz dünyasında ekonomik, teknolojik, siyasi, ekolojik vb. gelişmeler dikkate alındığında her olay kendi özelinde bir düzeye kadar belirsizliğe yol açmaktadır. Girişimci kişi belirsizliğe karşı tolerans ile sonucunu bilemediği olayların riskini üstlenmektedir (Marangoz, 2016: 56). Girişimcinin belirsizliğe karşı toleransı ne kadar fazla ise başarı ihtimalinin de o kadar kuvvetli olduğunu söyleyebiliriz. Belirsizliğe karşı toleransı az olan girişimcileri, risk aldıkları her durum psikolojik bir gerilime maruz bırakacak ve girişimci performansını olumsuz olarak etkileyecektir.

Kendine Güven: Girişimcide ya da girişimci adayı kişide kendine güven hususu olmazsa olmazdır. Girişimciye yöneltilebilecek olumsuz eleştiriler veyahut girişimcinin çevresindeki diğer girişimcilere ait kötü tecrübeler girişimciyi yolundan döndürmemelidir (Kahyalar, 2014: 19).

Yaratıcılık ve Yenilikçilik: Yaratıcılık, girişimcilik için oldukça önemli bir özelliktir, buna rağmen yaratıcılık girişimciliğin meydana gelmesi için yalnız başına yeterli bir unsur değildir. Girişimcilik açısından değerlendirme yapılması gerekirse yaratıcılık, yenilik ile birleştirilebilirse anlam ifade edebilmektedir (Naktiyok, 2004: 163).

Yenilik, yaratıcılığın başarılı olarak uygulamaya geçirilmesi ve uygulama neticesinde sonuçlandırılmasıdır. Yenilik, bir fikir, bir teori, bir icat, bir yöntem ya da süreç olabilir. Girişimciler, hali hazırda mevcut olmayana ortaya çıkararak, yenilikler meydana getiren, refah ve değer üreten kişilerdir. Yenilik kavramı ise bilgi, yaratıcılık ve yeteneğe ihtiyaç duymaktadır. Yenilikçi olmak girişimcilerin en dikkat çeken özelliklerinden biridir. Girişimciler olmadan başarılı olabilmemiş bir yenilik düşünmek mümkün değildir (Arslantaş, 2001: 20).

1.4.2. Sosyal Özellikler

Girişimcilerin, başarılı olabilmek için iyi bir iletişimci olmaya ihtiyacı vardır. Girişimcinin iletişiminin kuvvetli olması, başkalarını etkileyebilme yeteneği, girişimcinin çabalarının başarı ile sonuçlanmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Girişimcinin hem çalışanları ile hem de birlikte iş yaptığı müşteri, tedarikçi gibi şahıslar ve kurumlarla iyi ilişkiler geliştirmeye ihtiyacı vardır. Çalışanlarla kurulacak sağlam ve güvene dayalı, anlaşılır bir iletişim, girişimcinin amaç ve niyetlerinin çalışanlarca anlaşılıp uygulanmasını kolaylaştırır ve çalışanların belirlenen bu amaç ve niyetler için motive olmasını olumlu yönde etkiler. Girişimciler; tedarikçiler, müşteriler ortak iş yapılan diğer işletmeler gibi pek çok üçüncü kişilerle iletişim halinde olmak zorundadır. Yapılan işin selameti açısından, girişimcinin üçüncü kişiler ile iletişimini iyi tutma zorunluluğu vardır. İyi bir girişimcinin sahip olması şart olan bazı sosyal özellikler şöyle özetlenebilir (Marangoz, 2016: 53-54);

- İyi bir girişimci, farklı görüş ve önerilere açık olmalıdır.
- İyi bir girişimci, iyi bir konuşmacı olmanın yanı sıra, iyi de bir dinleyici olmalıdır.
- İyi bir girişimci, iş yaptığı çevreyi tanımalı ve bu çevrede belli bir tanınırlığa sahip olmalıdır.
- İyi bir girişimci, çevresine ve çalışanlarına örnek teşkil etmek zorunda olduğunun farkında olmalıdır.

- İyi bir girişimci, çalışanlarının ihtiyaçlarının farkında olmalı ve bu ihtiyaçlara makul çözümler sunmalıdır.
- İyi bir girişimci, birlikte çalıştığı ve iş yaptığı kişilere güven hissi vermelidir.
- İyi bir girişimci, olumsuz olayların bile iyi taraflarını göz önünde bulundurmalıdır.
- İyi bir girişimci, çalışan ve paydaşlarını önemsemeli ve bunu hissettirmelidir.
- İyi bir girişimci, eleştiriye açık olmalı çalışan ve paydaşlarının düşüncelerini ifade edebilecekleri imkânlar sunmalıdır.
- İyi bir girişimci, başarıları şahsileştirmez ve bunun bir ekip işi olduğunu çalışanlarına hissettirir.
- İyi bir girişimci, çalışan ve paydaşlarına adil ve eşit şekilde davranır.

1.4.3. Davranışsal Özellikler

Davranışı, bireylerin gözlemlenebilen ve gözlenemeyen nitelikleri olarak ifade edebiliriz. Girişimcilik özelliklerine sahip olan kişiler, çevresel koşullar nedeni ile oluşan kısıtlamalardan olumsuz etkilenmezler; fırsatları fark ettikleri zaman inisiyatif kullanarak bu fırsatları değerlendirmek için harekete geçerler. Girişimcilerin harekete geçtiklerinde sergiledikleri bazı davranış özellikleri şu şekildedir (Marangoz, 2016: 53);

- Girişimciler, iş fırsatı için gerekli olan değişimin ne olduğunu tasarlar ve bu değişimi uygulamaya geçirirler.
- Girişimciler, genellikle işlerini farklı bir biçimde yaparlar.
- Girişimciler, hedeflerini gerçekleştirmek ve amaçlarına ulaşabilmek için azimli bir biçimde çalışır ve neticeye ulaşabilmek için gerekli çabayı gösterir.

1.4.4. Teknik ve Yönetimsel Özellikler

Hisrich ve Peters (1998) girişimcilerin başarıya ulaşabilmesi için bir takım kişisel özelliklerin yanında bir takım teknik ve yönetimsel özelliklere de sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir.

Teknik özellikleri; yazma, sözlü iletişim, çevreyi izleme, teknik yönetim, teknolojiye hakimiyet, dinleme, organize etme becerisi, şebeke oluşturma becerisi, yönetim geliştirme, antrenörlük türü liderlik, ekip oyuncusu olma olarak özetleyebiliriz.

Yönetsel özellikleri ise planlama ve amaç oluşturma, karar verme, insan ilişkileri, pazarlama, finansman, muhasebe, yönetim, kontrol, müzakere, büyümeyi yönetmek şeklinde sıralayabiliriz.

1.5. Girişimci Olma Sebepleri

Günümüzde birçok girişimci yüksek beklentilerle iş hayatına girmektedir. Bu girişimcilerin pek çoğu iş hayatında yoğun rekabet, yönetimde yaşanan aksaklıklar, iş hayatındaki hızlı değişim, satış ve sermaye yetersizliği gibi sebeplerden dolayı iş hayatlarını sonlandırmakta ve iflas durumu ile baş başa kalmaktadır. Gerçekleştirilen bu yeni girişimlerde, duygusal ve finansal riskler oldukça yüksek olabilmektedir. İş hayatına atılan girişimciler maddi ve manevi olmak üzere pek çok dezavantaj ile yüzleşmek durumundadır (Döm, 2008: 31)

Bütün bu olumsuzluklara rağmen insanlar risk alıp iş hayatına atılmakta ve girişimci olmaktadır. Girişimci olma nedenleri pek çok araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Bu araştırmalar neticesinde ortaya konulan, kişileri girişimci olmaya yönelten sebeplerden bazıları, şu şekilde ifade edilebilir (Aktürk, 2012: 19);

- Bağımsız olma ve kendini gerçekleştirme isteği,
- Kişilerin fikirlerini hayata geçirme arzusu,
- Bir fırsat yakalama arzusu,
- Toplumda daha fazla prestij ve saygınlığa sahip olma isteği,
- Başkalarından daha iyi olduğunu ispatlama isteği,
- Yüksek ve çalışma ile orantılı bir gelir isteği,
- Mevcut işinden memnun olmama ya da işten çıkarılma korkusundan kurtulma,
- İşsizlikten kurtulma,

- Girişimcilik vasıtası ile büyük hedeflere ulaşma arzusu.

1.6. Girişimcilerin Fonksiyonları

Girişimciliğin ekonomik ve sosyal iki temel fonksiyonu olduğu söylenebilir. Girişimciliğin ekonomik ve sosyal fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir (Çetinkaya Bozkurt, Kalkan, Koyuncu ve Alparıslan, 2012; 233-234);

Girişimciliğin ekonomik alanda fonksiyonları;

- İstihdamın artırılıp işsizliğin önlenmesi,
- Ekonomik büyüme,
- Yeni iş alanlarının doğması,
- Refahın artırılıp gelir dağılımının tabana yayılması ve orta sınıfın güçlenmesi,
- Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması,

Girişimciliğin sosyal alandaki fonksiyonları;

- Teknolojik buluşların toplum yararına sunulup mal ve hizmete dönüşmesi,
- Değer yaratılması,
- Toplumda yenilikçi ve değişimci sürecin başlaması,
- Girişimcilerin risk üstlenme, yenilikçi ve öncü olma özellikleri.

Ekonomik toplumsal fonksiyonlarının yanında girişimciliğin kişilere sağladığı birtakım bireysel fonksiyonlar da mevcuttur. Bahsi geçen fonksiyonları şu şekilde ifade edebiliriz (Karadal, 2013: 26);

- Kişi potansiyelini ortaya koyup hedefini gerçekleştirebilir,
- Kişinin başarı ihtiyacı güdüsü tatmin olur,
- Kişinin sosyal ve ekonomik hayata entegrasyonu kolaylaşır,

- Kişinin toplumdan izole olmasının önüne geçilir,
- Girişimcilik, kendine güveni olan ve kendisine güvenilen kişilerin ortaya çıkmasına neden olur.

1.7. Girişimcilik Türleri

Girişimciliği çeşitli türler altında incelemek mümkündür. Bu başlık altında girişimcilik türleri ele alınacaktır.

Fırsat Girişimciliği: Hali hazırda mevcut olan ya da potansiyel bir pazarda yer alan fırsatların farkına varılarak, mevcut veya potansiyel pazara mal veya hizmet sunmaya yönelik girişimcilik, fırsat girişimciliği olarak tanımlanmaktadır. Bu girişimcilik türünde pazarda oluşacak olan fırsatlar girişimciler tarafından izlenir ve en uygun zamanda fırsatlardan yararlanmak için harekete geçilir (Tekin, 2004: 12). Bu bilgiler ışığında, fırsat girişimciliği, pazarda açığa çıkabilecek potansiyel fırsatların farkına varılması ve sürekli olarak araştırılması, kârlı olması muhtemel alanlara yatırımlar yapılması olarak da ifade edilebilir (Korkmaz, 2012: 211).

Yaratıcı Girişimcilik: Yaratıcı girişimcilik kavramı, bir buluşun veyahut yeni bir düşüncenin ya da hali hazırda mevcut olan bir mal veya hizmetin; fiyatı, kalitesi, tasarımı gibi bileşenlerinde iyileştirme ve farklılaştırmalar yapılarak hedef kitleye sunulması şeklinde ifade edilebilir (Naktiyok, 2004: 3). Yaratıcı girişimcilik, pratikte mevcut olmayan bir şeyden veya mevcut bir ürünün iyileştirilmesinden, bir sonuç yaratma veyahut üretme sürecidir. Yaratıcı girişimci değer üreten bir kişi iken, ortaya konan ürünün benzersiz, eşsiz bir tavır olduğu söylenebilir (Yeniçeri ve İnce, 2005: 452).

Orijinal Girişimcilik: Girişimcilerin öncelikli olarak kendi güçleri, yetenekleri, algıları, sezgileri, becerileri, ustalık ve deneyimleri, bilgileri gibi kişisel özelliklerine bağlı olarak düşünce ve hayallerini hayata geçirmek için faaliyete geçtikleri ve sıfırdan başlayıp meydana getirdikleri girişimlerdir. İlk defa olma ve orijinallik bu girişimcilik sınıflandırmasının ayırt edici unsurudur. Bu noktada girişimci ve girişim orijinal olma özelliğine sahiptir (Top, 2006: 8).

Çevreci Girişimcilik: Özellikle son yıllarda çevre bilinci dünya genelinde önemli bir biçimde gelişmiş olup, kirliliklere karşı alınan önlemler ve doğa koruma faaliyetleri yeni iş

fırsatlarını meydana getirmektedir. Atıkların tekrar kullanılmak üzere değerlendirilmesi, geri dönüşüm faaliyetlerinin popüler hale gelmesi, çevreye zarar vermeyen üretim şekillerinin benimsenmesi ve doğayı kirletmeye engel olacak yeni tekniklerin gelişimi çevreci girişimlerin yaygınlaşması için fırsatlar sunmaktadır. Çevreci girişimciler başka bir ifade ile çevreye zarar veren çöpleri, atıkları girişimcilik faaliyetleri ile temiz ve yeni ürünlere dönüştürürler (Top, 2006: 17-18).

İç Girişimcilik: İç girişimcilik kavramı, genel bir tanım ile mevcut bir organizasyon içerisinden hayata geçirilen girişimcilik olarak ifade edilebilir. İç girişimcilik hali hazırda var olan bir işletmede meydana gelir ve iç girişimcilik kavramı işletmenin büyüklüğünden bağımsızdır (Antoncic ve Hisrich, 2003: 8). İç girişimcilikteki ana gaye, işletmenin rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olabilecek yeniliklerin meydana getirilmesidir. Meydana getirilen bu yenilikler, şirket stratejisi, ürün sunumu, iç organizasyon yapısı, pazar odağı gibi hususlara uyarlanabileceği gibi, işletme içi birçok faaliyet modeline de uyarlanabilir. Böylelikle girişimci, yeni fırsatları tanımlama ve bu fırsatlardan yararlanma yoluyla işletme organizasyonunu daha güçlü hale getirebilir (Worthington, Collins ve Hitt 2009: 446). İç girişimcilikte işletmede bulunan her kişinin girişimci gibi düşünüp girişimci gibi davranması amaçlanmaktadır. Böylelikle iç girişimcilik; yeni ürün, hizmet ve süreç tasarlama yeteneğine sahip bir organizasyon meydana getirebilmesi yönüyle işletmenin uzun vadedeki başarısı için önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir (Naktiyok, 2004: 36).

Kamu Girişimciliği: Kamu kavramı kullanılırken tüm vatandaşlarla ilgili alana dikkat çekilmektedir. Kamu girişimciliğinin ilgi alanı genellikle; işsizlik, ikamet, çevre ve eğitim gibi insanlar için önem teşkil eden meselelerdir (Fayolle ve Kyrö, 2008: 47-48). Kamu girişimcileri, faaliyetlerini gerçekleştirirken, siyasi bir otoriteye bağlı olarak ve sıkı bütçe imkânları çerçevesinde çalışmaktadırlar (Tikici ve Aksoy, 2009: 17).

Kurumsal Girişimcilik: Kurumsal girişimcilik kavramı; genel olarak büyük veya küçük işletmelerin kendi aralarındaki girişimleri düzenlediği bir üst girişimcilik olarak ifade edilebilir. Girişimcilerin her şeyi kendileri yapacak olan büyük tesisler kurmak yerine; üretimde ihtiyaç duydukları küçük parça ve set gibi ürünleri, farklı işletmelere yaptırdıkları, diğer işletmelerin bağımsızlıklarını korudukları, üretim riskinin dağıtıldığı bir girişimcilik modelidir. Diğer bir ifade ile büyük işletmelerin yeni girişimler kurması ya da var olan küçük işletmeleri desteklemesi suretiyle yeni girişimler oluşturması; büyük ve küçük girişimciler arasında iş birliği neticesinde meydana gelen girişimciliktir (Top, 2006: 8-9).

Profesyonel Girişimcilik: İşletmelerin farklı sermaye grupları ya da işletme içinde yer alan profesyonel yöneticiler tarafından yeniden yapılandırılmak suretiyle devredilmesi veyahut devralınmasını içeren girişimcilik türüdür. Bu girişimcilik türünde işletme, işletme içerisinde ya da işletme dışında profesyonel kişilere satılır. Bir manada bir girişimci işletmeyi terk ederken başka bir girişimci işletmeyi devralmaktadır. Özellikle 1980’li yıllarda meydana gelen ekonomik krizlerde güçlükler yaşayan girişimcilerin, işletmelerini yeniden yapılandırmak suretiyle yeni teknoloji ve yeni yönetim becerileri vasıtasıyla donatıp, büyük ekonomik kayıpların önüne geçme çabaları esnasında yaygınlaşmıştır. KOBİ’lerin ya da büyük işletmelerin, kendileri tarafından yürütülen faaliyetlerin bir kısmının, bölümleri ile birlikte profesyonel yöneticilere satılması ya da kiralanması şeklinde de meydana gelebilir (Top, 2006: 12-14).

Sosyal Girişimcilik: Sosyal girişimciler, hayatlarını sürdürdükleri toplum içerisinde çıkan, buldukları toplum içerisindeki sosyal eksiklikleri tespit ederek akıllara gelmeyen ya da cesaret edilemeyen yaklaşımlarla sorunları çözmeye gayret gösteren kişilerdir (Denizalp, 2007: 8). Bu girişimcilik türü, son dönemlerde özel sektörde, kâr amacı gütmeyen sektörlerde ve kamu sektöründe ortaya çıkmakla birlikte, bu girişimciliğe gösterilen alaka zaman içerisinde artmaktadır. Sosyal girişimcilik kavramı, girişimcilik literatüründe yeni bahsi geçen bir kavram olarak değerlendirilebilir; ancak bu kavramın oldukça eski bir geçmişe sahip olduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Tarihin her döneminde toplumlarda bu tarz girişimciler var olmuştur (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 84).

Dijital Girişimcilik: İletişim ve bilgi teknolojisinde son yıllarda meydana gelen değişimler işletmecilik kavramını derin bir biçimde etkilemiştir. Bilişim teknolojilerinin etkinliğinin artması ile birlikte insanların hayatına e-ticaret kavramı girmeye başlamıştır (Haşiloğlu, Kaya ve Haşiloğlu, 2010: 14). Dijital girişimcilik, e-girişimcilik, sanal girişimcilik, internet girişimciliği, online girişimcilik şeklinde adlandırılabilir olan bu girişimcilik türü internetin dünya geneline yayılması ve internetin kabiliyetlerinin anlaşılması üzerine giderek yaygınlaşan bir girişimcilik türüdür. Dijital girişimciliğin girişimcilere sağladığı birtakım avantajlar vardır. Bu avantajlar şu şekilde ifade edilebilir (Bakırtaş ve Tekinşen, 2006: 135);

- Dijital girişimciliğin klasik işletme sahipliğine göre maliyeti daha azdır.
- Alıcıya doğrudan ulaşım imkânı sağladığından aracı maliyetlerini sıfıra indirme

imkânı vardır.

- Sürekli olarak açık olma imkânı sunduğundan, günün herhangi bir saatinde alışveriş yapılmasına imkân tanımaktadır.
- Ara hizmetlerin olmamasından dolayı, ara hizmetlere harcanan zamanı ve bu hizmetlerden kaynaklanan hataları sıfıra indirme imkânı sağlar.
- Müşteriyi izlemek ve müşterinin hareketlerine göre strateji geliştirmek klasik işletme sahipliğine göre daha kolaydır.
- Stok bilgileri dijital ortamda tutulduğundan stok tutma ve anlık stok bilgisine ulaşmak daha kolaydır.
- Site dizaynı ve görsel etkenler ile müşterileri istenilen yönde etkileme imkânı sunar.

Teknik Girişimcilik: Teknik girişimcilik, genel bir tanım ile yenilik, yaratıcılık ve araştırma geliştirme faaliyetlerinin, finansal olarak desteklenmesi ve idare edilmesi faaliyetlerini de içine alan daha çok teknolojik alanlarda ekip girişimciliği şeklinde ortaya çıkan girişimcilik türü şeklinde ifade edilebilir. Genel olarak, yüksek tahsilli, alanında bilgi seviyesi iyi durumda olan ve deneyimli girişimcilerin projelerine yatırım şeklinde meydana gelir. Ekip ve ortaklık şeklinde gerçekleşen teknik girişimcilikte karşılıklı menfaatler garanti altına alınır. Bu tür girişimcilik genellikle bir grup olarak kurulmaktadır (Top, 2006: 16).

Uluslararası Girişimcilik: Ülkelerin sınırlarını aşan girişimcilik faaliyeti olarak tanımlayabileceğimiz uluslararası girişimcilik için, 1990'lı yıllara kadar uygun bir çalışma ortamı ortaya çıkmamıştır. Hızlı küreselleşme ile birlikte uluslararası girişimcilik kavramı, girişimcilik ve uluslararası iş dünyasının kesişme noktasında olması sebebiyle uluslararası ticareti ilgilendiren bir konu haline gelmiştir (Ahmetoğlu, Premuzic, Klinger ve Karcisky, 2017: 454).

Girişimci Girişimciliği: Daha önce iş hayatında faaliyet gösteren deneyim sahibi olan ve işyerini elden çıkaran girişimcilerin, fırsat olarak gördükleri yeni girişimcilere destek vermeleri şeklinde meydana gelen bir girişimcilik türüdür. Güzel bir iş fikri ve projeye sahip olan fakat bu düşüncelerini faaliyete geçirmekte zorlanan kişiler için ortak, finansman kaynağı, organizatör ve sağlam yol arkadaşı bulmak şeklinde faaliyete geçme şeklidir (Marangoz, 2016: 13).

1.8. Girişimciliği Etkileyen Temel Faktörler

Girişimciliği etkileyen temel faktörler; bireysel faktörler, sosyal ve kültürel faktörler, yasal ve idari faktörler, ekonomik ve finansal faktörler ve girişimcilik alt yapısı ve diğer faktörler olmak üzere beş ana başlık şeklinde ele alınmıştır.

1.8.1. Bireysel Faktörler

Girişimciliği etkileyen faktörlerden bir kısmı bireylerin kişisel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu faktörleri ana hatları ile şu şekilde ifade etmek mümkündür;

Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Faktörler: Kendi kendine harekete geçebilen ve proaktif kişilik özelliklerini taşıyan kişilerin girişimcilik özellikleri bakımından diğer insanlara göre daha ileride olduğuna dair genel bir inanış olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, yüksek motivasyon sahibi, kendine güveni olan, yüksek enerjili, yenilik ruhu olan, yüksek başarı beklentisine sahip, iç kontrol odağı olan, sabırlı, risk almayı seven, kendini yönlendirme özelliğine sahip olan, yüksek otonomi sahibi, bağımsızlık ihtiyacı olan ve çevreyi etkileyecek faaliyetleri yapma arzusuna sahip kişilerin girişimciliğe daha yatkın olduğu ve bu özelliklere sahip kişiler arasından girişimcilerin çıkma olasılığının daha yüksek olduğu ifade edilebilir (Naktiyok, 2004: 14).

Yaş: İnsanın hayat döngüsü içerisindeki yaş dönemleri ve girişimcilik eğiliminin ilişkili olduğu, yapılan çalışmalar ile ortaya konulmuştur. Girişimcilik faaliyetlerine başlayanlar genel olarak 22-55 yaş arasındaki kişilerden olmaktadır. Bu yaşlar haricinde de girişimcilik faaliyetleri görölmesine rağmen, girişimcilikte başarılı olabilmek için yüksek hayat enerjisi ve finansal imkânlar da gereklidir (Bozkurt, 2006: 96).

Çalışma Süresi ve Deneyim: Kişilerin girişimci olacakları alanda sahip oldukları deneyimler girişimcilik sürecini etkileyebilmektedir. Yeterli deneyimi elde edebilecek süredeki mesleki tecrübeye sahip kişilerin girişimcilik faaliyetlerine yönelmesi doğal olarak karşılanabilir.

Cinsiyet: Bireysel faktörler arasında, cinsiyet diğer faktörler gibi önemli bir etkiye sahiptir. 2001 yılında, 29 ülkede gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda oluşturulan Küresel Girişimcilik Monitörü araştırmasına göre iş kurma konusunda kadınların aleyhine bir dengesizlik söz konusudur. Yeni kurulan işletmelerin çoğunluğu erkekler tarafından

kurulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulguların ortalamasına bakılırsa, erkekler kadınlardan iki kat daha fazla girişimcidir (Aytaç, 2006; 146-147).

Medeni Hal: Bekâr bireylerin ailevi anlamda sahip olduğu sorumluluk sadece kendi varlığından ibaretken; evli bireyin sorumluluk tanımı, eş ve çocukların da dâhil olmasıyla genişler. Evli bireyler, yeni iş kurmanın yaratacağı riski ve getireceği stresi yüklenmek istemeyebilir. Bu durumda girişimde bulunmak sadece kişiyi değil aile bireylerini de etkiler. Evli ve çocuklu olmayan kişiler girişimciliğin getireceği olumsuz durumları daha kolay bir şekilde göze alabilir (Demircan, 2000: 26).

Gelir Durumu: Kişilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda elle tutulur bir ölçü olması ve tasarrufun yatırıma dönüşmesi aşamasında sermaye kavramıyla alakasının olması nedeniyle, gelir durumu gelecekteki amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir unsurdur. Bu açıdan bakıldığında yeterli miktarda gelire sahip olmayan kişilerin tasarruflarının yatırıma dönüştürülmesi güç bir durumdur. Gelir kavramı bu bakımdan incelendiğinde, girişim için bulunması gereken sermayenin nasıl sağlanacağı konusunda önemli etkenlerden biri haline gelir. Nihai anlamda yeterli sermaye olmadıktan sonra girişim de olamayacaktır. Bununla beraber sermaye sahibi olmak girişimde bulunmanın tek ve yeterli ölçütü değildir (Demircan, 2000: 26).

1.8.2. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Kişinin içinde bulunduğu kültürel ve sosyal faktörler de girişimciliği etkileyebilmektedir. Girişimciliği etkileyen sosyal ve kültürel faktörler şu şekilde izah edilebilir;

Aile: Pek çok kişi tarafından, doğuştan var olduğuna inanılan girişimcilik özelliklerinin, aslında öğrenilebildiği ve imkân bulunan durumlarda ortaya çıktığı ifade edilmektedir (İrmiş vd. 2010). Yapılan araştırmalarda, kişilerin doğumdan itibaren en fazla aile ortamında aldığı eğitim ve görgü kurallarından etkilendiği ve aileden alınan bu etkinin de kişilerin hayatı boyunca onları etkilediği görülmektedir. Girişimcilik kültürünün meydana gelmesinde kişinin aile yapısı ve yetiştiği çevre koşulları ile ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir durumu, ailenin sosyal statüsü ve aile içindeki akrabalık ilişkileri oldukça önemli rol oynamaktadır (Çelik ve Akgemci, 1998: 32).

Rol Modelleri: Rol model kavramı, kişilerin girişimcilik kariyerleri sürecinde etkilendikleri ve örnek aldıkları kişileri ifade eder. Kişilerin rol modelleri; aile içindeki bireyler veya diğer başarılı akrabalar, ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren diğer girişimciler olabilmektedir. Rol modellerin girişimcinin işe başlama aşamasında ve işe başladıktan sonraki süreçlerde girişimciye maddi manevi destek oldukları görülmektedir (Bozkurt, 2006: 96).

Kültürel Yapı ve Toplum Özellikleri: Toplum kültürü kendi içinde ve kendisiyle etkileşim durumunda bulunan birçok alt kültüre sahiptir. Girişimcilik kültürü de toplum kültürü içindeki kültürlerden biridir ve toplum kültürünü ve onu meydana getiren diğer etmenleri büyük ölçüde etkilemektedir. Girişimcilik eğiliminin oluşumunda toplum kültürünün etkisi büyüktür. Kişiler içinde buldukları toplumun kültürel değerlerini büyük ölçüde taşımaktadır. Bu bağlamda toplumdaki girişimciliğe yönelik tutumu anlamak için topluma hâkim olan kültürün özelliklerinin bilinmesi gerekir. Sosyo-kültürel faktörlerin yönetim, liderlik ve insan kaynakları faaliyetleri üzerindeki etkisini araştıran Hofstede'ye (1980) göre, işe yönelik tutumlar arasındaki değişiklikleri en iyi açıklayan değişkenler; yapılan iş, iş yeri, yaş, ya da cinsiyet değil, toplum kültürü olmuştur (Ergin, 2002: 87).

Risk alma, bir yenilik meydana getirme gibi faaliyetler girişimcilik kavramını oluşturan temel unsurlar olarak ifade edilmektedir. Bu faaliyetler bazı kültürlerde doğal olarak karşılanırken, bazı kültürlerde fazla popüler değildir (İraz, 2005: 153). Toplumdaki bu tutumlar toplum içindeki girişimcilik kültürüne etki etmektedir.

Eğitim: Girişimcilik zamanla geliştirilebilen bir olgudur. Verilen eğitim ile kişilere girişimciliğin bir kariyer seçeneği olduğu düşüncesi aşılabilir ve kişilere girişimcilik sırasında işlerine yarayacak yetenek ve değerler kazandırılabilir. Bu kapsamda incelendiği zaman eğitimin girişimciliği etkileyen faktörlerden biri olduğu değerlendirilebilir (Börü, 2006: 15). Kişilerin eğitim hayatında karşısına çıkan girişimcilik özelliklerini olumsuz etkileyecek baskı ve davranışlar, kişilerin kariyer seçiminde az riskli, yenilik ve yaratıcılık içermeyen rutin işlere yönelmelerine neden olabilir. Ezbercilikten kaçınılarak, bireylerin yetenek ve yaratıcılıklarını ön plana çıkaran bir eğitim sistemi girişimciliği olumlu bir biçimde etkileyecektir (İraz, 2005: 153).

Din: Ünlü düşünür Max Weber (1997) Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu adlı eserinde ekonomik kalkınma ve din arasındaki ilişkiyi incelemiştir; özellikle batıda sanayi

devrimine neden olan şartları ve sanayi devrimi öncesindeki ekonomik gelişmeleri bir Hıristiyan mezhebi olan Protestanlığın sahip olduğu çalışma ahlakı anlayışı ile ilişkilendirmiştir. Weber, dinsel değerlerin girişimci davranışlarını etkilediğini özellikle de Protestan çalışma ahlakı ile girişimcilik arasında bağlantı olduğunu ifade etmiştir.

Dinlerin sahip oldukları değer sistemlerinde; hangi işlerin makbul olarak görüldüğü, hangi işlerin olumsuz olarak kabul edildiği, özellikle ticari faaliyetlerin makbul ya da kötü kabul edilmesi, kişisel mal ve servet elde edilmesinin nasıl karşılandığı, o dinin inananlarının girişimciliğe karşı olan tutumunu etkilemektedir.

1.8.3. Yasal ve İdari Faktörler

Bürokratik ve yasal çevrenin girişimcilik üzerine oldukça büyük bir etkisi vardır. Bir ülkede yasal ve bürokratik yapı girişimciliği olumsuz etkileyecek şekildeyse, siyasi irade ve hukuki sistem girişimciliği desteklemiyorsa bu durumda girişimcilik faaliyetlerinin artması değil azalması beklenir. Bürokratik yapının girişimciliğe destek olması ve girişimciliği kolaylaştırması, yasal düzenlemelerin girişimcileri desteklemesi ve ekonomi politikalarının girişimciliği teşviki neticesinde girişimcilik kolay bir biçimde gelişip yaygınlaşacaktır (İraz, 2005: 165).

1.8.4. Ekonomik ve Finansal Faktörler

Ülkedeki ekonomik ve finansal çevre, girişimciliği etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ekonominin dengede olması halinde, kişiler girişimcilik faaliyetleri konusunda daha cesur olabilmektedir. Ekonomik öngörülebilirliğin olması, girişimcilerin geleceğe yönelik isabetli stratejik planlar yapabilmesine neden olmaktadır. Ekonomik krizler ve belirsizlik durumları pek çok durumda girişimcilik için tehdit olarak kabul edilir. Bununla beraber bazı girişimciler, kriz zamanlarını fırsata çevirerek başarılı işlere imza atabilmektedir (Durak, 2011: 198-199).

Ekonomik atmosfer içerisindeki finansal imkânlar da girişimciliği etkilemektedir. Uygun vade ve imkânlar ile borç temin edilebilmesi, finansal kurum ve kuruluşların girişimcilere yönelik pozitif tutumları girişimciliğe olumlu olarak yansımaktadır.

1.8.5. Girişimcilik Alt Yapısı ve Diğer Faktörler

Bir ülkede geçmişten gelen başarılı girişimcilik örneklerinin ve iş hayatına devam eden başarılı işletmelerin olması, işletmeler arasındaki ortaklık ve beraber iş yapma kültürünün gelişmiş olması, ülkedeki büyük sermaye şirketlerinin girişimciliği teşvik edici yönde uygulamaları, iş ve sivil toplum örgütlerinin girişimciliği teşvik edici faaliyetleri girişimciliğin olumlu bir biçimde etkilenmesine neden olmaktadır.

1.9. Girişimcilik Süreci

Girişimcilikten bahsederken aslında bir süreçten bahsedilmektedir. Girişimcilik birbirini takip eden bir dizi faaliyet içermektedir. Girişimcilik sürecinin adımları sırası ile basit bir biçimde şu şekilde özetlenebilir;

Girişimcilik Motivasyonuna Sahip Olmak: Kişilerin girişimcilik için hevesli olması girişimcilik sürecinin ilk adımıdır. Kişilerin fırsatları yakalayabileceği pek çok olay meydana gelebilir fakat kişiye girişim yapmaya sürükleyecek bir istek, dürtü olmadığı müddetçe bu fırsatların bir anlamı olmayacaktır. Maddi manevi kazanç imkânı, kimseye bağlı olmama hissi, yenilikçi düşüncelerin iş alanında değerlendirilmesi düşüncesi, kişilere girişimcilik için motivasyon sağlayan önemli etkenler olarak görülebilir (Yıldırım, 2008: 52).

Fırsatların Tanımlanması: Fırsatların algılanması, girişimcinin çevresinde meydana gelen fırsatların doğru bir şekilde kavranması ile ilgilidir. Fırsat tanınması sürecinde, hayal gücü, öngörü, ilham, vizyonerlik, sezgi gibi yeteneklere ihtiyaç vardır (Top, 2006: 295). Girişimci sahip olduğu özellik ve yetenekleri kullanarak çevresinde meydana gelen fırsatların farkına varır ve bunları artı ve eksi yönleri ile değerlendirir.

Alternatiflerin Belirlenmesi ve Yapılabilirlik Araştırması: Girişimci çevresinde var olan fırsatları sahip olduğu yetenekler ve imkânlar açısından değerlendirir ve kendisine en uygun olarak gördüğü girişim alternatiflerini belirler. Alternatifler belirlendikten sonra girişimci seçtiği alternatiflerin hayata geçirilip geçirilemeyeceği, hayata geçirilirse maliyetinin ne olacağı, girişimde bulunmanın faydalarının ne olacağı, seçilen girişimin ne kadar süre devam edebileceği, yapılan yatırımın ne kadar sürede kendisini geri ödeyeceği gibi faktörleri gözeterak alternatiflerin yapılabilirlik araştırmasını gerçekleştirir.

İş Fikrinin Tespit Edilmesi: İş dünyasında, her sektör için göz önünde tutulacak öncelikler birbirinden farklılık göstermektedir. İmalat sektöründe faaliyet gösterecek işletmelerde tedarikçilere ulaşım ve hammadde kaynaklarına yakın olma, ulaşım ve nakliye imkânları, öncelikli olarak belirleyici olmaktadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösterecek işletmelerde ise müşteriye yakınlık önemli bir tercih sebebidir (Döm, 2008: 276). Belirlenen alternatifler arasında girişimci kendi özellikleri ve imkânlarını da dikkate alarak, iş fikri alternatiflerinin olumlu ve olumsuz yanlarını karşılaştırarak girişime konu olacak fikirlerini kesinleştirir.

İş Planının Oluşturulması: Girişimciliğe konu iş fikri için harekete geçmeden bir plan ve programın yapılması oldukça yararlı olacaktır. Girişimci rastgele olarak yatırım yapmamalı, karşılaşılabilecek riskleri göz önünde bulundurmalı ve işi için finansal destek temini için araştırmalarda bulunmalıdır. Bütün bu süreçlerin çok daha sağlıklı olarak atlatılması için iş planı yapılması girişimci için çok önemlidir (Yıldırım, 2008: 56).

Kaynakların Bulunması ve Geliştirilmesi: Girişimcilik süreci içinde fırsatların sağlıklı bir biçimde değerlendirilmesi için gerekli ve bir o kadar da elzem olan noktalardan biri kaynakların bulunması ve değerlendirilmesidir. Girişimcilik sürecinin bu noktasında fırsatın gerçeğe aktarılması ancak kaynakların temin edilebilmesi sonucunda mümkün olmaktadır (Top, 2006: 297). Bununla beraber, girişimcilik sürecinde karşı karşıya gelinen en büyük yanlış inanışlardan biri, girişimin başarılı olmasının, girişimcinin sahip olduğu kaynaklar ile direkt olarak ilgili olduğudur. Girişimcinin sahip olduğu kaynaklar önemli olmakla beraber, daha önemli olan husus; sahip olunan kaynakların büyüklüğünden çok girişimcinin hedeflerini gerçekleştirmek için bu kaynakları ne kadar etkili ve verimli kullandığıdır (İraz 2005: 197).

Sonuçlanan Girişimin Yönetimi: Sonuçlanan girişimin yönetimi girişimcilik sürecinin son aşamasıdır ve girişimciliğin hayata geçmesini ve girişimcilik faaliyetleri içerisindeki yoğun bölümü kapsamaktadır. Girişimciye, girişimcilik türüne ve diğer etkenlere bağlı olarak bu sürecin pek çok değişik sonucu olabilir. Elde edilen nihai sonuç, girişimin, değerler süreçler ve yeni ürünler yaratması sonucunda kar ve ekonomik büyüme üretmesi olabildiği gibi, eldeki hesabın çarşıya uymadığı, katlanılmaz ekonomik, psikolojik ve sosyal maliyetler nedeniyle ortaya çıkan başarısızlıklar da olabilir (Ürper, 2013: 11).

1.10. Girişimciliğin Avantaj ve Dezavantajları

Girişimcilik de hayattaki her Şey gibi olumlu ve olumsuz yönlere sahip bir olgudur. Girişimciler girişimcilik faaliyetine başladıkları zaman girişimciliğin avantajlarından yararlanmaya başlar ve dezavantajları ile karşılaşırlar. Girişimciliğin avantaj ve dezavantajları genel olarak Şu Şekilde ifade edilebilir (Dm, 2008: 32-33) (Akpınar, 2009: 32-36);

Girişimciliğin Avantajları;

- Bağımsızlık: İnsanları girişimci olmaya teşvik eden en önemli faktörlerden biri kendi kendinin patronu olmaktır (Erdoğan, 2020: 17). Kişi girişimcilikte ücretli çalışanlara göre çok daha fazla bağımsızlığa sahiptir.
- Başarma Duygusu: Girişimci işiyle ilgili aldığı kararların sonucundan tek başına sorumludur. Girişimcilik faaliyeti neticesinde ulaşılacak başarı hazzı, girişimci olmaya etki eden önemli faktörlerdendir.
- Saygınlık Kazanma: Başarılı bir girişim neticesinde elde edilecek başarılar ile toplum girişimciyi tanımaya ve ona saygı duymaya başlayacaktır.
- Kar Elde Etme: Girişimin başarılı olması neticesinde girişimci yaptığı faaliyetlerle kar elde edecek ve maddi varlığını artıracaktır.
- Kişiisel Gelişime Olan Katkı: Girişimcilik sırasında karşılaşılan zorluklar, açılan problemler girişimcinin kişiisel gelişimine oldukça büyük katkıda bulunacaktır.
- Diğer: İnsanlara istihdam sağlama, onlar için gelir ve geçim kapısı olma, insanlara örnek olma ve kişiisel gelişimlerine katkıda bulunma gibi unsurlar da girişimciliğin sağladığı avantajlar arasındadır.

Girişimciliğin Dezavantajları;

- Kişiisel zveriler: Girişimcilik oldukça fazla kişiisel özveri gerektiren ve kişinin zamanına mal olan bir faaliyettir. Özellikle girişimciliğin ilk yıllarında maruz kalınan yoğun çalışma saatleri neticesinde girişimciler; ailelerine, akrabalarına, kişiisel zevk ve hobilerine yeterli zaman ayıramamaktadır (Erdoğan, 2020: 17). Bu bağlamda girişimcilik faaliyetine başlayacak bir kişi özel hayatından fedakrlık

yapmak zorunda kalacaktır.

- Sorumluluk Yüku: Girişimciler kurmuş oldukları işletmeler ile ilgili her türlü sorumluluk yüklerini omuzlarında taşımaktadır. Girişimcinin çalıştırdığı kişiler sadece kendi sorumluluğundaki alanı bilmek zorunda olmasına rağmen girişimci işletmenin tüm fonksiyonlarını bilmek ve yönetmek durumundadır.
- Zarara Tolerans Gösterememek: Girişimciler özellikle yolun başında olanlar, aldıkları herhangi bir yanlış karar ile iflas etme tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktadır.
- Yasal İşlemler: Girişimciler devlete karşı olan vergi yükümlülüklerini ve yasal işlemleri zamanında gerçekleştirme sorumluluğundadır.
- Kapasite Sınırı: Girişimciler hayalini kurduğu, hedeflediği işleri bazen çeşitli imkânsızlıklar neticesinde ertelemek zorunda kalmaktadır.
- İş Stresi: Girişimci işyerini kurarak kendini risk altına koymuş durumdadır. Açılan herhangi bir işletmenin sağlıklı bir biçimde işleme, kar etme ya da başarılı olma garantisi bulunmamaktadır (Erdoğan, 2020: 18).

1.11. Girişimcilikte Başarı ve Başarısızlık Nedenleri

Girişimcilerin genel olarak başarılı olmasına yardımcı olan nedenlerin bazıları şu şekilde ifade edilmiştir (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 17-18);

- İş olanağının bulunduğu ihtiyaç duyulan bir alanda girişimcilik faaliyetinde bulunulması,
- İşe başlamak için pazardaki uygun zamanın gözetilmesi,
- Girişimcide yönetim yeteneği ve tecrübesinin bulunması,
- Girişimcinin yeterli sermayesinin veya uygun borç alma imkânlarının olması,
- Girişimcinin çeşitli riskleri göze alarak sigorta yaptırması.

Girişimcilerin başarısız olmalarına etki eden nedenlerin bazıları da şu şekilde ifade edilmiştir (Tekin, 2004: 21);

- Yönetim zafiyeti ve sermaye eksikliği,
- Müşterilerden alacak tahsili ile ilgili problem yaşanması,
- Girişimcinin pazarda haksız rekabete maruz kalması,
- Ekonomik durgunluk ve kriz dönemleri,
- İşletme kuruluş yerinin iyi seçilmemesi,
- Girişimcide ticari bilgi eksikliği,
- Hazırlıklı olmadan ve araştırma yapmadan işe başlanması,
- Girişimcinin zaman problemleri yaşaması,
- Girişimcinin ve yakınlarının sağlık problemi yaşaması,
- Amaç ve hedeflerin net olmaması,
- Girişimcinin yönetim kabiliyetinin yetersiz olması,
- Girişimcinin sevmediği bir işi yapması ve işe ilgi duymaması,
- Girişimcinin işi konusunda daha önce bir deneyiminin olmaması,
- Girişimcinin girişimcilik için uygun yaşta olmaması,
- Dürüst olmayan, hileli davranışlar,
- Girişimcinin panik içinde ve tutarsız hareketleri,
- Personel istihdamında profesyonel kadrolardan yararlanılmaması.

1.12. Girişimcilerin Karşılaşabileceği Problemler

Bu başlık altında girişimcilerin işlerini kurması ve yürütmesi sırasında karşılaşılabileceği problemler ele alınmıştır. Yapılan çalışma ile paralellik göstermesi için problemler uygulamamızda ele aldığımız düzen içerisinde incelenecektir. Problemler; girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler, kurulan işletme ve işletmenin iç

çevresi kaynaklı problemler, işletmenin mikro çevresi ve işletmenin makro ve uluslararası çevresi kaynaklı problemler olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir.

1.12.1. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler

Çalışmada girişimcilerin iş kurma ve kurulan işin devamını sağlama konusunda karşılaştıkları problemleri grupladığımız ilk ana başlık girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemlerdir. Bu başlık altında girişimcinin kendisinden ve yakın çevresinden kaynaklı problemler ele alınmaktadır.

1.12.1.1. Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler

Girişimcilerin ideal özelliklerinin ne olması gerektiği ve girişimcilerin hangi özellikleri taşıması gerektiği ile ilgili pek çok çalışma yer almaktadır. Bununla beraber, işletmesini açan ve girişimci olan pek çok kişinin ideal girişimci özelliklerine sahip olmadığı da gözlemlenmektedir. Sabırsızlık, kararsızlık, karamsarlık, aşırı duygusallık, başkalarına hayır diyememe durumu, alınganlık, kavgacılık ve bunun gibi olumsuz kişisel özelliklere sahip olan kişiler, bu özellikleri nedeni ile girişimcilik faaliyetleri sırasında oldukça zorlanmaktadır.

Çetinkaya Bozkurt ve diğerlerinin (2012: 239) araştırmasında başarılı bir girişimcide olması gereken kişilik özelliklerinden sırasıyla; özgüven, dürüstlük, ticari ahlak, risk üstlenme, yenilikçilik, yaratıcılık, sosyal olma, bağımsız karar alma, tutarlı ve ilkeli olma katılımcılar tarafından en çok ifade edilen özellikler olarak dikkat çekmektedir.

1.12.1.2. Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği

Girişimcinin faaliyet gösterdiği alan ile ilgili mesleki bilgisinin olması, faaliyet alanında kullanılacak olan makine teçhizat ve yazılım ile ilgili teknik bilgisinin olması, bilgisayar okuryazarlığının olması, genel ticaret bilgisi ve ticari faaliyetleri ilgilendiren yasa ve mevzuat bilgisinin olması oldukça önemlidir.

Çetinkaya Bozkurt ve diğerlerinin (2012: 240) araştırmasında, katılımcılar başarılı bir girişimcinin eğitim ihtiyaçlarını sırasıyla; iletişim, hukuk, verimlilik ve kalite artırma, bilişim/teknoloji, yeni iş alanları, satış teknikleri, ekonomi, muhasebe ve finansman, kendini iyi ifade edebilme/iyi sunu yapabilme olarak ifade etmiştir.

Girişimci eğer bu hususlarda yeterli bilgi sahibi değilse, ya bu bilgi yetersizliği ile devam edip muhtemelen başarısız olacak, ya da bu eksikliğini tamamlamak için öğrenme faaliyeti içerisine girecektir. Girişimci gerek duyduğu bilgileri öğrenene kadar geçen süre içerisinde işletmesinden beklediği verimi elde edemeyecek ya da işletmesinde bu hususları bilen birilerini istihdam etme ya da dışarıdan hizmet alma yoluyla bu eksikliğini tamamlama yoluna gidecektir. Personel istihdamı ve hizmet alımı yoluyla bu bilgi eksikliğinin giderilmesi, girişimci için hem mali bir külfete sebep olacak, hem de girişimcinin sorumluluğu kendi üzerinde olan konularda bir fikir sahibi olmadan personeline ya da hizmet aldığı kişiye güvenmek zorunda kalmasına neden olacaktır.

Mesleki ve teknik bilgi eksikliği genelde maliyet ve kalite konusunda problemlere sebep olurken; ticaret hayatı ve yasal mevzuatla ilgili bilgi eksikliği; müşteriler, tedarikçiler, rakipler, devlet kurum ve kuruluşları ile olan ilişkiler ve yasal yükümlülükler konusunda problemlere neden olmaktadır.

1.12.1.3. Tecrübe Eksikliği

Girişimcilikte başarılı olabilmenin en önemli şartlarından biri, iş tecrübesine sahip olmak; özellikle kurulacak işin konusu ile ilgili deneyim sahibi olmaktır. Girişimcilerin yaptıkları iş konusunda tecrübeli olmaları, kurulan işletmelerin devamlılığı ve ekonomiye katkıları açısından oldukça önemlidir (Sönmez ve Toksoy, 2014: 51).

Tecrübe, işin sağlıklı bir biçimde işleyişinin sağlanması ve karşılaşılabilecek problemlerin çözümü konusunda, girişimciye oldukça yardımcı olmaktadır. Mesleki tecrübeyle birlikte girişimcinin ticaret ve yönetim tecrübesinin de olması girişimcinin işini kolaylaştırmaktadır.

Girişimci teorik bilgiye tamamen hâkim olsa bile tecrübe eksikliği durumunda; işin dizayn edilmesi, makine ekipman seçimi, personel seçimi ve yönetimi ve bunun dışında beklenmedik durumların ve sorunların yönetiminde muhtemelen gerekli tecrübeye erişene kadar zorluk çekecektir.

1.12.1.4. Motivasyon Kaynaklı Problemler

Girişimciliğe karşı motivasyonu etkileyen faktörler; itme ve çekme faktörleri şeklinde sınıflandırılarak ele alınmaktadır. İtme faktörleri; mevcut işten tatmin olmama, iş bulamama, düşük ücret gibi kişiyi girişimci olmaya yönelten olumsuz çevresel faktörlerdir. Çekme

faktörleri ise, kişileri girişimcilik faaliyetlerine yönelten; bağımsız olma arzusu, kendini gerçekleştirme isteği gibi olumlu kişisel faktörler olarak tanımlanabilir (Segal, Borgia ve Schoenfeld, 2005: 44).

Girişimcilik için ideal motivasyondan bahsederken; kar beklentisi, kendini gerçekleştirme, sevdiği işi yapma gibi durumlardan bahsedebiliriz. Bununla beraber, her girişimcinin ideal motivasyon koşulları ile işyerini açtığından bahsetmek mümkün değildir.

- Aile, eş, akraba ya da yakınların baskısı ile işyeri açılması,
- Girişimcinin özel sektörde veya devlet sektöründe ücret karşılığı çalışma gibi önceliklerinin olmasına rağmen bu yönde başarısız olması ve son seçenek olarak hayatını idame ettirebilmek adına girişimciliğe yönelmesi,
- Girişimcinin emekli olduktan sonra ya da herhangi bir işi bıraktıktan sonra sadece meşgul olma gayesiyle girişimciliğe yönelmesi,
- Sadece devlet teşviklerinden yararlanmak için girişimci olunması ve bunun gibi sebepler ile işyerini açan girişimciler de bulunmaktadır.

Sağlam bir motivasyon kaynağı olmadığı zaman, girişimci genellikle işini istemeden yapmakta ve karşılaştığı ciddi problemlerde vazgeçme eğiliminde olmaktadır.

1.12.1.5. Sağlık Problemleri

Sağlık her insan için önemli olduğu gibi, girişimciler için de önemlidir.

Girişimcinin ciddi sağlık problemlerinin olması; bakım ve tedavi gereksinimi ile girişimcinin işi ile ilgilenememesine, hastalıktan kaynaklı maddi ve manevi sıkıntılar nedeni ile işe karşı dikkatini ve hevesini kaybetmesine, işi ile ilgili sağlıksız kararlar vermesine sebep olabilmektedir.

Böylelikle girişimci ciddi maddi ve manevi zararlara uğrayabilmekte, hatta işini sona erdirmek zorunda kalabilmektedir.

1.12.1.6. Kişisel Finansal Yetersizlik

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de girişimci ve KOBİ’lerin en temel sorunlarının başında finansal kaynaklara erişim problemi gelmektedir. Dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden biri olan ABD’nde bile oldukça fazla finansman ve destek modeli olmasına rağmen girişimci ve KOBİ’ler finansal yeterlilik konusunda problemler yaşamaktadır (Sönmez ve Toksoy, 2014: 53).

Girişimcilerin işe başlarken yeterli sermayesinin bulunması, yeterli sermayesi yoksa bile uygun şartlarda borç ya da kredi bulma imkânlarının olması önemlidir.

Sermaye yetersizliğine rağmen işyerinin açılması durumunda;

- Gerekli makine, teçhizat, ekipman, yazılım yatırımının yapılamaması,
- Gerekli personel istihdamının yapılamaması,
- Daha uygun maliyetli, fakat avantajları daha az olan yer seçimi ile girişimin başlatılması, işyerinde gerekli tadilat ve düzenlemelerin yapılamaması,
- İşletmenin sermayesini daha çok sabit yatırım kısmına ayırması nedeni ile değişken giderler ve işletme sermayesi konusunda işletmenin daha hassas ve kırılgan olması,
- Girişimcinin sermaye açığını kapatmak üzere maliyeti ve süresi uygun olmayan borçlanma yöntemlerine başvurması, gibi durumlarla karşılaşılabilir.

İşletmelerin faaliyet gösterdiği sektörler de dikkate alınarak; genellikle altı ay bir yıl gibi sürelerde, bazı durumlarda daha uzun sürelerde, işletmelerin yatırım maliyetini çıkarıp kar etmeye başladığı gözlemlenmektedir. Yetersiz sermaye ile işe başlayan girişimcilerin bazıları diğer faktörlerin de etkisiyle kara geçecekleri süreyi göremeden işyerlerini kapatmak zorunda kalmaktadır.

1.12.1.7. Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler

Girişimcilerin de bütün insanlar gibi aileleri ve sosyal çevreleri bulunmaktadır. Aile ve sosyal çevrenin, insana mutluluk ve huzur kaynağı olmasının yanında bazı durumlarda maddi ve manevi yükümlülüklerle sebep olduğu konusu da bir gerçektir.

- Ailede ve yakın çevrede, sürekli olarak bakıma ihtiyacı olan; çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bireylerin olması,
- Aile ve yakın çevrede maddi desteğe ihtiyacı olan bireylerin olması,
- Aile ve yakın çevredeki bireylerin başına kaza, felaket gibi olayların gelmesi ve bunun gibi durumlar, girişimciyi ve girişimcinin kurmuş olduğu işletmenin sağlıklı olarak devam etmesini etkileyebilmektedir.

1.12.2. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler

Kurulan işletme ve bu işletmenin iç çevresi de girişimcinin çözmesi gereken problemlerin meydana geldiği kaynaklardan biridir. Bu başlık altında girişimcinin kurmuş olduğu işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alınmıştır.

1.12.2.1. Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler

Her işletme gibi girişimciler tarafından kurulan işletmelerin de sevk ve idare edilmeye ihtiyacı vardır. Bununla beraber girişimcinin tercihi veya genellikle finansal sıkıntılar ya da tecrübe eksikliği gibi hususlar nedeni ile girişimci işletmeleri bir veya birden fazla ortak ile kurulabilmektedir.

Ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin durumu incelendiği zaman ortaklık kültürünün gelişmiş olduğundan söz edemeyiz. Türkiye’de bulunan işletmelerin büyük çoğunluğu hem ekonomik nedenler hem de ortaklık kültürünün gelişmemesi nedenleri ile şahıs şirketlerinden meydana gelmektedir (Sönmez ve Toksoy, 2014: 51). Uygulamanın yapıldığı Aydın ili özelinde de ele alındığı zaman, iş birliği ve ortaklık kültürü istenilen seviyelerde değildir (GEKA, 2017a: 14).

Yönetim konusunda girişimci işletmelerinin büyük çoğunluğunun içine dâhil olduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin yaşadığı sorunları, genel olarak şu şekilde özetleyebiliriz (Akgemci, 2001: 21-25);

- Uzun vadeli planlamalar yapılmamakta, yapılan planlamalarda, uzman kişiler kullanılmamaktadır.
- Planlama, işletme sahibi ya da ortaklar tarafından yapılmaktadır. Yapılan planlamalar

istatistiki ve bilimsel metotlar göz önüne alınarak değil sezgiye dayanarak yapılmaktadır.

- Personel görevlerinin, yöneticiler tarafından belirlenmesi nedeni ile küçük işletmelerde işletme içi formel yapılar genellikle ihmal edilmektedir. Bu durum yöneticinin işyerinde olmadığı durumlarda işlerin yeterince iyi yapılmamasına ve aksamasına neden olmaktadır.
- Çoğu zaman alternatif yöneticiler atanmamakta ve yetki devri yapılmamaktadır. Bu durum işletmelerin esnekliklerini zaman içerisinde kaybetmesine neden olmaktadır.
- İşletme sahip veya yöneticilerinin; eğitim, rehberlik, iç ve dış pazarlama, teknoloji transferi ile ilgili kuruluşlar ve devletin destek politikaları hakkında çoğu zaman yeterli bilgisi bulunmamaktadır.
- Çoğu zaman mal ve hizmetler için ve insan kaynağı için kabul gören bir standart bulunmamaktadır.
- İşletme içi zaman yönetimi genellikle başarılı olarak uygulanmamaktadır.
- Plan program yoksunluğundan kaynaklı olarak, işletme içi mal ve hizmet üretimine çoğunlukla karmaşa hâkimdir.
- Genel olarak başarı değerlendirmeleri için istikrarlı sistemler oluşturulmamıştır.
- Bilgi işlem sistemlerinden, yeterince yararlanılmamaktadır.
- İşletme içindeki düzeltici eylemler, işletme sahibi ve ortaklarının önceliğinde bulunmaktadır.

Yukarıda listelenen maddeler dikkate alındığı zaman, yönetim konusunda; girişimci işletmelerinin günlük hayatta karşılaşılabileceği en büyük problemlerden biri işletmenin kötü bir biçimde yönetilmesidir. Girişimcilerin yönetim tecrübesinin olmaması ve yönetim konusunda profesyonellerden yardım alınmaması durumlarında işletmede olması gereken yönetim faaliyeti ya tamamen ihmal edilmekte ya da kötü bir biçimde icra edilmektedir.

Birden fazla ortağı olan girişimci işletmelerinde ortaklık faktörü ile ilgili karşılaşılan en yaygın problem; ortakların uyumsuzluğu ve ortakların birbirine tam olarak güvenmemesi

durumudur. Uyumsuzluk ve güvensizlik durumlarında, yönetim ve temsil için ortakların müşterek kararına ihtiyaç duyulması ya da ortaklara yönetim ve temsil için sınırlı yetki verilmesi durumları ile karşılaşılabilir. Bu durumlarda ortaklar arasındaki uyumsuzluk ve güvensizlik arttıkça yönetim ve temsil işi zorlaşmakta, işletmenin karşısına çıkan fırsatları değerlendirmesi ve maruz kaldığı risk ve tehditlere karşı önlem alması, işletme daha hantal bir hale geldiğinden güçleşmektedir.

1.12.2.2. Muhasebe ve Finansman Kaynaklı Problemler

İşletmenin mali hareketlerinin kayıt altına alınması ve işletme giderlerinin çeşitli kaynaklar ile finanse edilmesi işletmelerin temel faaliyetlerindedir.

Muhasebe ve finans konusunda, yeni açılan girişimci işletmelerinin de pek çoğunun içine dâhil olduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin karakteristiği genel olarak şu şekilde özetlenebilir (Akgemci, 2001: 30-32);

- Pek çok küçük işletmede muhasebe işlemleri sadece yasal bir teferruat olarak algılanmaktadır.
- Muhasebe işlemlerinde bilgi işlem teknolojilerinin kullanımı fazla değildir. Bu teknolojiyi kullanabilecek olan personel eksikliği de bu durumun nedenlerinden biridir.
- Bu durumdaki pek çok işletmenin ayrı bir finans bölümü bulunmamaktadır.
- İşletmelerin sahip ve ortakları ile özdeşleştirilmesi, bu işletmelerin kredi taleplerinde de belirleyici olmaktadır. Bu bakımdan finansal açıdan bir değerlendirme yapılırken işletmenin mali performansına göre değil sahip ve ortaklarının finansal gücüne göre değerlendirme yapılmaktadır.
- İşletmenin iflası durumunda, özellikle şahıs işletmesi statüsündeki işletme sahipleri tüm mal varlığı ile sorumlu olmaktadır. Bu bakımdan işletme sahipleri kredi temin etme konusunda çekinceli olabilmektedir.
- İşletme sahipleri, ortak ve çalışanları çoğu zaman finansman bilgisi açısından yetersizdir.

- Genellikle modern finansman teknikleri yeterli bir biçimde izlenilmemektedir.
- Bu tarz işletmeler, genellikle sermaye piyasalarına girememektedir.
- Ortaklık konularında hem ortak alan hem de ortak olanlarda tereddütler meydana gelmektedir.
- Bu tarz işletmeler, kendilerini finanse etme olanakları konusunda oldukça sınırlıdır.
- Küçük ve orta ölçekli işletmelerde genellikle teminat temini konusunda zorluklar yaşanmaktadır.
- Küçük ve orta ölçekli işletmelerde genellikle kullanılan kredi hacmi düşük, kredi maliyeti ise yüksek olmaktadır.

Muhasebe ve finansman konusunda girişimci işletmelerinde günlük hayatta çoğunlukla karşılaşılabilen problemleri şu şekilde ifade etmek mümkündür;

- Sağlıklı bir muhasebe kaydının yapılmaması, işletmeye ait gelir ve gider kalemlerinin tamamının kayıt altına alınmaması ve muhasebeleştirilmemesi,
- Devlete karşı yasal yükümlülükler ve devlet tarafından sağlanan avantajlar konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmemesi; sonuç olarak cezalarla karşılaşılması veya teşviklerden yararlanılamaması,
- Girişimcinin şahsi ekonomik faaliyetleri ile sahip olduğu işletmenin ekonomik faaliyetlerini ayıramaması,
- Gelir gider dengesinin sağlanamaması işletme faaliyetlerinin finanse edilmesi için aşırı şekilde makul olmayan maliyetlerde borçlanması,
- İşletmenin uygun şartlarda kredi veya borçlanma imkânları bulamaması,
- Gereğinden fazla atak bir yatırım politikasının izlenmesi; işletmenin aşırı yatırım yapılması sebebi ile günlük faaliyetlerini karşılayacak maddi imkânları bulamaması,
- İşletme gelirlerinin işletme dışı yerlerde kullanılması.

1.12.2.3. Üretim Kaynaklı Problemler

Yeni faaliyete geçen girişimci işletmelerinin pek çoğunun içinde bulunduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin üretim konusundaki karakteristiği genel olarak şu şekilde özetlenebilir (Akgemci, 2001: 26-27);

- Üretim faaliyetleri, daha çok emek yoğun olarak gerçekleştirilmektedir.
- Daha çok, atölye tipi üretim yaygındır.
- Genellikle, sipariş üzerine çalışılır.
- Üretimde iş bölümü yüksek oranlarda değildir.
- Rekabet avantajı genellikle uygun teslim tarihi, sipariş verenin şartlarına göre özel üretim yapılabilmesi gibi konulardır.
- Hammadde yetersizliği nedeni ile genellikle düşük kapasiteyle çalışılmaktadır.
- Tüketici talebinin artık yüksek kaliteli tasarımı olan özgün ve farklılaşmış ürünlere yönelmesi nedeni ile bu tarz işletmelerin karşılaştığı sorunlardan biri de işletmede kullanılan teknolojilerin yetersizliği üzerinedir.

İmalat ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren girişimci işletmelerinde üretim faaliyeti yer almaktadır. Girişimci işletmelerinde üretim konusunda meydana gelen problemler genellikle kalite ve maliyet üzerinedir.

Güncel standartlardan uzak makine ve ekipmana sahip olunması ya da makine ekipman eksikliği, çağdaş olmayan üretim yöntemleri, üretim adedinin düşük olması, yetersiz bilgi sahibi ve tecrübesiz çalışanlar, kötü ve standardı sürekli değişen malzeme ve tedarikçi seçimi gibi etkenler genellikle üretim maliyetlerini arttırmaktadır. Yeni kurulan işletmelerde çoğunlukla bu unsurlardan biri ya da birkaçı bulunduğundan maliyet konusunda genel olarak problemler yaşanmaktadır.

Diğer bir unsur ise kalitedir. Yukarıda belirtilen faktörler, işletmelerde belirtilen kalite standardına ulaşılmasına da engel olmaktadır. Bununla beraber müşterinin beklentisinin üzerindeki standartta mal veya hizmet üretilmesi de işletmeye maliyet olarak geri dönmektedir. Yükselen maliyetler işletmenin kâr marjını azaltmakta bazı durumlarda

girişimcinin zarar etmesine neden olmaktadır.

1.12.2.4. Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler

Yeni kurulan girişimci işletmelerinin pek çoğunun içinde bulunduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin, satış pazarlama konusundaki karakteristiği genel olarak şu şekilde özetlenebilir (Akgemci, 2001: 27-28);

- Genellikle uzman nitelikte personelin istihdam edildiği pazarlama bölümleri bulunmamaktadır.
- Bu tarz işletmelerde az gelişmiş bir pazarlama anlayışından söz etmek mümkündür.
- Pazarlama araçlarından genellikle yeterli ve doğru bir biçimde yararlanılamamaktadır.
- Düzenli bir biçimde pazar araştırmasının yapıldığından söz etmek mümkün değildir.
- Maliyetli ve etkin satış kanalları ve satış örgütlerinden yararlanılamamaktadır.
- Bu tarz işletmeler daha çok yerel pazarlara hitap etmektedir.
- Faaliyet gösterilen pazar içerisinde genellikle sınırlı bir paya sahip olma durumu söz konusudur.
- Büyük işletmelere mamul ve yarı mamul üreticisi durumundaki küçük ve orta büyüklükteki işletmeler pazarlama konusunda büyük dezavantajlara sahiptir. Talep tekeline elinde bulunduran büyük işletme genellikle maliyetin altındaki bir satış fiyatı da dâhil olmak üzere istediği şartları kabul ettirebilmektedir.

Satış pazarlama, yeni faaliyete başlayan işletmelerde en çok dikkat edilmesi gereken faaliyetlerden birisidir. Yeni faaliyete geçen işletmelerde genellikle müşteri sıkıntısı ile karşılaşılmaktadır. Müşteriye ulaşılması için satış ekibinin kurulması, reklam pazarlama faaliyetlerine girilmesi, mal ve hizmet fiyatlarında belirli süreli indirimlerin yapılması gibi faaliyetler gerekmektedir.

Yeni kurulan işletmelerde sıklıkla gerekli reklam ve tanıtımın yapılamaması, tecrübeli satış personelinin istihdam edilememesi ve satış fiyatının çok uzun süreler düşük tutulmak

zorunda kalması gibi sorunlar yaşanabilmektedir.

1.12.2.5. İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler

Yeni kurulan girişimci işletmelerinin pek çoğunun içinde bulunduğu, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, insan kaynakları ve çalışanlar konusundaki karakteristiği genel olarak şu şekilde özetlenebilir (Akgemci, 2001: 32-33);

- Genellikle emek yoğun teknolojilerin kullanılması nedeni ile insan faktörü büyük işletmelere göre daha büyük bir öneme sahiptir.
- Alt düzeydeki çalışanlar genellikle nitelikli iş gücünden oluşur. Büyük işletmeler de ise alt düzey çalışanlar genellikle düz iş görenlerdir.
- Üst ve orta kesimde istihdam edilen çalışanlar için ise tam tersi bir durum söz konusudur; üst ve orta sınıfta uzman personel istihdamı çok sınırlıdır zira çoğu işletme uzman istihdamı yapabilecek maddi imkânlara sahip değildir.
- Yönetim ve çalışanlar arasında doğrudan bir iletişim vardır.
- Ödemeler genellikle büyük işletmelere göre daha sınırlıdır.
- Bu tarz işletmeler büyük işletmelerin aksine kriz anlarında elindeki çalışanları muhafaza etme eğilimindedir.
- İnsan kaynakları konusundaki en büyük zafiyetlerin başında kalifiye eleman bulma sorunu gelmektedir.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin insan kaynakları konusundaki genel karakteristiği de dikkate alınarak, yeni kurulan işletmelerde çalışanlar ile ilgili genel olarak karşılaşılabilen problemleri şu şekilde özetleyebiliriz;

- Maddi imkânsızlıklar nedeniyle, ihtiyaç olmasına rağmen, hiç çalışan istihdamında bulunulamaması ya da sınırlı sayıda istihdamda bulunulması,
- İstenilen özellikte ve tecrübeye çalışan istihdamının yapılamaması,

- Yakın ve akrabaların iş için gerekli özelliklere sahip olup olmadıkları dikkate alınmadan işletmede istihdam edilmesi,
- İşletmenin girişimci tarafından bir ya da birkaç çalışanın varlığına güvenilerek açılması durumunda, girişimcinin bu çalışanlara kayıtsız şartsız güvenmek zorunda kalması,
- Girişimcinin işini açıp faaliyete geçmesi sürecindeki yoğunluğu nedeni ile çalışanları tam olarak denetleyememesi ve çalışanların hataları nedeni ile işletmenin çevresi ve devlet kurumları ile sorunların yaşanması,
- Çalışan giriş ve çıkışlarının fazla olması; çalışanların yapacakları işi tam olarak öğrenmeden ya da öğrenip faydalı olacakları zamanlarda işten ayrılması,
- Çalışan ücretlerinin ve çalışanlardan kaynaklı mali yükümlülüklerin çoğu yeni açılan işletme için ağır gelmesi.

1.12.2.6. Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler

Ürünleri sınıflandırırken; fiziksel ürün-hizmet, dayanıklı-dayanıksız ürünler, somut-soyut ürünler, tüketim ürünleri-endüstriyel ürünler gibi ayrımlara gidilmektedir. Nihai tüketicie yönelik ürünleri ise kolayda, beğenmeli, özellikli, aranmayan ürünler gibi kategorilere ayırabiliriz. Bahsi geçen her bir kategori ürün için; tüketici tutumu, satın alma özellikleri, dağıtım olanakları, fiyatlandırma stratejisi, pazarlama iletişim şekilleri birbirinden farklılık göstermektedir (Erdoğan ve Eroğlu, 2014: 105-110). Bu sebepten, işletme faaliyetine konu olan her ürün ve hizmetin kendisine göre avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

Saklama şartları, satışa hazırlanma şartları ve süresi, satılma kolaylığı ya da zorluğu, ürün ya da hizmetle ilgili uyulması gereken mevzuat şartları, ürün ya da hizmet satılırken elde edilecek kar gibi hususlar her bir mal ya da hizmetin girişimciyi maruz bırakacağı zorluğu etkilemektedir.

1.12.2.7. Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler

İşyerinin nerede kurulacağını belirlemek, bütün girişimcilerin dikkatlice vermesi gereken bir karardır. İşletme yeri seçilirken hedef pazara yakın olan, giderleri en aza indirip karı maksimize edebilecek bir yer seçimi her iş kolu için önemlidir. Üretim işletmeleri kuruluş

sırasında hammaddeye yakınlık, ulaştırma imkânları, pazara yakınlık, işgücüne yakınlık, enerji ve yakıt erişimi ve maliyetleri, su, iklim koşulları, atıkların bertarafı, devlet teşvik ya da sınırlamaları gibi etmenleri de dikkate almalıdır (Berberoğlu, 2004: 42-43)

Yeni açılan işletmelerde, yer ile alakalı olarak günlük hayatta karşılaşılabilen problemler şu Şekilde zetlenebilir;

- İşyeri kiralama maliyetinin yüksek olması,
- Perakende ve hizmet sektörü için müşteriden uzak yerlerde işyeri seçilmesi,
- Hâlihazırda diğer işletmeler tarafından büyük ölçüde paylaşılan bir pazarı hedefleyen bir yerde işyeri açılması
- İşyerindeki kullanılabilir alanların yetersiz olması,
- İşyerinin kullanılabilmesi için çok fazla bakım ve tadilata ihtiyaç duyulması,
- İşyerinin güvenlikli olmaması,
- Mülk sahiplerinin uzun süreli kira sözleşmesi yapmak istememesi,
- Mülk sahiplerinin, işyerinin nasıl kullanılacağına dair işletmeyi zor durumda bırakan ya da istediği gibi hareket etmesini engelleyen Şart ve istekler sunması.

Çalışmamızın yapılmış olduğu Aydın ilinde tarım arazilerinin fazla olması ve aktif bir biçimde kullanılması, arazi fiyatlarının pahalı olması nedenleri ile yapılacak yatırımlara yer bulunması ile ilgili sıkıntıların yaşandığı belirtilmektedir. Bazı organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi bölgelerinde işyeri açmak için yer bulunamamaktadır (GEKA, 2017a: 10)

1.12.2.8. Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri

Fiziki ve teknik altyapı ile işletmelerin faaliyetlerini sürdürmesi için gerekli olan; makine, teçhizat, ekipman, büro eşyası, yazılım gibi teknik altyapıdan ve işyerinin faaliyetlerini sürdürmesi için gerekli olabilecek; yüksek tavan, geniş giriş kapısı, depolama alanı, sanayi tipi elektrik tertibatı, sanayi tipi kanalizasyon sistemi, iş için gerekli diğer tadilatları kapsayan fiziki altyapıdan bahsedilmektedir.

Fiziki ve teknik altyapı yetersizlikleri doğrudan ve dolaylı olarak tüm işletme faaliyetlerini etkileyebilmektedir.

1.12.3. Mikro Çevre Kaynaklı Problemler

İşletmeler faaliyetlerinin devamını sağlamak için yakın çevreleri ile sürekli etkileşim halinde bulunurlar. Bu etkileşimden kaynaklı problemlerin meydana gelmesi de olasılıklar dâhilindedir. Bu başlık altında girişimcinin kurmuş olduğu işletmenin yakın çevresinde yer alan etmenler kaynaklı problemler ele alınmaktadır.

1.12.3.1. İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler

İşgücünü, çalışma talebi olan insanların tümü olarak kabul etmek mümkündür. İşletmeler istihdam sağlarken, yerel ve ülke genelindeki işgücü havuzundan yararlanırlar

Teknik meslekler ve ara eleman istihdamında genel olarak ciddi sıkıntılar yaşanırken, işletmeler bazı meslek gruplarını taşrada istihdam ederken oldukça zorlanmaktadır. Genellikle teknik ağırlıklı olan bu meslek grupları, İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerde daha iyi ücret ve koşullarda iş bulabildiği için daha küçük illerdeki işletmelerde çalışmak istememekte ya da yüksek ücret ve diğer yan imkânlar talep edebilmektedir.

Tecrübeli ve uzman işgücünün genellikle bilinir ve prestijli işyerlerinde çalışmak istemesi nedeni ile yeni kurulan işletmeler uzman çalışan istihdamında zorlanmaktadır.

Genel olarak masa başı işlere rağbet olması nedeni ile fiziki yoğunluğu olan iş kollarında da işletmeler personel istihdamında güçlükler yaşamaktadır.

Çalışmamızın yapıldığı Aydın ilinde işyerlerinin %34,3'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Türkiye genelinde ise bu veri %27,2'dir. Bu durum Aydın ilinde eleman temini konusunda Türkiye ortalamasına göre daha fazla güçlük çekildiğini göstermektedir (GEKA, 2017a: 11). 2018 yılında Aydın ilinde İŞKUR'a kamu ve özel sektör tarafından yapılan 36.331 açık iş başvurusunun sadece 25.966'sına istihdam sağlanabilmiştir (İŞKUR, 2019: 11).

1.12.3.2. Müşterilerden Kaynaklı Problemler

İşletmeler bir pazarda oluşan talebe yönelik mal ve hizmet sunumu gerçekleştirirler. Pazardaki talebi ve satın alma davranışlarını kişilerin, psikolojik, sosyal, kültürel durumu gibi pek çok durum etkiler (Erdoğan ve Eroğlu, 2014: 53-59) Yeni kurulan işletmelerin hedeflediği pazardaki tüketici davranışlarını etkileyen faktörlerden birisi de bu işletmenin pazarda yeni olmasıdır.

Günlük hayatta bu kapsamda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri hedeflenen pazardaki müşterilerin pek çoğunun, alışveriş yaptığı satıcıları değiştirmek istememesidir. Yeni kurulan işletmeler müşterilerin bu çekincelerini kırmak için başta fiyat indirimi olmak üzere çeşitli avantajlar sunup pazarda yer edinmeye çalışmaktadır.

Ödeme konusunda sıkıntılı ve sürekli olarak memnuniyetsiz davranışlar gösteren müşteriler de özellikle yeni açılan işletmeleri, işletmenin ilk zamanlarında zorlamaktadır.

1.12.3.3. Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler

Yeni kurulan girişimci işletmelerinin pek çoğunun içinde bulunduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin tedarik konusundaki genel karakteristiği şu şekilde özetlenebilir (Akgemci, 2001: 25-26);

- Malzeme ve hammadde siparişleri büyük işletmelerle karşılaştırıldığı zaman, daha az hacimlerde olmaktadır. Bu tür işletmelerin finansal olanakları büyük sipariş maliyetlerini karşılamaktan uzaktır.
- Oluşan düşük hacimli siparişler nedeni ile daha az fiyat indirimi olmakta ve bu da birim üretim maliyetini olumsuz etkilemektedir.
- Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, büyük hacimli sipariş verip fiyat indirimlerinden faydalanma yoluna gittikleri durumlarda ise stok maliyetleri artmaktadır.
- Genellikle sipariş tarzı ve daha müşteri odaklı üretim gerçekleştirildiğinden, ihtiyaç duyulan malzemeler alınan siparişin özelliğine göre değişir. Sürekli olarak aynı malzemeler kullanılmadığından genellikle uzun vadeli malzeme siparişi yapılamaz.

- Bu tarz işletmeler sipariş hacmindeki sıkıntılar nedeni ile tedarik aşamasında miktar ve teslim zamanı açısından genellikle sıkıntılar yaşarlar. Bu sıkıntıların bertaraf edilmesi, ancak malzemelerin piyasa fiyatından yüksek rakamlarla temini veya malzeme standartlarına ilişkin toleransın geniş tutulması ile mümkün olabilmektedir. Bu durumda gerek maliyet gerekse kalite yönünden fedakârlıklar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Belirtilen bu dezavantajlar da göz önüne alındığı zaman, yeni kurulan işletmelerin tedarikçiler ile olan ilişkisinin genellikle mesafeli olduğundan bahsedebiliriz. Yapılan alışverişler sonucunda girişimcinin kendisini ve işletmesini tedarikçilere ispat etmesi durumunda tedarikçiler ile olan ilişkiler gelişmektedir. Yeni kurulan işletmelerin günlük hayatta tedarikçiler ile ilgili genel olarak karşılaşılabileceği problemler şu şekilde özetlenebilir;

- Tedarikçilerin yeni açılan işletmeler ile çalışmak istememesi,
- Tedarikçilerin bir bölgede, iş yaptığı müşteriler haricinde diğer işletmelere tedarikte bulunmak istememesi,
- Tedarikçilerin yeni müşterilerine sınırlı miktarda satış yapması,
- Tedarikçilerin istenilen kalitede ürün vermemesi,
- Tedarikçilerin yeni müşterilerine sadece peşin satış yapması ve vadeli çalışmaması,
- Ücreti verilmesine rağmen tedarikçilerin malı teslim etmemesi ya da geç teslim etmesi.

1.12.3.4. Rakiplerden Kaynaklı Problemler

İşletmenin yerel çevresinde yer alan önemli unsurlardan biri de işletmenin rakipleridir. İşletmeler müşterilerin taleplerini karşılama yönünde rakiplerine göre nerede olduklarını devamlı olarak kontrol etmek durumundadır (Erdoğan ve Eroğlu, 2014: 36).

Girişimcilerin, işletmelerini açması ve yeni bir girişim başlatması süreci girişimcinin ve kurulan işletmenin en kırılgan olduğu süreçtir. Bu süreçte rakiplerden kaynaklı problemler girişimcileri oldukça zor durumda bırakabilmektedir. Girişimcilerin rakipleri ile ilgili gündelik hayatta karşılaşılabilecekleri problemlerin bazıları şu şekilde özetlenebilir;

- Girişimcinin zaten işletmesini çok fazla rakibin olduğu bir yerde ya da pazarda açması,
- Girişimcinin işini açtığı bölgedeki ya da pazardaki rakiplerinin girişimciyi elimine etmek için; fiyat kırma, ağır pazarlama ve artan reklam faaliyetleri gibi faaliyetlere girmesi,
- Girişimcinin işyerini açması akabinde bölgeye ya da pazara yeni girişimcilerin ve işletmelerin de girmesi,
- Haksız rekabet,
- Online ticaret vasıtası ile özellikle büyük şirketlerin girişimcinin hedef pazarını etkilemesi. Online ticaret yapan büyük şirketlerin ölçek ekonomisinin etkisiyle girişimcilerin rekabet edebilme yeteneğini sınırlandırması,
- Girişimci belli bir başarı elde ettikten sonra, girişimcinin yakınlarının ya da işi öğrenen çalışanlarının girişimciye rakip olarak aynı pazarda işyeri açması.

1.12.3.5. İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler

Girişimcinin faaliyete geçtiği pazarda, tam olarak girişimcinin rakibi olmayan, fakat girişimci tarafından satılan ürün veya hizmetlerin yerine geçebilecek mal ve hizmetler sunan işletmeler de bulunmaktadır. Doğrudan rakip olmayan ve ikame ürün ve hizmetler sunarak dolaylı bir biçimde rekabette bulunan bu işletmeler de dikkatli bir biçimde takip edilmelidir (Erdoğan ve Eroğlu, 2014: 36).

Teknolojinin etkisi ve yeni trendler ile zaman içerisinde bahsi geçen ikame ürünler, işletmelerin sattığı mal ve hizmetlerin yerini alabilmektedir.

1.12.3.6. Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler

Günümüz dünyasında müşteriye elde tutma ve kazanma satış işine göre daha çok önem kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda işletmeler, müşterilerin talep ettiği ürünleri istedikleri yer ve zamanda karşılayabilmek için ihtiyaç duyulan ürünleri saklama, sınıflama ve hareket ettirme faaliyetlerine daha fazla önem vermeye başlamıştır. Bu tarz fiziksel hareketlilik ve depolama eylemlerini içeren lojistik faaliyetlerinin müşteri memnuniyeti ve maliyetler

üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Erdoğan ve Eroğlu, 2014: 168).

Dağıtım ve lojistik faaliyetleri tüm işletmeler için önemli olmakla beraber özellikle günümüz dünyasında online perakendecilik yapan işletmeler, toptan ticaret yapan işletmeler ve üretim işletmeleri için oldukça önemlidir. Hammadde temini ve ürünlerin müşteriye ulaştırılması hususlarında dağıtım ve lojistik imkânlarının iyi olması işletmeler için ciddi bir avantajdır.

Dağıtım ve lojistik maliyetlerinin yüksek olması ve dağıtım lojistik imkânlarının işletme tarafından istenen şartlarda olmaması, özellikle uzak mesafeli müşterilere satış ve uzak mesafeli tedarikçilerden mal temini konularında işletmeyi zorlayacaktır.

Çalışmamızın yapılmış olduğu Aydın ilinde ana güzergâh yollarının iyi olmasına rağmen; diğer ara bağlantı yollarında yaşanan aksaklıklar, tarımsal ürünler için depolama alanlarının yetersiz olması, soğuk hava depolarının yetersiz olması ve lisanslı depoculuğun gelişmemiş olması gibi etkenler dağıtım ve lojistik sorunları olarak öne çıkmaktadır (GEKA, 2017a: 11).

1.12.3.7. Finansman Kuruluşları ile İlgili Problemler

Türkiye’de özel sektörde faaliyet gösteren işletmeler, sermayelerini ya da yatırımlarını finanse etmek için büyük oranda kendi kaynaklarını kullanmaktadır. Aydın ilinin de içinde olduğu TR32 bölgesinde, yatırım finansmanının ortalama %71’i ve işletme sermayesi finansmanının %86’sı iç kaynaklardan temin edilirken, Türkiye genelinde bu oranlar yatırım ve işletme sermayesi için sırasıyla %73 ve %86’dır (GEKA, 2017a: 13).

Finansman kuruluşları genellikle; verdikleri kredileri geri tahsil edebilecekleri, verilen kredi karşılığında teminat sağlayabilecek ya da sağlanan kredi karşılığında kefil gösterebilecek işletmelere kredi sağlama eğilimindedir. Yine finansman kuruluşları işletmelerin teminat taleplerini karşılarken, işletmeler açısından kendilerini garantiye almak istemektedir.

Bununla beraber, finansman kuruluşlarının işletmelerin hizmetine sunduğu; işletme hesabı, kredi kartı, POS cihazı, çek defteri ve hesabı, banka senedi, havale ve ödeme hizmetleri gibi hizmetleri de bulunmaktadır.

Finansman kuruluşları genel olarak, alacakları kredi ya da teminat karşılığında herhangi bir garanti sunamayan, yeni kurulan işletmelere kredi ve teminat sağlama taraftarı olmamaktadır. Kredi ve teminat temini, işletme kuruluşundan birkaç bilanço yılının geçmesinin ardından; işletmenin ya da işletme sahiplerinin genel olarak bankacılık mevzuatı açısından başka problemleri de yoksa daha kolay hale gelmektedir.

Finansman kuruluşlarının işletmelere yönelik hizmetleri, yeni kurulan işletmeler için faydalı olabilmekle beraber; bu hizmetlerin kullanılabilmesi için gerekli işlem kotası ve hizmetlerin kullanım maliyetleri gibi unsurlar yeni kurulan işletmeleri, bu hizmetleri kullanma konusunda çekinceli hale getirebilmektedir.

1.12.3.8. Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler

İşletmelerin faaliyet gösterdikleri yerlerdeki; yol, elektrik, su, atık bertaraf sistemi ve kanalizasyon, internet altyapısı gibi altyapı hizmetleri ve genel güvenlik altyapısı çok önemlidir. Özellikle faaliyet konusu imalat olan işletmeler için yerel alt yapısı sanayi işletmeleri için hazırlanmış, organize sanayi bölgelerinde faaliyet göstermenin ciddi avantajları bulunmaktadır.

Altyapısı tamamlanmamış yerlerde çalışmaya başlayan işletmeler genel olarak tüm faaliyetlerinde az ya da çok güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Uygulamanın yapıldığı Aydın ilinin yer aldığı TR32 bölgesinde; elektrik kesintileri ile ilgili sorunlar, enerji dağıtımında trafo kapasitelerinin yetersiz olması, internet erişiminin yetersiz olması ve yaşanan internet kesintileri, elektrik ve suya erişimi yöneten kurumların işyerlerine yönelik su ve elektrik erişimi başvurularına Türkiye ortalamasına göre daha geç cevap vermesi gibi hususlar, önemli alt yapı eksiklikleri olarak belirtilmektedir. Aydın ili özelinde sanayi üretimi için özel olarak oluşturulan organize sanayi bölgelerinde de halen alt yapı eksiklikleri devam etmektedir. Didim, Kuşadası gibi turistik yerlerin planlamaları kış nüfusuna göre yapıldığı için yaz mevsiminde turizm yüzünden nüfusun arttığı zamanlarda altyapı açısından sıkıntılar yaşanmaktadır (GEKA, 2017a: 12-13).

Güvenlik altyapısındaki eksiklikler, yeni kurulan işletmelerde tüm emeklerin bir hırsızlık vakası ya da yangında yok olmasına kadar gidebilecek sonuçlara yol açabilir. Bununla beraber güvenlik altyapısındaki eksiklikler genellikle işletmelerin kendisi tarafından kapatılmaya çalışılacağı için bu işletmelere güvenlik sistemleri, güvenlik personeli ve sigorta giderlerinden kaynaklı maliyetler olarak geri dönecektir.

1.12.4. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler

İşletmeler yerel çevreleri ile birlikte daha geniş anlamda makro çevreden ve dünyanın hızla küreselleşmesi nedeni ile uluslararası çevreden; dolaylı ya da doğrudan bir biçimde etkilenmektedir. Bu başlık altında girişimcinin kurmuş olduğu işletmenin uzak çevresinde yer alan etmenlerden kaynaklanan problemler ele alınmaktadır.

1.12.4.1. Politik Çevre Kaynaklı Problemler

Şanlısoy ve Kök'ün (2010) 1987-2006 yılları arasında Türkiye'de politik iktidarsızlık ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, politik iktidarsızlık ve ekonomik büyüme arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Politik gerginlikler ve istikrarsızlık, genel olarak ekonomiye ve işletmelere olumsuz olarak yansımaktadır. Ülke genelindeki ya da yereldeki politik çekişmeler ve iktidar zafiyeti işletmelerin önünü görmesine engel olmakta; ticaretin gelişmesini ve yapılacak yatırımları engellemektedir.

Bununla beraber siyasi iktidarların uygulamış oldukları; ekonomi, üretim, destek, istihdam politikaları ne kadar tutarlı olursa, işletmeler için politik çevreden kaynaklı belirsizlik de o kadar az olacaktır.

1.12.4.2. Yasal Çevre ve Yükümlülükler

Faal olan her işletmenin, faaliyet gösterdiği yerde geçerli olan yasal mevzuata uyma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ticari iş ve işlem yapıp tacir sıfatına haiz olanlar genel olarak ticareti düzenleyen yasal mevzuata ve devlete karşı yükümlülükleri düzenleyen vergi ve sosyal güvenlik mevzuatına uymak zorundayken; bununla beraber buldukları iş kolu nedeni ile uymaları gereken başka kanun ve uygulamalar olabilmektedir. Ticaret hukuku, tacirlerin basiretli birer iş adamı gibi davranması gerektiğini vurgularken, aksi durumlarda kanunu bilmemek bir mazeret olmamaktadır.

İş hayatına yeni atılan girişimciler; bazen yasal mevzuatı bilmediğinden, bazen de diğer nedenlerden yasal mevzuata uymamakta ve bunlar ile ilgili yaptırımlar ile karşılaşmaktadır.

Bazı iş kollarındaki yeni açılan işletmeler ise yasal mevzuatın kendilerini uymak zorunda bıraktığı şartları sağlama konusunda; gerek maliyet gerekse tecrübesizlik nedeni ile zorlanmaktadır. Bununla beraber, yeni açılan işletmeler gelir elde etmeye başlasın ya da başlamasın vergi, sosyal güvenlik ve diğer mevzuatların zorunlu kıldığı giderlere katlanmak zorundadır.

Fikri haklar ve mülkiyet haklarının korunması konusunda zorlukların olması, bürokratik engeller, mevzuatta yapılan sık sürekli ve takibi güç değişiklikler, vergi düzenlemelerindeki karmaşıklıklar ve vergi oranlarının yüksek olması gibi noktalarda ülkemizde girişimcilik açısından zayıflıklar bulunmaktadır (Pehlivanoglu ve Kayan, 2019: 72).

İşletmeyi faaliyete geçirmek için gerekli bürokratik işlemlerin karmaşıklığı ve uzunluğu, işyeri açma esnasında talep edilen izin ve ruhsatların alınması sürecinde karşılaşılan keyfi uygulamalar da girişimcilerin karşılaştığı önemli sıkıntılardandır. Bu bürokratik sıkıntılar, uygulamanın yapıldığı Aydın ilinin de içerisinde bulunduğu TR32 bölgesi ile ilgili Dünya Bankası'nın Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu'nda yer verilen bir konudur. Bu konuda ülke genelinde iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğu gibi bölgesel olarak iyileştirilmesi gereken hususlar da yer almaktadır (GEKA, 2017a: 12)

1.12.4.3. Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler

Ekonomik faktörler, işletmelerin faaliyetlerini gösterdikleri atmosferdeki ekonomik şartlara ilişkin yapı ve bu ekonomik şartların eğilimi ile ilgili faktörlerdir. Ekonomik gelişmeler yerel ve genel olarak var olan tüm iş kollarını ve o iş kolları içerisinde faaliyet gösteren; mal ve hizmet üreten işletmeleri, perakendecileri, toptancıları hatta hükümeti doğrudan etkiler (Taşcı ve Ulukan, 2014: 72).

Girişimcileri, ekonomik çevre açısından en çok etkileyen problemlerden biri ekonomik krizlerdir. Ekonomik krizler girişimcileri ve diğer işletmeleri; enflasyondaki yükselme, pazar daralması, tüketimin azalması, tedarikçi ve müşterilerin mali açıdan zor durumda kalması ya da iflas etmesi, krizin aşılması için devlet tarafından getirilen ek yükümlülükler, döviz fiyatlarının yükselmesi, borçlanma maliyetlerinin artması, enerji maliyetlerindeki artış gibi etkenler nedeni ile doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

1980’li yıllarla beraber, liberal ekonomiye geçen Türkiye’de kamu borçlanmasının artmasıyla birlikte bu borcun finanse edilmesi ile ilgili problemler meydana gelmiştir. Bu sebeplerle 90’lı yıllarla beraber ülkede peşi sıra birkaç ekonomik kriz meydana gelmiştir. 1994, 2000 ve 2001 yılı krizlerinde özellikle reel sektör büyük ölçüde etkilenmiştir (Turan, 2011: 57) Özellikle, Şubat 2001 krizi ile birlikte ekonomi %9 oranında daralmış, 1,5 milyon civarı kişi işsiz kalmış, milli gelir ise 51 milyar dolar azalmıştır. Türk milleti 2001 ekonomik krizi neticesinde 2002 yılına yüksek oranda bir yoksulluk ve ağır iç ve dış borç yükü ile girmiştir (Turan, 2011: 75). Dünya çapında etkileri görülen 2008 küresel finans krizinin Türk ekonomisine en büyük etkisi işsizlik üzerinde olmuştur. 2002-2008 yılları arasında %10’lu rakamlarda seyreden işsizlik oranları Ekim 2009’da %13’lere kadar yükselmiştir (Engin ve Göllüce, 2016: 36).

1.12.4.4. Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler

Nüfus yapısını etkileyen önemli etkenler;

- Toplumda meydana gelen doğum ve ölümler,
- Yaşlanma neticesinde toplumdaki genç ve yaşlı nüfus oranlarındaki değişim,
- Yurt içi ve yurt dışı göç alıp verme, olarak sıralanabilir.

Doğum ve ölümler, toplumdaki yaşlanma ve göç neticesindeki değişimler nedeni ile toplum içerisinde yeni iş olanakları meydana gelmekte; bazı iş olanakları ise cazibesini kaybetmektedir. Bununla beraber tüketim alışkanlıkları ve tüketim ihtiyaçları, çalışmaya uygun kişi sayısı, toplumda elde edilen gelir ve gelir dağılımı gibi faktörler de doğum, ölüm, yaşlanma ve göç olaylarının nüfusta meydana getirdiği değişimlerden etkilenmektedir.

Dünya üzerindeki pek çok ülkede genç nüfus oranı hızlı bir biçimde azalma eğilimindedir. Bu durum genç yaş grubuna hitap eden mal ve hizmet üreten işletmeler için uzun vadede bir tehdit niteliğindedir (Taşcı ve Ulukan, 2014: 72).

1.12.4.5. Sosyo-Kültürel Çevre Kaynaklı Problemler

İşletmelerin faaliyetleri sosyal faktörlerce de etkilenmektedir. Bu faktörler arasında inançlar, değerler, fikirler yaşam tarzları sayılabilir. Belirtilen sosyal faktörler kültür, din eğitim ve etnik faktörlerce de etkilenmektedir. Toplumdaki tutum ve davranışlar değiştikçe,

toplum tarafından talep edilen ürün ve hizmetler de değişmektedir (Taşcı ve Ulukan, 2014: 72). Sosyal ve kültürel yapı girişimciliği etkilediği gibi girişimcilerin yüzleşmek zorunda kaldığı problemleri de doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir.

Toplumun sosyal ve kültürel yapısı ne kadar kapalı ise toplum girişimcilik ve yenilik konularına o kadar mesafeli olacaktır. Köy, kasaba gibi küçük yerleşim birimlerinde yeni mal ve hizmetler üzerine işletmeleri olan girişimciler, bu mal ve hizmetleri bazı durumlarda kabul ettirmekte zorlanabilmektedir.

Bir diğer husus ise teknoloji, internet, medya, sosyal medya ve bunun gibi etmenlerle dünya genelinde kültürlerin birbirini etkilemesi ile toplumu oluşturan; inanç, kültür ve değerlerin de etkilenmesi mümkün olmaktadır. Bu sebeplerle özellikle son zamanlarda bazı ürünler ve hizmetler ve iş kolları popüler hale gelmekle beraber bazıları ise popülaritesini kaybetmektedir.

1.12.4.6. Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler

Teknolojik gelişmeler, tüm dünyayı değiştirdiği gibi iş dünyasını da değiştirmektedir. Teknolojik gelişmeler ile birlikte işletmeler için önemli fırsatlar doğmaktadır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte sektörler ve işletmeler de değişmektedir (Taşcı ve Ulukan, 2014: 73).

Günümüz dünyasında teknoloji, işletmelerin faaliyetlerini ve karlılığını önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Son birkaç on yıldır özellikle elektronik, bilişim ve haberleşme alanlarındaki teknolojik gelişmeler pek çok iş kolunu ve mesleği temelinden etkilemiştir.

Gelişen teknoloji nedeni ile kısa zaman içerisinde işletmeler tarafından kullanılan teknolojiler güncelliğini kaybedebilmektedir. Bununla beraber haberleşme teknolojilerindeki gelişmeler ve internetin yaygınlaşması ile dünya üzerindeki herhangi bir işletme, artık yerel pazarda faaliyet gösteren işletmelerin rakibi olabilmektedir. Bu da yerelde iş yapan işletmeler için rekabet koşullarının daha çetin olmasına neden olabilmektedir.

1.12.4.7. Doğal Çevre Kaynaklı Problemler

Tabiat ve tabiatta meydana gelen olaylar, insan hayatına etki ettiği gibi işletmelerin de faaliyetlerine etki etmektedir. Sanayileşen toplumların bir sonucu olarak; küresel ısınma, hava su ve toprak kirlilikleri, biyolojik dengenin bozulması gibi unsurlar doğal çevreyi tehdit eder

hale gelmiştir. Günümüz dünyasında doğal çevreyle ilgili faktörler pek çok işletmenin planlamalarında önemli yer almaktadır (Taşcı ve Ulukan, 2014: 74). Bununla beraber; depremler, heyelanlar, kuraklıklar, orman yangınları gibi pek çok doğal afet de her yıl dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelmektedir.

Doğa kaynaklı bu etkenler, pek çok iş kolunu doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

1.12.4.8. Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler

Küreselleşen dünya ve iletişim araçlarının gelişmesi neticesinde, dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen olaylar birbirini etkileyebilmektedir. Bununla beraber ülke ekonomileri dünyanın hiçbir zamanında olmadığı kadar birbirine bağlı hale gelmiştir.

Uluslararası alanda meydana gelen olaylar dünya geneli ve ülkemiz özelindeki ekonomik atmosferi ciddi manada etkileyebilmektedir. Ülkemiz dâhil olsun ya da olmasın özellikle büyük çaplı uluslararası problemlerin ve krizlerin doğrudan ya da dolaylı olarak işletmelere ciddi etkileri olabilmektedir. Yaşanan krizler, genel ekonomik durum, döviz fiyatları, borçlanma maliyetleri, enerji fiyatları, ithalat ve ihracat imkânları gibi unsurları doğrudan etkileyebilmektedir.

Pehlivanoglu ve Kayan'ın (2019: 73) çalışmasında; uluslararası çevreden kaynaklanan iç ve dış tehditler nedeni ile ülke kaynaklarının ekonomik alanlar yerine güvenlik ve savunma alanlarına aktarılması, ülkemizin önemli ticari ortaklarından olan Avrupa birliğinde meydana gelen İtalya bütçe sorunu, Brexit gibi ekonomik ve siyasal kaynaklı problemlerin derinleşmesi ülkemizdeki girişimcilik konusundaki önemli tehditler arasında gösterilmektedir.

2. BÖLÜM

2. KOSGEB VE GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELİK KOSGEB DESTEKLERİ

Bu başlık altında genel olarak; KOSGEB, çalışmanın yapıldığı zamanda geçerli olan KOSGEB mevzuatı ve girişimcilerin KOSGEB desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. KOSGEB

KOSGEB, ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması hususunda küçük ve orta ölçekli işletmelerin payı ve etkinliğini azami hale getirmek, rekabet güçlerini ve düzeylerini arttırmak, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun şekilde sağlamak gayesiyle, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Teşvik ve Muafiyetleri Kanunu (3624 Sayılı Kanun) (1990) ile 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur.

2.1.1. KOSGEB ile İlgili Genel Bilgiler

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili bir Kamu Kuruluşudur. KOSGEB tüzel bir kişiliğe sahip olup, gerçekleştirdiği tüm işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabidir.

KOSGEB'in vizyon misyon ve temel değerleri, KOSGEB resmî web sitesinde (2019) şu şekilde ifade edilmektedir;

KOSGEB'in misyonu; *“KOBİ ve girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirecek destek ve hizmetler sunarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını artırmak”*tır.

KOSGEB'in vizyonu; *“Küresel pazarda söz sahibi KOBİ'ler için güçlü ve öncü KOSGEB”*dir.

KOSGEB'in temel değerleri; *“Erişilebilirlik, Öncü ve Yönlendirici olmak, Hedef Kitle Odaklı olmak, Tarafsızlık, Şeffaflık, Etkinlik ve Verimlilik, Hesap Verilebilirlik, Yenilikçi Yaklaşım, İş Birliğine Açıklık, Dinamizm”*dir

Kredi Garanti Fonu A.Ş., KOBİ Girişim Sermayesi ve Yatırım Ortaklığı A.Ş., Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici A.Ş. ve Türk Yatırım Girişimi (TII) KOSGEB'in iştirakleridir.

2.1.2. KOSGEB'in Teşkilat Yapısı

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi) (2018) 228. maddesinde KOSGEB'in organları; Genel Kurul, İcra Komitesi ve Başkanlık olarak belirlenmiştir.

Genel Kurul; KOSGEB faaliyetlerinin planlanması, koordinasyonun sağlanması, KOSGEB Başkanlığının faaliyetlerinin incelenmesi ve denetimi görevlerini üstlenir ve en az yılda bir defa toplanır.

İcra Komitesi; Uygulama kararları alınması ve yönetilmesi, Başkanlık bütçesinin ve personel kadrolarının onaylanması, Başkanlıkça yapılan çalışmaların ve KOSGEB organlarının çalışmalarının düzenlenmesi, usul ve esaslarının yürürlüğe konulması, Başkanlığın ihtiyacı olan taşınmazların edinilmesi ve idaresi görevlerini üstlenir ve en geç iki ayda bir toplanır.

Başkanlık ise genel olarak kanunda tanımlanan görevlerini yerine getirir, Genel Kurul ve İcra Komitesinde alınan kararları uygular.

2.1.3. KOSGEB'in Görevleri

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (2018) 234. maddesinde KOSGEB Başkanlığının belli başlı görevleri şu şekilde ifade edilmektedir;

“a) İcra Komitesinin aldığı kararları uygulamak.

b) Küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi yönünden Başkanlığın amaçları doğrultusunda uygun kalite ve standartlarda üretimin, modern teknolojiler uygulanarak gelişmiş üretim metotlarıyla sağlanması için merkez ve enstitüler şeklinde teşkilatlanma ile danışmanlık, yönlendirme, rehberlik, eğitim ve denetim hizmetlerinin yerine getirilmesi hususunda İcra Komitesince alınan kararları uygulamak.

c) Merkez ve enstitülerde gerekli ekipman, atelye ve laboratuvar araç ve gereçlerinin yurt içi ve yurt dışından tedariki hususunda İcra Komitesince alınan kararları uygulamak.

ç) Mevcut küçük ve orta ölçekli işletmeleri, kalkınma politikalarına göre rehabilite, reorganize ve entegre etmek, yeni teşebbüsleri teşvik etmek ve bu entegrasyona ve ihtiyaçlara göre yönlendirmek, yabancı finansman ve teknoloji katkısı imkanlarını araştırmak, teşebbüslere bu konuda yapılacak devlet destek ve katkılarını planlamak.

d) İşletmelerin geliştirilmesi, desteklenmesi ve yönlendirilmesi için gerekli stratejileri belirlemek ve uygulamaya yönelik teklifleri hazırlayıp İcra Komitesine sunmak.

e) Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşları geliştirecek işletmelerin kurulmasını, geliştirilmesini ve desteklenmesini teminen İcra Komitesince karara bağlanan faaliyetleri yerine getirmek, uygulamaya koymak.

f) İşletmelere ekonomik, teknolojik, yönetim alanlarında müteşebbislik eğitimi gibi konularda destek sağlamak.

g) İşletmelerin araştırma ve geliştirme faaliyetleri için gerekli teçhizat, malzeme, laboratuvar, atelye araçları ile hammaddeleri uygun göreceği esaslar dâhilinde temin etmek.

ğ) İşletmelerce üretilen mamullerin ve hizmetlerin pazarlanması ve özellikle ihracatı konusunda gerekli düzenleme ve uygulamalara yönelik rehberlik ve destekleme faaliyetlerini yürütmek, konu ile ilgili İcra Komitesince alınan kararlar istikametinde teşkilatlanma için gerekli girişimlerde bulunmak,

h) Küçük ve orta ölçekli işletmeler ile ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon ile Başkanlığa bağlı teknoloji merkezleri, teknoparklar, ihtisas merkezleri ve enstitüleri, danışmanlık merkezleri, uygulamalı teknik eğitim merkez ve enstitüleri arasında koordinasyonu temin etmek.

ı) İşletmelerin veya bunların oluşturduğu kooperatiflerle 5362 sayılı Kanuna tabi derneklerin istedikleri yatırım projelerini teknik ve ekonomik açıdan hazırlamak veya hazırlatmak yahut bunlar hakkında görüş bildirmek, finansman ihtiyacı konularında danışmanlık yapmak, sigorta, kefalet ve kredi kuruluşları ile olan ilişkilerinde rehberlik hizmeti vermek.

i) İşletmelerin veya bunların oluşturduğu kooperatiflerle 5362 sayılı Kanuna tabi derneklerin verimliliklerini artırmaya yönelik, kapasitelerini tespit etmek, tam kapasite ile çalışmalarını temin etmek üzere bunların üretimlerinin ve pazarlama imkânlarının geliştirilmesinde yardımcı olacak hizmet birimlerini kurmak, büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının üretimlerinde kullanacakları mamul veya yarı mamul malları küçük ve orta ölçekli sanayi kesiminden temin edecek, büyük kuruluşların da üretimlerini küçük ve orta ölçekli sanayi kesiminin ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlemelerini gerçekleştirecek sistemi yerleştirmek, küçük ve orta ölçekli sanayi kesimi için ihracat imkânı yaratmak.

j) İşletmelerin ihtiyaç duyacağı eğitim konularını tespit etmek ve bu konularda uygulamaya yönelik eğitimi gerçekleştirmek.

k) Küçük ve orta ölçekli işletmeler ile ilgili çalışma yapan üniversiteler, bilimsel ve teknik araştırma yapan kuruluşlar, çalışmaları küçük ve orta ölçekli işletmelerin çalışmalarını etkileyen diğer kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak diğer ülkelerdeki benzeri çalışmaları yapan kuruluşlarla uluslararası organizasyonların faaliyetlerini de izleyerek küçük ve orta ölçekli işletmeler konusunda teknik ve bilimsel araştırmalar yapmak, bu işletmelerin ihtiyacını karşılayacak, ilgili kuruluşlara yardımcı olacak her türlü bilgiyi ihtiva eden bilgi işlem sistemini oluşturmak ve hizmete sunmak.

l) Küçük Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgelerinde yer alan işletmelerin rehabilitasyonuna ve ortak yararlarına yönelik hizmetler vermek.

m) Hizmetin gerektirdiği taşınmaz malları edinmek.

n) Başkanlıkta istihdam edilecek personelin görev ve kadrolarını, alacakları ücrete ait esasları ve yönetmelikleri İcra Komitesine teklif etmek.

o) Küçük ve orta ölçekli işletmeler konusunda gerek üretim gerekse araştırma geliştirme konularında başarılı çalışmaları olan kişi ve kuruluşları teşvik etmek, ödüllendirmek, bu başarılı çalışmaların uygulanması konusunda yardımcı olmak.

ö) Küçük ve orta ölçekli işletmelere hizmet vermek amacıyla yerli ve yabancı sermayeli şirketler kurmak, iştirak etmek ve gerektiğinde bu işletmelere katkı sağlayacak kaynakları temin etmek, yurt içinden veya yurt dışından kaynak sağlamak.

p) Küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişmesine engel teşkil eden konulardaki uygulama aksaklıklarının ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde çözümlenmesini temin etmek.

r) İşletmelerin ve girişimcilerin yatırım, üretim, ihracat, istihdam, teknoloji geliştirme, pazarlama ve diğer konularda ihtiyaç duydukları ürün ve hizmetleri temin edebilmeleri ile sermaye piyasalarına açılabilmesi için gerekli geri ödemeli veya geri ödemesiz destekleri sağlamak.

s) İşletmelerin ve girişimcilerin kamu bankaları, özel bankalar ve katılım bankaları ile diğer finans kuruluşlarından uygun koşullarda nakdi veya gayri nakdi kredi temin edebilmeleri için faiz, komisyon ve diğer masraflarına geri ödemeli veya geri ödemesiz destekler sağlamak.

ş) Bu maddede sayılan destekler için Başkanlıkça belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda erken ödeme yapmak.

t) KOBİ ve girişimcilere yönelik belirlenen destek politikalarının tasarım süreçlerinde faydalanılmak ve sunulan hizmetlerin hızlı, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden işletme ve girişimcilere ait bu hususlara ilişkin her türlü bilgi ve veriyi almak ve analiz etmek.”

2.1.4. KOSGEB'in Hedef Kitlesi

KOSGEB'in hedef kitlesi, 31.03.2017 tarih ve 2017/9941 sayılı bakanlar kurulu kararı ile revize edilen KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı (2009/15431 sayılı BKK) (2009) ile tanımlanan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ sınıfındaki işletmeler ve girişimcilerdir. İŞGEM/TEKMER Programı gibi programlara; İl özel idaresi, belediye, organize sanayi bölgesi yönetimi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı odalar gibi tüzel kişilikler de başvurabilmektedir.

KOSGEB desteklerine başvuru yapabilmek için ilk şart KOSGEB veri tabanına kaydolmak ve KOBİ Bilgi Beyannamesi evrakını KOSGEB'in bilgi sistemi üzerinden doldurmaktır. KOSGEB veri tabanına kayıt yapabilmek için KOBİ sınıfında işletme olmak

ve ticaret sicili ya da esnaf siciline kayıtlı olmak şartı varken; bazı KOSGEB programlarına girişimciler, daha işletmelerini açmadan başvurabilmekte, destek kararı alındıktan sonra açmış oldukları işletmeleri üzerinden KOSGEB desteklerinden yararlanabilmektedir.

Ülkemizde KOBİ sınıflaması, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik (2005/9617 Sayılı Yönetmelik) (2005) ile yapılmaktadır. 30.4.2018 tarihli ve 2018/11828 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yönetmelikte yapılan değişiklikle ilgili yönetmeliğin 4. maddesinde KOBİ'ler; mali bilanço toplamı ya da net satış hasılatı 125.000.000 ₺'ni aşmayan ve 250'den az yıllık çalışan istihdam eden mikro, küçük ve orta büyüklükte sınıflandırılan işletmeler olarak ifade edilmiştir. Yine aynı yönetmeliğin 5. Maddesinde; mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler şu şekilde ifade edilmiştir.

Mikro İşletme: Yıllık 10 çalışandan az istihdamı olan ve mali bilanço toplamı veyahut net satış hasılatından herhangi biri 3.000.000 ₺'ni geçmeyen işletmeler mikro işletme şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Küçük İşletme: Yıllık 50 çalışandan az istihdamı olan ve mali bilanço toplamı veyahut net satış hasılatından herhangi biri 25.000.000 ₺'ni geçmeyen işletmeler küçük işletme şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Orta Büyüklükteki İşletme: Yıllık 250 çalışandan az istihdamı olan ve mali bilanço toplamı veyahut net satış hasılatından herhangi biri 125.000.000 ₺'ni geçmeyen işletmeler orta büyüklükteki işletme şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2017/9941 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (2017) ile revize edilen 2009/15431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (2009) kapsamında KOSGEB'in hedef kitlesindeki sektörler tanımlanmıştır. KOSGEB bu kapsamda faaliyeti olan KOBİ sınıfındaki işletmelere destek vermektedir. Her iş kolu ve faaliyet KOSGEB hedef kitlesi içerisinde yer almamaktadır.

2.1.5. Mevcut KOSGEB Destekleri

KOSGEB resmî web sitesinde, KOSGEB destekleri; Girişimcilik Destekleri, AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerleştirme Destekleri, İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri, KOBİ Finansman Destekleri, Laboratuvar Hizmetleri, İŞGEM/TEKMER Programı olmak üzere altı grup altında sınıflandırılmıştır.

2.1.5.1. Girişimcilik Destekleri

Bu başlık altında Girişimcilik Destek Programı ve Girişimciliği Geliştirme Destek Programı destekleri yer almaktadır. Sonraki bölümlerde detaylı bir biçimde incelenmiştir.

2.1.5.2. AR-GE, Teknolojik retim ve Yerlileştirme Destekleri

Bu başlık altında; AR-GE ve İnovasyon Destek Programı, Endüstriyel Uygulama Destek Programı, KOBİ TEKNOYATIRIM-KOBİ Teknolojik rn Yatırım Destek Programı, Stratejik rn Destek Programı yer almaktadır.

AR-GE ve İnovasyon Destek Programı: Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programının (Rev. No. 6) (2018) birinci ve yedinci maddelerinde belirtilen hususlara göre, programın amacı, bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip, KOBİ sınıfındaki işletmeler ile girişimcilerin geliştirilmesi olan bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup işletme ya da girişimciler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 750.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

Endüstriyel Uygulama Destek Programı: Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı (Rev. No. 6) (2018) kapsamında AR-GE ve İnovasyon Destek Programının devamı olarak uygulanan bir destek programıdır. İlgili programın birinci ve sekizinci maddelerinde belirtilen hususlara göre amacı; KOBİ sınıfındaki işletmeler ile girişimcilerin yeni ürün, yeni süreç, bilgi ve/veya hizmet üretmesi ve ticarileştirmesi olan bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup işletme ya da girişimciler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 818.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

KOBİ Teknolojik rn Yatırım Destek Programı: KOBİ Teknolojik rn Yatırım Destek Programının (2019) birinci ve beşinci maddelerinde belirtilen hususlara göre; İşletmelerin Ar-Ge veya yenilik faaliyetleri sonucu ortaya çıkan yeni ürün/ürünlerin üretimini ve ticarileştirilmesini amaçlayan yatırımları desteklemek suretiyle ihracatı artırmak ve ülke ekonomisine katma değer sağlamak amacını taşıyan bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup işletmeler proje esasına göre başvuru yapmaktadır.

Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 5.000.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

Stratejik Ürün Destek Programı: Stratejik Ürün Destek Programı (2018) birinci ve on dördüncü maddelerinde belirtilen hususlara göre; KOBİ sınıfındaki işletmelerin teknolojik üretim yeteneklerini geliştirerek ithalatı yüksek olan stratejik ürünlerin yerleştirilmesi ve üretimde daha yüksek oranda yerli girdi kullanımı ile cari açığın azaltılmasına katkıda bulunacak yatırımların desteklenmesi amacı ile hayata geçirilmiş bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup, işletmeler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 5.000.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

2.1.5.3. İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri

Bu başlık altında; İşletme Geliştirme Destek Programı, İş Birliği Destek Programı, KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programı, Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı, Yurt Dışı Pazar Destek Programı, Tematik Proje Destek Programı ve Genel Destek Programı destekleri yer almaktadır.

İşletme Geliştirme Destek Programı: İşletme Geliştirme Destek Programının (2018) birinci ve yedinci maddelerindeki hususlara göre; programın amacı, KOBİ sınıfındaki işletmelerin rekabet güçlerinin, kurumsallaşma-markalaşma düzeylerinin ve ekonomideki paylarının artırılması, kapasitelerinin geliştirilmesi ve öncelikli ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Dokuz destek başlığı altında, uygun bulunması halinde toplam 290.000 ₺ destek üst limitine kadar destek verilebilmektedir.

İş Birliği Destek Programı: İş Birliği Destek Programının (2018) birinci ve onuncu maddelerindeki hususlara göre, programın amacı; KOBİ sınıfındaki işletmelerin birbirleriyle veya büyük işletmelerle ortak çalışma kültürünün geliştirilmesine ve karşılıklı fayda ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki işbirlikleri tesis etmelerine katkı sağlamaktır. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup işletmeler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 10.000.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

KOBİGEL- KOBİ Gelişim Destek Programı: KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programının (Rev. No. 4) (2018) birinci ve yedinci maddelerindeki hususlara göre, programın

amacı; ülkenin ulusal ve uluslararası hedefleri doğrultusunda, KOBİ sınıfındaki işletmelerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin artırılması, rekabet güçlerinin ve sağladıkları katma değerin yükseltilmesi amacıyla hazırlayacakları projelerin desteklenmesidir. Destek kararı kurul kararı ile alınmakta olup işletmeler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 1.000.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı: Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programının (Rev. No. 1) (2017) birinci, altıncı ve on ikinci maddelerindeki hususlara göre; Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri sonucunda ülkemizde gerçekleştirilen teknolojik ürünlerin uluslararası pazarlarda yer alması, ihracatın artırılması, yerli teknoloji yoğun başlangıç işletmelerinin gelişmiş girişimcilik ekosistemleri içerisinde yer alması için, uluslararası kuluçka merkezi kurulmasını ve işletmelerin hızlandırma programlarına katılmasını desteklemek amacı ile hayata geçirilmiş bir KOSGEB destek modelidir. Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı ve Uluslararası Hızlandırıcı Programı olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır.

Yurt Dışı Pazar Destek Programı: Yurt Dışı Pazar Destek Programının (2019) birinci, altıncı ve on ikinci maddelerindeki hususlara göre; ülkenin uluslararası hedefleri doğrultusunda, KOBİ sınıfındaki işletmelerin uluslararası pazara açılmalarına ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlanmasını amaçlayan, bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı, kurul kararı ile alınmakta olup işletmeler proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 300.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

Tematik Proje Destek Programı: Tematik Proje Destek Programının (Rev. No. 4) (2014) birinci ve on üçüncü maddelerindeki hususlara göre; KOBİ sınıfındaki işletmelerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve meslek kuruluşları tarafından; KOBİ sınıfındaki işletmelerin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan projelerin desteklenmesini amaçlayan, bir KOSGEB destek modelidir. Destek kararı, kurul kararı ile alınmakta olup işletmeler ve meslek kuruluşları proje esasına göre başvuru yapmaktadır. Programın mevcut hali ile çeşitli başlıklar altında toplamda 150.000 ₺ üst limit dahilinde olmak üzere geri ödemesiz destekler verilebilmektedir. Bu program başvuruya kapatılmış olup, başvuruya kapatılmadan önce destek kabulü almış işletme ve meslek kuruluşlarının destek ödeme ve izleme işlemleri devam etmektedir.

Genel Destek Programı: Genel Destek Programının (Rev. No. 10) (2018) birinci ve yedinci maddelerindeki hususlara göre; ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında, KOBİ sınıfındaki işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amaçlarına sahip olan bir KOSGEB destek modelidir. On beş destek başlığı altında geri ödemesiz destekler verilebilmektedir. Proje esaslı bir KOSGEB Destek modeli değildir. Bu destek programı yürürlükten kaldırılmış olup, bu program kapsamında yeni program başvurusu ve destek başvurusu alınmamaktadır. Program başvuruya kapatılmadan, destek kabulü almış işletmelerin destek ödeme ve izleme işlemleri devam etmektedir. Genel Destek Programı yerine, İşletme Geliştirme Destek Programı yürürlüğe girmiştir.

2.1.5.4. KOBİ Finansman Destekleri

Bu başlık altında; KOBİ Finansman Destek Programı ve Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı destekleri yer almaktadır.

KOBİ Finansman Destek Programı: KOBİ Finansman Destek Programının (2019) birinci ve beşinci maddelerindeki hususlara göre; ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında KOBİ sınıfındaki işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, işletmelerin kamu bankaları, özel bankalar, katılım bankalarından uygun koşullarda nakdi kredi temin edebilmeleri için faiz/kâr payı masraflarına KOSGEB İdaresi Başkanlığı tarafından destek sağlanmasını amaçlayan, bir KOSGEB destek modelidir. Girişimcilere ve stratejik ve öncelikli sektörlerdeki işletmelere uygun süre ve koşullarda kredi kullandırılabilmesi amaçlanmaktadır. Girişimcilere 50.000 ₺'na, genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını girişimcilere 70.000 ₺'na, stratejik ve öncelikli sektörlerdeki KOBİ sınıfındaki işletmelere 500.000 ₺'na kadar kredi imkânı sağlanabilmektedir.

Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı: Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programının (Rev. No. 4) (2018) birinci ve yedinci maddelerindeki hususlara göre; gelişme ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ sınıfındaki işletmelerin, finansmana erişim imkânlarının artırılabilmesine yönelik olarak Borsa İstanbul A.Ş. Gelişen İşletmeler Pazarı'nda işlem görmelerinin desteklenmesini amaçlayan, bir KOSGEB destek modelidir.

Çeşitli başlıklar altında 500.000 ₺'na kadar geri ödemesiz destekler verilebilmektedir.

2.1.5.5. Laboratuvar Hizmetleri

İşletmelerin ürün kalitesinin artırılması, uluslararası firmalarla rekabetin sağlanması ve birçok ürünün yurtiçinde üretilebilmesi için teknik anlamda destek verme ve bilgilendirme amacıyla toplam beş ilde sekiz adet laboratuvar KOSGEB Müdürlükleri bünyesinde hizmet vermektedir. KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri Uygulama Esaslarının (2019) on birinci maddesi gereğince KOSGEB Veri Tabanına kayıtlı ve güncel KOBİ Bilgi Beyannamesi onaylı işletmeler, laboratuvar hizmetlerinden %50 indirimli olarak yararlandırılır.

2.1.5.6. İŞGEM/TEKMER Programı

Bu destek programının amacı, girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası işbirliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için inkübasyon hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine destek sağlamaktır.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı İŞGEM/TEKMER Programı Uygulama Esaslarının (2019) beşinci maddesinde;

İŞGEM; belirli bir temada veya tamamlayıcı/ilişkili birden çok temada ve İŞGEM Teknoloji Alanları Tablosunda belirtilen konulardaki iş fikirlerine sahip girişimcilerin işletmelere dönüşmesi ve işletmelerin gelişmesini sağlamak amacıyla işletilen yapıdır,

TEKMER; bir veya birden çok ilişkili temada ve araştırma-geliştirme ve/veya ürün/süreç/hizmet yeniliği içeren teknoloji/yenilik odaklı iş fikri/proje sahibi girişimci veya işletmelere yönelik hizmetler sunan yapıdır,

Şeklinde açıklanmıştır.

Bu program ile İŞGEM ve TEKMER kuruluşu ve isimlerinin kullanılması, işletilmesi hususlarında İŞGEM için İl özel idaresi, belediye, organize sanayi bölgesi yönetimi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı odalar gibi tüzel kuruluşlara, TEKMER için Üniversite, TGB yönetici şirketi, TTO, OSB yönetimi, Kamu kurum/kuruluşları, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine bağlı odalar ve borsalar, Türkiye ihracatçılar meclisi ve meclise bağlı ihracatçı birlikleri, Araştırma ve geliştirme enstitüleri merkezleri ile girişimcilik, Ar-Ge,

teknoloji geliştirme veya tema/temalar ile ilgili vakıf kooperatif dernek ve birlikler, bireysel katılım yatırımcıları ve firmalara destek verilebilmektedir.

2.2. Girişimciliğe Yönelik KOSGEB Destekleri

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destek Programları Yönetmeliği (2010) ile birlikte 15.06.2010 tarihinden itibaren Girişimcilik Destek Programı yürürlüğe girmiştir. 31.12.2018 tarihine kadar yürürlükte kalan Girişimcilik Destek Programı 01.01.2019 tarihinden itibaren yeni başvuruya kapatılmıştır. Bu tarihten itibaren, program kapsamında yeni başvuru alınmamış, değerlendirme ve revizyon işlemleri tamamlanmayan başvuruların değerlendirilmesi tamamlanmakta, destek başvurusu onaylanan başvurular için ödeme ve izleme işlemleri gerçekleştirilmektedir. 01.01.2019 tarihinden itibaren Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında başvuru değerlendirme ve destek ödeme işlemleri yapılmaktadır.

Destek programları ile ilgili detaylı bilgi verilmeden önce bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Destek programlarının uygulanmasında özellikle destek oranlarının belirtildiği noktalarda 1. bölgeden 6. bölgeye kadar bölgeler için destek oranları açıklanmaktadır. Burada belirtilen bölge ibarelerinden 19.06.2012 Tarihli ve 28328 Sayılı Resmî Gazetede Yayımlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararında tanımlanan Yatırım Teşvik Uygulamalarında esas alınan bölgeler kastedilmektedir.

2.2.1. Girişimcilik Destek Programı

Girişimcilik Destek Programı kapsamında, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Yeni Girişimci Desteği, İş Geliştirme Merkezi Desteği ve İş Planı Ödülü hususları düzenlenmektedir.

Yürürlüğe girdiği 05.06.2010 tarihinden itibaren Girişimcilik Destek Programı 27.03.2018 tarihli revizyon ile 9 kere, Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları 27.05.2019 tarihli revizyon ile birlikte 18 kere revize edilmiştir. Girişimcilik Destek Programı unsurları 27.03.2018 tarihli Girişimcilik Destek Programı (Rev. No. 9) (2018) ve 27.05.2019 tarihli Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 18) (2019) hali ile açıklanacak olup özellikle hedef kitlesi tarafından yoğun bir biçimde rağbet gören; Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi ve Yeni Girişimci Desteği ile ilgili süreç içerisinde gerçekleşen önemli değişiklikler ayrıca ifade edilecektir.

2.2.1.1.Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcilerin bir iş planına dayalı olarak kuracakları işletmelerin başarı düzeylerini artırmak amacıyla düzenlenen eğitimlerdir. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin hedef kitlesi kendi işini kurmak isteyen gerçek kişiler olup, eğitimler genel katılıma açık olarak düzenlenebileceği gibi, genç girişimci, kadın girişimci ve yükseköğretim kurumları öğrencileri gibi belirli bir hedef kitle grubuna yönelik olarak da yapılabilir.

Bu kapsamda düzenlenecek eğitimler;

- KOSGEB Birimleri tarafından düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında, KOSGEB tarafından yürütülen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen ve KOSGEB tarafından onaylanan Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri/Girişimcilik Programları,
- Yükseköğretim veya Ortaöğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen ve KOSGEB tarafından onaylanan girişimcilik dersleridir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, aşağıda belirtilen her biri en az 6 ders saatinden oluşan 4 ana modülden oluşan en az 32 ders saatini içeren sınıf içi ders ve atölye çalışmalarını içerir:

- Modül 1: Girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri geliştirme ve yaratıcılık egzersizleri ile sorumlu girişimcilik kavramı ve tecrübe paylaşımı,
- Modül 2: İşletme kavramı, işletme fonksiyonları, türleri, kuruluş şekilleri, mali ve hukuki sorumluluklar,
- Modül 3: İş planı kavramı ve öğeleri (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan),
- Modül 4: İş modeli ve iş planına yönelik atölye çalışmaları.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinde, hedef grubun ihtiyaçları doğrultusunda ana modüllere ilave olarak; e-ticaret, dış ticaret, inovasyon vb. eğitim ve/veya atölye çalışmalarını içeren modüller eklenebilir.

Bir Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminde, her bir sınıf için en fazla 30 katılımcı kabul edilebilir.

Eğitim ana modüllerine %80 oranında devam eden katılımcı Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılım Belgesi almaya hak kazanır.

Yükseköğretim Kurumlarında örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik derslerinin Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi olarak değerlendirilebilmesi için dersin adında “Girişimcilik” ifadesi yer almalı ve içeriği girişimcilik konusunda teori ve uygulamalara yer verecek şekilde tasarlanmış olmalıdır.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine katılanlardan herhangi bir ad altında ücret alınmaz.

Ortaöğretim Kurumlarında örgün eğitim kapsamında verilen girişimciliğe yönelik derslerin Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri kapsamında değerlendirilebilmesi için ilgili ders müfredatı girişimcilik konusunda teori ve uygulamaları içermesi gerekmektedir.

Yeni girişimci desteği kapsamında başvuruların 31.12.2018 tarihi itibarı ile durdurulmasına rağmen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri 2019 yılı içerisinde de devam etmiştir. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında online girişimcilik eğitimlerinin yürürlüğe girmesi ile birlikte 2019 yılı içerisinde mevcut girişimcilik eğitimi protokolleri korunmuş fakat yeni protokoller imzalanmamıştır. 01.01.2020 tarihi itibarı ile yeni Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri düzenlenmeyecek olup, henüz destek başvurusunda bulunmayan girişimciler, 31.12.2020 tarihine kadar Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi belgeleri ile birlikte Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamındaki desteklere başvurabilecektir. Bu tarihten sonra girişimcilerin Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamındaki desteklere başvurabilmesi için ilgili program kapsamındaki online girişimcilik eğitimlerini tamamlaması gerekecektir.

Önemli Revizyonlar

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (2010) yayınlandığı zaman, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin ana modülleri;

- Modül 1: Girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri geliştirme ve yaratıcılık egzersizleri- 9 saat,
- Modül 2: İş planı kavramı ve öğeleri (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan)- 18 saat,
- Modül 3: İş planı öğelerinin pekiştirilmesine yönelik atölye çalışmaları (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan)- 24 saat,
- Modül 4: İş planının yazılması ve sunumunda dikkat edilecek hususlar- 9 saat, olmak üzere 60 saatlik sınıf içi ders ve atölye çalışmalarını kapsayan bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Yükseköğretim veya Ortaöğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen eğitimler kapsam içinde değildir.

02.08.2012 tarihli 3 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2012) girişimcilik eğitimleri ana modülleri 70 saate çıkarılmıştır. Üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik dersleri kapsam içine alınmıştır.

16.05.2016 tarihli 11 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2016) girişimcilik eğitimleri ana modülleri 32 saate indirilmiş ve nihai halini almıştır.

Yükseköğretim veya Ortaöğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen ve KOSGEB tarafından onaylanan girişimcilik dersleri eğitim kapsamına alınmıştır.

2.2.1.2.Yeni Girişimci Desteği

Destekten Yararlanma Koşulları

Yeni Girişimci Desteğine; Girişimcilik Destek Programı kapsamında Uygulamalı Girişimcilik Eğitimini tamamlayan girişimcilerin kurdukları işletmeler ile İŞGEM'de yer alan İşletmeler (sahip veya ortaklarının Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine katılım şartı aranmaksızın) başvurabilir.

Destek başvurusunda bulunacak işletmenin Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde kurulmuş olması ve işletme kuruluş tarihi itibarıyla girişimcinin:

- Son 1 yıl içerisinde aynı faaliyet konusunda (Güncel NACE-Ekonomik Faaliyet Sınıflamasında yer alan 4'lü koda göre); şahıs işletmesinin veya bir işletmede %50'den (elliden) fazla ortaklığının bulunmaması,
- Mevcutta kendisine ait gerçek kişi statüsünde başka bir işletmesinin bulunmaması,
- Mevcutta tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir işletmede %50'den fazla ortaklığının olmaması, gerekmektedir.

İşletmenin bu destekten yararlanabilmesi için, işletmenin başvurusunu sistem üzerinden ilk onayladığı tarih itibari ile son 2 yıl içinde kurulmuş olması ve girişimcinin daha önce bu destekten faydalanmamış olması şartı aranır. Birden fazla girişimcinin aynı işletmede ortak olması durumunda, İşletme bu destekten yalnızca bir defa faydalanabilir.

Başvurusu kabul edilen işletmeden Taahhütname alınır. Taahhütnamenin kayda alındığı tarih, desteğin başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Destek süreci, desteğin başlangıç tarihi itibariyle iki yıldır.

Girişimcinin destek sürecinde; başka bir işletme/kurum/kuruluşta Sosyal Güvenlik Kurumu hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir. Ancak inkübatörlerde yer alan öğretim elemanı ile girişimcinin başka bir firma ortaklığından veya işletmesi dışında yaptığı geçici işlerden kaynaklı yasal zorunluluk nedeniyle sigortalılık durumu bu hüküm kapsamında değerlendirilmez

Yeni Girişimci Desteğinden faydalanmak isteyen Girişimcinin, desteklenecek İşletmede, işletme kurucu ortaklarından olması ve kurucu ortaklık payının en az %30 olması gerekir. Destek sürecinde girişimcinin ortaklık payı bu oranın altına düşemez.

İŞGEM'de yer alan işletmenin en az %30 paya sahip ortakları, ortak oldukları işletme için bu destekten yalnızca bir defa faydalanabilir.

İŞGEM'de yer alması nedeniyle destekten faydalanan bir işletmenin İŞGEM'den ayrılması halinde destek süreci sonlandırılır.

İşletmenin destekten yararlanması için KOSGEB Veri Tabanında kayıtlı ve aktif durumda olması esastır.

İşletme, KOSGEB Veri Tabanına Kayıt Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar çerçevesinde, KOBİ Bilgi Sistemi (KBS) üzerinden KOSGEB Veri Tabanına kaydını yapar.

İşletmenin, Program kapsamındaki desteklerden yararlanabilmesi için KOBİ Bilgi Beyannamesinin güncel olması gerekir

Destek başvurusu reddedilen İşletme, aynı başvuru için KOSGEB Birimlerine tekrar başvuramaz.

Başvuru, Değerlendirme ve Onay Safhaları

Girişimci işletmesinin KOSGEB veri tabanına kayıt işlemini gerçekleştirir ve güncel KOBİ beyannamesini KOSGEB'e sunar.

KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden Yeni Girişimci Desteği Başvuru Formunu doldurur ve eklerini yükleyerek başvurusunu onaylar.

Başvuru, ilgili Uygulama Birimi tarafından mevzuata uygunluk, bilgi, belge ve şekil yönünden ön değerlendirmeye tabi tutulur ve Yeni Girişimci Desteği Ön Değerlendirme Formu hazırlanır. Başvuruda eksiklik tespit edilmesi halinde düzeltilmesi için İşletmeye KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden bilgi verilir.

Ön değerlendirme sonucu uygun bulunan destek başvurusu Kurula sevk edilir.

Kurul, destek başvurusunu Yeni Girişimci Desteği Başvuru Değerlendirme Kriterleri Formundaki hususları dikkate alarak değerlendirir.

Kurul, destek başvurusunu kabul edebilir, reddedebilir veya revizyon isteyebilir. Kurul Kararında ret veya revizyon gerekçeleri belirtilir.

İşletme, Kurulun ret kararına, kararı öğrenme tarihinden itibaren 15 gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere gerekçeleriyle birlikte itiraz edebilir.

Kurul değerlendirmesi sonucu, destek başvurusunda revizyon istenmesi halinde, İşletme tarafından başvuru, Kurul Kararında belirtilen süre içinde KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden revize edilerek onaylanır. Kurul tarafından belirtilen sürede istenen revizyonu yapmayan İşletmenin başvurusu reddedilmiş sayılır.

Kurul Kararı, Yeni Girişimci Desteği Kurul Karar Formuna işlenir, Kurul üyelerine imzalatılır, evrak kaydına alınır ve İşletmeye 15 gün içerisinde bildirilir.

Destek başvurusu uygun bulunan İşletmeden Kurul Kararını öğrenme tarihinden itibaren 30 gün içerisinde Yeni Girişimci Desteği Taahhütnamesini KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden onaylaması istenir. Süresi içerisinde Taahhütnameyi onaylamayanların destek başvurusu reddedilmiş sayılır.

Taahhütnamenin işletme tarafından KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden onaylanıp kayda alındığı tarih, desteğin başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Destek süreci, desteğin başlangıç tarihi itibarıyla iki yıldır.

İşletmenin talebi üzerine, destek sürecinde Kurul Kararı ile en fazla iki kez revizyon yapılabilir. Revizyon talebi, Yeni Girişimci Desteği Revizyon Talep Formu ile ilgili Uygulama Birimine yapılır. Uygulama Birimi, revizyon talebini Kurul değerlendirmesine sunar. Kurul Kararı işletmeye bildirilir.

Yeni Girişimci Desteği Kapsamındaki Destekler

İşletme Kuruluş Desteği: İşletme kuruluş giderleri için herhangi bir gider belgesi aranmaksızın, destek süreci içerisinde talep edilmesi halinde geri ödemesiz olarak 2.000 ₺ destek sağlanır.

Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği: İşletmenin kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınan/alınacak makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak verilen bu desteğin üst limiti 18.000 ₺'dir. Destek kapsamında satın alınan/alınacak makine-teçhizat yeni veya ilk kullanıcı için düzenlenen satış faturası tarihi itibarıyla en fazla üç yaşında olabilir. Destek ödemesi yapılmadan önce, işletmeden sorumlu personel işletmeyi KOSGEB veri tabanında kayıtlı adresinde ziyaret ederek ekte yer alan Yeni Girişimci Desteği Tespit Tutanağını düzenler.

İşletme Giderleri Desteği: İşletmenin kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işletme giderlerine yönelik geri ödemesiz olarak verilen desteğin üst limiti her ay için 5.000 ₺ olmak üzere toplam 30.000 ₺'dir.

Aşağıda belirtilenler işletme gideri olarak sayılır:

- Personel net ücretleri (yeni istihdam şartı aranmaz, asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler net ücrete dâhil edilmez.)
- İşyeri kirası (stopaj ve ortak giderler hariç)

İşletme sahipleri, ortakları ile bunların eşi, annesi, babası, kardeşi veya çocuğuna ödenen ücretler Personel Giderleri Desteği kapsamında değildir.

Sabit Yatırım Desteği: İşletmenin kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınan/alınacak makine, teçhizat ve yazılım için teminat karşılığı geri ödemeli olarak verilen bu desteğin üst limiti 100.000 ₺'dir. Destek ödemesi yapılmadan önce, işletmeden sorumlu personel işletmeyi KOSGEB veri tabanında kayıtlı adresinde ziyaret ederek ekte yer alan Yeni Girişimci Desteği Tespit Tutanağını düzenler. Destek kapsamında satın alınan/alınacak makine-teçhizat yeni veya ilk kullanıcı için düzenlenen satış faturası tarihi itibarıyla en fazla üç yaşında olabilir.

İşletme, Kurul tarafından uygun bulunan ve alınan mal ve/veya hizmetler için ekte verilen Yeni Girişimci Desteği Destek Ödeme Talep Formunu KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden doldurur ve Girişimcilik Destek Programı Başvuru ve Ödeme Belgeleri Tablosunda belirtilen belgeleri yükleyerek ödeme başvurusunda bulunur. Geri ödemeli destekler için istenen Banka Teminat Mektubu/Kefalet Mektubunun aslı ayrıca Uygulama Birimine teslim edilir. Uygulama Birimi, söz konusu belgeleri inceleyerek uygun bulunması halinde ödemeyi gerçekleştirir.

Sabit Yatırım Desteği kapsamında yapılacak geri ödemeler, desteğin başlangıç tarihinden sonra 30 ayı ödemesiz olmak üzere, üçer aylık dönemler halinde sekiz eşit taksitte yapılır. Geri ödemeli desteklerde faiz veya komisyon uygulanmaz.

Verilen Destekler ile İlgili Değnilmesi Gereken Hususlar

Yeni Girişimci Desteği kapsamında sağlanacak desteklerin oranı; 1. ve 2. Bölgeler için; %60 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bu oran %70 olup, Girişimcinin; kadın, gazi, birinci derecede şehit yakını veya engelli olması halinde bu oranlara %20 ilave edilir. Ancak, İşletme Kuruluş Desteği için oran uygulanmaz.

Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği ile İşletme Giderleri Desteği üst limitleri; bu destek unsurları için belirlenen üst limitlerin toplamını aşmamak üzere ihtiyaç duyulması halinde Kurul Kararı ile %50'ye kadar arttırılabilir. Bu durumda Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteğinin üst limiti 27.000 ₺, İşletme Giderleri Desteği üst limiti 45.000 ₺ ve her iki desteğin üst limitleri toplamı ise 48.000 ₺'ni geçemez.

Destek ödemesine esas belgeler, en geç bir yıl içerisinde işletme tarafından destek ödeme sürecine uygun olarak iletilmesi gerekir. İşletme tarafından destek kapsamında mal/hizmetin alınma veya fatura tarihlerinden ileri olanı, bu sürenin başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Süresi içerisinde talep edilmeyen giderler ile ilgili destek ödemesi yapılmaz.

Destek ödemesine konu giderler ile ilgili işletme ödeme talep ederken, giderlere ait ödemelerin banka dekontu ile yapıldığını belgelemek durumundadır. Banka dekontu ile kastedilen; bankacılık enstrümanları ile yapılan her türlü (hesap ekstreleriyle belgelendirilmek şartı ile kredi kartı, çek, senet vb.) ödemedir. İşletme tarafından yapılacak ödemenin, işletmenin kendi hesabından hizmet sağlayıcının hesabına bankacılık enstrümanlarıyla (havale, EFT, kredi kartı, çek, senet vb.) yapılması gerekir. Ödemenin hizmet sağlayıcıya üçüncü kişiler tarafından yapılması durumunda banka dekontunda ödemenin kimin borcuna karşılık yapılmış olduğu veya ilgili fatura tarihi ve numarası bilgileri bulunmalı, bu bilgilerin yetersiz olması durumunda ve çek, senet, kredi kartları gibi diğer bankacılık enstrümanları ile yapılan ödemelerde ayrıca hizmet sağlayıcıdan alınan işletmenin borcunun ödendiğini gösteren yazı sunulması gerekir.

İşletme sahip ve ortakları ile bunların eşinden, annesinden, babasından, kardeşinden, çocuğundan ve bunların sahibi/ortağı olduğu işletmelerden destek kapsamında mal/hizmet satın alamaz, böyle bir durumun tespit edilmesi durumunda destek ödemesi yapılmaz.

Destek ödemeleri girişimcinin işletmesine ait banka hesabına yapılır. İşletmenin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununda belirtilen limitlerin üzerinde vergi ve/veya SGK borcu olması durumunda öncelikli olarak bu borçlara mahsuben ödeme yapılır. Mahsup işleminden sonra geriye kalan tutar işletmenin hesabına ödenir. Bahsi geçen limitler her yıl maliye bakanlığı genelgeleri ile güncellenmektedir.

Program kapsamında desteklenerek satın alınan makine, teçhizat, donanım, yazılım ve benzeri taşınırın mülkiyeti, İşletmeye ait olup, taahhütnamenin kayda alındığı tarihten

itibaren üç yıl süresince başka şahıs, kurum/kuruluşlara hiçbir şekilde kiralanamaz veya devredilemez. Kapanan işletmeler için bu madde hükümleri uygulanmaz.

Vergi, sosyal güvenlik primi vb. yasal yükümlülükler hariç olmak üzere aynı gider gerçekleşmesi için farklı kurum/kuruluşlardan destek alınamaz.

Ödemeye esas belgelerde destek tutarı hesaplanırken Katma Değer Vergisi destek kapsamı dışında tutulur.

Bu destek programı kapsamında; Yeni Girişimci Desteği Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği için destek unsurları için desteklemeye esas tutarın %50'sine kadar erken ödeme yapılabilir.

İzleme ve Diğer Hususlar

Destek alan işletmelerin izlemesi KOSGEB personeli marifeti ile veya hizmet alımı vasıtası ile yapılır. İzleme 1. ve 2. yılın bitimini müteakip 30 gün içinde, İşletmenin vergi mükellefiyetinin devam edip etmediğinin elektronik ortamda sorgulaması yapılarak, 3. yılın son 90 günü içerisinde İşletme yerinde ziyaret edilerek gerçekleştirilir.

Destek sürecinde İşletmenin, başka bir işletme ile birleşmesi ve tür değişikliği durumunda, bu husus Uygulama Birimi tarafından değerlendirilerek; destek sürecinin devamına veya sonlandırılmasına karar verilir.

Destek sürecinde İşletmenin veya İşletici Kuruluşun tasfiyesinin başlaması, kapanması veya Kurul tarafından desteğin sonlandırılması halinde; destek süreci sonlandırılır. Destek süreci sonlandırılan İşletmenin durumu Kurul tarafından değerlendirilir. İşletme tarafından sunulan bilgi ve belgeler doğrultusunda; İşletmenin kastı veya ağır kusurunun bulunmadığı, Ölüm, ağır kaza, ağır hastalık, tutukluluk, yangın, deprem, su basması, hırsızlık gibi mücbir sebepler, Faaliyetlerini engelleyecek nitelikte, finansal yetersizlik, öngörülemez kriz, terör olayları, pazar daralması gibi zorunluluk hali veya Kurul tarafından uygun bulunan buna benzer gerekçeler nedeniyle oluştuğuna karar verilmesi halinde yapılan geri ödemesiz desteklerin iadesi istenmez, geri ödemeli destekler sürecine uygun olarak tahsil edilir. Aksi takdirde; yapılan geri ödemeli destekler Kurul Karar tarihinde muaccel hale gelir ve teminat nakde çevrilmek suretiyle, geri ödemesiz destekler ise ödeme tarihinden itibaren muaccel hale gelir ve işleyecek yasal faizi ile birlikte tahsil edilir.

Önemli Revizyonlar

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (2010) yayınlandığında Yeni Girişimci Desteği ile ilgili;

Destekten Yararlanma Koşulları genel olarak şu şekildedir;

- İşletmenin; Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Genç Girişimci Geliştirme Programı kapsamında girişimcilik eğitimini ve Küçük Ölçekli İşletme Kurma Danışmanlığı Desteği Programını (KÖİDD) tamamlaması sonrası kurulması ve bunun belgelendirilmesi veya girişimcinin işletmesinin İŞGEM’de yer alması,
- İşletmenin destek başvuru tarihinden önceki 2 yıl içinde kurulmuş olması,
- Belge sahibi girişimcinin işletmede kurucu ortak olması ve en az %30 ortaklık payının olması bu ortaklık oranının destek sürecinde aşağıya düşmemesi. Destek süreci; destek başvurusu ile son destek ödemesi arasında geçen süre olarak tanımlanmıştır.

Başvuru, Değerlendirme ve Onay aşamaları genel olarak programın mevcut durumu ile aynı olmakla beraber başvurular fiziki evrak olarak teslim alınmaktadır. Taahhütnamenin müdürlükçe kayda alındığı tarih, desteğin başlangıç tarihi olarak kabul edilmiştir.

Yeni Girişimci Desteği Kapsamındaki Destekler şu şekildedir;

- İşletme Kuruluş Desteği: Geri ödemesiz olarak İşletme kuruluş giderleri (sicil kaydı, oda kaydı, kuruluşa ilişkin noter masrafları, zorunlu izin ve ruhsat giderleri) için 3.000 ₺’na kadar, İşletme kurulmadan önce girişimcinin belgelendirmesi kaydı ile iş kurmaya yönelik olarak aldığı teknik, hukuki, mali, iş planı, etüd, fizibilite çalışması için danışmanlık giderleri için 2.000 ₺’na kadar, olmak üzere toplam 5.000 ₺’na kadar olarak tanımlanmıştır.
- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği: Desteğin başlangıç tarihinden (Taahhütnamenin kayda alındığı tarih) itibaren 12 ay içinde satın alınacak makine, teçhizat ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak verilen bu desteğin üst limiti 10.000 ₺ olarak tanımlanmıştır.
- İşletme Giderleri Desteği: Desteğin başlangıç tarihinden (Taahhütnamenin kayda alındığı tarih) itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işletme giderlerine yönelik geri

ödemesiz olarak verilen desteğin üst limiti her ay için 1.000 ₺ olmak üzere toplam 12.000 ₺ olarak tanımlanmıştır. Personel net ücretleri ve elektrik, su, ısıtma, telekomünikasyon, işyerinde ürün/hizmet üretim amaçlı kullanılan makinelere ait yakıt giderleri işletme gideri kapsamındadır.

- Sabit Yatırım Desteği: Desteğin başlangıç tarihinden (Taahhütnamenin kayda alındığı tarih) itibaren 24 ay içinde satın alınacak, makine ve teçhizat için teminat karşılığı geri ödemeli olarak verilen bu desteğin üst limiti 70.000 ₺ olarak tanımlanmıştır.

Verilen destekler ile ilgili değinilmesi gereken hususlar genel anlamı ile şu şekildedir;

- Destek oranı, 1. ve 2. Bölgeler için; %60, girişimcinin kadın veya engelli olması halinde %70 olup, 3. ve 4. Bölgelerde bu oran %70, girişimcinin kadın veya engelli olması halinde %80 olarak tanımlanmıştır.
- İzlemeler taahhütname tarihinden itibaren 24 ay sonra işletme ziyaret edilerek yapılır.

26.07.2011 tarihli 2 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2011)

- İşletme Kuruluş Desteğinin 3000 ₺ üst limitli kısmı; (ücretler, hizmet bedelleri, harçlar vb.) İşletme kuruluş aşaması noter masrafları (iş ana sözleşmesinin hazırlanması ve onaylanması, işletme müdürü imza sirküleri/imza beyanı, defterlerin tasdik ettirilmesi), İşletmenin ticaret/esnaf sicil kaydının yapılması, İşletmenin sicil gazetesinde ilanı, Fatura, irsaliye ve gider pusulası belgelerinin basımı ve tasdiki, İlgili odalara kayıt yaptırılması, İşyeri açma ve çalışma izin ve ruhsatlarının alınması, Yazar kasa alımı gibi ücretler, hizmet bedelleri, harçlar vb. giderleri kapsar şeklinde değiştirilmiştir.
- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği ve Sabit Yatırım Desteği kapsamında alınacak makine teçhizatın fatura tarihi itibarı ile en fazla 3 yaşında olabileceği hususları eklenmiştir.

02.08.2012 tarihli 3 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2012);

- Kurul tarafından verilen ret kararlarına öğrenme tarihinden itibaren 15 gün içerisinde bir kez olmak üzere itiraz hakkı tanınmıştır.
- Yatırım Teşvik Uygulamalarında esas alınan bölgeler ile ilgili değişiklik yapıp 5. ve 6. bölge tanımlarının da yapılması ile destek oranları tablosunda 5. ve 6. bölgeye 3. ve 4. bölge destek oranları uygulanmaya başlanmıştır.
- Geri ödemesiz destek üst limiti 27.000 ₺'dan 30.000 ₺'na çıkmıştır.
- Kuruluş giderlerinde belirtilen danışmanlık giderleri için 2.000 ₺'na kadar verilen destek kaldırılmıştır. Kuruluş giderlerinin içine mali müşavir ve muhasebeci ücreti kuruluş ücreti kalemleri de eklenmiştir.
- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteğinin ismi yazılım da dâhil edilerek Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği olarak revize edilmiştir. Bu kapsamda verilecek desteğin üst limiti 15.000 ₺ olarak yeniden düzenlenmiştir. İşletmenin kuruluş tarihinden itibaren 12 ay içinde satın alınan alınacak makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanım destek kapsamında yeniden tanımlanmıştır.
- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği ve Sabit Yatırım Desteği kapsamında alınacak ikinci el makine teçhizat için belirtilen yaş ile ilgili kıstas “ilk kullanıcı için düzenlenen satış faturası tarihi itibarıyla en fazla 3 yaşında olma” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

15.03.2013 tarihli 4 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2013);

- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği ve Sabit Yatırım Desteği kapsamında alınacak ikinci el makine teçhizatın yaşının belirlenmesi için ilk kullanıcıya satış faturası veya ilgili odalardan alınabilecek yaş gösterir belge veya benzeri dokümanlarından herhangi birinin kabul edileceği ifade edilmiştir.

08.07.2013 tarihli 5 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2013);

- Destek sürecinde işletmenin kapanması halinde hangi hallerde geri tahsil işlemine gidileceği, hangi hallerde verilen geri ödemeli desteklerin alınmayacağı ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

28.09.2015 tarihli 8 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2015);

- Destek başvurusunda bulunacak işletmenin Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde kurulmuş olması şartı getirilmiştir (Adi ortaklıklar ve esnaf veya ticaret siciline kaydı bulunmayan serbest meslek erbabı kişiler destek kapsamından çıkarılmıştır).
- Başvuru şartlarına, girişimcinin başvuru tarihi itibarıyla; son bir yıl içerisinde aynı faaliyet konusunda vergi mükellefiyetinin bulunmaması, mevcutta kendisine ait gerçek kişi statüsünde başka bir işletmesinin bulunmaması, tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir işletmede %50'den fazla ortaklığının olmaması, başka bir işletme/kurum/kuruluşta SGK hükümlerine tabi olarak çalışmaması şartları eklenmiştir.
- Destek süreci kavramı ile ilgili; taahhütnamenin ilgili KOSGEB Müdürlüğünde kayda alındığı tarih, desteğin başlangıç tarihi olarak kabul edilmiş ve “destek süreci, desteğin başlangıç tarihi itibarıyla iki yıldır” tanımı getirilmiştir.
- Destek oranları; 1. ve 2. Bölgeler için; %60, 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bu oran %70 olup, girişimcinin; kadın, gazi, birinci derecede şehit yakını veya engelli olması halinde bu oranlara %20 ilave edilir şeklinde yeniden düzenlenmiştir.
- İşletme giderleri personel ve kira giderleri olarak yeniden belirlenmiştir (Bu değişiklik 28.09.2015 tarihinden sonra destek kararı alınan işletmelere uygulanmıştır).
- Yapılacak izlemeler ile ilgili; 1. ve 2. yıl sonunda vergi mükellefiyetinin devam edip etmediği www.gib.gov.tr adresinden e-vergi sorgulaması ile 3. yıl sonunda ise işyeri ziyaret edilerek yapılar hususları getirilmiştir.

17.12.2015 tarihli 10 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2015);

- İşletme Kuruluş Desteği; “İşletme kuruluş giderleri için herhangi bir gider belgesi aranmaksızın geri ödemesiz olarak 2.000 ₺ destek sağlanır” şeklinde revize

edilmiştir.

- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği; “İşletmenin kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınan/alınacak makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak verilen bu desteğin üst limiti 18.000 ₺’dir” şeklinde revize edilmiştir.
- İşletme Giderleri; “Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işletme giderlerine yönelik geri ödemesiz olarak verilen desteğin üst limiti her ay için 2.000 ₺ olmak üzere toplam 30.000 ₺’dir” şeklinde revize edilmiştir. Desteklenecek giderler personel ve kira olarak devam etmiştir.
- “Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği ile İşletme Giderleri Desteği üst limitleri; bu destek unsurları için belirlenen üst limitlerin toplamını aşmamak üzere ihtiyaç duyulması halinde Kurul Kararı ile %50’ye kadar arttırılabilir. Bu durumda Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteğinin üst limiti 27.000 ₺, İşletme Giderleri Desteği üst limiti 45.000 ₺ ve her iki desteğin üst limitleri toplamı ise 48.000 ₺’ni geçemez” maddesi eklenmiştir.
- Sabit Yatırımı Desteği üst limiti 100.000 ₺ olarak revize edilmiştir.
- Bu desteklerin 17.12.2015 tarihinden önce destekleme kararı alınmış işletmeler için uygulanmayacağı belirtilmiştir.

16.05.2016 tarihli 11 no’lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2016);

- Destek başvuruları ile ilgili temelden bir değişiklik yapılmış olup, başvuruların işletme kurulmadan girişimci olarak yapılması değişikliği yapılmıştır.
- Programdan, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimini tamamlayan ya da İŞGEM’de yer alacak Girişimciler başvurabilir şartı getirilmiştir. Bunun dışında kurulun kabul kararından sonra açılacak olan işletme ile ilgili genel olarak önceki şartlar korunmuştur.
- Destek kararı verilen işletmeden, destek sürecinin başlaması için 90 gün içerisinde işletmesini açması ve KOSGEB’e taahhünamesini teslim etmesi istenmiştir.

- Başvurusu üç defa kabul edilmeyen veya kabul edildiği halde üç defa süresi içerisinde Taahhütname vermeyen Girişimcileri en son verilen karar tarihinden itibaren beş yıl süre ile başvuru yapmasına izin verilmez kararı alınmıştır.
- İşletme giderleri desteğinin başlangıcı işletmenin kuruluş tarihinden itibaren yeniden düzenlenmiş olup aylık verilebilecek destek miktarı üst limiti 5.000 ₺ olarak güncellenmiştir.
- Sabit yatırım desteği kapsamında kabul edilecek olan giderlerin alınabilme tarihi kuruluş tarihinden itibaren 24 ay olarak güncellenmiştir.
- 31.12.2017 tarihine kadar işyerini iki yıl içinde açmış işletmelerin başvurusunu yapabilmesi için süre verilmiştir. Bu işletmelerden girişimci olarak başvuru şartı aranmamıştır.

26.10.2016 tarihli 12 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2016);

- Yeni Girişimci Değerlendirme Kurul Toplantılarının KOSGEB Müdürlükleri bünyesinde yapılması ve KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcılarının kurullarda yer alması değişikliği yapılmıştır.

16.03.2017 tarihli 14 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2017);

- Destek başvurularının KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden online olarak yapılması maddesi getirilmiştir.
- Destek kabul kararı alınan girişimcinin işyerini kurması ve ilgili KOSGEB Müdürlüğüne taahhüt vermesi için verilen süre 180 güne çıkarılmıştır.
- 16.05.2016 tarihinden önce destekleme kararı verilen işletmelerin iş ve işlemleri işletmenin talep etmesi halinde 17.12.2015 tarihinde yürürlüğe alınan Uygulama Esaslarına göre yürütülmesi imkânı sağlanmıştır.

28.12.2017 tarihli 15 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2017);

- Başvurular yine eğitim alan girişimcinin işyerini açmasının ardından yapılacak hale getirilmiştir.
- Başvurusu kabul edilen işletmenin 30 gün içerisinde taahhüt teslim etmesi değişikliği yapılmıştır.
- İzlemeler konusu; 1. ve 2. yılın bitimini müteakip 30 gün içinde, İşletmenin vergi mükellefiyetinin devam edip etmediğinin elektronik ortamda sorgulaması yapılarak ve 3. yılın son 90 günü içerisinde İşletme yerinde ziyaret edilerek şeklinde revize edilmiştir.
- Kurullara KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcılarının katılması uygulaması durdurulmuş, Müdür/Başkanlık Müşaviri ve/veya Bağımsız Değerlendiricilerden olmak üzere Başkanlık tarafından belirlenen üyeler kurul üyesi olarak tanımlanmıştır.
- 01.02.2017 – 28.12.2017 tarihleri arasında başvuruları reddedilen girişimcilere, 28.12.2017 tarihli revizyonda belirtilen başvuru şartlarını taşımaları halinde bir kez daha başvuru hakkı verilmiştir.
- 28.12.2017 tarihinden önce ön değerlendirmesi tamamlanmış başvuruların 180 gün içinde işletmesini kurması ve KOSGEB Müdürlüğüne Taahhüt vermesi için imkân tanınmıştır.

27.03.2018 tarihli 16 no'lu Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları revizyonunda (2018);

- BAMS çalışmaları kapsamında Taahhütnamelerin onayının ve ödeme taleplerinin KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden online olarak yapılması değişikliği yapılmıştır.
- Destek Ödemesi için gereken evrakların fiziki olarak KOSGEB Müdürlüklerine sunulması yerine KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden sunulması değişikliği yapılmıştır.

2.2.1.3. İş Geliştirme Merkezi Desteği

İş Geliştirme Merkezleri, bünyesinde barındırdığı işletmelere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri

mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen, İşletme Kuluçkası veya İşletme Fidanlığı olarak da adlandırılan merkezlerdir.

KOSGEB'e başvurarak KOSGEB'in belirlediği kriterlere uygunluğu tespit edilen İş Geliştirme Merkezlerine bu Program dâhilinde İŞGEM adını kullanma hakkı tanınır ve İŞGEM'ler bu Program kapsamındaki desteklerden faydalanabilir.

İŞGEM başvurusu, uygulama esaslarında belirtilen esaslar dâhilinde KOSGEB Birimine yapılır. Başvuru; belediyeler, yükseköğretim kurumları, özel idareler, meslek kuruluşları, inkübatörler tarafından münferiden veya birlikte yapılabilir. Başvuru, KOSGEB Birimi tarafından ön değerlendirmeye tabi tutulur ve değerlendirilmek üzere Kurula sunulur. Kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda başvuru kabul edilebilir, reddedilebilir veya düzeltilmesi istenebilir. Kurulun verdiği kararlar nihaidir.

Destek Unsurları, Oranı, Süresi ve Üst Limiti

Destekleme oranı 1. ve 2. bölgelerde %60, 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde ise %70 olarak uygulanır.

Bu destekten yararlanmak için KOSGEB tarafından İŞGEM adı kullanım hakkı tanınmış olması gereklidir.

İŞGEM Kuruluş Desteği:

Bu kapsamda;

- Bina tadilatı için 500.000 ₺,
- Mobilya-donanım alımı için 100.000 ₺,
- Personel giderleri için 50.000 ₺

olmak üzere, İş Geliştirme Merkezlerine sağlanabilecek geri ödemesiz destek üst limiti 650.000 ₺'dir.

Kuruluş Dönemi Faaliyetleri, sözleşme tarihinden itibaren en fazla 18 ay içinde tamamlanmalıdır.

İŞGEM İşletme Desteği:

Bu kapsamda;

- Personel giderleri için 100.000 ₺,
- İŞGEM işletmelerine yönelik toplu eğitim/danışmanlık faaliyetleri için 50.000 ₺,
- İŞGEM Binası küçük tadilat işleri için 20.000 ₺,
- İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, iş birliği ağlarına erişim giderleri için 30.000 ₺, olmak üzere İş Geliştirme Merkezlerine sağlanabilecek geri ödemesiz destek üst limiti 200.000 ₺'dir.

İŞGEM İşletme Desteği en fazla 36 ay süre ile verilir.

İŞGEM/TEKMER Programının yürürlüğe girmesi ile birlikte Girişimcilik Destek Programı kapsamında İş Geliştirme Merkezi desteği başvurusu alınmamaktadır.

2.2.1.4. İş Planı Ödülü

Yükseköğretim kurumlarınca örgün eğitim sistemi içinde girişimciliğin ayrı bir ders olarak verilmesi halinde, bu dersi alan öğrenciler arasında KOSGEB ve ilgili yükseköğretim kurumu iş birliği ile düzenlenen ödüllü yarışmalar sonucunda, hazırladıkları iş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilerden işletmesini kurmuş olmaları kaydı ile en başarılı iş planı sahibine 25.000 ₺, ikinciye 20.000 ₺, üçüncüye 15.000 ₺ ödül verilir.

Yurtiçi veya yurtdışında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen, KOSGEB tarafından uygun bulunan ödüllü/ödüksüz yarışmalar sonucunda sundukları iş fikirleri/iş modelleri/iş planları, ilk üç dereceye girmiş olan yarışmacılara, Türkiye'de kuracakları işletmeleri/mevcut işletmeleri ile başvurmaları kaydı ile 100.000 ₺'na kadar ödül verilir.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programının yürürlüğe girmesi ile birlikte Girişimcilik Destek Programı kapsamında İş Planı Ödülü başvurusu alınmamaktadır.

2.2.2. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı

09.09.2019 tarihinde yayınlanan Girişimciliği Geliştirme Destek Programının 2 no'lu revizyonunda programın kapsamı Girişimcilik Eğitimi, Yeni Girişimci Programı, İşGEM/TEKMER Programı ve İş Planı Ödülü olmak üzere dört alt bileşenden meydana gelir şekilde tanımlanmıştır.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı 17.12.2018 tarihinde yayınlanmış olup 01.01.2019 tarihinden itibaren bu program kapsamındaki Yeni Girişimci Programı için destek başvuruları alınmaya başlanmıştır.

2.2.2.1. Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik Eğitimi, Girişimciliği Geliştirme Destek Programında (Rev. No. 2) Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve becerilerini geliştirmek ve girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası işbirliğini arttırmak amacıyla kurum/kuruluşlarla işbirliği ile ve/veya KOSGEB tarafından düzenlenen eğitimlerdir şeklinde tanımlanmıştır.

Bu program kapsamında geleneksel girişimci eğitimi ve ileri girişimcilik eğitimleri verilmektedir.

Geleneksel Girişimci Eğitimi, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda bilgi sahibi olmaları, bu süreçte rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve iş fikirlerine yönelik iş modelini hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla sağlanır. Geleneksel Girişimci Eğitiminin hedef kitlesi Geleneksel Girişimci Programına ve İleri Girişimci Eğitimine başvuru yapacak girişimcilerdir.

İleri Girişimci Eğitimi yenilikçi, orta yüksek/yüksek teknoloji düzeyindeki sektörler ile imalat sektöründe faaliyet gösterecek girişimcilerin ihtiyaç duyabilecekleri bilgilerin kazandırılması amacıyla sağlanır. İleri Girişimci Eğitiminin hedef kitlesi İleri Girişimci Programına başvuracak girişimcilerdir.

Gerek Geleneksel Girişimci Eğitimi gerekse İleri Girişimci Eğitimi online olarak verilmekte olup herkesin erişimine açık durumdadır. 2019 yılının ikinci yarısından itibaren bu eğitimler hedef kitlenin erişimine açılmıştır.

2.2.2.2. Yeni Girişimci Programı

Bu programa ilişkin bilgiler Girişimciliği Geliştirme Destek Programı (2019) (Rev. No. 2) ve Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Yeni Girişimci Programı Uygulama Esaslarının (2019) 03.10.2019 tarihinde gerçekleştirilen 2 no'lu revizyonundan derlenerek hazırlanmıştır.

Yeni Girişimci Programı, Geleneksel Girişimci Programı ile İleri Girişimci Programı olmak üzere iki alt programdan oluşur.

Programdan Yararlanma Koşulları

Yeni Girişimci Programı kapsamındaki:

- Geleneksel Girişimci Programına, Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında verilen Geleneksel Girişimci Eğitimini tamamlamış olan girişimcinin kurduğu işletme başvurabilir.
- İleri Girişimci Programına, Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında verilen Geleneksel Girişimci Eğitimini ve İleri Girişimci Eğitimini tamamlamış olan girişimcinin kurduğu ve Başkanlık tarafından belirlenen İleri Girişimci Programı Faaliyet Konuları Tablosunda belirtilen konularda faaliyet gösteren işletme başvurabilir

Yeni Girişimci Programına; Girişimcilik Eğitimini tamamlayan girişimcilerin kurdukları işletmeler ile İŞGEM'de/TEKMER'de yer alan işletmeler başvuru yapabilir.

Yeni Girişimci Programına başvuru yapılabilmesi için ilgili girişimcilik eğitiminin işletme kuruluş tarihinden önce tamamlanmış olması ve işletme kuruluş tarihinin ilgili eğitimin katılım belgesinin son geçerlilik tarihinden önce olması gerekir.

Girişimci veya işletme Geleneksel Girişimci Programı veya İleri Girişimci Programından sadece birinden ve bir defa faydalanabilir. Girişimcilik eğitimini almış birden fazla girişimcinin aynı işletmede ortak olması durumunda işletme programdan bir defa yararlanır.

İŞGEM/TEKMER'de yer alan işletmeler; diğer şartları karşılamak koşuluyla, sahip veya ortaklarının Girişimcilik Eğitimine katılım şartı aranmaksızın, İŞGEM/TEKMER'de

kurulmuş olması şartıyla bu programa başvurabilir.

Girişimcinin program başvurusunda bulunduğu işletmedeki kurucu ortak payı en az %50 olmalıdır. Program süresinde girişimcinin ortaklık payı %50'nin altına düşemez.

İşletmenin program başvuru tarihi itibari ile son bir yıl içinde kurulmuş olması ve girişimcinin daha önce bu programdan faydalanmamış olması şartı aranır.

Başvuruda bulunacak işletmenin Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlı gerçek kişi veya sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olması gereklidir. Adi ortaklıklar destek kapsamında değildir.

Girişimcinin, işletmesinin kuruluş tarihinden üç yıl öncesinden programa başvurduğu tarihe kadar, başvuruda bulunduğu işletme dışında; gerçek kişi statüsünde bir firmasının olmaması, tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir firmada %30 ve üzeri ortaklığının bulunmaması gereklidir. İşletmenin programa başvuru tarihi öncesinde tür değişikliği yapması; değişikliğin sicil gazetesinde yer alması koşuluyla bu fıkra hükümlerine aykırılık teşkil etmez. Bu durumda işletme kuruluş tarihi olarak ilk kuruluş tarihi kabul edilir.

Girişimcinin destek sürecinde; başka bir işletme/kurum/kuruluştaki Sosyal Güvenlik Kurumu hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir. Ancak aşağıda sayılan özel durumlarda bu madde hükmü uygulanmaz;

- İnkübatörlerde yer alan öğretim elemanı,
- 5510 sayılı Kanununun 87. Maddesi h bendi uyarınca SGK primi ödenen girişimci,
- Başka bir firma ortaklığından kaynaklı SGK primi ödenen girişimci,
- Desteklenen işletmesi dışında yaptığı geçici işlerden kaynaklı yasal zorunluluk nedeniyle SGK primi ödenen girişimci.

İşletmenin programdan yararlanabilmesi için KOSGEB Veri Tabanında kayıtlı ve aktif olması, ayrıca KOBİ Bilgi Beyannamesinin güncel olması gerekir.

Girişimci işletmeyi münferiden temsile yetkili olmalıdır.

Programa Başvuru ve Değerlendirme Süreci

Desteğe konu girişimci tarafından kurulan işletme, KOSGEB Veri Tabanına Kayıt Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar çerçevesinde, KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden KOSGEB Veri Tabanına kaydını yapar.

İşletme, Yeni Girişimci Programı Başvuru Formunu KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden hazırlar ve onaylar. Başvurunun işletme tarafından ilk onaylandığı tarih program başvuru tarihidir.

Geleneksel Girişimci Programı başvurusu, gerekli görülmesi halinde başvuru sahibi işletme davet edilerek en geç 45 gün içinde Uygulama Birimi tarafından değerlendirilir.

İleri Girişimci Programı başvurusu, Uygulama Birimi tarafından mevzuata uygunluk, belge ve şekil yönünden en geç 45 gün içinde İleri Girişimci Programı Ön Değerlendirme Tablosuna göre ön değerlendirmeye tabi tutulur. Başvuruya eksiklikler nedeni ile revize verilmesi ya da başvurunun reddedilmesi durumunda gerekçeler işletmeye bildirilir. Ön değerlendirme sonucu uygun bulunan başvuru değerlendirilmek üzere Kurula sevk edilir.

Geleneksel Girişimci Programı başvurusu Uygulama Birimi, İleri Girişimci Programı başvurusu ise Kurul tarafından Yeni Girişimci Programı Başvuru Değerlendirme Kriterleri Formunda yer alan hususlar dikkate alınarak değerlendirilir.

Değerlendirme sonucunda; başvuru kabul edilebilir, reddedilebilir veya başvurunun revize edilmesi istenebilir. Ret veya revizyon gerekçeleri kararda belirtilir.

Geleneksel Girişimci Programı başvurusu için Uygulama Birimi, İleri Girişimci Programı başvurusu için Kurul tarafından revizyon istenmesi halinde, gerekli revizyonlar belirtilen süre içinde işletme tarafından yapılır. Belirtilen sürede istenen revizyonu yapmayan işletmenin başvurusu reddedilmiş sayılır.

Geleneksel Girişimci Programı başvurusu Uygulama Birimi tarafından, İleri Girişimci Programı başvurusu ise Kurul tarafından reddedilen işletme, ret kararına bir defaya mahsus olmak üzere bu Uygulama Esaslarının İtiraz Süreci ve İtiraz Komisyonu bölümünde belirtilen şekilde itiraz edebilir.

Desteklemeye ilişkin kararın evrak kaydına alınması ile birlikte işletmenin Yeni Girişimci Programı Başvuru Formundaki talebi doğrultusunda Yeni Girişimci Programı Taahhütnamesi KOBİ Bilgi Sistemi tarafından onaylanarak evrak kaydına alınır. Desteklemeye ilişkin kararın bildiriminde taahhütnamenin onaylandığı ve programın başlangıç tarihi belirtilir. Bildirim tarihinden itibaren 30 gün içerisinde, destek ödeme talebinde bulunulmadan, işletmenin programdan yararlanmak istemediğine dair yazılı olarak talepte bulunması halinde ilgili Uygulama Birimi tarafından program başvurusu iptal edilir. Aksi halde işletme programdan yararlanmış sayılır.

Taahhütnamenin kayda alındığı tarih, Programın başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Program süresi, programın başlangıç tarihi itibarıyla iki yıldır.

İleri Girişimci Programı kapsamında desteklenen işletmenin talebi üzerine program süresi içinde Kurul Kararı ile en fazla 2 kez revizyon yapılabilir. Revizyon talebi, İleri Girişimci Programı Revizyon Talep Formu ile KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden yapılır. Revizyon talebi kurul tarafından değerlendirilir. Geleneksel Girişimci Programı kapsamında desteklenen işletme revizyon talep edemez.

Yeni Girişimci Programı Kapsamındaki Destekler

Geleneksel Girişimci Programı

Geleneksel Girişimci Programının hedefi, işletmeleri kuruluş yıllarında desteklemek ve bu işletmelerde istihdamı teşvik etmektir. Geleneksel Girişimci Programı kapsamında işletmelerin kuruluşuna ve performansına yönelik olarak destek sağlanır.

Kuruluş Desteği

Kuruluş desteği kapsamında geri ödemesiz olarak, gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 5.000 ₺, sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeye 10.000 ₺ destek sağlanır. İşletmenin program süresinde türünü değiştirmesi durumunda belirlenen ilk destek üst limiti değişmez.

Performans Desteği

Performans desteği, işletmenin vergi mükellefiyetinin devam etmesi ve istihdam sayısına göre belirlenecek olup; destek tutarı hesaplanırken ilgili dönemde Sosyal Güvenlik Kurumu nezdinde 4(a) kapsamındaki tüm personelin tahakkuk eden prim gün sayılarının

toplamı dikkate alınır.

Performans desteği, program başlangıç tarihinden itibaren birinci yıl birinci performans dönemi ve ikinci yıl ikinci performans dönemi olmak üzere, performans dönemleri sonunda işletmeye geri ödemesiz olarak sağlanır. Her performans dönemi bir yılı kapsar. Her bir performans dönemi sonunda, işletmenin ilgili dönemde gerçekleştirdiği toplam prim gün sayısına göre;

Birinci performans dönemi için

- 180-539 olan işletmeye 5.000 ₺
- 540-1079 olan işletmeye 10.000 ₺,
- 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 ₺,

İkinci performans dönemi için

- 360-1079 olan işletmeye 5.000 ₺,
- 1080-1439 olan işletmeye 15.000 ₺,
- 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 ₺,

olmak üzere en fazla 40.000 ₺'na kadar destek sağlanır. Asgari prim gün sayısına ulaşan işletme için girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde belirlenen tutarlara 5.000 ₺ eklenir.

İleri Girişimci Programı

İleri Girişimci Programının hedefi, ülkemizin stratejik önceliklerine uygun olarak yenilikçi, sanayide dijitalleşme uygulamaları, orta yüksek/yüksek teknoloji düzeyindeki sektörler ile imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin sayısının artırılması, işletmelerin en kırılgan olduğu kuruluş yıllarında desteklenmesi ve bu işletmelerde istihdamın teşvik edilmesidir.

İleri Girişimci Programında işletmelerin kuruluşuna, performansına, makine, teçhizat ve yazılım giderleri ile mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğuna yönelik hizmet alımlarına destek sağlanır.

Kuruluş ve Performans Desteği, Geleneksel Girişimci Programı kapsamında verilen destekler ile aynıdır.

Makine, Teçhizat ve Yazılım Desteği

Makine, teçhizat ve yazılım desteği kapsamında, işletmenin desteklenen faaliyet konusu ile ilgili olarak, işletme kuruluş tarihinden programın birinci yılının sonuna kadar satın alınan makine ve teçhizat giderleri ile yazılım lisans bedeli veya zaman sınırlı lisans kullanım bedeli için geri ödemesiz olarak sağlanacak desteğin üst limiti 100.000 ₺'dir. Ancak, işletmenin orta yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet göstermesi durumunda geri ödemesiz olarak sağlanacak desteğin üst limiti 200.000 ₺, yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet göstermesi durumunda geri ödemesiz olarak sağlanacak desteğin üst limiti 300.000 ₺'dir. İşletmenin program süresi içinde faaliyet konusunu değiştirmesi durumunda teknoloji düzeyine göre belirlenen destek üst limiti değişmez.

Makine, teçhizat ve yazılım desteği için destek oranı %75'tir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği'ne uygun olarak alınmış ve fatura tarihi itibariyle güncel yerli malı belgesi ile tefrik edilmesi durumunda, destek oranına %15 ilave edilir.

Desteklenecek makine-teçhizat yeni veya en fazla üç yaşında olabilir. Makine teçhizatın ikinci el olması halinde ilk kullanıcıya satış faturası tarihi ile işletmeye kesilen fatura tarihi arasındaki sürenin üç yılı geçmemiş olması gerekir. İlk satış faturası bulunamaması durumunda ilgili odalardan alınabilecek yaşı gösterir belge veya benzeri dokümanlardan herhangi birinin sunulması gerekir.

Kurulun desteklenmesine karar verdiği her bir gidere ait özellikler; asgari nitelikleri ve teknik özellikleri ifade eder. Kurul kararındaki asgari şartları taşıması durumunda, söz konusu gider kalemine ilişkin Kurulun belirlediği desteklemeye esas tutarı geçmemek üzere fatura tutarı dikkate alınarak destek ödemesi yapılır. Kurul kararındaki asgari şartları taşınamaması durumunda ise; bu husus Kurula sunulur ve Kurul tarafından uygun bulunması halinde destek ödemesi yapılabilir.

Makine-teçhizat ve yazılıma ait destek ödemesi yapılmadan önce, işletme ziyaret edilerek Tespit Tutanağı düzenlenir.

Mentörlük, Danışmanlık ve İşletme Koçluğu Desteği

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği, orta yüksek ve yüksek teknoloji alanlarında faaliyet gösteren işletmeler için;

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından akredite edilmiş bireysel katılım yatırımcısı ağlarına dâhil olan melek yatırımcılar, sanayi odaları/il ticaret ve sanayi odalarınca belirlenen tecrübeli girişimciler veya KOSGEB tarafından desteklenen tecrübeli girişimciler tarafından; işletme faaliyetlerinin/vizyonunun geliştirilmesine yönelik tecrübelerin paylaşılarak tavsiye ve yönlendirmelerin yapıldığı ücretsiz mentörlük hizmetini,

KOBİ Danışmanı veya inkübatörler tarafından verilen, işletmenin mevcut durum analizini yaparak güçlü ve zayıf yanları ile ilk yıllarındaki ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçların giderilmesini sağlamak amacıyla iş zaman planı oluşturulması ve raporlanmasına yönelik işletme koçluğu ve danışmanlık hizmetlerini, kapsar.

Mentörlük için bireysel katılım yatırımcısı ağları/sanayi odaları/il ticaret ve sanayi odaları ile Uygulama Birimi arasında Mentörlük İşbirliği Protokolü imzalanır. İşletme mentör talep eder. İlgili Uygulama Birimi işletme ile mentörün eşleştirilmesi amacıyla Protokol imzalanan kurumlar veya KOSGEB tarafından desteklenen tecrübeli girişimciler arasından mentör araştırır. Uygun bir mentör tespit edilebilmesi halinde mentör ile mutabakat sağlandıktan sonra bilgileri işletme ile paylaşılır.

İşletme, işletme koçluğu ve danışmanlık desteği için sistem üzerinden ödeme talebinde bulunur.

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği kapsamındaki danışmanlık ve işletme koçluğu giderleri için geri ödemesiz olarak sağlanacak desteğin üst limiti 10.000 ₺'dir. Destek oranı %75'tir

Verilen Destekler ile İlgili Değnilmesi Gereken Hususlar

İşletme, uygun bulunan desteklerle ilgili işlemleri tamamlayarak Yeni Girişimci Programı Destek Ödeme Talep Formu ve Yeni Girişimci Programı Ödeme Belgeleri Tablosunda yer alan belgeler ile KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden ödeme talebinde bulunur.

Destek ödemesine konu iş ve işlemler işletme tarafından Makine, Teçhizat ve Yazılım

Desteği için programın birinci yılı sonuna kadar, diğer destekler için program süresi sonuna kadar tamamlanmalıdır.

İşletme, sahip ve ortakları ile bunların eşinden, annesinden, babasından, kardeşinden, çocuğundan ve bunların sahibi/ortağı olduğu işletmelerden destek kapsamında mal/hizmet satın alamaz, böyle bir durumun tespit edilmesi durumunda destek ödemesi yapılmaz.

İşletme tarafından yapılacak ödemenin, işletmenin kendi hesabından hizmet sağlayıcının hesabına bankacılık enstrümanlarıyla (havale, EFT, kredi kartı, çek, senet vb.) yapılması gerekir. Ödemenin hizmet sağlayıcıya üçüncü kişiler tarafından yapılması durumunda banka dekontunda ödemenin kimin borcuna karşılık yapılmış olduğu veya ilgili fatura tarihi ve numarası bilgileri bulunmalı, bu bilgilerin yetersiz olması durumunda ve çek, senet, kredi kartları gibi diğer bankacılık enstrümanları ile yapılan ödemelerde ayrıca işletme tarafından hizmet sağlayıcıdan işletmenin borcunun ödendiğini gösteren yazı alınması gerekir. KOSGEB tarafından talep edilmesi halinde ödemelere ilişkin belgelerin işletme tarafından ibraz edilmesi gereklidir

Tüm destekler için destek ödeme talebi en geç programın tamamlanmasını müteakip bir yıl içinde yapılmalıdır. Aksi takdirde ilgili ödeme talebi işleme alınmaz.

İşletmenin ilgili mevzuatta belirtilen limitlerin üzerinde vergi ve/veya SGK borcu olması durumunda; Yeni Girişimci Programı Destek Ödeme Talep Formunda yer alan talep doğrultusunda; öncelikle borç tutarı destek tutarından mahsup edilerek ilgili kurum/kuruluşun banka hesabına, varsa kalan tutar, işletmenin banka hesabına destek ödemesi olarak aktarılır.

Hizmet sağlayıcıya ödeme sadece makine, teçhizat ve yazılım desteği için yapılabilir. Bu durumda en az; işletmeye ait katkı payı, vergi ve benzeri farkların hizmet sağlayıcıya öncelikle ödenmiş olması gerekir. Hizmet sağlayıcıya ödeme yapılabilmesi için işletmenin ilgili mevzuatta belirtilen limitler üzerinde SGK borcu ve/veya vergi borcu olmamalıdır.

Makine, teçhizat ve yazılım destek unsurları için başvurunun kabul edildiği ilk Kurul kararında belirtilen desteklemeye esas tutarın %50'sine kadar teminat karşılığı erken ödeme yapılabilir.

Program kapsamında desteklenen makine, teçhizat ve yazılımın mülkiyeti işletmenin tüzel kişiliğine ait olup, program süresi olan iki yıl boyunca başka şahıs, kurum/kuruluşlara hiçbir şekilde satılamaz, kiralanamaz, devredilemez veya rehin gösterilemez. İhtiyati tedbir,

ihtiyati haciz, tedbiri haciz konulması halinde durum yedi gün içinde tüm belgeleriyle birlikte KOSGEB'e yazılı olarak bildirilir. Aksi halde destek miktarı yasal faizi ile birlikte tahsil edilir. Tedbir/haciz kapsamında taşınırın mülkiyet durumu Kurulda değerlendirilir. Kapanan işletme için bu hüküm uygulanmaz.

İzleme ve Diğer Hususlar

Geleneksel Girişimci Programı kapsamında desteklenen işletme, program başlangıç tarihi itibariyle; birinci ve ikinci yılın bitimini müteakip 30 gün içinde işletmenin vergi mükellefiyetinin devam edip etmediğinin elektronik ortamda sorgulanması ile izlenir.

İleri Girişimci Programı kapsamında desteklenen işletme, program başlangıç tarihi itibariyle:

- Birinci yılın bitimini müteakip 30 gün içinde işletmenin vergi mükellefiyetinin devam edip etmediğinin elektronik ortamda sorgulanması yapılarak,
- İkinci yılın son 90 günü içerisinde işletme ziyaret edilerek,
- İkinci yılın bitimini müteakip 30 gün içinde işletmenin vergi mükellefiyetinin devam edip etmediğinin elektronik ortamda sorgulanması yapılarak izlenir.

Program süresinde işletmenin devri, başka bir işletme ile birleşmesi ve tür değişikliği durumu değerlendirilerek; programın devamına veya sonlandırılmasına Geleneksel Girişimci Programı için Uygulama Birimi, İleri Girişimci Programı için Kurul tarafından değerlendirilerek karar verilir.

Program süresinde, işletmenin tasfiyesi veya kapanması halinde program sonlandırılır. Bu hususların dışında Uygulama Birimi/Kurul tarafından da program sonlandırılabilir. Bu durumda;

İleri Girişimci Programı sonlandırılan işletmenin gerekçesi Kurul tarafından değerlendirilir. Yapılan değerlendirme neticesinde, sonlandırmanın; işletmenin kastı veya ağır kusuru bulunmaksızın faaliyetlerini engelleyecek nitelikte ölüm, ağır kaza, ağır hastalık, tutukluluk, yangın, deprem, su basması, hırsızlık, finansal yetersizlik veya Kurul tarafından uygun bulunan buna benzer gerekçeler nedeniyle oluştuğuna karar verilmesi halinde verilen desteklerin iadesi istenmez. Aksi takdirde; geri ödemesiz destekler ödeme tarihinden itibaren muaccel hale gelir ve işleyecek yasal faizi ile birlikte tahsil edilir.

Geleneksel Girişimci Programı kapsamında desteklenen işletmenin kuruluş tarihinden itibaren bir yılını tamamlamadan kapanması durumunda, geri ödemesiz destekler ödeme tarihinden itibaren muaccel hale gelir ve işleyecek yasal faizi ile birlikte tahsil edilir. Bir yılını tamamlamasını müteakip işletmenin tasfiyesi veya kapanması halinde; yapılan destek ödemeleri geri alınmaz.

2.2.2.3. İŞGEM/TEKMER Programı

Bu programa ilişkin bilgiler Girişimciliği Geliştirme Destek Programı İŞGEM/TEKMER Programı Uygulama Esaslarından (Rev. No. 1) (2019) derlenerek hazırlanmıştır.

Bu program, girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası iş birliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için inkübasyon hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine yönelik olarak yürürlüğe girmiştir.

İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) ve Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER); girişimcilere ve işletmelere ön inkübasyon, inkübasyon, inkübasyon sonrası süreçlerde; iş geliştirme, mali kaynaklara erişim, yönetim, danışmanlık, mentörlük, ofis ve ağlara katılım gibi hizmetlerin sağlandığı yapılardır.

İşletici kuruluşa bu program kapsamındaki desteklerin sağlanması için İŞGEM/TEKMER Adı Kullanım Hakkı Sözleşmesi imzalanmış ve taahhütnamenin onaylanmış olması şartı ile;

- Mobilya ve donanım desteği için geri ödemesiz olarak 300.000 ₺'na kadar,
- Ortak kullanıma yönelik makine-teçhizat ve yazılım desteği için geri ödemesiz olarak 500.000 ₺'na kadar, geri ödemeli olarak 1.000.000 ₺'na kadar,
- Personel giderleri desteği için geri ödemesiz olarak 1.000.000 ₺'na kadar,
- Eğitim, danışmanlık, organizasyon ve tanıtım giderleri desteği için geri ödemesiz olarak 1.000.000 ₺'na kadar, destek sağlanabilmektedir.

Destekleme oranı %75 olarak uygulanır. Makine, teçhizat ve yazılım için Yerli Malı Tebliği'ne uygun olarak alınmış ve fatura tarihi veya ödeme talebi itibariyle güncel yerli malı

belgesi ile belgelendirilmesi durumunda, destek oranına %15 ilave edilir.

Program süresi, Programın başlangıç tarihi itibariyle beş yıldır.

2.2.2.4. İş Planı Ödülü

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı (Rev. No. 2) (2019) 14. Maddede İş Planı Ödülü ve kapsamı şu şekilde ifade edilmektedir;

Yükseköğretim kurumlarınca örgün eğitim sistemi içinde ayrı bir ders olarak girişimcilik dersini alan öğrenciler arasında KOSGEB ve ilgili yükseköğretim kurumu işbirliği ile ödüllü yarışmalar düzenlenir. Yarışmalarda iş planları ilk üç dereceye girenlere, işletmelerini kurmuş olmaları şartı ile ödül verilir. En başarılı iş planı için verilecek ödül 25.000 ₺, ikinci için 20.000 ₺, üçüncü için 15.000 ₺'dir.

KOSGEB tarafından düzenlenen veya KOSGEB tarafından uygun bulunması kaydıyla yurtiçi/yurtdışı kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen ödüllü/ödüksüz yarışmalar sonucunda, sundukları iş fikirleri/iş modelleri/iş planları, ilk üç dereceye girmiş olan yarışmacılara, Türkiye'de kuracakları işletmeleri/mevcut işletmeleri ile başvurularını kaydı ile 100.000 ₺'na kadar ödül verilir.

Ulusal ve uluslararası yarışmalarda başarılı olmuş yurtdışı orjinli girişimlerin iş fikirlerinin millileştirilerek yerli teknolojilerin doğmasına, büyümesine ve dünya pazarına açılmasına yardımcı olmasını teminen Türkiye'de kurulmuş/kurulacak işletmelerin en kırılgan oldukları dönemde hayatta kalma oranının artırılmasına katkı sağlamak üzere bütçe imkânları ölçüsünde ilk derecelerden başlamak üzere KOSGEB tarafından belirlenecek sayıda her bir işletme için 100.000 ₺'na kadar geri ödemesiz ödül verilir.

2.2.3. Diğer Destek Programlarındaki Girişimcilere Yönelik Hususlar

Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı ve KOBİ Finansman Destek Programı kapsamında girişimciler de başvuru yapabilmektedir. Bu bölüme ilişkin bilgiler Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 13) (2019) ve KOBİ Finansman Destek Programından (2019) derlenerek hazırlanmıştır.

2.2.3.1. Ar-Ge ve İnovasyon Programı

Ar-Ge ve İnovasyon Programı kapsamında girişimcilerin de başvuruları kabul edilmekte ve değerlendirmeye alınmaktadır. Destek başvurusu kurul tarafından kabul edilen Ar-Ge Girişimcisi işyerini açması ve destek kapsamında başvurusunu tamamlaması halinde desteklenebilmektedir.

Ar-Ge ve İnovasyon Programı kapsamında 700.000 ₺'na kadar verilebilen geri ödemeli ve geri ödemesiz desteklerden yararlanabilen girişimci bu destekler haricinde,

Girişimcinin bu desteğe başvurması ve uygun bulunması koşulu ile TEKMER'de yer olması şartı ile proje süresince bedelsiz işlik desteği,

Yine girişimcinin bu desteğe başvurması ve uygun bulunması koşulu ile proje süresince net kira bedeli üzerinden (stopaj ve ortak giderler hariç) kira desteği verilebilir desteğin üst limitleri şu şekilde ifade edilmiştir;

- Teknopark sınırları içinde yer alması durumunda aylık azami 1.250 ₺ olmak üzere toplam 30.000 ₺'dir.
- Teknopark sınırları dışında yer alması durumunda aylık azami 1.000 ₺ olmak üzere toplam 24.000 ₺'dir.

İşletmesini sermaye şirketi statüsünde kuran girişimciler mezuniyet durumuna bakılmaksızın kendisi ve/veya projede görevli bir ortağı için aylık azami 1.500 ₺ olmak üzere, üst limitler dâhilinde Personel Gideri Desteğinden yararlandırılabilir.

Girişimcinin belirtilen şartları sağlaması talep edilmesi ve uygun görülmesi halinde İşletme kuruluşu ve ofis donanım giderleri için geri ödemesiz ve destek oranı %100 olarak 20.000 ₺'na kadar Başlangıç Sermayesi Desteği verilebilir. Aşağıda belirtilen kişiler Başlangıç Sermayesi Desteğine başvurabilir;

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından ar-ge desteği almaya hak kazanan girişimciler ile bunlardan başvuru tarihi itibarıyla son bir yıl içerisinde İşletmesini kuranlar,

- Üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenciler,
- Yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış olanlar,
- Öğretim elemanları

Ar-Ge ve İnovasyon Programı desteğinden yararlanmak için taahhütnamenin onaylanma süresi, karar bildirim tarihinden itibaren başvuru sahibinin İşletme olması halinde 30 gün, Girişimci olması halinde ise 60 gündür. Girişimci olarak başvuranlara işletmesini açabilmesi için fazladan süre verilmektedir.

2.2.3.2. Endüstriyel Uygulama Programı

Endüstriyel Uygulama Programı kapsamında girişimcilerin de başvuruları kabul edilmekte ve değerlendirmeye alınmaktadır. Destek başvurusu kurul tarafından kabul edilen Endüstriyel Uygulama Girişimcisi işyerini açması ve destek kapsamında başvurusunu tamamlaması halinde desteklenebilmektedir.

Endüstriyel Uygulama Programı kapsamında 800.000 ₺'na kadar verilebilen geri ödemeli ve geri ödemesiz desteklerden yararlanabilen girişimci bu destekler haricinde,

Proje başvurusunu girişimci olarak yapan İşletmeye, proje süresince aylık destek üst limiti net kira bedeli üzerinden (stopaj ve ortak giderler hariç) 1.000 ₺ olacak şekilde geri ödemesiz Kira Desteği sağlanabilmektedir. Kira Desteğinin üst limiti proje süresince azami 18.000 ₺'dir.

Endüstriyel Uygulama Programı desteğinden yararlanmak için taahhütnamenin onaylanma süresi, karar bildirim tarihinden itibaren başvuru sahibinin İşletme olması halinde 30 gün, Girişimci olması halinde ise 60 gündür. Girişimci olarak başvuranlara işletmesini açabilmesi için fazladan süre verilmektedir.

2.2.3.3. KOBİ Finansman Destek Programı

KOBİ Finansman Destek Programı (2019) kapsamında; KOSGEB desteği ile işini kurmuş faal işletmeler olarak tanımlanan “Girişimci İşletmeler”in KOBİ Finansman Destek Programına başvurmasına ve bu kapsamda 50.000 ₺'na kadar uygun faiz/kar payı oranlı kredi

kullanmalarına imkan sağlanabilmektedir. Girişimcinin genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda bahsi geçen üst limit 70.000 ₺ olarak uygulanabilmektedir.

Bu kapsamda girişimci işletmelere, azami kredi vadesi 18 ay olan İşletme Kredisi ve azami kredi vadesi 36 ay olan Makine Teçhizat Kredisi kullandırılabilir. İşletmelerin, bankalardan kullandıkları kredilerin yıllık faiz/kâr payı tutarları KOSGEB tarafından belirlenen puan dikkate alınarak yapılan hesaplamalar doğrultusunda desteklenebilmektedir. Taban puan Girişimci İşletmeler için 10 puan olarak uygulanmaktadır.

2.2.4. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler

Bu bölümde, girişimcilerin KOSGEB'in Girişimcilere yönelik desteklerinden yararlanırken karşılaştığı veya karşılaşılabileceği problemler ele alınmaktadır.

Yapılan literatür taramasında, konunun bu kapsamda ele alındığı bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu sebepten dolayı bu bölümün hazırlanması sırasında KOBİ Uzmanlığı ve Uzman Yardımcılığı mesleğinin icrası sırasında girişimcilik konusunda elde edilen kişisel bilgi ve tecrübeler ve diğer KOBİ Uzmanı ve Uzman Yardımcılarının girişimcilik konusundaki bilgi ve tecrübelerinden yararlanılmıştır.

Problem başlıkları ele alınırken, yapılacak olan çalışma ile uyum göstermesi amacı ile benzer konular tek başlık altında ele alınarak dokuz problem başlığı belirlenmiştir. Problem başlıkları belirlenirken, destek başvurusundan ödemeye kadar süreçleri içeren beş başlık ve bunun dışında girişimcilerin yaşamış olduğu problemler açısından önemli olduğu düşünülen konularda dört başlık olarak sınıflandırma yapılmıştır.

Belirtilen problem başlıkları ile ilgili, bu problemlerin mutlak bir biçimde her girişimci tarafından tecrübe edileceği iddiası bulunmamaktadır. Başlıklar gözetilirken yaşanma ihtimali olan problemler göz önünde bulundurulmuştur.

2.2.4.1. Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme Konusundaki Problemler

2.2. Girişimciliğe Yönelik KOSGEB Destekleri bölümünde, Girişimciliğe Yönelik KOSGEB Destekleri için başvuru şartları ve desteklerin devamı için gerekli şartlar

açıklanmıştır.

Başvuru ve destek şartlarının devam etme koşulları, KOSGEB Resmî Web Sitesi üzerinden destek programları ve uygulama esasları ile ilan edilse de bu detaylar pek çok girişimci tarafından gerektiği gibi incelenmemektedir.

Zaman zaman destek başvuru şartlarını açık bir biçimde taşımayan başvurular yapılmakla beraber, kimi zaman sadece destekten yararlanmak adına aile içerisinde ve yakınlar arasında işletme devirleri gibi durumlar ile de karşılaşılmaktadır.

Başvuru şartlarını sağlama yönünde sık karşılaşılan problemlerden bazıları şu şekilde ifade edilebilir;

Bazı girişimciler, iş açmaya karar vermelerine rağmen destek şartlarını öğrenince; özellikle geçmişe yönelik işyeri sahibi olmama şartını sağlamak için işyerini açmayı ertelemektedir.

Girişimcinin, eğitim şartını fark ettiği zaman açılış işlemlerini durdurması ve açılışın eğitim alınana kadar ertelenmesi de sık karşılaşılan durumlardan biridir. Bazı durumlarda, girişimcinin işyerini açtığı gün girişimcilik desteklerinin farkına vardığı ve aynı gün kapanış verip eğitim almaya çalıştığı vakalarla da karşılaşılmaktadır. Böyle durumlarda başvuru şartları sağlanmamaktadır.

Özellikle Yeni Girişimci Desteğinde, başvuru şartlarından biri geçmişe yönelik bir yıllık süre içinde aynı NACE kodunda bir işletme sahibi olmamaktır. Bu durumu öğrenen ve açmayı planladığı iş kolu üzerinde geçmişe yönelik bir yıllık süre içerisinde işyeri sahibi olan girişimcilerin bazıları, desteklerden yararlanabilmek için en başında açmayı planladıkları işlerden, farklı sektörlerde işyeri açmaktadır.

Başvuru şartlarını devam ettirme yönünde karşılaşılan problemlerin bazıları ise şu şekilde ifade edilebilir;

Desteğin devam etmesi için girişimcinin işinin başında olması ve destek sürecinde başka bir işletmede SGK hükümlerine göre çalışmaması gerekmektedir. Bu durum özellikle; mühendis, mimar gibi başka işletmelere geçici işler yapabilen meslek sahibi girişimcilerin, başka işletmelere hizmet verdiği ve o işletmede sigortalı olarak çalışmak zorunlu oldukları durumlarda, desteğin devam etmesi yönünde problemler yaşanmasına sebep olmaktadır.

Uygulama esaslarında yapılan son değişiklikler ile birlikte, yaptığı geçici işlerden kaynaklı yasal zorunluluk nedeniyle SGK primi çalıştığı yer tarafından ödenen girişimciler için bu kapsamda istisna getirilmiştir.

Destek sürecinde ortaklık yapısı değişen işletmelerde ise girişimcinin ortaklık oranının ilgili destek programında belirtilen ortaklık oranının altına dūřtūęu ve girişimcinin mūnferit temsil yetkisinin kaldırıldığı durumlarla da karşılaşılabilmektedir.

2.2.4.2. Eğitim Alınması ile İlgili Problemler

Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin alınması daha sonra işyerinin açılması girişimciliğe yönelik KOSGEB Destek Programlarının başvuru şartlarından biridir.

Özellikle Yeni Giriřimci Desteęinin ilk yūrūrlūęe girdięi ve daha sonra destek ūst limitlerinin ciddi bir biçimde artırıldıęı dönemlerde, programın yoęun raębet görmesi ve medyanın da durumu sansasyonel olarak ele almasının da etkileri ile Uygulamalı Giriřimcilik Eęitimlerine yoęun bir ilgi olmuřtur. O zamanın řartlarında bazı illerde planlanan Uygulamalı Giriřimcilik Eęitimleri oluřan talebi karřılamakta yetersiz kalmıřtır. Bu ilgi nedeni ile bazı giriřimciler eęitim almak için belli sūreler beklemek zorunda kalmıř, bazı giriřimciler ise acil olarak eęitim alma ihtiyacı nedeni ile buldukları illerden farklı illerde bu eęitimi almak durumunda kalmıřtır.

Eğitimlerle ilgili diğer bir sorun ise bazı eğitmenlerin, girişimcilere gerek girişimcilik gerek iş hayatı gerekse KOSGEB destekleri hakkında gerekli yönlendirmeleri yapmamasıdır. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi bitiminde herhangi bir sınav olmaması ve sadece devam zorunluluğuna uyulması ile katılım belgesi alınabilmesi nedeni ile girişimcilerin doğru bir biçimde yönlendirilmesi için eğitmenlerin iyi niyet ve gayreti oldukça önemlidir.

2019 yılının ikinci yarısından itibaren girişimcilik eğitimlerinin online eğitime dönmesi nedeni ile gerek girişimcilerin eğitim almak için beklemesi, gerekse eğitmen kaynaklı problemler ortadan kalkmıştır.

2.2.4.3. Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler

Girişimcilik eğitiminin alınmasından sonra, desteklerden yararlanmak isteyen girişimcilerin; işyerini açması, açılan işyerini KOSGEB veri tabanına kaydetmesi, açılan

işletme adına KOBİ Beyannamesi vermesi ve iş planını ilgili KOSGEB Müdürlüğüne değerlendirme amacı ile sunması gerekmektedir.

Bazı girişimciler işyeri açılması sürecinde gerek kendilerinden kaynaklı hatalar, gerek açılış işlemlerini emanet ettiği kişilerden kaynaklı hatalar, gerekse de açılış işlemlerinin yapıldığı kurum ve kuruluşlardan kaynaklı hatalar nedeni ile KOSGEB desteklerinden yararlanma konusunda problemler yaşayabilmektedir. İşletmenin faaliyeti ile ilgili yanlış NACE kodu belirlenmesi, işletme kuruluşunda ortaklık yapısı ve işletmenin temsili hususlarında KOSGEB destek şartlarının dikkate alınmaması gibi hatalar bu hatalardan bazılarıdır.

İşletmenin kurulması aşamasının ardından; KOSGEB veri tabanına kayıt, KOBİ Beyannamesinin verilmesi ve destek programına başvuru aşamaları bulunmaktadır. Bu işlemler önceden hem sistem üzerinden bilgi girişinin yapılması hem de Müdürlüklere fiziki evrak teslim edilmesi ile gerçekleştirilirken; Bürokrasinin Azaltılması ve Mevzuatın Sadeleştirilmesi (BAMS) çalışmaları ile birlikte sadece KOBİ Bilgi Sistemi üzerinden işlem yapılması şekline dönüştürülmüştür.

Bu aşamalarda kullanılan KOBİ Bilgi Sistemi genel olarak sade ve anlaşılır olmasına rağmen bilgisayar ve internet okuryazarlığın az olan girişimciler bu konularda sorunlar yaşayabilmektedir.

Destek başvurularında, doldurulması gereken iş planı ve başvuru formu gibi evraklar olduğu için bu husus genellikle eğitim seviyesi düşük olan girişimcilerde problemlere neden olabilmektedir. Eksik ve hatalı başvuruların düzeltilmesine imkân verilmesine rağmen, yanlış yapılabileceği ve hak kaybına uğranabileceği kaygısı ile bazı girişimciler iş planı ve başvuru işlerini profesyonel olarak bu işlemlerle ilgilenen danışmanlara yönlendirmektedir.

Girişimciliğe yönelik destek programlarında başvuru sırasında; makine, teçhizat, yazılım gibi giderler için fiyat teklifi/proforma fatura talep edilmektedir. Talep edilen bu belgelerde alınacak mal ya da hizmetin ayırt edici özelliklerinin belirtilmesi gerekmektedir. Bazı girişimciler bu evrakların temin edilmesinde ya da KOSGEB'in istemiş olduğu standartta temin edilmesi konusunda güçlükler yaşayabilmektedir.

2.2.4.4. Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler

Girişimciliğe yönelik KOSGEB desteklerinde değerlendirmeler;

- Yeni Girişimci Desteği ve İleri Girişimci Desteğinde uzman ön değerlendirmesi ardından kurul değerlendirmesi,
- Geleneksel Girişimci Desteği için ise uzman ön değerlendirmesi ardından ilgili KOSGEB Müdürünün değerlendirmesi, şeklinde iki aşamalı olarak yapılmaktadır.

Uzman ön değerlendirmesi, bilgi belge ve şekil açısından olup içeriğe ilişkin nihai değerlendirme kurul veya müdür tarafından yapılmaktadır.

Girişimcinin başvurusunun program başvuru şartlarını sağlaması fakat başvuruda bilgi belge ve şekil yönünden eksikliklerin olması durumunda başvurunun düzeltilmesi için gerekçeleri ile birlikte revizyon verilmektedir. Günümüzde Bürokrasinin Azaltılması ve Mevzuatın Sadeleştirilmesi çalışmaları neticesinde bildirimlerin KOBİ Bilgi Sistemi ve e-posta üzerinden yapılmakta olması ve başvuruların sadece sistem üzerinden onaylanmasının istenmesi nedeni ile çoğu girişimci için eksikliklerin tamamlanması ve istenen revizyonların gerçekleştirilmesi makul sürelerde olabilmektedir. Bununla beraber BAMS çalışmaları öncesindeki dönemlerde, KOSGEB Müdürlüklerinin girişimcilere revizyon gerekçelerini bildirmesi sürecinde resmi yazışma prosedürlerinin uygulanması ve revize edilen başvuruların ekleri ile birlikte yeniden Müdürlüklere teslim edilmesi zorunluluğu nedeni ile ön değerlendirme ve eksikliklerin tamamlanması süreci uzayabilmekteydi.

Ön değerlendirmeyi geçen başvurular daha önce belirtildiği üzere Müdür değerlendirmesi ya da kurul değerlendirmesine tabi olmaktadır. Müdür değerlendirmesine tabi olan başvurular uzman değerlendirmesi ardından genellikle istisnai durumlar haricinde neticelenmektedir. Kurul değerlendirmesine tabi olan başvurular ise değerlendirilmek üzere kurulun toplanmasını beklemek zorundadır. Kurullar, üç üyeden oluşmaktadır üyeler KOSGEB Müdürleri ve KOSGEB Başkanlık Müşaviri ve üstü pozisyonda bulunan KOSGEB personeli içerisinden seçilmektedir. Kısa bir dönem, KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcısı pozisyonunda istihdam edilen personel de Yeni Girişimci Desteği kurullarında görev olsa da bu durum daha sonra değişiklik yapılarak kaldırılmıştır. Her KOSGEB Müdürlüğünde, Yeni Girişimci Desteği ve İleri Girişimci Desteği için kurula katılacak olan KOSGEB Personeli KOSGEB Başkanlığı talimatı ile görevlendirilmektedir. Yeni Girişimci

Desteği için en fazla yirmi, İleri Girişimci Desteği için en fazla on yeni başvuru bir kurul gündemine alınabilmektedir. Revizyon ve diğer konular için herhangi bir üst limit bulunmamaktadır. Katılımcıların genelde il dışından gelmesi ve kendi buldukları görevler itibarı ile başka sorumluluklarının da olması, kurum kaynaklarının etkin ve verimli kullanılma çabası gibi nedenler ile kurullar genellikle belirli sayıda başvurun alınması ardından toplanmaktadır.

2010 yılından beri yürürlükte olan girişimciliğe yönelik KOSGEB destekleri ile ilgili olarak kısa sürelerde bir kurulda değerlendirilemeyecek sayıda çok başvuru geldiği durumlarla da karşılaşılmıştır. Bu durumlarda girişimcilerin başvuruları değerlendirme için mecburen sonraki kurulları beklemek durumunda kalmıştır.

Kurullarda girişimcilerin kendilerini ve desteğe konu olan işlerini ifade etmeleri istenmektedir. Bu amaçla girişimcilere yeterince zaman tanınmakta ve gerektiği durumda sorular yöneltilmektedir. Kurul sırasında, kurul üyelerinin tutumları genellikle girişimciyi rahatlatıcı ve teşvik edici yönde olmasına rağmen, özellikle stres yönetimi konusunda başarılı olamayan ya da sağlık sorunları olan bazı girişimciler için kurul ortamı gergin ve sıkıntılı olabilmektedir.

Kurul kabul ret ya da revizyon kararları verebilmektedir. Ret kararına bildirimden on beş gün içinde itiraz edilip, Başkanlık biriminin ret kararını değerlendirmesi imkânı bulunmaktadır. İlgili Başkanlık birimi ret kararının yeniden değerlendirilmesi yönünde karar verirse başvuru yeniden kurul gündemine gelmektedir. Revizyon durumunda ise kurul girişimciye kurul kararında belirtilen hususlarda değişiklik yapması için belli bir süre verip bu süre içinde değişiklikleri tamamlayıp başvurusunun ilgili birime teslimini ister. Bu tarz durumlarda da nihai değerlendirme olumlu olsa bile değerlendirme süreci uzayabilmektedir.

2.2.4.5. Ödeme Talebi ve Destek Alma Sürecinde Yaşanan Problemler

Değerlendirmesi tamamlanan başvuruların destek sürecinin başlayabilmesi için destek taahhünamesinin onaylanması gerekmektedir. Geleneksel Girişimci ve İleri Girişimci desteklerinde Müdür onayı ve kuruldaki kabul kararı çıkması durumunda Taahhütname otomatik olarak sistemden onaylanmaktadır. Yeni Girişimci Desteğinde ise işletmenin destek taahhünamesini mevzuatta belirtilen sürede onaylaması (BAMS çalışmaları öncesi için teslim etmesi) gerekir. Taahhüt onaylama süresi, işletme kurularak alınan başvurular için 30

gün, bir dönem işletme kurulmadan girişimci olarak yapılan başvurular için ise 180 gün olarak tanımlanmıştır. Süreç içerisinde bazı girişimciler bu hususu atlayarak destekten yararlanamamıştır.

Destek ödemelerinin değerlendirilmeye alınabilmesi için sistem üzerinden (BAMS çalışmaları öncesi fiziki evrakla birlikte) işletmelerin ödeme talep etmesi gerekmektedir. Pek çok girişimci kabul ve taahhütname aşamasını geçtikten sonra hiçbir şekilde ödeme talep etmemektedir.

Makine teçhizat ve yazılım ve işletme giderleri gibi gerçekleşmeye bağlı giderler için ödeme talep edilebilmesi için öncelikli olarak mevzuatta tanımlanan süreler içerisinde mal ve hizmet alımlarının gerçekleştirilmesi, mal ve hizmet ödemelerinin girişimci işletmesi adına banka yolu ile yapılması lazımdır. Makine teçhizat ve yazılım giderleri için kurulda belirtilen asgari teknik özelliklerin sağlanıp sağlanmadığına dikkat edilmesi gerekmektedir. Uygun şekilde gerçekleştirilmeyen giderlerin destek ödemesi yapılamamaktadır. Ödemelerin banka yolu ile yapılmaması, kurulda belirtilen makine, teçhizat ve yazılımdan çok farklı makine, teçhizat ve yazılım alınması, işletme giderleri için uygun kira sözleşmelerinin yapılmaması ya da yapılan kira sözleşmelerine uyulmaması, çalıştırılan personelin maaşının eksik yatırılması ya da bordroda görülen ücret ile sosyal güvenlik sisteminde görülen ücretlerin farklı olması gibi durumlarla karşılaşılabilmektedir.

Bununla beraber, hangi dönemde gerçekleştirilen gider gerçekleştirmelerinin destek kapsamında olduğu ve hangi süre içerisinde bu giderlerin talep edilmesi gerektiği, ilgili destek programının uygulama esasları ile tanımlanmaktadır. Belirtilen sürelere riayet edilmemesi durumunda girişimci destekleneceğini düşündüğü giderler için harcamalarını yapmakta fakat bununla ilgili destek alamamaktadır.

Destek taleplerine istinaden ödeme yapılacağı zaman girişimcinin kurmuş olduğu desteğe konu işletmelerin vergi borcu ve SGK borçları da dikkate alınarak ödeme yapılmaktadır. Belirli limitlerin üzerinde vergi ve SGK borcu olduğu zaman öncelikli olarak vergi ve SGK borcuna istinaden ödeme yapılmakta, bu borçların ödenmesi sonrasında varsa kalan bakiye girişimcilere aktarılmaktadır. Vergi borçları ve SGK'na E-Borç sorgulama için başvuru yapmış, çalışanı olan işletmelerin SGK borçları KOSGEB Müdürlüklerince sorgulanabilmektedir. E-Borç sorgulama başvurusu olmayan girişimciler SGK Borçlarını gösterir yazıları buldukları yerdeki SGK Müdürlüklerinden temin edip KOSGEB

Müdürlüklerine teslim etmek durumundadır. Destek ödemeleri, ilgili belgenin KOSGEB Müdürlüğüne teslim edilmesine kadar gerçekleştirilememektedir.

2.2.4.6. Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyuma ile İlgili Problemler

Girişimciliğe yönelik destek programları ile ilgili başvuru, değerlendirme, program taahhüdünün verilmesi, desteklerden yararlanma, izleme, işletmelerin hangi süre içerisinde mecburi olarak açık kalması gerektiği gibi hususlar ilgili programın uygulama esaslarında belirtilmiştir. Bu hususların bir kısmı KOSGEB’i ilgilendirirken çoğunluğu girişimcileri ilgilendirmektedir.

Genellikle girişimcilerin destek hususları ile ilgili iyi veya kötü bilgi sahibi olması fakat bu hususları bağlayan süreleri takip açısından sıkıntı yaşaması nedeni ile bu konunun ayrı bir problem başlığı olarak verilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Başvuru ve taahhütname onay sürelerinin birkaç gün ile kaçırılması, desteğe konu makine teçhizat ve yazılım alımlarının destek süresi olarak tanımlanan süreden kısa süreler sonra yapılması, mal ve hizmet alımları ile ilgili KOSGEB’in talep ettiği şartların gözetilmesi fakat ödeme talebinin mevzuatta belirtilen süre sonrasında yapılması gibi sürelere riayet edilmemesinden kaynaklanan problemlerle sıklıkla karşılaşmaktadır.

2.2.4.7. Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler

Yürürlüğe girdiği 2010 yılının haziran ayından, 2019 yılının sonuna kadar Girişimcilik Destek Programı dokuz kere, Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları ise on sekiz kere revize edilmiştir.

Yürürlüğe girdiği 2018 yılı sonundan 2019 yılı sonuna kadar Girişimciliği Geliştirme Destek Programı iki kere, bu kapsamda verilecek desteklerin düzenlendiği Yeni Girişimci Destek Programı Uygulama Esasları da iki kere revize edilmiştir. Bu değişiklikler gerçekleştikçe KOSGEB Resmî Web sitesinde yayımlanmaktadır.

Destek mevzuatlarının, ülkedeki genel ekonomik durum ve gündelik hayatta yaşanan değişimlerin gereklerine göre güncellenmesi, varsa hatalı ya da gözden kaçan hususların düzeltilmesi açısından, yapılan bu değişiklikler olumlu olmakla beraber, yapılan bazı mevzuat değişiklikleri; desteğe başvuru ve desteğin devam şartları, desteğe tabi olan giderlerin

gerçekleştirilmesi gereken zaman dilimleri, desteğe yönelik başvuru ve ödeme talep şekilleri gibi hususlarda ciddi değişiklikler içermektedir.

Girişimciler imzalamış/onaylamış olduğu taahhütnamelerde mevcut mevzuat hükümlerini okuduklarını, bunları tamamen bildiklerini, destek mevzuatında yapılan ve yapılacak değişiklikleri takip edeceklerini, bu değişiklikleri peşinen kabul ettiklerini ve bu değişikliklere uyacaklarını taahhüt etse de pek çok girişimci bu hususlar konusunda yeterince dikkatli olmamaktadır.

Konu ile ilgili mağduriyetlerin en aza indirilebilmesi için süreç içerisinde yapılan değişikliklerden olumsuz etkilenen bazı girişimcilere önceki mevzuat hükümlerine tabi olma hakkı tanınmış, değişiklikler neticesinde reddedilen bazı girişimci başvuruları için yeniden girişimcilere yönelik programlara başvuru hakkı verilmiştir.

2.2.4.8. Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar

Yararlanıcılarının mali fayda sağlaması nedeni ile KOSGEB Destekleri ve bu desteklerden yararlanmak isteyen işletme ve girişimciler maalesef kötü niyetli kişi ve kuruluşların ilgisini çekmektedir.

Yapılan tüm ikazlara rağmen işletme sahiplerinin ve girişimcilerin gerçekçi olmayan koşul ve imkânlarda destek vaadi ile kandırılıp dolandırıldığı durumlarla karşılaşmaktadır. İş planı yazılması, kredi ve destek kullanılması ve benzer vaatler ile pek çok girişimci ve girişimci adayının mağdur edildiği bilinmektedir.

2.2.4.9. KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler

İnsan faktörünün olduğu her yerde küçük ya da büyük, kişisel kaynaklı problemlerin meydana gelmesi ihtimal dâhilindedir. Çok sıklıkla yaşanmasa da KOSGEB’de çalışan personel ve girişimciler ve işletme temsilcileri arasında iki taraftan da kaynaklanan çatışmalar olabilmektedir.

İletişim konusundaki bir diğer husus ise girişimciler ve işletmelerin desteklere erişimde ara yüz olarak kullandığı KOBİ Bilgi Sistemi ve KOSGEB Resmî Web sitesine erişim ve kullanım konularıdır. Özellikle bilgisayar ve internet okuryazarlığı yeterli olmayan bazı girişimci ya da girişimci adayları KOBİ Bilgi Sisteminin ve KOSGEB Resmî Web

sitesinin kullanımı konusunda başarılı olamadıklarını ifade etmektedir.

2.3. Aydın İli ve Aydın İlinde KOSGEB Destekleri

Bu başlık altında teze konu olan çalışmanın yapıldığı Aydın ili ile ilgili genel bilgiler verilmiş olup, daha sonra KOSGEB Aydın Müdürlüğü ve KOSGEB'in Aydın ilinde verdiği, özellikle girişimciliğe yönelik destekler üzerinde durulmuştur.

2.3.1. Aydın Bölgesine Ait Genel Özellikler

Aydın, antik zamanlardan itibaren pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Aydın ili, Afrodiasias, Alinda, Didyma, Magnesia, Milet, Nysa, Priene gibi pek çok önemli antik kentin mirasını taşımaktadır.

Tarih kaynaklarında Aydın iline ait geçen ilk ismin "Antheia" olduğu belirtilmektedir. M.Ö. 13. yüzyılda Batı Anadolu'yu ele geçiren Traklar şehrin ismini "Tralles" olarak değiştirmiştir. Şehrin ismi Roma dönemine kadar Tralles olarak anılmıştır. Roma döneminde "Caesarec" adını alan Aydın şehri Bizans İmparatorlarından Andronikos zamanında meydana gelen büyük deprem neticesinde toprak altında kalmıştır. Şehir yeniden inşa edildikten sonra Andropolis adını almıştır. Aydın ili Türkler tarafından fethedilmesinin ardından Güzelhisar olarak anılmaya başlanmıştır. Osmanlı zamanında özellikle 18. yüzyılda Aydın Sancağı anlamında Güzelhisar-ı Aydın ismi kullanılmıştır (Akçakoca, 1997: 1). Millî Mücadele döneminde düşman işgaline uğrayan Aydın, 1922 yılında düşman işgalinden kurtulduktan sonra il statüsü almış ve bu tarihten sonra Aydın ismi kullanılmıştır.

Aydın, tarihi ve kültürel zenginliği ile birlikte, tarım ve turizm sektörleri başta olmak üzere ekonomik potansiyeli, nitelikli iş gücü ile birlikte Ege Bölgesi'nin gelişmekte olan illeri arasında yer almaktadır. Aydın'ın kuzeyinde İzmir ve Manisa, batısında Ege Denizi, güneyinde Muğla ve doğusunda Denizli yer almaktadır. TR32 bölgesinde yer alan Aydın'ın; Efeler, Bozdoğan, Buharkent, Çine, Didim, Germencik, İncirliova, Karacasu, Karpuzlu, Koçarlı, Köşk, Kuşadası, Nazilli, Söke, Sultanhisar, Yenipazar olmak üzere 17 ilçesi bulunmaktadır. 8007 km²'lik bir alan üzerine kurulu olan Aydın'ın, TÜİK (2020) verilerine göre 2019 yılı itibariyle nüfusu 1.110.972'ye ulaşmıştır. Bu nüfusun %49,74'ü (552.626) erkek, %50,26'sı (558.346) kadınlardan oluşmaktadır. Aydın ilinin, Denizli (1.037.208), Muğla (983.142) ve Afyonkarahisar (729.483) gibi bölgenin önemli diğer illerine göre nüfusu daha fazladır.

Tablo 2.1. Aydın İli Yıllara Göre Nüfus ve Nüfus Artış Hızı

Yıl	Aydın İli Nüfusu	Nüfus Artış Hızı
2008	965.500	%1,96
2009	979.155	%1.41
2010	989.862	%1.09
2011	999.163	%0,94
2012	1.006.541	%0,74
2013	1.020.957	%1.43
2014	1.041.979	%2.06
2015	1.053.506	%1.11
2016	1.068.260	%1.40
2017	1.080.839	%1.18
2018	1.097.746	%1.15
2019	1.110.972	%1.20

Kaynak: TÜİK (2020) verilerine göre hazırlanmıştır.

Aydın ilinin nüfus değişim verileri yıllara göre ele alındığı zaman, nüfus artış hızının genellikle sabit oranla değiştiği ve beklenmeyen dalgalanmaların olmadığı görülmektedir.

Tablo 2.2. Aydın İli Alınan ve Verilen Göç Bilgileri

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Göç Farkı
2008	34.375	25.577	8.798
2009	28.524	27.640	884
2010	29.971	29.923	48
2011	32.077	31.056	1.021
2012	32.412	29.623	2.789
2013	34.688	32.338	2.350
2014	45.842	32.396	13.446
2015	42.743	37.689	5.054
2016	40.363	33.119	7.244
2017	41.352	35.339	6.013
2018	47.005	36.462	10.543
2019	40.439	36.180	4.259

Kaynak: TÜİK (2020) verilerine göre hazırlanmıştır.

Aydın ili göç verileri incelendiği zaman alınan göçün verilen göçten daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum Aydın ilinin dışarıdan gelenler için de cazip bir bölge olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.3. Seçilmiş Veriler ile Aydın İli Ekonomik Göstergeleri

Parametre	Değer
Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (Kalkınma Bakanlığı, 2011*)	19.
Toplam Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (TÜİK, 2018*) (Bin Türk Lirası)	₺ 35.251.304
Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (TÜİK, 2018*) (ABD Doları)	\$ 6856
Toplam Girişim Sayısı (TÜİK, 2017*)	60.079 Adet
SGK kayıtlarına göre KOBİ Sayısı (SGK, 2016*)	25.747 Adet
Kurulan İşletme Sayısı (TOBB, 2019*)	974 Adet
Kapanan İşletme Sayısı (TOBB, 2019*)	554 Adet
Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı (TOBB, 2019*)	4 Adet
İlk 1000'de Yer Alan Sanayi Kuruluşu Sayısı (İstanbul Sanayi Odası, 2018*)	8 Adet
Organize Sanayi Bölgesi	8 Adet
İlk 1000 İhracatçı Firma Arasında Yer Alan Firma Sayısı (TİM 2018*)	8 Adet
Türkiye'de En Fazla İhracat Yapan İller Sıralaması (TÜİK, 2018*)	22.
Toplam İhracat (TÜİK, 2018*) (Bin ABD Doları)	\$ 729.737
Toplam İthalat (TÜİK, 2018*) (Bin ABD Doları)	\$ 258.636
Kişi Başına Toplam Elektrik Tüketimi (KWh) (TÜİK, 2017*)	2.444
Toplam İşlenen Tarım Alanı (Hektar) (TÜİK, 2018*)	141.139
Toplam Tarımsal Üretim Değeri (TÜİK, 2018*) (Bin Türk Lirası)	₺ 7.297.840
Toplam Geceleme Sayısı (Turizm) (TÜİK, 2018*)	6.491.491

Kaynak: TÜİK (2020), TİM (2020), İSO (2020), SGK (2016) ve GEKA (2017a) verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

* işareti ilgili yıla ait istatistiği belirtmektedir

Büyük Menderes Nehri istikametinde yer alan ovalar üzerinde 800.700 hektar alanda kurulu olan Aydın ilinin yaklaşık olarak %46'sı olan 368.336 hektar üzerinde tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ekolojik özellikleri, yeryüzü şekli ve iklim koşullarının uygun olması nedeni ile Aydın ilinin oldukça yüksek bir tarım potansiyeli vardır. Dört mevsim tarım faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi ve toprak özelliklerinin çok çeşitli ürün üretimine izin vermesi nedeni ile Aydın ilinin tarım ile ilgili avantajı oldukça fazladır. Sanayisi, ağırlıklı olarak tarımsal ürünleri işlemeye yönelik olan Aydın'da nüfusun %55'i geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Ülkemizde incir ve kestane üretiminde birinci olan Aydın; zeytin, pamuk, enginar ve çilek üretiminde ikinci, yerfıstığı üretiminde ise üçüncü sıradadır (AYTO, 2018: 7).

Aydın ili Türkiye'nin önde gelen turizm merkezlerinden biridir. M.Ö. 13. yüzyıla kadar uzanan tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleri ile Aydın ili oldukça geniş bir turizm çeşitliliğine sahiptir. 150 km'lik sahil şeridi, ılıman iklimi ile deniz, yat, termal, kültür turizmi alanlarında çeşitli aktivite fırsatları sunan Aydın, alternatif turizm alt yapısının gelişmesi için

de elverişli koşullar vaat etmektedir (GEKA, 2017a: 2-3).

Aydın ilinde ikisi kamu sektörüne, 24'ü ise özel sektöre ait olan toplam 26 elektrik santrali enerji üretimine devam etmektedir. Bahsi geçen santrallerden 6'sı hidroelektrik, 11'i jeotermal elektrik santrali, 7'si rüzgâr elektrik santrali, 1'i doğalgaz elektrik santrali, 1'i biyogaz santralidir (GEKA, 2017a: 7).

Aydın ili sanayi sektörü bakımından da önemli potansiyel barındırmaktadır. İmalat sanayi genel olarak Aydın ilinde 1950'li yıllardan sonra gelişmeye başlamıştır. Sanayi işletmelerinin faaliyet alanlarına bakıldığında; %43'lük payla gıda ürünleri imalatı, %9'luk payla diğer madencilik ve taş ocakçılığı, %8'lik payla başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı, %8'lik payla diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ile %5'lik payla tekstil ürünleri imalatı sektörlerinin Aydın ilinde ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Sanayi sektöründe çalışanların, %37'si gıda ürünleri imalatında, %8'i başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı faaliyetli işletmelerde istihdam edilmektedir. Büyüklük açısından değerlendirildiğinde zaman; Aydın ili içerisinde bulunan sanayi işletmelerinin %51'inin mikro ölçekli, %38'inin küçük ölçekli, %10'unun orta ölçekli, %1'inin büyük ölçekli olduğu görülmektedir (GEKA, 2017b: 18-19).

Aydın ili madencilik faaliyetlerinin de yoğun olarak yapıldığı illerden biridir. Altın, bakır, kurşun, çinko, cıva ve demir açısından önemli maden yatakları bulunmaktadır. Bununla beraber; bakır, kurşun ve cıva madenlerinin işletilmesi verimli olarak değerlendirilmemektedir. Bahsi geçen madenlerin yanı sıra Aydın ili endüstriyel süreçlerde kullanılan hammaddeler yönünden de oldukça zengin yataklara sahiptir. Aydın; feldspat, barit, diatomit, grafit ve kuvars açısından ekonomik değeri yüksek yataklara sahiptir. Dünya feldspat üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye içerisinde bu madenin %95'i Çine ve Söke'de bulunan yataklardan çıkarılmaktadır (GEKA, 2017a: 7).

Aydın Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü 2018 yılı verilerine göre Aydın ilindeki sektörel bazdaki faaliyetlerden (İŞKUR, 2019: 3);

- Tarım ve tarıma dayalı imalat sanayisinde; kuru meyve ve incir mamulleri, zeytin ve zeytinyağı, et ve süt ürünleri, yaş meyve ve sebze faaliyetlerinin,
- Hizmet sektörü alanında; turizm, inşaat, sağlık hizmetleri faaliyetlerinin,
- Madencilik sektöründe; feldspat, kuvars, mermer, linyit, kum ve çakıl faaliyetlerinin,

- Enerji sektöründe; jeotermal enerji, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ve hidroelektrik enerji faaliyetlerinin,
- İmalat sektöründe; gıda makineleri, tarım makineleri, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı, tekstil ürünleri imalatı faaliyetlerinin, rekabet gücünün yüksek olduğu değerlendirilmiştir.

Aydın ilinin de yer aldığı TR32 bölgesinde 2018 yılı TUIK verilerine göre; 15-64 yaş aralığının işgücüne katılım oranı %64,1 işsizlik oranı %7,1 ve istihdam oranı %59,6'dır. Aynı yılın 15-64 yaş aralığı için Türkiye genelinde; işgücüne katılım oranı için %58,5 işsizlik oranı için %11,2 istihdam oranı %52 olarak gerçekleşmiştir. Bu verilere bakıldığında zaman Aydın ilinin istihdam ve işsizlik rakamlarının Türkiye ortalamasına göre daha iyi bir seviyede olduğu görülmektedir.

Ulaşım imkânları dikkate alındığında zaman Aydın il merkezi, İzmir'e 127 km, Manisa'ya 163 km, Muğla'ya 104 km uzaklıktadır. Afyon'u, Denizli'ye ve İzmir'e bağlayan kara ve demiryolu, Aydın il sınırları içinden geçmektedir. E-24 Aydın-Denizli ve Aydın-İzmir karayolu yolcu ve yük trafiği açısından oldukça yoğun bir karayoludur. Aydın il sınırları içinde toplam demiryolu uzunluğu Söke ve Buharkent ilçeleri arası 134,6 km'dir. Kuşadası ilçesinde yer alan liman denizyolu taşımacılığına imkân sağlamaktadır. Aydın ili merkezinde, seyrek olarak uçak ve helikopter iniş ve kalkışı ile paraşüt eğitimlerinde kullanılan bir havalimanı bulunmaktadır (AYTO, 2018: 5-6).

2.3.2. KOSGEB Aydın Müdürlüğü

KOSGEB Aydın Müdürlüğü Aydın Esnaf Odaları Birlik Başkanlığı tarafından tahsis edilen Birlik Başkanlığı Binasında 01.06.2001 tarihi itibarıyla hizmete başlamış olup, 29.11.2004 tarihi itibarıyla de Aydın Ticaret Borsası Binası 7. katında hizmet vermeye devam etmektedir.

Kuruluşta Aydın ve Muğla illeri Müdürlüğün sorumluluk alanı içerisinde iken, 10.11.2010 tarihinden itibaren Muğla ili KOSGEB Aydın Müdürlüğü sorumluluk alanından çıkarılmıştır. Hali hazırda Aydın il sınırları içerisinde 20.000'i aşkın KOBİ sınıftaki işletme KOSGEB Aydın Müdürlüğü veri tabanında yer almaktadır.

KOSGEB Aydın Müdürlüğü daha etkin ve verimli bir biçimde hizmet verebilmek için kamu ve özel sektör kuruluşları ile işbirlikleri yapmaktadır. Bu işbirlikleri neticesinde Adnan

Menderes Üniversitesi ile Ar-Ge İnovasyon Protokolü, Aydın Sanayi Odası ile İleri Girişimci Programı Mentörlük İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokollerin yanı sıra;

- Nazilli Ticaret Odası ile Nazilli KOSGEB Temsilciliği,
- Kuşadası Ticaret Odası ile Kuşadası KOSGEB Temsilciliği,
- Didim Ticaret Odası ile Didim KOSGEB Temsilciliği,
- Söke Ticaret Odası ile Söke KOSGEB Temsilciliği,

kurulmuş olup ilgili ilçelerde bu temsilcilikler aktif bir biçimde çalışmaktadır.

2019 yılı sonu itibarı ile KOSGEB Aydın Müdürlüğünde; 1 Müdür, 6 KOBİ Uzmanı, 1 muhasebeci, 3 büro personeli, 2 temizlik personeli, 1 ulaşım personeli olmakla beraber toplamda 14 personel çalışmaktadır. Bu personel KOSGEB Aydın Müdürlüğünde istihdam edilmekte olup KOSGEB Temsilciliklerinde ilgili Meslek kuruluşlarının KOSGEB'den onay alınarak görevlendirmiş olduğu meslek kuruluşu çalışanları, KOSGEB temsilcisi olarak görev yapmaktadır.

2.3.3. Aydın İlinde Verilen KOSGEB Destekleri

KOSGEB desteklerinin hedef kitlesi açısından bakıldığında zaman zaman Aydın ilinde TUIK 2017 yılı verilerine göre toplam 60.079 işletme yer almaktadır. Bu işletme sayısı içerisinde KOSGEB hedef kitlesi içerisinde yer almayan sektörler ve KOBİ olmayan işletmeler de yer almaktadır. Bu veriye temel olan veri Aydın ili genelinde Vergi Dairelerine kayıtlı olan tüm işlerdir.

Sosyal Güvenlik Kurumu 2016 yılı verilerine göre; Aydın ilinde, 25.747 tane KOBİ sınıfına giren işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin 22.892'si 1-9, 2.751 tanesi 10-99, 104 tanesi 100-249 çalışan istihdam etmektedir. SGK (2016) verilerine göre Aydın ilinde 250 ve daha fazla çalışanı olması nedeni ile KOBİ sınıfı dışına çıkan 36 işletme kaydı bulunmaktadır. Yine bu verilerin içerisinde işletmeler arasında KOSGEB hedef kitlesinde olup olunmaması yönünden bir ayırım yapılmamıştır.

TUIK ve Sosyal Güvenlik Kurumu verileri arasında bu denli fark olmasının nedeni TUIK verilerinin çalışmanı olsun ya da olmasın tüm işyeri kayıtları dikkate alınarak hazırlanırken, Sosyal Güvenlik Kurumu verilerinin çalışman kaydı olan işyerleri dikkate

alınarak hazırlanmasıdır. İşyeri sahibi haricinde çalışanı olmayan işletmeler Sosyal Güvenlik Kurumu verilerinde görünmemektedir.

2019 yılı sonu itibarı ile KOSGEB Aydın Müdürlüğü bünyesinde KOSGEB veri tabanına 19.952 işletme kayıtlı durumdadır.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destek Programları Yönetmeliğinin 15.06.2010 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlikte 2010 yılından itibaren KOSGEB veri tabanında Aydın ili genelinde onaylanmış 2.932 program başvurusu bulunmaktadır. Bu sayı içerisinde işletmelerin birden fazla programa başvuru hakkı olması nedeni ile işletmelerin birden fazla programa yapmış olduğu başvurular ve program başvurusu yapmasına rağmen herhangi bir destek başvurusu ya da ödeme talebi olmayan işletmeler de yer almaktadır.

Tablo 2.4. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğüne Verilen Destek Tutarı

	2010	2011	2012	2013	2014
Verilen Toplam Destek Tutarı	20.190,30 ₺	1.370.463,06 ₺	1.585.620,36 ₺	2.027.644,11 ₺	2.179.296,08 ₺
Geri Ödemeli Destek Tutarı	0,00 ₺	110.504,46 ₺	75.899,40 ₺	136.621,20 ₺	70.000,00 ₺
Geri Ödemesiz Destek Tutarı	20.190,30 ₺	1.259.958,60 ₺	1.509.720,96 ₺	1.891.022,91 ₺	2.109.296,08 ₺
	2015	2016	2017	2018	2019
Verilen Toplam Destek Tutarı	2.199.247,68 ₺	3.378.756,35 ₺	5.403.407,60 ₺	11.196.735,55 ₺	16.087.232,00 ₺
Geri Ödemeli Destek Tutarı	82.120,00 ₺	174.315,25 ₺	449.800,00 ₺	2.027.551,31 ₺	3.543.633,00 ₺
Geri Ödemesiz Destek Tutarı	2.117.127,68 ₺	3.204.441,10 ₺	4.953.607,60 ₺	9.169.184,24 ₺	12.543.599,00 ₺

Kaynak: KOSGEB

2010 yılından 2019 yılına kadar KOSGEB Aydın Müdürlüğü toplam 45.448.593,09 ₺ destek vermiştir. Verilen bu desteğin 38.778.148,47 ₺ Geri Ödemesiz (Hibe) Destekler kapsamında 6.670.444,62 ₺ Geri Ödemeli Destekler kapsamında verilmiştir. Verilen desteklerin yıldan yıla sürekli olarak arttığı görülmektedir.

Tablo 2.5. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğüne Verilen Desteklerden Yararlanan İşletme Sayısı

	2010	2011	2012	2013	2014
Toplam Yararlanıcı Sayısı	9	163	235	253	308
Geri Ödemeli (Yararlanıcı Sayısı)	0	1	2	3	1
Geri Ödemesiz (Yararlanıcı Sayısı)	9	163	235	252	308
	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam Yararlanıcı Sayısı	357	343	409	639	627
Geri Ödemeli (Yararlanıcı Sayısı)	2	5	9	8	22
Geri Ödemesiz (Yararlanıcı Sayısı)	356	342	408	639	627

Kaynak: KOSGEB

Destek verilen toplam işletme sayısı ile ilgili olarak bir işletmenin farklı yıllarda destek almasını engel bir durum olmamasından dolayı sağlıklı bir rakam vermek güç olsa da ilgili yıllar içerisinde destek alan işletme sayısının 2019 yılı hariç olmak üzere sürekli olarak arttığı görülmektedir.

Tablo 2.6. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Bünyesinde Düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Düzenlenen Eğitim Sayısı	9	19	19	44	29
Katılım Belgesi Almaya Hak Kazanan Sayısı	186	448	458	1100	724
	2015	2016	2017	2018	2019
Düzenlenen Eğitim Sayısı	35	55	85	87	25
Katılım Belgesi Almaya Hak Kazanan Sayısı	879	1619	2118	1747	479

Kaynak: KOSGEB

Verilen eğitim sayısı bilgileri KOSGEB Aydın Müdürlüğü tarafından bizzat düzenlenen eğitimler ile birlikte diğer kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği ile birlikte düzenlenen toplam eğitim sayısını içermektedir. 2010-2019 yılları arasında toplam 407 Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminde 9758 girişimci adayına Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi katılım belgesi verilmiştir. Destek miktarlarının artırıldığı 2015 yılı sonrasında gerek eğitim sayısı gerekse katılımcı sayısının yoğun bir biçimde arttığı görülmektedir.

Tablo 2.7. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Yeni Girişimci Desteği Kurul Karar Sonuçları

	2010	2011	2012	2013	2014
Düzenlenen Kurul Sayısı	0	5	3	7	5
Başvuru Dosyası Kabul	0	29	33	59	60
Başvuru Dosyası Ret	0	0	0	3	0
Başvuru Dosyası Revize	0	4	0	3	5
Desteklenen Proje Revize Kabul	0	0	1	4	16
Desteklenen Proje Revize Ret	0	0	1	0	4
Desteğin Sonlandırılması	0	0	0	0	0
	2015	2016	2017	2018	2019
Düzenlenen Kurul Sayısı	8	11	16	11	10
Başvuru Dosyası Kabul	79	123	138	158	79
Başvuru Dosyası Ret	2	9	30	25	15
Başvuru Dosyası Revize	2	3	13	4	13
Desteklenen Proje Revize Kabul	8	19	36	32	56
Desteklenen Proje Revize Ret	2	0	0	2	1
Desteğin Sonlandırılması	2	10	7	16	17

Kaynak: KOSGEB

Tablo 2.7.'de 2010-2019 yılları arasında düzenlenen 76 Yeni Girişimci Değerlendirme Karar Kurulu kapsamında verilen kararlar özet halinde verilmektedir. 918 başvuru, destek başvuru dosyası kapsamında değerlendirilmiş olup, 758 başvuru hakkında kabul kararı, 84 başvuru ile ilgili ret kararı, 47 başvuru ile ilgili de revize kararı verilmiştir. Desteklenen başvurular ile ilgili olarak talep edilen 182 revizyon talebi ile ilgili 172 kabul 10 ret kararı verilmiştir. 2010-2019 yılları arasında çeşitli sebeplerle 52 işletmenin desteğinin sonlandırılmasına karar verilmiştir.

Destek oranlarında ciddi revizyonların yapıldığı 2015 yılından itibaren düzenlenen kurul sayısı ve değerlendirilmeye alınan ilk başvuru sayısında belirgin bir biçimde artış olduğu görülmektedir. Ayrıca başvurulara verilen ret sayılarında 2015 yılından sonra gözle görülür bir artış olduğu göze çarpmaktadır. Bunun sebebinin 2015 yılında yapılan değişiklikler ile programa başvuru ve programdan yararlanma kriterlerinde yapılan değişiklikler olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2.8. KOSGEB Aydın Müdürlüğünde Kayıtlı 2010-2019 Yılları Arasında Yeni Girişimci Desteği Taahhütname Teslim Eden İşletme Sayısı

	2010	2011	2012	2013	2014
Girişimcilik Destek Programı Taahhütname Sayısı	0	29	33	57	62
	2015	2016	2017	2018	2019
Girişimcilik Destek Programı Taahhütname Sayısı	78	118	102	183	76

Kaynak: KOSGEB

Yeni Girişimci Desteği kapsamında taahhütname vererek destek sürecini başlatan işletmelere ait bilgiler Tablo 2.8.'de gösterilmektedir. İşletmelerin adres değiştirmesi neticesinde Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan işletmelerin müdürlükler arasında nakli mümkündür ve bu tarz nakil işlemleri zaman içerisinde KOSGEB Aydın Müdürlüğü bünyesinde gerçekleşmiştir. Bununla beraber 758 başvuru hakkında destek kararı alınmasına rağmen KOSGEB Aydın Müdürlüğünde kayıtlı 738 işletmenin taahhüt vererek destek sürecine başladığı görülmektedir. Bu veri ışığında kabul kararı alınmasına rağmen bazı işletmeler ya destekten yararlanmamayı seçmekte ya da gerekli sürede taahhütname sunmadıkları için destekten yararlanamamaktadır.

Tablo 2.9. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Tarafından Yeni Girişimci Desteği Kapsamında Verilen Destek Detayları

	2010	2011	2012	2013	2014
Yeni Girişimci Desteği Toplam Destek Tutarı	0,00 ₺	116.178,15 ₺	255.414,47 ₺	664.664,81 ₺	953.842,65 ₺
Geri Ödemeli Destek Tutarı	0,00 ₺	0,00 ₺	75.899,40 ₺	136.621,20 ₺	70.000,00 ₺
Geri Ödemesiz Destek Tutarı	0,00 ₺	116.178,15 ₺	179.515,07 ₺	528.043,61 ₺	883.842,65 ₺
	2015	2016	2017	2018	2019
Yeni Girişimci Desteği Toplam Destek Tutarı	1.037.103,70 ₺	1.968.129,95 ₺	3.659.801,61 ₺	4.979.009,02 ₺	4.354.597,00 ₺
Geri Ödemeli Destek Tutarı	82.120,00 ₺	174.315,25 ₺	449.800,00 ₺	355.529,29 ₺	488.911,05 ₺
Geri Ödemesiz Destek Tutarı	954.983,70 ₺	1.793.814,70 ₺	3.210.001,61 ₺	4.623.479,73 ₺	3.865.685,95 ₺

Kaynak: KOSGEB

2010-2019 yılları arasında, Yeni Girişimci Desteği kapsamında toplam 17.988.741,36 ₺ destek verildiği bu desteğin 16.155.545,17 ₺'nin Geri Ödemesiz (Hibe) Destekler kapsamında, 1.833.196,19 ₺'nin ise Geri Ödemeli Destekler kapsamında olduğu

görülmektedir. Verilen destek tutarının 2019 yılı hariç olmak üzere sürekli olarak arttığı, destek miktarında büyük değişikliklerin yapıldığı 2015 yılından sonra 2016 yılında kullanılan desteklerin neredeyse iki katına çıktığı ve sonraki yıllarda da artışın devam ettiği dikkat çekmektedir. İlerleyen yıllarda Geri Ödemeli Destekler kapsamında verilen destekler artsa da oransal olarak verilen Geri Ödemeli Destek kullanımının toplam içerisinde az bir yeri olduğu görülmektedir.

KOSGEB Aydın Müdürlüğü bünyesinde, Girişimcilik Destek Programı, Yeni Girişimci Desteği kapsamında destek alan yararlanıcı bilgileri Tablo 2.10.'da ifade edilmektedir.

Tablo 2.10. 2010-2019 Yılları Arasında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Bünyesinde Yeni Girişimci Desteği Kapsamında Destek Kullanan Yararlanıcı Sayısı

	2010	2011	2012	2013	2014
Toplam Yararlanıcı Sayısı	0	20	28	61	88
Geri Ödemeli Destek	0	0	2	3	1
Geri Ödemesiz Destek	0	20	28	60	88
	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam Yararlanıcı Sayısı	113	140	205	273	231
Geri Ödemeli Destek	2	5	9	6	9
Geri Ödemesiz Destek	112	139	204	273	231

Kaynak: KOSGEB

Bir işletmenin birden fazla yıl içerisinde Yeni Girişimci Desteği kapsamında ödeme talep edebilmesi ve ödeme alabilmesi nedeni ile net bir toplam yararlanıcı sayısından bahsetmek mümkün olmasa da yararlanıcı sayısının 2019 yılı hariç olmak üzere her yıl arttığı görülmektedir. Geri Ödemeli Destekten yararlanan işletme sayısının toplam kullanıcıya oranla oldukça az olduğu göze çarpmaktadır.

Yeni Girişimci Desteği kapsamında yapılan izlemeler neticesinde 2019 yılı sonu itibarı ile 52 işletmenin desteği durdurulmuş 232 işletmenin desteği başarılı olarak tamamlanmış, 46 işletmenin desteği ise başarısız olarak tamamlanmıştır.

2018 yılı sonu itibarı ile Yeni Girişimci Desteği, yeni başvurulara kapatılmış ve Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında Geleneksel Girişimci Desteği ve İleri Girişimci Desteği kapsamında başvurular alınmaya başlanmıştır.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında yapılan başvurulara yönelik değerlendirme bilgileri Tablo 2.11.'de özetlenmiştir.

Tablo 2.11. 2019 Yılı Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Değerlendirme Sonuçları

	2019
Geleneksel Girişimci Desteği Kabul	86
Geleneksel Girişimci Desteği Ret	10
İleri Girişimci Desteği Dzenlenen Kurul Sayısı	6
İleri Girişimci Desteği Kabul	29
İleri Girişimci Desteği Ret	7

Kaynak: KOSGEB

Geleneksel Girişimci Desteği kapsamında 86 başvuru kabul edilirken 10 başvuru reddedilmiştir. İleri Girişimci Desteği kapsamında 6 kurul dzenlenmiştir. Değerlendirmeye alınan 29 başvuru kabul edilmiş, 7 başvuru ise reddedilmiştir. Geleneksel Girişimci Desteği ve İleri Girişimci Desteği kapsamında destek başvurusu kabul edilen tüm işletmeler 30 günlük süre içerisinde sistemden onaylanan taahhütnameleri ile ilgili iptal dilekçesi vermeyerek destek sürecini başlatmıştır.

2019 yılı içerisinde Girişimciliği Geliştirme Destek Programı kapsamında yapılan destek ödemesi ve yararlanıcı sayısı Tablo 2.12.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.12. 2019 Yılında KOSGEB Aydın Müdürlüğü Tarafından Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Kapsamında Verilen Destek Detayları

	2019
Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Toplam deme Miktarı	1.092.694,00 ₺
Geleneksel Girişimci Desteği Toplam deme Miktarı	305.000,00 ₺
İleri Girişimci Desteği Toplam deme Miktarı	787.694,00 ₺
Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Toplam Yararlanıcı Sayısı	96
Geleneksel Girişimci Desteği Yararlanıcı Sayısı	75
İleri Girişimci Desteği Yararlanıcı Sayısı	21

Kaynak: KOSGEB

Yararlanıcı sayısının daha az olmasına rağmen İleri Girişimci Desteği kapsamında yapılan ödeme Geleneksel Girişimci Desteği kapsamında yapılan ödemeden daha fazladır. Bunun sebebi Geleneksel Girişimci Desteğinden yararlanan işletmelerin ilk yıl için sadece kuruluş desteğinden yararlanabilmesi yanında İleri Girişimci Desteği kapsamındaki işletmelerin hem kuruluş hem makine teçhizat yazılım kapsamında ödeme talep edebilmesidir.

2019 yılı sonunda yürürlüğe giren KOBİ Finansman Destek Programına, 29 girişimcilik destek programları kapsamında destek alan işletme başvuruda bulunmuştur.

3. BÖLÜM

3. METODOLOJİ

Araştırmamıza konu olan çalışmada Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden SWARA yöntemi kullanılmıştır. SWARA yönteminin sosyal bilimlerde yeni popüler olmaya başlayan bir yöntem olması nedeni ile Çok Kriterli Karar Verme kavramının ve SWARA yönteminin kısaca açıklanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir

3.1. Karar Verme Kavramı

Gündelik hayatta insanlar neredeyse her konuda; bilinçli veya bilinçsiz bir biçimde sonuçları itibarı ile doğru veya yanlış birçok karar vermektedir. Bahsedilen bu kararların pek çoğu günlük işlerle ilgili rutin ve anlık kararlar olup bu kararların üzerinde çok da durulmasına gerek bulunmamaktadır. Bazı kararlar ise bir süreç sonrasında alınmak zorundadır, bu tarz karar verme eylemi süreç sonunda karar verme olarak adlandırılmaktadır (Aytaç ve Gürsakal, 2015: 2)

Karar verme olarak adlandırabileceğimiz süreç birtakım aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamalar aşağıda ifade edilmektedir (Aytaç ve Gürsakal, 2015: 14-15):

- 1- Problemin Belirlenmesi: Karar verilmesi ihtiyaç duyulan problemin tam olarak ne olduğu, hangi bakımdan önemli olduğu, kararın kimler tarafından verileceği ve karar neticesine kimlerin etkileneceği, ilgili konuda karar verilmesinin gerçekten gerekli olup olmadığı açıklanmalıdır.
- 2- Problemin Oluşmasındaki Nedenler: Problemi meydana getiren sebeplerin neler olduğuna dair etraflı bir biçimde düşünülerek beyin fırtınası gibi teknikler kullanılarak problem ile ilgili bilgi ve veriler elde edilmelidir.
- 3- Alternatiflerin Belirlenmesi: Probleme ilgili oluşabilecek bütün alternatiflerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu aşamada beyin fırtınası tekniklerinden yararlanarak çözüm ile alakalı yaratıcı fikirlere ulaşmak gerekmektedir. Elde edilen tüm seçeneklerin potansiyel bir çözüm olabileceği dikkate alınmalıdır.
- 4- Alternatif Değerlendirilmesi ve Kontrol Edilmesi: Bir önceki adımda belirlenen her bir alternatifin sonuçlarının ne olacağı üzerinde düşünülerek alternatiflerden her

birinin getirisi ve götürüsünün ne olacağı problemin çözümünde fayda sağlayıp sağlamayacağı değerlendirilir.

- 5- Alternatiflerden Bir Kısmının Elenmesi: Alternatifler olası getiri ve götürüleri, uygulama imkanının olup olmadığı gibi faktörler dahilinde ele alınarak uygulama imkânı olmayan, katkı sağlamayacağı ya da beklenen katkısının istenen düzeyde olmayacağı düşünülen alternatifler elenir.
- 6- En Uygun Alternatifin Seçilmesi: Elenen alternatiflerin ardından elde kalan alternatifler arasında öncelikli kriterler de göz önüne alınarak amaca en uygun alternatif belirlenir.
- 7- Kararın Uygulanması: Süreç nihayetinde problemin çözümüne yönelik olarak belirlenen alternatif uygulanır. Seçilen alternatifin hayata geçirilmesi sırasında kaynak, zaman ve tekniğe ihtiyaç vardır.

3.2. Çok Kriterli Karar Verme

Günlük hayatta karşımıza çıkabilecek karar problemlerinde, alternatifler ile ilgili değerlendirmede bulunurken çok sayıda kriterin ve aynı anda değerlendirme zorunluluklarının olması, elde edilmek istenen netice ve çözüme yönelik alternatifler arasında çelişkilerin bulunması, elde edilen sonuç kapsamında arzu edilen faydanın değişken olabilmesi ve karar verme süreci nihayetinde uygulanan kararın çok sayıda kişiyi etkileyebilmesi gibi nedenler ile karar vericilerin bilimsel dayanakları olan ve teknik içerikli analizlere yönelmesi gereği duyulmuştur (Saygın, 2019: 20).

Karar faaliyeti, karar icra edilirken göz önünde bulundurulması gereken kriter sayısına göre sınıflandırıldığı zaman, iki kısma ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi karar verilirken tek bir kriterin değerlendirmeye alındığı durumdur ki bu duruma en güzel örnek doğrusal programlama olarak verilebilir. Doğrusal programlamada en büyük olanı seçmek ya da en küçük olanı seçmek gibi tek bir nihai amaç bulunmaktadır. Bahsi geçen ikinci durum ise karar vermeye yönelik faaliyetlerde birden fazla kriterin göz önünde bulundurulmak zorunda olduğu durumlardır. Bu durum literatürde Çok Kriterli Karar Verme olarak tanımlanmaktadır. Çözüme yönelik alternatifler karar alıcılar veyahut konunun uzmanları tarafından belirlenen kriterler dahilinde bilimsel yöntemler kullanılarak değerlendirilir ve bir sıralama oluşturulur. Karar vericilerin belirlemiş olduğu amaç ya da amaçlar doğrultusunda alternatifler arasında seçimler gerçekleştirilmektedir (Durmaz, 2019: 22).

Çok Kriterli Karar Verme sürecinin aşamaları şu şekilde ifade edilebilir (Günay, 2017: 18):

- Amaçların ortaya konulması,
- Kriterlerin meydana getirilmesi,
- Alternatiflerin belirlenmesi,
- Alternatiflerin kriterlere göre değerlendirilmesi,
- Genel değerlendirme ve karar verilmesi,
- Verilen kararın incelenmesi.

Çok Kriterli Karar Verme yöntemleri seçim, sınıflama ve sıralama problemlerine yönelik başarı ile kullanılmaktadır bu problemler aşağıda açıklanmaktadır (Cömert, 2018: 22):

- 1- Seçim Problemleri: Bu problem çeşidinde, alternatifler arasında en iyisinin seçilmesi veyahut birçok alternatifin yer aldığı, alternatiflerin birbiri ile kıyaslanmasının zor olduğu ya da alternatiflerin eşit ağırlığa sahip olduğu durumlarda alternatifler arasında en iyi kararın verilmesi amaçlanmaktadır. Karar verici ya da karar vericilerin kendilerine özgü problemler için seçecekleri alternatifler bu tür problemlere örnek olarak gösterilebilir.
- 2- Sınıflama Problemleri: bu tarz problemlerde alternatifler belirlenen kriter ya da tercihler göz önünde bulundurularak ayrılır. Bahsedilen ayrıma işlemindeki temel amaç benzer nitelikteki alternatiflerin bir araya getirilmesinin sağlanmasıdır. Bir işyerindeki çalışanların performanslarının; iyi, kötü ya da vasat olarak sınıflandırılmaya çalışılması bu tarz problemlere örnek olarak verilebilir.
- 3- Sıralama Problemleri: Alternatiflerin tercih öncelikleri ya da belirlenen kriterlere göre ölçülebilir bir biçimde iyiden kötüye doğru sıralanmasının amaçlandığı problemlerdir. Tercih önceliklerinin ortaya konma yöntemleri çok farklı ya da parçalı şekillerde olabilir. Dünyada yer alan üniversitelerin iyiden kötüye şeklinde sıralaması için dikkate alınan kriterler çok parçalı olarak ifade edilen duruma örnek olarak verilebilir.

Çok Kriterli Karar Verme yöntemleri pek çok konu ve alanda oldukça başarılı olarak uygulanmaktadır. Süreç içerisinde yapılan gözlemlerde bir yöntemin diğerinden üstün olduğu tespiti yapılmamıştır. Günümüzde uygulamada popüler olarak kullanılan Çok Kriterli Karar Verme yöntemleri aşağıda ifade edilmektedir (Saygın, 2019: 26-27):

- AHP Yöntemi (Analitik Hiyerarşi Prosesi),
- ANP Yöntemi (Analitik Ağ Süreci),
- ARAS Yöntemi (Additive Ratio Assessment),
- CODAS Yöntemi (Combinative Distance-Based Assessment),
- COPRAS Yöntemi (Complex Proportional Assessment),
- EDAS Yöntemi (Evaluation Based on Distance from Average Solution),
- ELECTRE Yöntemi (Elimination Et Choix Traduisant la Réalité),
- EVAMIX Yöntemi (Evaluation of Mixed Data),
- GRA Yöntemi (Gri İlişkiler Analizi),
- KEMIRA Yöntemi (Kemeny Median Indicator Accordance),
- KEMIRA-M Yöntemi (Kemeny Median Indicator Rank Accordance-Modified),
- MABAC Yöntemi (Multi-Attributive Border Approximation Area Comparison)
- MACBETH Yöntemi (Measuring Attractiveness by a Categorical Based),
- MAUT Yöntemi (Multi Attribute Utility Theory),
- MOORA Yöntemi (Multi-Objective Optimization on the Basis of Ratio Analysis),
- OCRA Yöntemi (Operational Competitiveness Rating),
- PROMETHEE Yöntemi (Preference Ranking Organization Method For Enrichment Evaluations),
- SAW Yöntemi (Simple Additive Weighting),
- SWARA Yöntemi (Step-wise Weight Assessment Ratio Analysis)
- TODIM Yöntemi (Iterative Multi Criteria Decision Making),
- TOPSIS Yöntemi (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution),

- VIKOR Yöntemi (Vise Kriterijumska Optimizacija I Kompromisno Resenje),
- WASPAS Yöntemi (Weighted Aggregated Sum Product Assessment),

Belirtilen yöntemlerden SWARA yöntemi çalışmada yapılan uygulamaya temel olan Çok Kriterli Karar Verme yöntemidir.

3.3. SWARA Yöntemi

Türkçe “Aşamalı Ağırlık Değerlendirme Oran Analizi Yöntemi” olarak ifade edilebilecek olan “Step-Wise Weight Assessment Ratio Analysis” SWARA yöntemi Keršulienė, Zavadskas, ve Turskis (2010) tarafından literatüre kazandırılmış bulunmaktadır. Bu yöntemde seçilen alternatiflerin değerlendirilmesinde kullanılan kriterler en önemli ağırlık oranından başlamak üzere daha az önem sırasına sahip kriterlere doğru olarak sıralanmaktadır. Her bir kriter karar verici ya da konunun uzmanı tarafından değerlendirilerek önemsiz kriterler saf dışı bırakılmaktadır (İpekçi, 2019: 40).

Keršulienė vd. (2010) tarafından ortaya konulan bu yöntem problem konusunda uzmanlardan bilgi elde ederek bu bilgileri bir araya getirmesi bakımından önem taşımaktadır. Bununla beraber SWARA yönteminin en ayırt edici özelliklerinden biri kriter ağırlıklarının belirlenmesinde kriterler arasındaki önem oranlarının değerlerinin uzmanlar tarafından değerlendirilerek belirlenmesidir (Gümüş ve Öziç, 2018: 1328).

SWARA yönteminin adımları aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Bilge, 2018: 48-49):

Adım 1: Değerlendirme Kriterleri en önemliden en önemsiz olmak üzere sıralanır.

Adım 2: İkinci sırada belirlenen kriterden itibaren başlayarak, her bir kriter için göreceli önem düzeyi belirlenir. Bu amaçla, j kriteri ile bir önceki kriter ($j-1$) birbiri ile karşılaştırılır. Keršulienė vd. (2010), bu oranı “ortalama değer karşılaştırmalı önemi” olarak ifade etmiş ve s_j simgesi ile göstermiştir.

Adım 3: Katsayı (k_j) aşağıda yer alan eşitlik ile belirlenir.

$$k_j = \begin{cases} 1 & j = 1 \\ s_j + 1 & j > 1 \end{cases}$$

Adım 4: Önem vektörü q_j , aşağıda yer alan eşitlik ile hesaplanır.

$$q_j = \begin{cases} 1 & j = 1 \\ \frac{x_{j+1}}{k_j} & j > 1 \end{cases}$$

Adım 5: Kriterlere ait ağırlıkların (w_j) hesaplama işlemi ise, aşağıdaki eşitlikle sağlanır.

$$w_j = \frac{q_j}{\sum_{k=1}^n q_k}$$

SWARA yöntemi, mevcut sorunun değerlendirilmesinde kullanılacak olan kriterlerin önem derecelerinin belirlenmesinde getirmiş olduğu kolaylıklar nedeni ile pek çok bilim dalındaki çalışmalarda kendi başına ya da diğer Çok Kriterli Karar Verme yöntemleri ile birlikte kullanılmaktadır. Literatürde SWARA yöntemini esas alan bazı çalışmalar şöyledir;

Keršulienė ve Turskis (2011), çalışmalarında mimar seçimi ile ilgili kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesinde SWARA yöntemini kullanmıştır. ARAS yöntemi ve SWARA ile bulanık bilgiler bir araya getirilmiş olup, nihai olarak en uygun mimarın seçilmesinde ARAS yöntemi kullanılmıştır.

Alimardani, Zolfani, Aghdaie ve Tamosaitiene (2013), tedarikçi seçimine yönelik olarak SWARA ve VIKOR yöntemlerini içeren bir çalışma yapmıştır. Performans, maliyetler, esneklik ve teknoloji olmak üzere dört kritere dayanan bu iki yöntemi birlikte kullanan bir yöntem önerilip, bu yöntemin etkinliğinin test edilmesi için bir vaka çalışması sunulmuştur.

Zolfani, Esfahani, Bitarafan, Zavadskas ve Arefi (2013), tünellerin içerisindeki kirli havanın bertaraf edilmesi ve içerdeki havanın temiz havaya dönüştürülmesine yönelik yöntemlerin belirlenmesini amaçlayan çalışmalarında, en uygun alternatiflerin ağırlıklarının belirlenmesi ve nihai seçimin yapılmasında SWARA ve VIKOR yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

Zolfani, Zavadskas ve Turskis'in (2013), çalışmasında ürün üretimi ve tasarımında Yin-Yang dengesi (YYB) teorisinden yararlanılmak sureti ile ürünlerin üretiminde kullanılacak yöntemlere yönelik kriterlerin belirlenmesinde SWARA yönteminden yararlanılmıştır.

Zolfani ve Zavadskas (2013), yerel iklimler esas alınarak binaların sağlamlığı ve sürdürülebilirliğine dair alternatifler dikkate alınırken SWARA yöntemi kullanılmıştır. Önerilen 5 kriterin önem dereceleri SWARA yöntemi ile belirlenmiş olup, bu kriterlerin değerlendirilmesinde COPRAS yöntemi kullanılmıştır.

Zolfani ve Bahrami (2014), yüksek teknolojinin ülkelerin gelişmesinde önemli faktörlerden biri olduğundan bahsederek yapılacak olan yüksek teknolojik yatırımların hangi öncelikler gözetilerek yapılmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Mikro Elektromekanik Sistemler, Nano Teknoloji, Biyoteknoloji ve Biyomedikal Mühendisliği olmak üzere dört ileri teknoloji endüstrisinin yatırım kararlarının verilmesi için kriterlerin değerlendirilmesinde SWARA ve COPRAS yöntemleri birlikte kullanılmış olup çalışma neticesindeki değerlendirmede Nano Teknoloji ilk sırayı almıştır.

Stanujkic, Karabašević ve Zavadskas (2015), ambalaj için ideal tasarım çözümünün oluşturulması ve bulunmasına yönelik bir çalışma yapmış olup, ideal ambalajın oluşturulmasına yönelik kriterlerin önceliklendirilmesinde SWARA yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma bir örnek ambalaj seçimi olayında da uygulanmış olup, SWARA yönteminin benzer sorunların çözümünde başarılı olabileceği vurgusu yapılmıştır.

Karabašević, Stanujkić, Urošević ve Maksimović (2016), personel seçimine yönelik işe kabul ve seçim süreçlerinde SWARA ve WASPAS yöntemlerini esas alan bir çalışma yapmıştır. Önerilen modelin uygulanabilirliği ve verimliliğini göstermek için sayısal bir örnek sunulmuştur.

Shukla, Mishra, Jain ve Yadav (2016), işletmelerde ERP programı seçimine yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışma neticesinde SWARA ve PROMETHEE yöntemlerini esas alan bir metot önerilmiştir.

Juodagalvienė, Turskis, Šaparauskas ve Endriukaitytė (2017), tek aileli bir konut evinin planının yapılmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Kompaktlık, güvenlik, malzeme girişi, binaların ve alanların değişkenliği gibi parametrelerin önemi SWARA

yöntemi ile belirlenmiş, alternatiflerin önceliklendirilmesinde ise EDAS yöntemi kullanılmıştır.

Zolfani, Pourhossein, Yazdani ve Zavadskas (2017), günümüzde meydana gelen çevre sorunları ile birlikte çevresel sürdürülebilirliğin dikkate alınarak otel inşaat projesi seçimine yönelik bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada SWARA yöntemi ile kriter ağırlıkları üretilmiş ve COPRAS yöntemi ile karar alternatifleri sıralanmıştır. Çalışmada vaka olarak Tahran'da kurulması planlanan 5 yıldızlı otelin kurulması ele alınmıştır.

Dahooie, Beheshti, Vanaki, ve Firoozfar (2017), bilgi teknolojisi sektöründe IT personeli seçimine yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. İlgili çalışmada beş kriteri ve bir yönetime dayalı IT personeli seçilmesi için SWARA ve ARAS-G yöntemleri de sırasıyla kriter ağırlıklarını elde etmek ve nihai alternatifi sağlamak için kullanılmıştır. Sonuç olarak IT personeli seçiminde alanda uzmanlığın en önemli kriter olduğu ifade edilmiştir.

Çakır (2017a), SWARA ve COPELAND yöntemleri bir arada kullanılarak Aydın Nazilli'de faaliyet gösteren dişli üretimi yapan bir işletmede CNC makinesi seçiminde kullanılan kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesine yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacı kriter ağırlıklarının belirlenmesi olduğundan uygulama sonucunda seçim işlemi yapılmamıştır.

Çakır ve Kutlu Karabıyık (2017), çalışmalarında bulut depolama faaliyeti gösteren hizmet sağlayıcıları değerlendirmek için belirlemiş oldukları 10 adet kriterin ağırlıklandırılmasını SWARA yöntemi ile yapmıştır. Alternatifler arasında karar verilmesi için COPRAS yönteminden yararlanılmıştır.

Çakır ve Sezen Akar (2017), Aydın ilinde faaliyet gösteren bir imalat işletmesinin CNC makinesi seçimi için esneklik, kullanım kolaylığı, maliyet, satış sonrası servis, güvenlik ve güvenilirlik olarak belirlenen kriterlerin ağırlıklandırılmasında SWARA yönteminden yararlanmıştır. Çalışma neticesinde alternatifler arasında en uygun olanı TOPSIS yöntemi kullanılarak seçilmiştir.

Çakır (2017b), çalışmasında kentsel dönüşüm kapsamında yıkım işlemi gerçekleştirilen oturulması riskli binaların yerine yenilerinin inşa edilmesi sürecinde müteahhit firması seçiminde SWARA yöntemi ve Gri İlişkiler Analiz yönteminden faydalanmıştır.

Ayyıldız ve Demirci (2017), çalışmalarında Türkiye'deki yaşam kalitesini belirlemek amacı ile şehirlerdeki yaşam kalitesini 11 farklı kriter dikkate alınarak incelemiştir. SWARA yöntemi ile kriter ağırlıkları belirlenmiş ve TOPSIS yöntemi kullanılarak şehirler yaşam kalitesine göre sıralanmıştır. Neticede İstanbul şehri en yaşanabilir şehir olarak seçilmiştir.

Çakır ve Akel (2017), çalışmalarında tatil ve otel rezervasyonuna yönelik olarak faaliyet gösteren internet sitelerinin hizmet kalitelerine yönelik bir araştırma yapmıştır. İlgili çalışmada hizmet kalitesine yönelik kriterler SWARA yöntemi ile belirlenmiş olup internet sitelerinin değerlendirilmesi bu bilgiler ışığında yapılmıştır.

Vesković, Stević, Stojić, Vasiljević ve Milinković'in (2018), çalışmasında Bosna-Hersek bölgesindeki demiryolu yönetim modelleri incelenmekle beraber, bu modellerin değerlendirmesi amacıyla Delphi, SWARA ve MABAC yöntemlerinin bir kombinasyonunu içeren bir model kullanılmıştır. Kriter ağırlıklarının belirlenmesinde SWARA yönteminden yararlanılırken nihai alternatifin belirlenmesinde MABAC yöntemi kullanılmıştır.

Gümüş ve Öziç (2018), işletmelerin finansal performanslarının ölçülmesinde AHP ve SWARA yöntemlerini karşılaştırmıştır. BIST'te işlem gören inşaat işletmelerinin finansal verilerinin değerlendirilmesi sırasında AHP ve SWARA yöntemlerinin performansı karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak iki yöntemden elde edilen verilerin birbirine benzerlik gösterdiği, SWARA yönteminde kriterlerin ağırlık değerleri arasındaki farkların daha net ortaya konulduğu tespit edilmiştir.

Çakır (2018), E-Devlet uygulamalarının bir eklentisi olan, sanal ortamda belgelerin saklanabilmesine ve kamu kurumlarının denetlenebilmesine imkân veren Elektronik Belge Yönetim yazılım sistemi seçiminde 5 yazılımı 11 kritere göre değerlendirmiştir. Çalışmada SWARA ve EDAS yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

Özbek (2018), BIST'de işlem gören faktöring şirketlerinin mali yapılarını Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerine göre değerlendirmiştir. 7 adet faktöring işletmesinin 2013-2016 yıllarına ait mali bilanço ve gelir tabloları göz önünde bulundurularak mali performansları değerlendirilmiştir. İlgili çalışmada SWARA, ARAS, MOORA ve TOPSIS yöntemlerinden bütünlük olarak faydalanılmıştır.

Çınaroğlu (2019), Fortune 500 listesinde yer alan ve 2017 yılı içerisinde net satış tutarında ilk 10 içerisinde yer alan işletmeler üzerinde performans ölçümüne dayalı bir

çalışma yapmıştır. Çalışmada kriter ağırlıkları SWARA yöntemi ile belirlenmiş olup, COPSAS yöntemi ile performans sıralaması yapılmıştır. Uygulama neticesinde en önemli kriterin satış, çalışmaya göre en başarılı firmanın Ford Otomotiv Sanayi A.Ş. olduğu ortaya çıkmıştır.

Çakır ve Bilge (2019), çalışmalarında müşterilerin bankadan beklentileri ve algılanan servis hizmetleri değerlendirme kriterleri olarak, Aydın ilinde faaliyet gösteren bankaları ise seçim yapılacak alternatifler olarak belirlemiştir. Kriterlerin ağırlıklandırılması SWARA yöntemi ile yapılmış olup alternatif seçimi MOORA yöntemi ile yapılmıştır.

Sezen Akar ve Doğan (2020), çalışmalarında lojistik sektöründe yer alan yöneticiler üzerinde iş tatminini ölçmeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. İş tatminini etkileyen kriterler SWARA ve DEMATEL yöntemleri ile analiz edilip sonuçlar ortaya konmuştur, iş tatmininin artması için öneriler getirilmiştir.

Durmaz, Çalış ve Gencer (2020), Türkiye Düzey-1 bölgesindeki bölgeleri ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde net okullaşma oranları, şube ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları gibi eğitim göstergeleri açısından değerlendirmiştir. Uygulamada SWARA ve SMAA-2 yöntemlerinden yararlanılmıştır.

4. BÖLÜM

4. UYGULAMA

Tez çalışmamız kapsamında Aydın ilinde bulunan 41 KOSGEB destekli girişimci ve 8 KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline SWARA yöntemini esas alan bir anket çalışması uygulanmıştır. Bu başlık altında çalışmamızın yöntemi ve sonuçları hakkında bilgi verilmektedir.

4.1. Uygulamanın Amacı ve Yöntemi

Uygulamanın temel amacı; Aydın ilinde KOSGEB desteği kullanarak işyerini açan girişimcilerin işyerlerini açma ve yürütme konusunda yaşamış olduğu problemlerin ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemlerin önceliklendirilerek analiz edilmesidir.

Çalışmada, SWARA yöntemini esas alan bir anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaştığı problemler ile ilgili iki aşamalı, ikinci bölümde ise girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda karşılaştığı problemler ile ilgili tek aşamalı anket çalışması yapılmıştır. Bu anket hem KOSGEB Desteği ile işini kuran girişimcilere hem de KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline uygulanmıştır. Yapılan anket neticesinde elde edilen yanıtlar SWARA yöntemi ile analiz edilerek girişimcilerin karşılaştığı problemler önem sırasına göre sıralanmıştır.

4.2. Daha Önce Yapılan Benzer Çalışmalar

Literatür taraması sırasında işletmelerin karşılaştığı genel problemler ile birlikte özellikle kuruluş ve gelişim süreci içerisinde karşılaşılan problemleri ortaya koyan araştırmalarla karşılaşıldığı gibi, işletme kuruluş aşamasında karşılaşılan bu problemlere KOSGEB Desteklerinden yararlanılarak çözüm getirilmesi üzerine de çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Mevcut çalışmaların ifade edilmesi ile hangi konu ve kapsamda çalışmaların yapıldığı analiz edilerek tekrara düşülmesinin engellenmesi ve boşlukları doldurarak gelecek çalışmalara ışık tutulması amaçlanmaktadır.

Akyol'un (2020) "KOSGEB Devlet Desteği Alan Genç Girişimcilerin Karşılaştığı Problemler" adlı çalışmasında 1089 adet 30 yaşın altındaki genç girişimciye 17 soru üzerinden hazırlanan anket çalışması uygulanmıştır. Çalışma neticesinde; izinler, bürokratik prosedürler, vergiler ve uygun yer bulunamaması ve şehrin altyapısı ile ilgili problemlerin girişimciler tarafından önemli olarak algılandığı; finansmana erişim, kanun mevzuat bilmeme ve bilgisizlik ve tecrubesizlik problemlerinin ise bu problemleri önem konusunda takip eden problemler olduğu görülmüştür. Girişimcilerin KOSGEB konusunda en çok bürokratik süreçlerden şikyet ettiği tespitinde bulunulmuştur. Bu hususu destek ödeme sürelerinin uzunluğu ve mevzuat kaynaklı problemler izlemektedir.

zkaya'nın (2019) "KOSGEB Girişimcilik Destek Programından Faydalanarak Faaliyete Geçen KOBİ'ler zerine Bir Araştırma: Aydın İli rneği" adlı çalışmasında Aydın ilinde KOSGEB Desteklerinden yararlanarak işyeri açan girişimcilerin mevcut durumu, genel olarak yaşadıkları problemler ve KOSGEB desteklerinden yararlanırken karşılaşmış oldukları problemler analiz edilmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda girişimcilerin karşılaşmış olduğu problemlerin içinde; işletme dışı ekonomik problemler, piyasadaki rekabet koşulları, finansman problemleri, nitelikli çalışan temini gibi problemlerin girişimciler tarafından önemli olarak algılandığı, KOSGEB desteklerinden yararlanma sırasında bazı girişimcilerin iş planı hazırlama ve destek alma süreçlerinde zorluk yaşadığı bulgularına ulaşılmıştır. Verilen yanıtlardan KOSGEB Desteklerinin girişimcilerin karşılaştığı sorunların giderilmesinde olumlu bir etkide bulunduğu tespiti yapılmıştır.

Oran'ın (2019) "KOSGEB Girişimcilik Destek Programı Kapsamında Kurulan İşletmelerin Karşılaştıkları Finansman Sorunları zerine Bir Araştırma: Osmaniye İli rneği" adlı çalışmasında Osmaniye ilinde 2016-2019 yılları arasında KOSGEB Girişimcilik Destek Programı'ndan faydalanan girişimcilerin karşılaştıkları finansman sorunları incelenmiştir. 70 işletme üzerinde gerçekleştirilen anket çalışması neticesinde; katılımcıların çoğunun kuruluş aşamasında kendi sermayelerini kullandıkları ve %48'lik bir oranda katılımcıların finansal planlama yapmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Sermaye yetersizliği, öz kaynakların artırılamaması, girdi fiyatlarındaki sürekli artış, alacakların tahsili, düşük satış döviz kuru enflasyon ve faiz oranları gibi ekonomik sorunların önemli olduğu değerlendirilmiştir. Finansman bulma konusunda girişimcilerin çoğunun banka kredisine yöneldiği tespit edilmiş olup girişimcilere uygun şartlarda kredi imkânları tesis edilmesi önerilmiştir.

İnce'nin (2019) "KOSGEB Yeni Girişimci Desteğinin İşletme Faaliyet Süresine Etkisi" adlı çalışmasında KOSGEB Karabük Müdürlüğünden Yeni Girişimci Desteği kapsamında destek alarak kurulmuş 444 adet girişimciye ilişkin nicel bilgiler Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Gelir İdaresi Başkanlığı kayıtları ile karşılaştırılarak veriler elde edilmiştir. 2011-2018 yılları arasında Türkiye genelinde kurulan işletmelerin %40'lık bir kısmının kapandığı, Karabük ilinde destek almadan işyerini açan işletmelerin %49'unun faaliyetini devam ettiremediği tespitleri ile birlikte Karabük ilinde destek alarak kurulan işletmelerde bu oranın %15 olduğu ve kadın girişimcilerde kapanma oranının daha yüksek olduğu tespitleri yapılmıştır.

Sezgin'in (2019) "KOBİ'lerin Finansal Sorunlarının İncelenmesinde Dış Kaynak Sermayesinin Rolü: Diyarbakır İli Örneği" adlı çalışmasında Diyarbakır ilinde faaliyetine devam eden 386 adet KOBİ sınıfındaki işletme üzerinde dış kaynaklardan temin edilen borç ve krediler ve bunların işletmede meydana getirdiği etkiler ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışma neticesinde KOBİ sınıfındaki işletmelerde dış kaynak kavramının banka kredisi demek olduğu ifade edilmiştir. Çalışmaya katılan işletmeler yabancı kaynak ile finansmanın maliyetinin yüksek olduğunu bununla beraber faiz oranları ve kredi maliyetlerinin yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Pehlivanoglu ve Kayan'ın (2019) "Türkiye'de Girişimcilik: Mevcut Durum Analizi ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmasında girişimciliğe etki eden ARGE harcamaları, girişimciliğe yönelik devlet politikaları, girişimciliğin finansmanı, eğitim düzeyi, fiziksel altyapılar gibi göstergeler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Türkiye'de girişimciliğe teşvik edecek ekonomik ortamın hazırlanmasının oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte girişimcilere yönelik düşük maliyetli finansal kaynaklar ve uygun koşullarda geri ödeme sağlanmalıdır. Makroekonomik belirsizliklerin ortadan kaldırılması ve yatırımcılara güven verilmesi önemlidir. Ayrıca şirket kurulumundaki bürokratik engeller azaltılmalı, yasal mevzuat girişimci lehine yeniden düzenlenmelidir sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kibar'ın (2019) "KOSGEB Yeni Girişimci Destek Programından Yararlanarak İşyeri Açan Girişimcilerin Yaşadıkları Sorunlar ve Karşılaştıkları Fırsatlar" adlı çalışmasında 2016-2018 yılları arasında Düzce ilinde, KOSGEB Yeni Girişimci Destek Programından yararlanarak işyerlerini açmış olan girişimcilerden 11 girişimci üzerinde nitel yöntem kullanılarak çalışma yapılmıştır. Araştırma neticesinde girişimcilerin, destekten yararlanma sürecinde; prosedürlerin fazlalığından, destek ödemelerinin zamanında yapılmamasından ve

destek üst limitlerinin az olmasından memnun olmadıkları ifade edilmiş ve bu bağlamdaki sıkıntıların giderilmesine yönelik öneriler getirilmiştir. İşyeri açılışında sermayesi yetersiz olan girişimci adayları için; makine teçhizat alımları, kira ve çalışan ödemeleri diğer sabit giderler açısından verilen desteğin bir fırsat olduğu değerlendirilmiştir.

Çelik'in (2018) "Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri-TR71 Düzey 2 Bölgesi Üzerine Bir Uygulama" adlı çalışmasında Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illerinde Ticaret ve Sanayi Odalarına bağlı olarak faaliyet gösteren 342 kadın girişimcinin; iş kurma sebepleri, iş kurma sürecinde karşılaştığı problemler, işletmelerin faaliyetlerini yürütme sırasında karşılaştığı sorunlar, gelecekle alakalı planları değerlendirilmiş olup; işletmelerin kuruluş aşamasında öncelikli olarak makro problemlerden ekonomik belirsizlikler, sermaye temininde yaşanan güçlükler ve uygun çalışan bulma konularında, mikro sorunlardan ise iş çevresinde tanınmamış olmak probleminin kadın girişimcileri zorlamış olduğu tespitleri yapılmıştır. Kadın girişimcilerin problemleri; maddi kaynaklı sorunlar ve borç ödemeleri, bürokratik iş ve işlemler, ailevi nedenler ve müşteriler ile ilişkiler alt gruplarında yoğunlaşmaktadır.

Çolakoğlu'nun (2018) "KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Neticesinde İşyeri Açanların Mevcut Durumları ile İlgili Bir Değerlendirme (2015-2018 Yılları Elâzığ Örneği)" adlı çalışmasında 36 girişimci üzerinde yapılan araştırmada nitel olarak elde edilen verilere dayanarak KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi neticesinde işletmelerini kurmuş olan girişimcilerin profilleri ve mevcut durumları ve görüşleri ortaya konmuştur.

Namal, Koçancı ve Aksoy'un (2018) "KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme" adlı çalışmasında 2010-2015 yılları arasında Girişimcilik Destek Programına ait gerçekleştirme verileri incelenmiş olup, inceleme neticesinde; verilen desteklerin etkin bir şekilde programın hazırlanma amaçları uygun olarak kullanılmadığı sonucuna ulaşılmış ve daha etkin bir program yürütülmesi amacıyla çözüm önerileri getirilmiştir.

Ürper'in (2017) "KOSGEB Yeni Girişimci Destek Programından Yararlanarak İş Yeri Açan Girişimcilerin Yaşadıkları Sorunlar" adlı çalışmasında Gaziantep ilinde KOSGEB Yeni Girişimci Desteğinden yararlanarak iş yerini kuran 11 girişimci üzerinde mülakat yöntemini esas alan bir çalışma yapılmıştır. Girişimcilik eğitimi alma, desteğe başvuru ve destek ödemesi alınması süreçleri, KOSGEB ile iletişim konularındaki sorunlar ifade edilmiş ve bu problemlerin giderilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

İnce'nin (2017) "Girişimciliğin İlk Aşamasında Finansman Temin Yolları ve Finansman Temininde Karşılaşılan Sorunlar: Gaziantep İlinde Bir Uygulama" adlı çalışmasında nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada uygulanmıştır. Nicel araştırma kapsamında, 408 girişimciye anket çalışması uygulanmış, nitel araştırma kapsamında ise 180 girişimciyle mülakat çalışması yapılmıştır. Araştırma neticesinde, girişimcilik sürecinin ilk aşamasında, girişimcilerin finansman bulma konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları ve daha çok kendilerine ait öz kaynakları kullandıkları tespitleri yapılmıştır.

Çetinkaya ve Ay'ın (2017) "KOSGEB Girişimcilik Desteklerinin Amacına Ulaşma Düzeyi: Konya İli Araştırması" adlı çalışmasında 140 girişimci üzerinde yapılan anket çalışması neticesinde girişimcilerin aldıkları destek miktarı, girişimcilik eğitimi ve alınan destek türü değişkenleri ile girişimcilerin amaçlarına ulaşmaları arasında manalı bir ilişki olduğu tespiti yapılmıştır.

Özyılmaz'ın (2016) Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma adlı çalışmasında kadın girişimcilerin iş kurma aşamasında ve işletme faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunlar ile kadın girişimcilerin aile yaşamındaki sorunlarının tespitine yönelik Türkiye genelinde 1.457 kadın girişimcinin katıldığı anket çalışması ve 32 kadın girişimci ile yüz yüze görüşme neticesinde bulgular elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, kadın girişimcilerin girişimcilik özelliklerini yüksek oranda sağladıkları, girişimci olma nedenlerinden en çok kendi işinin patronu olma ve kendini kanıtlama isteğinin baskın olduğu, iş kurarken en çok aile bireylerinden destek gördükleri, bunun da girişimci olmalarına önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerden büyük çoğunluğunun iş kurarken herhangi bir sorunla karşılaşmazken; işlerini yürütürken sorunlarla karşılaşanların, en çok finansal konularda ve bürokratik işlemlerde sorun yaşadıkları tespit edilmiştir.

Sönmez ve Toksoy'un (2014) "Türkiye'de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz" adlı çalışmasında, Mayıs-Ağustos 2013 ayları arasında Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi bitiren 400 adet girişimci adayı üzerine yapılan araştırmada girişimci profili analiz edilmiştir. Girişimcilerin demografik özellikleri, iş kurmak istedikleri iş kolları, finansman ihtiyaçları gibi konularda yöneltilen sorunların değerlendirilmesi aşamasında frekans dağılımı yöntemi kullanılmıştır.

Çetinkaya Bozkurt, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan'ın (2012) "Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma" adlı çalışmasında girişimci niteliğin daha iyi hale getirilmesine yönelik görüş ve önerilerin tespiti amacı ile Antalya ilinde faaliyet gösteren 58 girişimci üzerinde nitel yöntemle dayalı bir araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda; girişimcilik kültürünün nesiller arası aktarılması, Türkiye'deki ve dünyadaki girişimcilik kültürünün karşılaştırılması, girişimcilerde olması gereken temel özellikler, girişimcilerin eğitim ihtiyaçları, girişimcilerin gelişimi ve girişimciliğe yönelik engellere yönelik verilen yanıtların analizi detaylı bir biçimde ifade edilmiştir.

Akgemci (2001) "KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler", adlı çalışmasında işletmelerin çok büyük bir kısmını oluşturan KOBİ sınıfında yer alan işletmelerin sorunları üzerinde durmuştur. KOBİ sınıfındaki işletmeler için dünyada genel geçer bir tanımın bulunmaması, mali imkân yetersizlikleri ve dış ekonomik faktörler, mevzuat ve uygulamalardaki yetersizlikler, KOBİ sınıfında yer alan işletmelerde profesyonel yönetim anlayışının gelişmemiş olması önemli problemler olarak dile getirilmiştir.

4.3. Problemlerin Belirlenmesi

Çalışmamız, girişimcilerin işlerini kurarken ve yürütürken karşılaşılabileceği problemler ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemleri ele almaktadır. Bu konularda yapılan çalışmalar incelendiği zaman daha önce SWARA yöntemini esas alan bir çalışma olmadığı görülmüştür.

Girişimcilerin problemleri ile alakalı olarak hazırlanan çalışmaların ise ya kadın girişimci, genç girişimci gibi belirli tür girişimcilerin spesifik sorunlarına yönelik çalışmalar olduğu ya da girişimcileri genel olarak ele alan fakat sadece belirli problemleri kısmi olarak inceleyen çalışmalar olduğu görülmüştür.

Literatür araştırmasında, girişimcilerin başarısına ya da başarısızlığına etki eden etmenler ele alındığı zaman; girişimci kaynaklı, girişimcinin kurmuş olduğu işletme kaynaklı ve kurulan işletmenin çevresi kaynaklı etmenlerin olduğu tespit edilmiştir.

KOBİ Uzmanlığı sırasında girişimciler ile ilgili gözlemlenen vakalar neticesinde de girişimcilerin başarı ya da başarısızlığına etki eden etmenlerin literatürde olduğu gibi girişimci kaynaklı, girişimcinin kurmuş olduğu işletme kaynaklı ve kurulan işletmenin çevresi

kaynaklı etmenler olduğu tecrube edilmiştir. KOSGEB Aydın Müdürlüğünde alışan diğeri KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman yardımcılarının da katkıları ile girişimcilerin işlerini kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemleri aşağıda olduğu gibi 4 ana grupta inceleme kararı alınmıştır;

1- Girişimci ve Girişimcinin Yakın evresi Kaynaklı Problemler (K₁)

2- Kurulan İşletme ve İşletmenin İç evresi Kaynaklı Problemler (K₂)

3- Mikro evre Kaynaklı Problemler (K₃)

4- Makro ve Uluslararası evre Kaynaklı Problemler (K₄)

Bu bakış açısıyla girişimcilerin karşılaşmış olduğu problemleri girişimciden başlayarak girişimcinin kurmuş olduğu işletmenin uzak çevresini kapsayacak genişlikte bir yelpazede değerlendirme imkânı olacaktır. Seçilen ana kriterler incelendiği zaman girişimcinin kontrolünün yüksek olduğu ve var olan problemlerin çözümünde daha çok etkili olabileceği problem gruplarından daha az kontrolün olduğu ve problemlerin çözümünde daha az etkili olabilecekleri problem gruplarına göre sınıflandırıldığı da görülmektedir.

Belirlenen bu 4 ana grup problemlerin altında her bir grup içinde yer alan problemler de belirlenmiştir. SWARA yönteminin verimli bir biçimde kullanılabilmesi için her bir alt problem grubunda maksimum 8-10 adet problem olmasına özen gösterilmiş; ana problem altında yer alan benzer problemler tek başlık altında tanımlanmıştır. KOSGEB Aydın Müdürlüğünde alışan diğeri KOBİ Uzmanı ve KOBİ Uzman Yardımcılarının da katkıları ile problem grupları ve alt problemler şu şekilde belirlenmiştir:

1- Girişimci ve Girişimcinin Yakın evresi Kaynaklı Problemler (K₁)

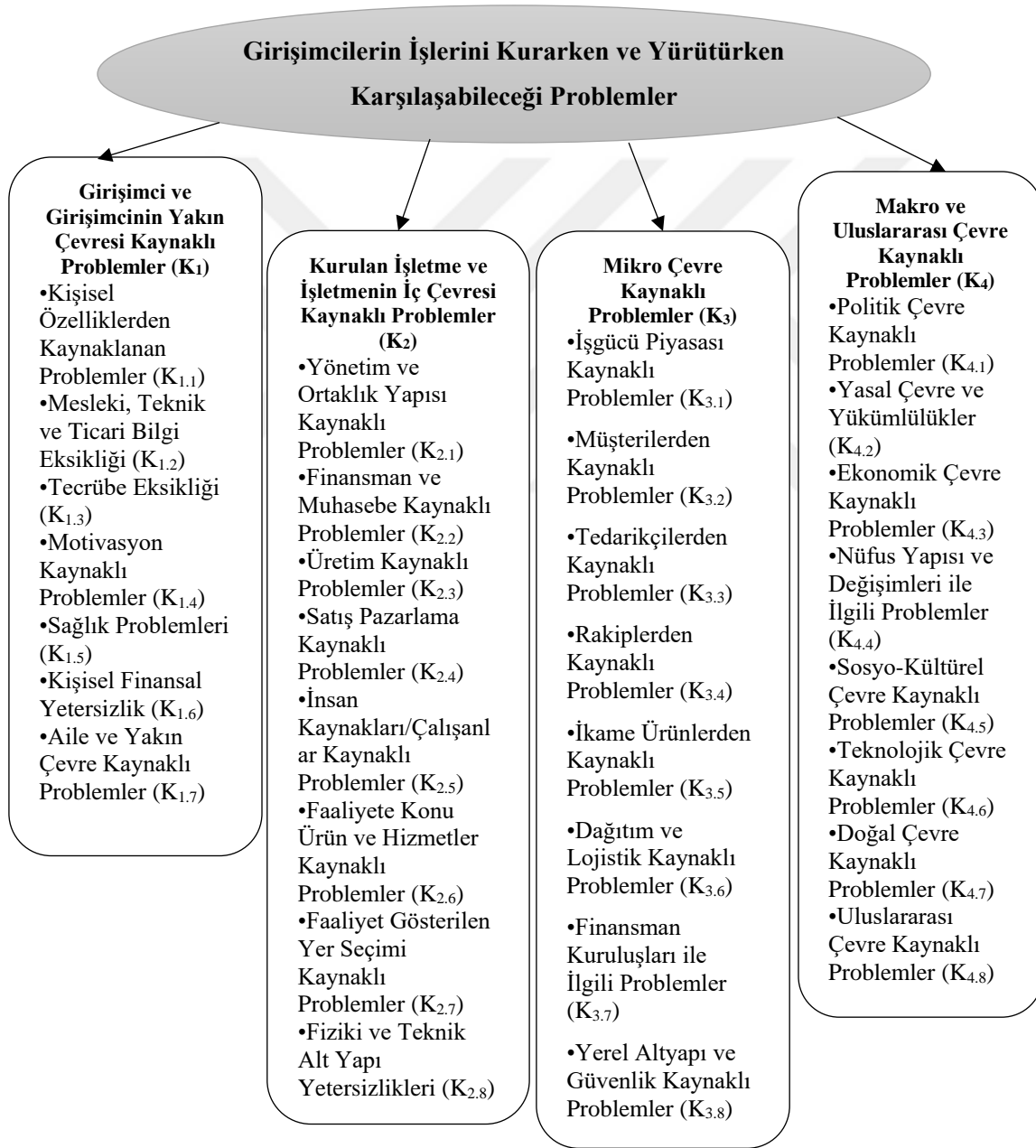
- Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler (K_{1.1})
- Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği (K_{1.2})
- Tecrübe Eksikliği (K_{1.3})
- Motivasyon Kaynaklı Problemler (K_{1.4})
- Sağlık Problemleri (K_{1.5})
- Kişisel Finansal Yetersizlik (K_{1.6})

- Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler (K_{1.7})
- 2- Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler (K₂)
- Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler (K_{2.1})
  - Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler (K_{2.2})
  - Üretim Kaynaklı Problemler (K_{2.3})
  - Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler (K_{2.4})
  - İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler (K_{2.5})
  - Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler (K_{2.6})
  - Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler (K_{2.7})
  - Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri (K_{2.8})
- 3- Mikro Çevre Kaynaklı Problemler (K₃)
- İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler (K_{3.1})
  - Müşterilerden Kaynaklı Problemler (K_{3.2})
  - Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler (K_{3.3})
  - Rakiplerden Kaynaklı Problemler (K_{3.4})
  - İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler (K_{3.5})
  - Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler (K_{3.6})
  - Finansman Kuruluşları ile İlgili Problemler (K_{3.7})
  - Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler (K_{3.8})
- 4- Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler (K₄)
- Politik Çevre Kaynaklı Problemler (K_{4.1})
  - Yasal Çevre ve Yükümlülükler (K_{4.2})
  - Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler (K_{4.3})
  - Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler (K_{4.4})
  - Sosyo-Kültürel Çevre Kaynaklı Problemler (K_{4.5})

- Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler (K4.6)
- Doğal Çevre Kaynaklı Problemler (K4.7)
- Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler (K4.8)

Şekil 4.1.'de girişimcilerin işlerini kurarken ve yürütürken karşılaşılabileceği problemler; ana problem ve alt problemler şeklinde, hiyerarşik olarak ve toplu bir biçimde ifade edilmektedir.

Şekil 4.1. Girişimcilerin İşlerini Kurarken ve Yürütürken Karşılaşılabileceği Problemler

Girişimcilerin işlerini kurarken ve yürütürken karşılaşabileceği problemlerin ana problem ve alt problemler olarak sınıflandırılmasının ardından. Çalışmamızın bir diğer amacı olan girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda yaşayabileceği problemlerin belirlenmesi kısmına gelinmiştir.

KOBİ Uzmanlığı mesleğinin icrası sırasında girişimcilik konusunda elde edilen tecrübe neticesinde; KOSGEB Desteklerinden yararlanma ile ilgili olarak yaşanılabilen problemlerin iş kurma ve yürütme konusunda yer alan problemler kadar derinlikte ve çeşitte olmadığı görüldüğünden bu başlık altında tek aşamalı SWARA analizine uygun olarak problemler belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. KOSGEB Aydın Müdürlüğünde alışan diğer KOBİ Uzmanı ve Uzman Yardımcılarının katkısı ile girişimciliğe yönelik süreçleri içeren 5 ve diğer önemli görülen 4 problemi içeren toplam 9 problem belirlenmiştir. Bu problemler;

- 1- Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme Konusundaki Problemler (K(K)₁)
- 2- Eğitim Alınması ile İlgili Problemler (K(K)₂)
- 3- Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler (K(K)₃)
- 4- Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler (K(K)₄)
- 5- deme Talebi ve Destek Alma Sürecinde Yaşanan Problemler (K(K)₅)
- 6- Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyuma ile İlgili Problemler (K(K)₆)
- 7- Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler (K(K)₇)
- 8- Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar (K(K)₈)
- 9- KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler (K(K)₉)

**Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden
Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler**

Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme Konusundaki Problemler (K(K)₁)

Eğitim Alınması ile İlgili Problemler (K(K)₂)

Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler (K(K)₃)

Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler (K(K)₄)

Ödeme Talebi ve Destek Alma Sürecinde Yaşanan Problemler (K(K)₅)

Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyma ile İlgili Problemler (K(K)₆)

Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler (K(K)₇)

Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar (K(K)₈)

KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler (K(K)₉)

Şekil 4.2. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler

Şekil 4.2.'de Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler toplu bir biçimde ifade edilmiştir.

4.4. Katılımcıların Belirlenmesi ve Uygulama

Daha önce de belirtildiği üzere anket çalışması KOSGEB Desteęinden yararlanarak işyerini ačan girişimcilere ve KOSGEB Aydın Müdürlüęünde yer alan personele uygulanmıştır.

Girişimcilerin seçiminde dikkat edilen kriterler şu şekildedir;

- 1- Girişimcinin, KOSGEB'in girişimciliğe yönelik desteklerinden herhangi biri kapsamında destek başvurusunun kabul edilmesi ve girişimcinin taahhüt sunarak destek sürecini başlatması,
- 2- Girişimcinin girişimciliğe yönelik KOSGEB Destek Programları kapsamında destek ödemesi alması,
- 3- Girişimcinin destek başvurusu ve destek ödemesi almasının üzerinden, girişimcinin

durumu değerlendirebileceği kadar makul bir sürenin geçmesi,

4- Girişimcinin anket çalışmasına katılmayı kendi rızası ile istemesi

KOSGEB Personelinin seçiminde dikkat edilen kriterler şu şekildedir;

1- Anketin uygulandığı süreçte KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli olması,

2- Girişimciler ve işletmeler ile birebir muhatap olan KOBİ Uzmanı, KOBİ Uzman Yardımcısı, bilgilendirme personeli, Müdür gibi bir pozisyonda çalışıyor olması,

3- Anket çalışmasına katılmayı kendi rızası ile istemesi,

41 girişimci ve 8 KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli anket çalışmasına katılmıştır, girişimciler işyerlerinde ziyaret edilerek; KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli ise KOSGEB Aydın Müdürlüğünde ziyaret edilerek anket çalışmasına katılımları sağlanmıştır. Uygulama Şubat 2019- Ekim 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Ziyaret sırasında bir diz üstü bilgisayardan ankette yer alan problemler katılımcılara okunmuş bunları önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir. Verilen cevaplar katılımcı için özel oluşturulan bir Excel dosyası şeklinde ankete kaydedilmiştir. Daha sonra sıralanan problemlerin ağırlıklarının görelî önem düzeylerinin belirlenmesi için sıralanan her bir problemin diğerinden ne kadar önemli olduğunun yüzdelik bir ifade ile karşılaştırılması istenmiştir. Alınan yanıtlar diz üstü bilgisayarda yine katılımcı için özel oluşturulan bir Excel dosyası şeklinde ankete kaydedilmiştir.

Girişimcilerden anketi yanıtlarken girişimciliğe yönelik kendi tecrübelerini ve diğer girişimcileri göz önünde bulundurarak yanıt vermeleri; KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin ise anketi yanıtlarken meslek hayatlarında girişimcilik konusunda edindikleri tecrübe ve gözlemleri dikkate alarak yanıt vermeleri istenmiştir.

Her bir anketin uygulama süreci ankete katılan katılımcının özelliğine göre değişmekle beraber ortalama 20-40 dakika almıştır.

Alta ifade edilen adımlar çalışmaya katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli ve tüm girişimciler için her bir gruba ayrı ayrı genel olarak uygulanmış daha sonra girişimciler için cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, faaliyet gösterilen sektör, yararlanılan program gibi değişkenler dikkate alınarak her bir girişimci grubu içindeki sınıflandırmalar için yeniden tekrar edilmiştir. Yapılan uygulamaya yönelik adımlar kısaca şöyledir;

- 1- Anketimiz dahilindeki girişimcilerin işlerini kurarken ve yürütürken karşılaşılabileceği problemler ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda karşılaşılabilecek oldukları problemleri içeren ana problem grupları, alt problem grupları ve problem gruplarında yer alan problemlerin en önemliden en az önemliye doğru sıralanması sağlanmıştır.
- 2- Sıralanmış her problem, ana problem ve alt problem grupları için ikinci problemden başlanarak karar vericiler tarafından göreceli önem düzeylerinin (s_j) belirlenmesi sağlanmıştır.
- 3- Altta yer alan eşitlik (1) kullanılarak s_j 'ler yardımı ile katsayı k_j değerlerine ulaşılmıştır. Daha sonra eşitlik (2) vasıtası ile her bir kritere ait önem vektör değerleri q_j hesaplanmıştır. Bu aşamadaki son adım olarak eşitlik (3) vasıtası ile problemlere ait ağırlıklar w_j değerleri hesaplanmıştır.

$$k_j = \begin{cases} 1 & j = 1 \\ s_j + 1 & j > 1 \end{cases} \quad (1)$$

$$q_j = \begin{cases} 1 & j = 1 \\ \frac{x_{j+1}}{k_j} & j > 1 \end{cases} \quad (2)$$

$$w_j = \frac{q_j}{\sum_{k=1}^n q_k} \quad (3)$$

- 4- Bir önceki adım kullanılarak bütün karar vericiler için kriter ağırlıkları hesaplanmıştır.
- 5- Çalışma içinde yer alan her bir ana problem, alt problem ve problem grupları için karar vericilere ait kriter ağırlıklarının geometrik ortalaması alınmış olup daha sonra bu değerler normalize edilerek nihai kriter ağırlıkları belirlenmiştir.
- 6- Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusundaki problemleri kısmında ana problem grupları ve alt problem grupları için her bir ana kriterin ağırlığı alt kriter ağırlıkları ile çarpılarak alt problem başlıkları için nihai kriter ağırlık değerleri oluşturulmuştur. Her karar vericiye ait kriter ağırlıklarının geometrik ortalaması elde edilmiştir daha sonra normalize edilerek bütünleşik kriter ağırlıkları oluşturulmuştur.

4.5. Katılımcılara Ait Özellikler

Çalışmamıza katılan girişimciler ile ilgili özellikler Tablo 4.1. 'de listelenmektedir

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Girişimcilere Ait Bilgiler

KV No	Cinsiyet	M. Hal	Yaş	Mezuniyet	Nace Kodu	Sektör	Program
KV ₁	Erkek	Bekar	23	Lisans	56.10.07	Hizmet VD	GGDP- G
KV ₂	Erkek	Bekar	26	Lise	74.20.22	Hizmet VD	YGD
KV ₃	Erkek	Evli	47	M. Lisesi	23.99.02	İmalat	YGD
KV ₄	Erkek	Evli	44	Ortaöğretim	56.10.04	Hizmet VD	YGD
KV ₅	Kadın	Bekar	49	Ön Lisans	47.29.01	Ticaret	YGD
KV ₆	Kadın	Evli	40	Ön Lisans	10.71.02	İmalat	YGD
KV ₇	Kadın	Evli	29	Ön Lisans	47.74.01	Ticaret	YGD
KV ₈	Kadın	Bekar	35	Lisans	10.39.05	İmalat	YGD
KV ₉	Kadın	Evli	33	İlköğretim	56.10.08	Hizmet VD	YGD
KV ₁₀	Kadın	Evli	44	İlköğretim	47.51.03	İmalat	YGD
KV ₁₁	Kadın	Evli	48	İlköğretim	13.92.02	İmalat	YGD
KV ₁₂	Erkek	Bekar	21	Ön Lisans	56.10.08	Hizmet VD	GGDP- G
KV ₁₃	Erkek	Evli	30	Lise	80.21.01	Hizmet VD	YGD
KV ₁₄	Erkek	Evli	33	Ön Lisans	81.29.04	Hizmet VD	YGD
KV ₁₅	Erkek	Evli	32	Lisans	71.12.03	Hizmet VD	YGD
KV ₁₆	Kadın	Evli	29	Lisans	73.11.03	Hizmet VD	YGD
KV ₁₇	Kadın	Bekar	23	Lise	14.13.05	İmalat	YGD
KV ₁₈	Erkek	Bekar	25	Lisans	46.74.01	Ticaret	YGD
KV ₁₉	Kadın	Evli	41	İlköğretim	47.29.03	Ticaret	YGD
KV ₂₀	Erkek	Evli	43	Lise	47.41.01	Ticaret	YGD
KV ₂₁	Erkek	Evli	36	Lise	16.23.01	İmalat	YGD
KV ₂₂	Erkek	Evli	49	Lise	45.20.03	Hizmet VD	YGD

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Girişimcilere Ait Bilgiler (Devamı)

KV No	Cinsiyet	M. Hal	Yaş	Mezuniyet	Nace Kodu	Sektör	Program
KV ₂₃	Erkek	Bekar	21	İlköğretim	96.02.02	Hizmet VD	GGDP- G
KV ₂₄	Erkek	Evli	37	Lisans	47.73.01	Ticaret	YGD
KV ₂₅	Erkek	Bekar	31	Lise	47.53.01	Ticaret	YGD
KV ₂₆	Erkek	Bekar	36	İlköğretim	33.12.09	Hizmet VD	YGD
KV ₂₇	Erkek	Evli	33	Lise	74.20.22	Hizmet VD	YGD
KV ₂₈	Kadın	Evli	46	İlköğretim	10.39.03	İmalat	GGDP- İ
KV ₂₉	Erkek	Evli	38	Lise	74.20.22	Hizmet VD	YGD
KV ₃₀	Kadın	Evli	32	İlköğretim	96.02.03	Hizmet VD	YGD
KV ₃₁	Erkek	Bekar	29	Ön Lisans	62.01.01	Hizmet VD	GGDP- İ
KV ₃₂	Erkek	Evli	32	Lisans	61.20.03	Hizmet VD	YGD
KV ₃₃	Kadın	Evli	36	Lise	56.10.08	Hizmet VD	YGD
KV ₃₄	Erkek	Evli	31	Ön Lisans	74.20.22	Hizmet VD	YGD
KV ₃₅	Kadın	Evli	30	Y. Lisans	47.76.03	Ticaret	YGD
KV ₃₆	Erkek	Evli	28	Ön Lisans	46.49.11	Ticaret	YGD
KV ₃₇	Erkek	Bekar	30	Y. Lisans	47.91.14	Ticaret	GGDP- G
KV ₃₈	Erkek	Evli	45	İlköğretim	10.71.02	İmalat	YGD
KV ₃₉	Erkek	Evli	33	Lisans	56.10.10	Hizmet VD	YGD
KV ₄₀	Erkek	Bekar	22	Lise	10.83.02	İmalat	GGDP- İ
KV ₄₁	Kadın	Evli	26	Lisans	47.73.01	Ticaret	YGD

Çalışmamıza girişimci olarak katılanların 26'sı erkek 15'i kadındır. Medeni hal dikkate alındığı zaman 13 girişimci bekar, 28 girişimci evlidir. 12 girişimci 30 yaşından küçük, 29 girişimci 30 yaş ve üzerindedir. 9 girişimci ilköğretim mezunu, 13 girişimci lise mezunu, 8 girişimci ön lisans mezunu, 9 girişimci lisans mezunu, 2 girişimci yüksek lisans mezunudur. 11 girişimci ticaret sektöründe, 10 girişimci imalat sektöründe, 20 girişimci ise hizmet ve diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir. 34 girişimci Yeni Girişimci Desteği kapsamında 3 girişimci İleri Girişimci Desteği kapsamında 4 girişimci ise Geleneksel Girişimci Desteği kapsamında destek almıştır. Bununla beraber araştırmaya katılan

girişimciler 2014-2019 arasında faaliyete geçmiş girişimciler arasından seçilmiştir. Anketi uygulama amacı ile ziyaret edilen girişimcilerin işletmelerinin hepsi çalışmaya katılma anı itibarı ile faal durumdadır.

Çalışmamıza katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline ait bilgiler Tablo 4.2.'de özetlenmiştir.

Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeline Ait Bilgiler

KV No	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Unvan	Mesleki Tecrübe Süresi
KV(K) ₁	Erkek	35	Y. Lisans	KOBİ Uzmanı	5-10 yıl
KV(K) ₂	Erkek	33	Lisans	KOBİ Uzmanı	0-5 yıl
KV(K) ₃	Erkek	55	Lisans	KOBİ Uzmanı	10 + yıl
KV(K) ₄	Erkek	50	Lisans	KOBİ Uzmanı	10 + yıl
KV(K) ₅	Erkek	32	Lisans	KOBİ Uzmanı	5-10 yıl
KV(K) ₆	Erkek	32	Lisans	KOBİ Uzmanı	5-10 yıl
KV(K) ₇	Erkek	40	Lisans	Bilgilendirme Personeli	5-10 yıl
KV(K) ₈	Erkek	41	Lisans	Bilgilendirme Personeli	10 + yıl

Araştırmaya katılan KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinden 6'sı KOBİ Uzmanı, 2'si ise Bilgilendirme Personelidir. 7 personel lisans düzeyinde 1 personel yüksek lisans düzeyinde mezuniyet seviyesindedir. 3 personel 10 yıldan fazla meslek tecrübesine, 4 personel 5 ile 10 yıl arasında mesleki tecrübeye, 1 personel ise 5 yıldan az mesleki tecrübeye sahiptir.

4.4. Araştırmaya İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmamız neticesinde elde edilen bulgular paylaşılmaktadır.

4.4.1. Girişimcilerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Genel Bulgular

Çalışmamıza katılan 41 girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir.

Belirlenen ana problemlere ilişkin elde edilen bulgular, girişimciler ve yakın çevresi kaynaklı problemler, kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler, mikro çevre kaynaklı problemler ve makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ile alakalı olarak girişimcilerin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular; Tablo 4.3., Tablo 4.4., Tablo 4.5., Tablo 4.6., Tablo 4.7. ve Tablo 4.8.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.3. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K₄	0,294	0,324
2	Mikro Çevre Kaynaklı Problemler	K₃	0,240	0,264
3	Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler	K₁	0,193	0,213
4	Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler	K₂	0,181	0,199
Toplam			0,908	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerin ilk sırada yer aldığı, mikro çevre kaynaklı problemlerin ikinci sırada yer aldığı, girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemlerin ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemlerin bunları izlediği görülmektedir.

Tablo 4.4. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği	K_{1.2}	0,168	0,228
2	Kişisel Finansal Yetersizlik	K_{1.6}	0,154	0,209
3	Tecrübe Eksikliği	K_{1.3}	0,124	0,169
4	Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler	K_{1.1}	0,103	0,141
5	Sağlık Problemleri	K_{1.5}	0,072	0,098
6	Motivasyon ile İlgili Problemler	K_{1.4}	0,062	0,084
7	Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler	K_{1.7}	0,053	0,072
Toplam			0,734	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler başlığı altında; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği, kişisel finansal yetersizlik, tecrübe eksikliği ilk üç sırada yer

almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler, motivasyon ile ilgili problemler ve sağlık problemleri sıralamada en altta yer almaktadır.

Tablo 4.5. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler	K _{2.2}	0,127	0,189
2	Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler	K _{2.4}	0,108	0,161
3	Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri	K _{2.8}	0,095	0,141
4	Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler	K _{2.7}	0,076	0,114
5	İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler	K _{2.5}	0,076	0,114
6	Üretim Kaynaklı Problemler	K _{2.3}	0,075	0,111
7	Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler	K _{2.6}	0,059	0,088
8	Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler	K _{2.1}	0,054	0,081
Toplam			0,670	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler başlığı altında; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler, satış pazarlama kaynaklı problemler, fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri ilk üç sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler, faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler ve üretim kaynaklı problemler sıralamada en alt sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.6. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Mikro Çevre Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler	K _{3.1}	0,165	0,222
2	Müşterilerden Kaynaklı Problemler	K _{3.2}	0,161	0,217
3	Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler	K _{3.3}	0,110	0,148
4	Rakiplerden Kaynaklı Problemler	K _{3.4}	0,091	0,123
5	Finansman Kuruluşları Kaynaklı Problemler	K _{3.7}	0,066	0,089
6	İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler	K _{3.5}	0,058	0,078
7	Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler	K _{3.6}	0,046	0,063
8	Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler	K _{3.8}	0,044	0,060
Toplam			0,741	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler başlığı altında; işgücü piyasası kaynaklı problemler, müşterilerden kaynaklı problemler, tedarikçilerden kaynaklı problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler, dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler, ikame ürünlerden kaynaklı problemler sıralamada en alt sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.7. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.3	0,191	0,261
2	Yasal Çevre ve Yükümlülükler	K4.2	0,137	0,188
3	Politik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.1	0,106	0,145
4	Sosyo-Kültürel Çevre Kaynaklı Problemler	K4.5	0,070	0,095
5	Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler	K4.4	0,059	0,081
6	Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K4.8	0,058	0,080
7	Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.6	0,058	0,079
8	Doğal Çevre Kaynaklı Problemler	K4.7	0,053	0,072
Toplam			0,732	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler başlığı altında; ekonomik çevre kaynaklı problemler, yasal çevre ve yükümlülükler, politik çevre kaynaklı problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Doğal çevre kaynaklı problemler, teknolojik çevre kaynaklı problemler, uluslararası çevre kaynaklı problemler ise sıralamada en alt sıralarda yer almaktadır.

Ana problem grupları ve alt problem grupları için her bir ana kriterin ağırlığı alt kriter ağırlıkları ile çarpılarak alt problem başlıkları için nihai kriter ağırlık değerlerinin oluşturulduğu girişimcilere ait genel bütünleşik ağırlık kriterlerine ait Tablo 4.8.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.8. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemlere Bağlı Alt Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.3	0,056	0,085
2	Yasal Çevre ve Yükümlülükler	K4.2	0,040	0,062
3	İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler	K3.1	0,039	0,060
4	Müşterilerden Kaynaklı Problemler	K3.2	0,039	0,059
5	Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği	K1.2	0,032	0,049
6	Politik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.1	0,031	0,047

Tablo 4.8. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Genel Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemlere Bağlı Alt Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
7	Kişisel Finansal Yetersizlik	K1.6	0,030	0,045
8	Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler	K3.3	0,026	0,040
9	Tecrübe Eksikliği	K1.3	0,024	0,036
10	Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler	K2.2	0,023	0,035
11	Rakiplerden Kaynaklı Problemler	K3.4	0,022	0,033
12	Sosyo-Kültürel Çevre Kaynaklı Problemler	K4.5	0,020	0,031
13	Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler	K1.1	0,020	0,030
14	Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler	K2.4	0,020	0,030
15	Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler	K4.4	0,017	0,027
16	Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K4.8	0,017	0,026
17	Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri	K2.8	0,017	0,026
18	Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.6	0,017	0,026
19	Finansman Kuruluşları Kaynaklı Problemler	K3.7	0,016	0,024
20	Doğal Çevre Kaynaklı Problemler	K4.7	0,015	0,024
21	İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler	K3.5	0,014	0,021
22	Sağlık Problemleri	K1.5	0,014	0,021
23	Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler	K2.7	0,014	0,021
24	İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler	K2.5	0,014	0,021
25	Üretim Kaynaklı Problemler	K2.3	0,013	0,021
26	Motivasyon ile İlgili Problemler	K1.4	0,012	0,018
27	Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler	K3.6	0,011	0,017
28	Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler	K2.6	0,011	0,016
29	Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler	K3.8	0,011	0,016
30	Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler	K1.7	0,010	0,015
31	Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler	K2.1	0,010	0,015
Toplam			0,656	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman problemlerden; ekonomik çevre kaynaklı problemler, yasal çevre ve yükümlülükler, işgücü piyasası kaynaklı problemler, müşterilerden kaynaklı problemler ve mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği ilk beş sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler, aile ve yakın çevre kaynaklı problemler, yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler, faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler sıralamada en alt sıralarda yer almaktadır.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak girişimcilerin vermiş oldukları yanıtlara ilişkin genel bulgular Tablo 4.9.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.9. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşılabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşılabileceği Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler	K(K) ₃	0,122	0,155
2	Ödeme Talebi ve Destek Alma Süreci ile İlgili Problemler	K(K) ₅	0,115	0,146
3	Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler	K(K) ₄	0,106	0,134
4	Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar	K(K) ₈	0,094	0,120
5	Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme ile İlgili Problemler	K(K) ₁	0,088	0,112
6	Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Alınması ile İlgili Problemler	K(K) ₂	0,077	0,098
7	Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyma ile İlgili Problemler	K(K) ₆	0,073	0,092
8	Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler	K(K) ₇	0,072	0,092
9	KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler	K(K) ₉	0,041	0,052
Toplam			0,789	1,000

Başvuru aşaması ile ilgili problemler, ödeme talebi ve destek alma süreci ile ilgili problemler, değerlendirme süreci ile ilgili problemler ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler, mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler, mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemler sıralamada en alt sıralarda yer almaktadır.

4.4.2. KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personelinin Verdiği Yanıtlara İlişkin Genel Bulgular

Çalışmamıza katılan 8 KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir.

Belirlenen ana problemlere ilişkin elde edilen bulgular, girişimciler ve yakın çevresi kaynaklı problemler, kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler, mikro çevre kaynaklı problemler ve makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ile alakalı olarak KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel

bulgular; Tablo 4.10., Tablo 4.11., Tablo 4.12., Tablo 4.13., Tablo 4.14. ve Tablo 4.15.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.10. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K ₄	0,320	0,336
2	Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler	K ₁	0,282	0,296
3	Mikro Çevre Kaynaklı Problemler	K ₃	0,176	0,185
4	Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler	K ₂	0,174	0,182
Toplam			0,951	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler, girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ilk iki sırada yer almaktadır. Bunları sırasıyla mikro çevre kaynaklı problemler ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler izlemektedir.

Tablo 4.11. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler	K _{1.1}	0,243	0,274
2	Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği	K _{1.2}	0,158	0,178
3	Motivasyon ile İlgili Problemler	K _{1.4}	0,117	0,133
4	Tecrübe Eksikliği	K _{1.3}	0,115	0,130
5	Kişisel Finansal Yetersizlik	K _{1.6}	0,097	0,109
6	Sağlık Problemleri	K _{1.5}	0,091	0,103
7	Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler	K _{1.7}	0,064	0,073
Toplam			0,885	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler başlığı altında; kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler, mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği, motivasyon ile ilgili problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler, sağlık problemleri ve kişisel finansal yetersizlik ise son sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.12. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler	K2.1	0,178	0,230
2	İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler	K2.5	0,152	0,197
3	Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler	K2.2	0,107	0,139
4	Üretim Kaynaklı Problemler	K2.3	0,078	0,101
5	Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler	K2.6	0,076	0,099
6	Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri	K2.8	0,068	0,088
7	Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler	K2.4	0,058	0,075
8	Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler	K2.7	0,056	0,072
Toplam			0,772	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler başlığı altında; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler, insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler, finansman ve muhasebe kaynaklı problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler, satış pazarlama kaynaklı problemler ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri ise son sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.13. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Mikro Çevre Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler	K3.1	0,172	0,210
2	Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler	K3.3	0,151	0,185
3	Rakiplerden Kaynaklı Problemler	K3.4	0,129	0,158
4	Müşterilerden Kaynaklı Problemler	K3.2	0,118	0,144
5	Finansman Kuruluşları Kaynaklı Problemler	K3.7	0,089	0,109
6	İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler	K3.5	0,068	0,083
7	Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler	K3.6	0,048	0,058
8	Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler	K3.8	0,044	0,053
Toplam			0,820	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler başlığı altında; işgücü piyasası kaynaklı problemler, tedarikçilerden kaynaklı problemler ve rakiplerden kaynaklı problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler, dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler ve ikame ürünlerden kaynaklı problemler ise son sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.14. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.3	0,237	0,274
2	Yasal Çevre ve Yükümlülükler	K4.2	0,163	0,189
3	Politik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.1	0,125	0,145
4	Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.6	0,088	0,102
5	Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K4.8	0,083	0,096
6	Sosyo-Kültürel Çevre kaynaklı Problemler	K4.5	0,078	0,091
7	Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler	K4.4	0,052	0,060
8	Doğal Çevre Kaynaklı Problemler	K4.7	0,037	0,043
Toplam			0,864	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler başlığı altında; ekonomik çevre kaynaklı problemler, yasal çevre ve yükümlülükler ve politik çevre kaynaklı problemler ilk üç sırada yer almaktadır. Doğal çevre kaynaklı problemler, nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler ve sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler ise son sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4.15. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemlere Bağlı Alt Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.3	0,076	0,094
2	Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler	K1.1	0,069	0,085
3	Yasal Çevre ve Yükümlülükler	K4.2	0,052	0,065
4	Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği	K1.2	0,044	0,055
5	Politik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.1	0,040	0,050
6	Motivasyon ile İlgili Problemler	K1.4	0,033	0,041
7	Tecrübe Eksikliği	K1.3	0,033	0,041
8	Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler	K2.1	0,031	0,038
9	İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler	K3.1	0,030	0,038
10	Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler	K4.6	0,028	0,035
11	Kişisel Finansal Yetersizlik	K1.6	0,027	0,034
12	Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler	K3.3	0,027	0,033
13	Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler	K4.8	0,026	0,033
14	İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler	K2.5	0,026	0,033
15	Sağlık Problemleri	K1.5	0,026	0,032

Tablo 4.15. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problemlere Bağlı Alt Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
16	Sosyo-Kültürel Çevre kaynaklı problemler	K4.5	0,025	0,031
17	Rakiplerden Kaynaklı Problemler	K3.4	0,023	0,028
18	Müşterilerden Kaynaklı Problemler	K3.2	0,021	0,026
19	Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler	K2.2	0,019	0,023
20	Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler	K1.7	0,018	0,023
21	Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler	K4.4	0,017	0,021
22	Finansman Kuruluşları Kaynaklı Problemler	K3.7	0,016	0,019
23	Üretim Kaynaklı Problemler	K2.3	0,013	0,017
24	Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler	K2.6	0,013	0,016
25	İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler	K3.5	0,012	0,015
26	Doğal Çevre Kaynaklı Problemler	K4.7	0,012	0,015
27	Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri	K2.8	0,012	0,015
28	Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler	K2.4	0,010	0,012
29	Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler	K2.7	0,010	0,012
30	Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler	K3.6	0,008	0,010
31	Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler	K3.8	0,008	0,010
Toplam			0,804	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman problemlerden; ekonomik çevre kaynaklı problemler, kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler, yasal çevre ve yükümlülükler, mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği ve politik çevre kaynaklı problemler ilk beş sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler, dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler, faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler, satış pazarlama kaynaklı problemler ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri ise son sıralarda yer almaktadır.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personelinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular Tablo 4.16.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.16. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (KOSGEB Aydın Müdürlüğü Personeli: Genel Bulgular)

Önem Sırası	Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemler	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme ile İlgili Problemler	K(K)₁	0,164	0,201
2	Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler	K(K)₃	0,122	0,150
3	Ödeme Talebi ve Destek Alma Süreci ile İlgili Problemler	K(K)₅	0,113	0,139
4	Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler	K(K)₇	0,108	0,132
5	Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyuma ile İlgili Problemler	K(K)₆	0,093	0,114
6	Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar	K(K)₈	0,070	0,086
7	Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler	K(K)₄	0,052	0,064
8	Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Alınması ile İlgili Problemler	K(K)₂	0,050	0,062
9	KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler	K(K)₉	0,041	0,050
Toplam			0,814	1,000

Destek şartlarını sağlama ve devam ettirme ile ilgili problemler, başvuru aşaması ile ilgili problemler ve ödeme talebi ve destek alma süreci ile ilgili problemler ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler, uygulamalı girişimcilik eğitimi alınması ile ilgili problemler ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler ise son sıralarda yer almaktadır.

4.4.3. Cinsiyet Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan 26 erkek 15 kadın girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.17., Tablo 4.18., Tablo 4.19., Tablo 4.20., Tablo 4.21. ve Tablo 4.22.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.17. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K ₄	0,322	0,350	K ₄	0,251	0,279
2	K ₃	0,241	0,262	K ₃	0,238	0,265
3	K ₁	0,194	0,211	K ₂	0,216	0,241
4	K ₂	0,163	0,178	K ₁	0,192	0,214
Toplam		0,920	1,000		0,898	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman; erkekler için makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄) ve mikro çevre kaynaklı problemlerin (K₃) ilk iki sırada yer aldığı bunları girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁) ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemlerin (K₂) izlediği görülmektedir. Kadınlar için ise makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄) ve mikro çevre kaynaklı problemlerin (K₃) ilk iki sırada yer aldığı bunları işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemlerin (K₁) izlediği görülmektedir.

Tablo 4.18. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{1.2}	0,175	0,235	K _{1.6}	0,171	0,237
2	K _{1.6}	0,145	0,194	K _{1.2}	0,155	0,216
3	K _{1.3}	0,123	0,164	K _{1.3}	0,126	0,175
4	K _{1.1}	0,114	0,153	K _{1.1}	0,087	0,121
5	K _{1.5}	0,074	0,099	K _{1.5}	0,068	0,095
6	K _{1.4}	0,065	0,087	K _{1.4}	0,057	0,079
7	K _{1.7}	0,051	0,068	K _{1.7}	0,056	0,078
Toplam		0,746	1,000		0,719	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; erkekler için mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve sağlık problemlerinin (K_{1.5}) son

sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ise kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve sağlık problemlerinin (K_{1.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.19. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{2.2}	0,118	0,169	K _{2.2}	0,145	0,226
2	K _{2.8}	0,115	0,165	K _{2.4}	0,118	0,183
3	K _{2.4}	0,102	0,147	K _{2.3}	0,071	0,111
4	K _{2.5}	0,083	0,120	K _{2.7}	0,070	0,109
5	K _{2.7}	0,081	0,116	K _{2.8}	0,067	0,104
6	K _{2.3}	0,076	0,110	K _{2.6}	0,066	0,103
7	K _{2.1}	0,065	0,094	K _{2.5}	0,066	0,102
8	K _{2.6}	0,055	0,080	K _{2.1}	0,040	0,062
Toplam		0,696	1,000		0,643	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; erkekler için finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ve satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ilk üç sırada yer almaktadır. Faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}) ve üretim kaynaklı problemlerin (K_{2.3}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ise finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}) ve faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemlerin (K_{2.6}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.20. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.1}	0,173	0,231	K _{3.2}	0,214	0,283
2	K _{3.2}	0,137	0,183	K _{3.1}	0,151	0,200
3	K _{3.3}	0,101	0,135	K _{3.3}	0,127	0,168
4	K _{3.4}	0,098	0,131	K _{3.4}	0,082	0,108
5	K _{3.7}	0,064	0,085	K _{3.7}	0,069	0,091
6	K _{3.5}	0,063	0,085	K _{3.5}	0,049	0,065
7	K _{3.8}	0,058	0,078	K _{3.6}	0,036	0,048
8	K _{3.6}	0,054	0,072	K _{3.8}	0,028	0,037
Toplam		0,747	1,000		0,756	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; erkekler için işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemlerin (K_{3.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ise müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemlerin (K_{3.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.21. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{4.3}	0,182	0,246	K _{4.3}	0,206	0,285
2	K _{4.2}	0,135	0,183	K _{4.2}	0,141	0,195
3	K _{4.1}	0,102	0,137	K _{4.1}	0,114	0,157
4	K _{4.5}	0,073	0,099	K _{4.5}	0,064	0,088
5	K _{4.4}	0,067	0,090	K _{4.7}	0,051	0,071
6	K _{4.6}	0,065	0,087	K _{4.8}	0,051	0,070
7	K _{4.8}	0,063	0,085	K _{4.4}	0,048	0,067
8	K _{4.7}	0,054	0,072	K _{4.6}	0,048	0,066
Toplam		0,741	1,000		0,724	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; erkekler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1) ilk üç sırada yer almaktadır. Doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7), uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8) ve teknolojik çevre kaynaklı problemlerin (K4.6) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ise ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1) ilk üç sırada yer almaktadır. Teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6), nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4) ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerin (K4.8) ise son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.22. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K4.3	0,059	0,087	K4.3	0,052	0,081
2	K4.2	0,044	0,064	K3.2	0,051	0,080
3	K3.1	0,042	0,061	K3.1	0,036	0,056
4	K1.2	0,034	0,050	K4.2	0,035	0,055
5	K3.2	0,033	0,049	K1.6	0,033	0,051
6	K4.1	0,033	0,048	K2.2	0,031	0,049
7	K1.6	0,028	0,041	K3.3	0,030	0,047
8	K3.3	0,024	0,036	K1.2	0,030	0,047
9	K1.3	0,024	0,035	K4.1	0,028	0,045
10	K4.5	0,024	0,035	K2.4	0,026	0,040
11	K3.4	0,023	0,035	K1.3	0,024	0,038
12	K1.1	0,022	0,033	K3.4	0,019	0,030
13	K4.4	0,022	0,032	K1.1	0,017	0,026
14	K4.6	0,021	0,031	K3.7	0,016	0,026
15	K4.8	0,020	0,030	K4.5	0,016	0,025
16	K2.2	0,019	0,028	K2.3	0,015	0,024
17	K2.8	0,019	0,028	K2.7	0,015	0,024
18	K4.7	0,017	0,025	K2.8	0,015	0,023
19	K2.4	0,017	0,025	K2.6	0,014	0,022
20	K3.7	0,015	0,023	K2.5	0,014	0,022
21	K3.5	0,015	0,023	K1.5	0,013	0,020
22	K1.5	0,014	0,021	K4.7	0,013	0,020
23	K3.8	0,014	0,021	K4.8	0,013	0,020

Tablo 4.22. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
24	K _{2.5}	0,014	0,020	K _{4.4}	0,012	0,019
25	K _{2.7}	0,013	0,019	K _{4.6}	0,012	0,019
26	K _{3.6}	0,013	0,019	K _{3.5}	0,012	0,018
27	K _{1.4}	0,013	0,019	K _{1.4}	0,011	0,017
28	K _{2.3}	0,012	0,018	K _{1.7}	0,011	0,017
29	K _{2.1}	0,011	0,016	K _{3.6}	0,009	0,013
30	K _{1.7}	0,010	0,015	K _{2.1}	0,009	0,013
31	K _{2.6}	0,009	0,013	K _{3.8}	0,007	0,010
Toplam		0,677	1,000		0,639	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman; erkekler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ilk beş sırada yer almaktadır. Faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}) ve motivasyon kaynaklı problemlerin (K_{1.4}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ise ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ve kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ilk beş sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve motivasyon kaynaklı problemlerin (K_{1.4}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan 26 erkek 15 kadın girişimcinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler aşağıda bulunan tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.23. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Cinsiyet Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Cinsiyet: Erkek			Cinsiyet: Kadın		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K(K) ₃	0,122	0,151	K(K) ₅	0,143	0,187
2	K(K) ₄	0,122	0,150	K(K) ₃	0,122	0,159
3	K(K) ₅	0,102	0,126	K(K) ₈	0,098	0,128
4	K(K) ₁	0,092	0,114	K(K) ₄	0,083	0,109
5	K(K) ₈	0,092	0,114	K(K) ₁	0,081	0,106
6	K(K) ₇	0,082	0,101	K(K) ₆	0,073	0,095
7	K(K) ₂	0,080	0,099	K(K) ₂	0,072	0,095
8	K(K) ₆	0,073	0,090	K(K) ₇	0,058	0,076
9	K(K) ₉	0,045	0,056	K(K) ₉	0,034	0,045
Toplam		0,811	1,000		0,764	1,000

Erkekler için başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ve ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta belirtilen sürelerle uyma ile ilgili problemler (K(K)₆) ve eğitim alınması ile ilgili problemlerin (K(K)₂) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Kadınlar için ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅), başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃) ve girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve eğitim alınması ile ilgili problemlerin (K(K)₂) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

4.4.4. Medeni Durum Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan 13 bekar, 28 evli girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.24., Tablo 4.25., Tablo 4.26., Tablo 4.27., Tablo 4.28. ve Tablo

4.29.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.24. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K ₄	0,294	0,324	K ₄	0,294	0,322
2	K ₃	0,270	0,298	K ₃	0,227	0,249
3	K ₁	0,174	0,192	K ₁	0,203	0,223
4	K ₂	0,168	0,186	K ₂	0,187	0,206
Toplam		0,907	1,000		0,911	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman; bekâr ve evli girişimciler için problemlerin aynı sıralamayı aldığı görülmektedir. Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃) ilk iki sırada yer alırken onları girişimci ve girişimcinin (K₁) yakın çevresi kaynaklı problemler ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) izlemektedir.

Tablo 4.25. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{1,6}	0,142	0,199	K _{1,2}	0,184	0,244
2	K _{1,2}	0,138	0,193	K _{1,6}	0,159	0,212
3	K _{1,3}	0,113	0,159	K _{1,3}	0,129	0,171
4	K _{1,5}	0,111	0,156	K _{1,1}	0,107	0,143
5	K _{1,1}	0,095	0,133	K _{1,4}	0,061	0,081
6	K _{1,4}	0,064	0,089	K _{1,5}	0,059	0,078
7	K _{1,7}	0,051	0,071	K _{1,7}	0,053	0,071
Toplam		0,714	1,000		0,752	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; bekâr girişimciler için kişisel finansal yetersizlik (K_{1,6}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1,2}) ve tecrübe eksikliği (K_{1,3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1,7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1,4}) ve kişisel özelliklerden kaynaklanan problemlerin (K_{1,1}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için mesleki,

teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), sağlık problemleri (K_{1.5}) ve motivasyon kaynaklı problemlerin (K_{1.4}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.26. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{2.2}	0,117	0,161	K _{2.2}	0,132	0,202
2	K _{2.8}	0,110	0,152	K _{2.4}	0,112	0,172
3	K _{2.3}	0,100	0,138	K _{2.8}	0,088	0,135
4	K _{2.4}	0,099	0,136	K _{2.5}	0,083	0,128
5	K _{2.7}	0,089	0,122	K _{2.7}	0,071	0,109
6	K _{2.1}	0,075	0,104	K _{2.3}	0,065	0,100
7	K _{2.6}	0,072	0,099	K _{2.6}	0,054	0,083
8	K _{2.5}	0,063	0,087	K _{2.1}	0,047	0,072
Toplam		0,724	1,000		0,654	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; bekâr girişimciler için finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. İnsan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemlerin (K_{2.1}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve üretim kaynaklı problemlerin (K_{2.3}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.27. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.1}	0,155	0,211	K _{3.2}	0,172	0,230
2	K _{3.2}	0,139	0,189	K _{3.1}	0,169	0,225
3	K _{3.4}	0,103	0,140	K _{3.3}	0,126	0,168
4	K _{3.7}	0,083	0,112	K _{3.4}	0,087	0,115
5	K _{3.3}	0,082	0,111	K _{3.7}	0,059	0,079
6	K _{3.5}	0,065	0,088	K _{3.5}	0,055	0,073
7	K _{3.6}	0,056	0,076	K _{3.6}	0,043	0,057
8	K _{3.8}	0,055	0,075	K _{3.8}	0,040	0,053
Toplam		0,737	1,000		0,750	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; bekâr girişimciler için işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K_{3.4}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemlerin (K_{3.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemlerin (K_{3.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.28. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{4.3}	0,180	0,234	K _{4.3}	0,196	0,268
2	K _{4.5}	0,106	0,137	K _{4.2}	0,158	0,216
3	K _{4.2}	0,102	0,133	K _{4.1}	0,116	0,159
4	K _{4.1}	0,087	0,113	K _{4.5}	0,057	0,078
5	K _{4.8}	0,081	0,106	K _{4.4}	0,057	0,077
6	K _{4.6}	0,080	0,104	K _{4.8}	0,050	0,068
7	K _{4.7}	0,067	0,087	K _{4.6}	0,050	0,068
8	K _{4.4}	0,066	0,085	K _{4.7}	0,047	0,065
Toplam		0,769	1,000		0,731	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; bekâr girişimciler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ilk üç sırada yer almaktadır. Nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve teknolojik çevre kaynaklı problemlerin (K4.6) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1) ilk üç sırada yer almaktadır. Doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7), teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6) ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerin (K4.8) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.29. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekâr			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K4.3	0,053	0,079	K4.3	0,058	0,087
2	K3.1	0,042	0,063	K4.2	0,046	0,070
3	K3.2	0,038	0,056	K3.2	0,039	0,059
4	K4.5	0,031	0,046	K3.1	0,038	0,058
5	K4.2	0,030	0,045	K1.2	0,037	0,056
6	K3.4	0,028	0,041	K4.1	0,034	0,052
7	K4.1	0,026	0,038	K1.6	0,032	0,049
8	K1.6	0,025	0,037	K3.3	0,029	0,043
9	K1.2	0,024	0,036	K1.3	0,026	0,040
10	K4.8	0,024	0,036	K2.2	0,025	0,038
11	K4.6	0,024	0,035	K1.1	0,022	0,033
12	K3.7	0,022	0,033	K2.4	0,021	0,032
13	K3.3	0,022	0,033	K3.4	0,020	0,030
14	K1.3	0,020	0,029	K4.5	0,017	0,025
15	K2.2	0,020	0,029	K4.4	0,017	0,025
16	K4.7	0,020	0,029	K2.8	0,016	0,025
17	K1.5	0,019	0,029	K2.5	0,016	0,024
18	K4.4	0,019	0,029	K4.8	0,015	0,022
19	K2.8	0,019	0,028	K4.6	0,015	0,022
20	K3.5	0,017	0,026	K4.7	0,014	0,021
21	K2.3	0,017	0,025	K3.7	0,013	0,020
22	K2.4	0,017	0,025	K2.7	0,013	0,020
23	K1.1	0,017	0,025	K3.5	0,012	0,019

Tablo 4.29. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekâr			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
24	K _{3.6}	0,015	0,023	K _{1.4}	0,012	0,019
25	K _{2.7}	0,015	0,022	K _{2.3}	0,012	0,018
26	K _{3.8}	0,015	0,022	K _{1.5}	0,012	0,018
27	K _{2.1}	0,013	0,019	K _{1.7}	0,011	0,016
28	K _{2.6}	0,012	0,018	K _{2.6}	0,010	0,015
29	K _{1.4}	0,011	0,017	K _{3.6}	0,010	0,015
30	K _{2.5}	0,011	0,016	K _{3.8}	0,009	0,014
31	K _{1.7}	0,009	0,013	K _{2.1}	0,009	0,013
Toplam		0,672	1,000		0,660	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman; bekâr girişimciler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K_{4.5}) ve yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ilk beş sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemlerin (K_{2.1}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}) ve mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ilk beş sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve aile ve yakın çevre kaynaklı problemlerin (K_{1.7}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan 13 bekâr, 28 evli girişimcinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler Tablo 4.30.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.30. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Medeni Durum Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Medeni Durum: Bekar			Medeni Durum: Evli		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K(K) ₈	0,122	0,140	K(K) ₅	0,132	0,172
2	K(K) ₇	0,118	0,135	K(K) ₃	0,131	0,171
3	K(K) ₄	0,107	0,122	K(K) ₄	0,106	0,137
4	K(K) ₃	0,105	0,120	K(K) ₁	0,089	0,116
5	K(K) ₆	0,091	0,105	K(K) ₈	0,084	0,109
6	K(K) ₂	0,091	0,104	K(K) ₂	0,071	0,093
7	K(K) ₅	0,086	0,099	K(K) ₆	0,065	0,085
8	K(K) ₁	0,085	0,098	K(K) ₇	0,058	0,075
9	K(K) ₉	0,067	0,077	K(K) ₉	0,032	0,042
Toplam		0,872	1,000		0,769	1,000

Bekâr girişimciler için girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemler (K(K)₁), ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemlerin (K(K)₅) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Evli girişimciler için ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅), başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve mevzuatta belirtilen sürelerle uyma ile ilgili problemlerin (K(K)₆) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

4.4.5. Yaş Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan 12, 30 yaşından küçük, 29, 30 yaş ve üzeri girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.31., Tablo 4.32., Tablo 4.33., Tablo 4.34., Tablo 4.35. ve Tablo 4.36.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.31. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K ₃	0,292	0,324	K ₄	0,324	0,352
2	K ₄	0,232	0,257	K ₃	0,221	0,240
3	K ₁	0,220	0,244	K ₂	0,192	0,208
4	K ₂	0,158	0,175	K ₁	0,183	0,199
Toplam		0,901	1,000		0,920	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için mikro çevre kaynaklı problemler (K₃) ve makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerin (K₄) ilk iki sırada yer aldığı kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₁) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemlerin (K₂) bunları izlediği görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄) ve mikro çevre kaynaklı problemlerin (K₃) ilk iki sırada yer aldığı kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemlerin (K₁) bunları izlediği görülmektedir.

Tablo 4.32. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{1.2}	0,171	0,221	K _{1.2}	0,166	0,230
2	K _{1.6}	0,153	0,198	K _{1.6}	0,154	0,213
3	K _{1.3}	0,142	0,183	K _{1.3}	0,117	0,162
4	K _{1.1}	0,124	0,160	K _{1.1}	0,096	0,133
5	K _{1.5}	0,077	0,099	K _{1.5}	0,070	0,097
6	K _{1.4}	0,071	0,092	K _{1.7}	0,061	0,084
7	K _{1.7}	0,037	0,048	K _{1.4}	0,058	0,081
Toplam		0,775	1,000		0,721	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre

kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve sağlık problemlerinin (K_{1.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve sağlık problemlerinin (K_{1.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.33. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{2.8}	0,128	0,180	K _{2.2}	0,133	0,201
2	K _{2.2}	0,115	0,160	K _{2.4}	0,118	0,180
3	K _{2.7}	0,097	0,135	K _{2.8}	0,083	0,126
4	K _{2.4}	0,086	0,120	K _{2.5}	0,077	0,117
5	K _{2.3}	0,079	0,110	K _{2.3}	0,073	0,111
6	K _{2.5}	0,075	0,105	K _{2.7}	0,069	0,105
7	K _{2.6}	0,073	0,103	K _{2.6}	0,054	0,082
8	K _{2.1}	0,063	0,088	K _{2.1}	0,051	0,078
Toplam		0,715	1,000		0,659	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}), finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K_{2.7}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemlerin (K_{2.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemlerin (K_{2.7}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.34. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.2}	0,215	0,269	K _{3.1}	0,164	0,226
2	K _{3.1}	0,167	0,210	K _{3.2}	0,143	0,197
3	K _{3.4}	0,118	0,148	K _{3.3}	0,112	0,155
4	K _{3.3}	0,103	0,130	K _{3.4}	0,082	0,114
5	K _{3.5}	0,055	0,068	K _{3.7}	0,072	0,099
6	K _{3.7}	0,053	0,067	K _{3.5}	0,059	0,082
7	K _{3.8}	0,046	0,057	K _{3.6}	0,049	0,068
8	K _{3.6}	0,041	0,051	K _{3.8}	0,044	0,060
Toplam		0,797	1,000		0,725	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K_{3.4}) ilk üç sırada yer almaktadır. Dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}) ve finansman kuruluşları ile ilgili problemlerin (K_{3.7}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ilk üç sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemlerin (K_{3.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.35. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{4.3}	0,176	0,239	K _{4.3}	0,197	0,263
2	K _{4.5}	0,126	0,170	K _{4.2}	0,165	0,220
3	K _{4.2}	0,089	0,120	K _{4.1}	0,116	0,156
4	K _{4.1}	0,084	0,114	K _{4.8}	0,058	0,078
5	K _{4.6}	0,080	0,109	K _{4.4}	0,058	0,077
6	K _{4.4}	0,063	0,086	K _{4.5}	0,054	0,073
7	K _{4.7}	0,062	0,084	K _{4.6}	0,051	0,068
8	K _{4.8}	0,058	0,079	K _{4.7}	0,049	0,066
Toplam		0,739	1,000		0,749	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K_{4.5}) ve yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ilk üç sırada yer almaktadır. Uluslararası çevre kaynaklı problemler (K_{4.8}), doğal çevre kaynaklı problemler (K_{4.7}) ve nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemlerin (K_{4.4}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ve politik çevre kaynaklı problemler (K_{4.1}) ilk üç sırada yer almaktadır. Doğal çevre kaynaklı problemler (K_{4.7}), teknolojik çevre kaynaklı problemler (K_{4.6}) ve sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemlerin (K_{4.5}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.36. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.2}	0,063	0,091	K _{4.3}	0,064	0,097
2	K _{3.1}	0,049	0,071	K _{4.2}	0,053	0,081
3	K _{4.3}	0,041	0,060	K _{4.1}	0,038	0,057
4	K _{1.2}	0,038	0,055	K _{3.1}	0,036	0,055
5	K _{3.4}	0,034	0,050	K _{3.2}	0,032	0,048
6	K _{1.6}	0,034	0,049	K _{1.2}	0,030	0,046
7	K _{1.3}	0,031	0,045	K _{1.6}	0,028	0,043
8	K _{3.3}	0,030	0,044	K _{2.2}	0,025	0,038
9	K _{4.5}	0,029	0,042	K _{3.3}	0,025	0,038
10	K _{1.1}	0,027	0,040	K _{2.4}	0,023	0,034
11	K _{4.2}	0,021	0,030	K _{1.3}	0,021	0,032
12	K _{2.8}	0,020	0,029	K _{4.8}	0,019	0,029

Tablo 4.36. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşılabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
13	K4.1	0,020	0,028	K4.4	0,019	0,028
14	K4.6	0,019	0,027	K3.4	0,018	0,028
15	K2.2	0,018	0,026	K4.5	0,018	0,027
16	K1.5	0,017	0,025	K1.1	0,018	0,026
17	K3.5	0,016	0,023	K4.6	0,016	0,025
18	K1.4	0,016	0,023	K2.8	0,016	0,024
19	K3.7	0,016	0,023	K4.7	0,016	0,024
20	K2.7	0,015	0,022	K3.7	0,016	0,024
21	K4.4	0,015	0,021	K2.5	0,015	0,022
22	K4.7	0,014	0,021	K2.3	0,014	0,021
23	K4.8	0,014	0,020	K2.7	0,013	0,020
24	K2.4	0,014	0,020	K3.5	0,013	0,020
25	K3.8	0,013	0,019	K1.5	0,013	0,019
26	K2.3	0,012	0,018	K1.7	0,011	0,017
27	K3.6	0,012	0,017	K3.6	0,011	0,016
28	K2.5	0,012	0,017	K1.4	0,011	0,016
29	K2.6	0,012	0,017	K2.6	0,010	0,016
30	K2.1	0,010	0,014	K2.1	0,010	0,015
31	K1.7	0,008	0,012	K3.8	0,010	0,015
Toplam		0,687	1,000		0,662	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman; 30 yaşından küçük girişimciler için müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K1.2) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K3.4) ilk beş sırada yer almaktadır. Aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K1.7), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemlerin (K3.6) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için ise ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), politik çevre kaynaklı problemler (K4.1), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1) ve müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2) ilk beş sırada yer almaktadır. Yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8), yönetim ve ortaklık

yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemlerin (K_{3.6}) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan 12, 30 yaşından küçük, 29, 30 yaş ve üzeri girişimcinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler Tablo 4.37. 'de gösterilmektedir.

Tablo 4.37. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşılabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yaş Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yaş: 30 Yaş Altı			Yaş: 30 Yaş ve Üzeri		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K(K) ₄	0,120	0,136	K(K) ₃	0,124	0,163
2	K(K) ₃	0,119	0,134	K(K) ₅	0,120	0,157
3	K(K) ₇	0,115	0,131	K(K) ₄	0,101	0,132
4	K(K) ₅	0,106	0,120	K(K) ₈	0,093	0,122
5	K(K) ₆	0,105	0,119	K(K) ₁	0,090	0,118
6	K(K) ₈	0,098	0,111	K(K) ₂	0,077	0,101
7	K(K) ₁	0,084	0,095	K(K) ₆	0,062	0,082
8	K(K) ₂	0,078	0,088	K(K) ₇	0,060	0,079
9	K(K) ₉	0,058	0,066	K(K) ₉	0,035	0,046
Toplam		0,883	1,000		0,760	1,000

30 yaşından küçük girişimciler için değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄), başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃) ve mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂) ve destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemlerin (K(K)₁) son sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş ve üzeri girişimciler için başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃), ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ilk üç sırada yer almaktadır. KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemlerin (K(K)₆) son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

4.4.6. Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan 9 ilköğretim mezunu, 13 lise mezunu, 8 ön lisans mezunu, 9 lisans mezunu, 2 yüksek lisans mezunu girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.38., Tablo 4.39., Tablo 4.40., Tablo 4.41., Tablo 4.42. ve Tablo 4.43.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.38. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşılabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K₄	0,244	0,265	K₄	0,370	0,402	K₃	0,291	0,324	K₄	0,323	0,341	K₄	0,489	0,493
2	K₂	0,243	0,264	K₃	0,228	0,247	K₁	0,237	0,264	K₃	0,235	0,248	K₃	0,257	0,260
3	K₃	0,219	0,238	K₁	0,173	0,187	K₄	0,197	0,220	K₁	0,199	0,210	K₂	0,149	0,150
4	K₁	0,215	0,233	K₂	0,151	0,164	K₂	0,172	0,192	K₂	0,191	0,201	K₁	0,096	0,097
Toplam		0,921	1,000		0,921	1,000		0,898	1,000		0,949	1,000		0,991	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman problemlerin sıralaması şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (**K₄**), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (**K₂**), mikro çevre kaynaklı problemler (**K₃**), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (**K₁**),
- Lise mezunu girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (**K₄**), mikro çevre kaynaklı problemler (**K₃**), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (**K₁**) ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (**K₂**),

- Ön lisans mezunu girişimciler için; mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁), makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄) ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂),
- Lisans mezunu girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁) ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁),

Tablo 4.39. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K _{1.2}	0,209	0,285	K _{1.6}	0,200	0,282	K _{1.2}	0,177	0,238	K _{1.2}	0,221	0,263	K _{1.6}	0,286	0,317
2	K _{1.6}	0,137	0,188	K _{1.3}	0,119	0,169	K _{1.6}	0,142	0,190	K _{1.1}	0,147	0,175	K _{1.5}	0,207	0,229
3	K _{1.3}	0,135	0,184	K _{1.2}	0,114	0,161	K _{1.3}	0,109	0,146	K _{1.3}	0,137	0,163	K _{1.2}	0,179	0,199
4	K _{1.1}	0,104	0,142	K _{1.1}	0,100	0,141	K _{1.1}	0,100	0,134	K _{1.6}	0,110	0,131	K _{1.3}	0,112	0,124
5	K _{1.5}	0,064	0,087	K _{1.4}	0,063	0,089	K _{1.5}	0,082	0,110	K _{1.4}	0,101	0,120	K _{1.4}	0,058	0,065
6	K _{1.7}	0,048	0,066	K _{1.5}	0,060	0,085	K _{1.7}	0,071	0,096	K _{1.5}	0,074	0,088	K _{1.7}	0,030	0,033
7	K _{1.4}	0,035	0,048	K _{1.7}	0,052	0,074	K _{1.4}	0,064	0,086	K _{1.7}	0,050	0,059	K _{1.1}	0,029	0,032
Toplam		0,733	1,000		0,708	1,000		0,745	1,000		0,841	1,000		0,901	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}),
- Lise mezunu girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), tecrübe eksikliği

(K_{1.3}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}),

- Ön lisans mezunu girişimciler için; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}),
- Lisans mezunu girişimciler için; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), sağlık problemleri (K_{1.5}), mesleki ve teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve sağlık problemleri (K_{1.5}),
- Lise mezunu girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), sağlık problemleri (K_{1.5}) ve motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve sağlık problemleri (K_{1.5}),
- Lisans mezunu girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), sağlık problemleri (K_{1.5}) ve motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}).

Tablo 4.40. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K _{2.2}	0,134	0,204	K _{2.4}	0,124	0,184	K _{2.2}	0,212	0,306	K _{2.2}	0,118	0,164	K _{2.2}	0,231	0,236
2	K _{2.7}	0,110	0,167	K _{2.8}	0,120	0,178	K _{2.4}	0,104	0,150	K _{2.4}	0,112	0,156	K _{2.1}	0,191	0,196
3	K _{2.8}	0,095	0,145	K _{2.5}	0,099	0,147	K _{2.3}	0,075	0,108	K _{2.8}	0,104	0,145	K _{2.4}	0,127	0,131
4	K _{2.3}	0,087	0,132	K _{2.2}	0,086	0,128	K _{2.5}	0,073	0,105	K _{2.1}	0,104	0,145	K _{2.8}	0,107	0,110
5	K _{2.4}	0,085	0,129	K _{2.7}	0,074	0,110	K _{2.6}	0,071	0,103	K _{2.7}	0,092	0,128	K _{2.5}	0,095	0,097
6	K _{2.5}	0,069	0,105	K _{2.3}	0,068	0,101	K _{2.1}	0,057	0,081	K _{2.3}	0,072	0,100	K _{2.6}	0,083	0,085
7	K _{2.6}	0,050	0,077	K _{2.6}	0,057	0,085	K _{2.8}	0,056	0,080	K _{2.6}	0,058	0,081	K _{2.3}	0,081	0,083
8	K _{2.1}	0,027	0,041	K _{2.1}	0,046	0,068	K _{2.7}	0,047	0,067	K _{2.5}	0,058	0,081	K _{2.7}	0,060	0,061
Toplam		0,656	1,000		0,674	1,000		0,694	1,000		0,715	1,000		0,976	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K_{2.7}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}),
- Lise mezunu girişimciler için; satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}), fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}),
- Lisans mezunu girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}),

- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K2.2), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1) ve satış pazarlama kaynaklı problemler (K2.4).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5),
- Lise mezunu girişimciler için; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6) ve üretim kaynaklı problemler (K2.3),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K2.7), fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K2.8) ve yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1),
- Lisans mezunu girişimciler için; insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6) ve üretim kaynaklı problemler (K2.3),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K2.7), üretim kaynaklı problemler (K2.3) ve faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6).

Tablo 4.41. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K _{3.2}	0,228	0,297	K _{3.1}	0,210	0,295	K _{3.4}	0,149	0,205	K _{3.1}	0,209	0,244	K _{3.2}	0,188	0,207
2	K _{3.3}	0,145	0,188	K _{3.2}	0,128	0,180	K _{3.2}	0,146	0,202	K _{3.2}	0,167	0,196	K _{3.3}	0,167	0,183
3	K _{3.1}	0,114	0,148	K _{3.3}	0,080	0,112	K _{3.1}	0,145	0,200	K _{3.3}	0,141	0,166	K _{3.4}	0,155	0,171
4	K _{3.4}	0,093	0,121	K _{3.4}	0,070	0,099	K _{3.3}	0,092	0,126	K _{3.6}	0,078	0,091	K _{3.7}	0,127	0,140
5	K _{3.5}	0,064	0,083	K _{3.7}	0,067	0,094	K _{3.7}	0,060	0,083	K _{3.4}	0,076	0,089	K _{3.1}	0,102	0,112
6	K _{3.7}	0,062	0,080	K _{3.5}	0,058	0,082	K _{3.5}	0,059	0,082	K _{3.8}	0,067	0,078	K _{3.6}	0,077	0,085
7	K _{3.6}	0,037	0,048	K _{3.6}	0,052	0,073	K _{3.8}	0,049	0,068	K _{3.7}	0,063	0,074	K _{3.5}	0,050	0,055
8	K _{3.8}	0,026	0,034	K _{3.8}	0,046	0,064	K _{3.6}	0,025	0,034	K _{3.5}	0,053	0,062	K _{3.8}	0,043	0,047
Toplam		0,768	1,000		0,710	1,000		0,726	1,000		0,853	1,000		0,909	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ve işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}),
- Lise mezunu girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; rakiplerden kaynaklı problemler (K_{3.4}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}),
- Lisans mezunu girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K_{3.4}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K_{3.7}),
- Lise mezunu girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}),
- Lisans mezunu girişimciler için; ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}), finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K_{3.7}) ve yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}).

Tablo 4.42. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K _{4.3}	0,189	0,260	K _{4.3}	0,223	0,286	K _{4.3}	0,148	0,228	K _{4.3}	0,185	0,229	K _{4.3}	0,228	0,241
2	K _{4.2}	0,158	0,217	K _{4.2}	0,185	0,237	K _{4.8}	0,104	0,159	K _{4.2}	0,142	0,175	K _{4.1}	0,198	0,210
3	K _{4.1}	0,144	0,197	K _{4.1}	0,089	0,114	K _{4.1}	0,088	0,135	K _{4.1}	0,103	0,127	K _{4.2}	0,160	0,169
4	K _{4.8}	0,054	0,074	K _{4.5}	0,068	0,088	K _{4.6}	0,083	0,128	K _{4.4}	0,103	0,127	K _{4.5}	0,102	0,107
5	K _{4.7}	0,053	0,072	K _{4.6}	0,064	0,082	K _{4.2}	0,068	0,104	K _{4.5}	0,096	0,118	K _{4.8}	0,081	0,086
6	K _{4.5}	0,052	0,071	K _{4.4}	0,053	0,068	K _{4.5}	0,063	0,098	K _{4.6}	0,072	0,089	K _{4.6}	0,072	0,076
7	K _{4.4}	0,051	0,070	K _{4.8}	0,049	0,063	K _{4.4}	0,050	0,077	K _{4.7}	0,064	0,079	K _{4.7}	0,063	0,066
8	K _{4.6}	0,028	0,039	K _{4.7}	0,048	0,062	K _{4.7}	0,047	0,072	K _{4.8}	0,045	0,055	K _{4.4}	0,042	0,044
Toplam		0,728	1,000		0,780	1,000		0,651	1,000		0,809	1,000		0,945	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Lise mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Lisans mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), politik çevre kaynaklı problemler (K4.1) ve yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6), nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4) ve sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5),
- Lise mezunu girişimciler için; doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7), uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8) ve nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7), nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4) ve sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5),
- Lisans mezunu girişimciler için; uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6).

Tablo 4.43. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K3.2	0,050	0,075	K4.3	0,082	0,122	K3.4	0,043	0,068	K4.3	0,060	0,078	K4.3	0,111	0,120
2	K4.3	0,046	0,070	K4.2	0,068	0,102	K3.2	0,043	0,067	K3.1	0,049	0,064	K4.1	0,097	0,104
3	K1.2	0,045	0,068	K3.1	0,048	0,071	K3.1	0,042	0,067	K4.2	0,046	0,060	K4.2	0,078	0,084
4	K4.2	0,038	0,058	K1.6	0,034	0,051	K1.2	0,042	0,066	K1.2	0,044	0,058	K4.5	0,050	0,053
5	K4.1	0,035	0,053	K4.1	0,033	0,049	K2.2	0,037	0,058	K3.2	0,039	0,051	K3.2	0,048	0,052
6	K2.2	0,033	0,049	K3.2	0,029	0,043	K1.6	0,034	0,053	K4.1	0,033	0,043	K3.3	0,043	0,046
7	K3.3	0,032	0,048	K4.5	0,025	0,037	K4.3	0,029	0,046	K3.3	0,033	0,043	K3.4	0,040	0,043
8	K1.6	0,029	0,045	K4.6	0,024	0,035	K3.3	0,027	0,042	K4.4	0,033	0,043	K4.8	0,040	0,043
9	K1.3	0,029	0,044	K1.3	0,021	0,031	K1.3	0,026	0,041	K4.5	0,031	0,040	K4.6	0,035	0,038
10	K2.7	0,027	0,040	K1.2	0,020	0,029	K1.1	0,024	0,037	K1.1	0,029	0,038	K2.2	0,034	0,037
11	K3.1	0,025	0,038	K4.4	0,020	0,029	K4.8	0,020	0,032	K1.3	0,027	0,036	K3.7	0,033	0,035
12	K2.8	0,023	0,035	K2.4	0,019	0,028	K1.5	0,019	0,031	K4.6	0,023	0,030	K4.7	0,031	0,033
13	K1.1	0,022	0,034	K4.8	0,018	0,027	K2.4	0,018	0,028	K2.2	0,022	0,029	K2.1	0,028	0,031
14	K2.3	0,021	0,032	K3.3	0,018	0,027	K3.7	0,018	0,028	K1.6	0,022	0,029	K1.6	0,027	0,030
15	K2.4	0,021	0,031	K2.8	0,018	0,027	K4.1	0,017	0,027	K2.4	0,021	0,028	K3.1	0,026	0,028
16	K3.4	0,020	0,031	K4.7	0,018	0,027	K3.5	0,017	0,027	K4.7	0,021	0,027	K4.4	0,020	0,022
17	K2.5	0,017	0,025	K1.1	0,017	0,025	K1.7	0,017	0,027	K1.4	0,020	0,026	K3.6	0,020	0,021
18	K3.5	0,014	0,021	K3.4	0,016	0,024	K4.6	0,016	0,026	K2.8	0,020	0,026	K1.5	0,020	0,021
19	K1.5	0,014	0,021	K3.7	0,015	0,023	K1.4	0,015	0,024	K2.1	0,020	0,026	K2.4	0,019	0,020
20	K3.7	0,014	0,020	K2.5	0,015	0,022	K3.8	0,014	0,023	K3.6	0,018	0,024	K1.2	0,017	0,019
21	K4.8	0,013	0,020	K3.5	0,013	0,020	K4.2	0,013	0,021	K3.4	0,018	0,023	K2.8	0,016	0,017
22	K4.7	0,013	0,019	K2.2	0,013	0,019	K2.3	0,013	0,020	K2.7	0,017	0,023	K2.5	0,014	0,015
23	K4.5	0,013	0,019	K3.6	0,012	0,017	K2.5	0,013	0,020	K3.8	0,016	0,020	K3.5	0,013	0,014
24	K4.4	0,012	0,019	K2.7	0,011	0,017	K4.5	0,013	0,020	K3.7	0,015	0,019	K2.6	0,012	0,013
25	K2.6	0,012	0,019	K1.4	0,011	0,016	K2.6	0,012	0,019	K1.5	0,015	0,019	K2.3	0,012	0,013
26	K1.7	0,010	0,016	K1.5	0,010	0,015	K4.4	0,010	0,016	K4.8	0,015	0,019	K3.8	0,011	0,012

Tablo 4.43. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
27	K3.6	0,008	0,012	K3.8	0,010	0,015	K2.1	0,010	0,015	K2.3	0,014	0,018	K1.3	0,011	0,012
28	K1.4	0,008	0,012	K2.3	0,010	0,015	K2.8	0,010	0,015	K3.5	0,012	0,016	K2.7	0,009	0,010
29	K4.6	0,007	0,010	K1.7	0,009	0,013	K4.7	0,009	0,014	K2.6	0,011	0,014	K1.4	0,006	0,006
30	K2.1	0,007	0,010	K2.6	0,009	0,013	K2.7	0,008	0,013	K2.5	0,011	0,014	K1.7	0,003	0,003
31	K3.8	0,006	0,009	K2.1	0,007	0,010	K3.6	0,007	0,011	K1.7	0,010	0,013	K1.1	0,003	0,003
Toplam		0,662	1,000		0,674	1,000		0,636	1,000		0,766	1,000		0,927	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman ilk beş sırada yer alan problemler şöyledir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K1.2), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Lise mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), kişisel finansal yetersizlik (K1.6) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; rakiplerden kaynaklı problemler (K3.4), müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K1.2) ve finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K2.2),
- Lisans mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K1.2) ve müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), politik çevre kaynaklı problemler (K4.1), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5) ve müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2).

Son beş sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), teknolojik çevre kaynaklı problemler (K_{4.6}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}),
- Lise mezunu girişimciler için; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}) ve yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K_{2.7}), doğal çevre kaynaklı problemler (K_{4.7}), fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}) ve yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}),
- Lisans mezunu girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K_{2.7}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}).

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan 9 ilköğretim mezunu, 13 lise mezunu, 8 ön lisans mezunu, 9 lisans mezunu, 2 yüksek lisans mezunu girişimcinin, vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler Tablo 4.44.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.44. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Eğitim Seviyesi Faktörüne Göre Bulgular)

Ö. S.	İlköğretim			Lise			Ön Lisans			Lisans			Y. Lisans		
	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık	K. No	G. Ort	Nihai Ağırlık
1	K(K)8	0,168	0,214	K(K)3	0,128	0,167	K(K)4	0,145	0,180	K(K)3	0,129	0,145	K(K)5	0,138	0,151
2	K(K)3	0,129	0,165	K(K)4	0,118	0,154	K(K)5	0,126	0,157	K(K)4	0,118	0,132	K(K)4	0,132	0,144
3	K(K)5	0,120	0,153	K(K)5	0,104	0,136	K(K)7	0,119	0,148	K(K)5	0,114	0,128	K(K)1	0,128	0,140
4	K(K)1	0,083	0,105	K(K)2	0,104	0,135	K(K)3	0,100	0,124	K(K)8	0,112	0,126	K(K)3	0,121	0,133
5	K(K)2	0,078	0,100	K(K)1	0,084	0,110	K(K)6	0,086	0,107	K(K)1	0,109	0,122	K(K)7	0,121	0,132
6	K(K)6	0,066	0,084	K(K)8	0,065	0,085	K(K)8	0,076	0,095	K(K)6	0,086	0,097	K(K)6	0,088	0,096
7	K(K)4	0,059	0,075	K(K)7	0,064	0,084	K(K)1	0,073	0,090	K(K)2	0,080	0,090	K(K)8	0,086	0,094
8	K(K)7	0,047	0,059	K(K)6	0,060	0,078	K(K)2	0,048	0,060	K(K)7	0,077	0,087	K(K)2	0,058	0,063
9	K(K)9	0,034	0,044	K(K)9	0,039	0,051	K(K)9	0,031	0,039	K(K)9	0,065	0,073	K(K)9	0,044	0,048
Toplam		0,783	1,000		0,767	1,000		0,804	1,000		0,890	1,000		0,915	1,000

Girişimcilerin KOSGEB desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)8), başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)3) ve ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)5),
- Lise mezunu girişimciler için; başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)3), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)4) ve ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)5),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)4), ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)5) ve mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)7),
- Lisans mezunu girişimciler için; başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)3), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)4) ve ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)5),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)5), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)4) ve destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemler (K(K)1).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İlköğretim mezunu girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄),
- Lise mezunu girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemler (K(K)₆) ve mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇),
- Ön lisans mezunu girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂) ve destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemler (K(K)₁),
- Lisans mezunu girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂),
- Yüksek lisans mezunu girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂) ve girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈).

4.4.7. Faaliyet Gösterilen Sektöre Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan, ticaret sektöründe faaliyet gösteren 11, imalat sektöründe faaliyet gösteren 10, hizmet ve diğer sektörlerde faaliyet gösteren 20 girişimcinin; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.45., Tablo 4.46., Tablo 4.47., Tablo 4.48., Tablo 4.49. ve Tablo 4.50.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.45. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K ₄	0,279	0,307	K ₄	0,277	0,310	K ₄	0,311	0,335
2	K ₁	0,251	0,277	K ₃	0,274	0,307	K ₃	0,257	0,276
3	K ₂	0,196	0,216	K ₂	0,180	0,201	K ₁	0,186	0,200
4	K ₃	0,181	0,200	K ₁	0,163	0,182	K ₂	0,175	0,188
Toplam		0,907	1,000		0,894	1,000		0,929	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman problemlerin sıralaması şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve mikro çevre kaynaklı problemler (K₃),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁) ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂).

Tablo 4.46. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{1.6}	0,210	0,262	K _{1.6}	0,171	0,230	K _{1.2}	0,179	0,247
2	K _{1.2}	0,181	0,227	K _{1.2}	0,139	0,187	K _{1.6}	0,124	0,171
3	K _{1.3}	0,162	0,202	K _{1.5}	0,110	0,149	K _{1.3}	0,119	0,165
4	K _{1.1}	0,103	0,128	K _{1.3}	0,104	0,140	K _{1.1}	0,114	0,157
5	K _{1.4}	0,065	0,081	K _{1.1}	0,087	0,117	K _{1.5}	0,076	0,105
6	K _{1.7}	0,040	0,050	K _{1.7}	0,070	0,095	K _{1.4}	0,061	0,084
7	K _{1.5}	0,040	0,050	K _{1.4}	0,061	0,082	K _{1.7}	0,051	0,071
Toplam		0,801	1,000		0,741	1,000		0,724	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve sağlık problemleri (K_{1.5}),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; sağlık problemleri (K_{1.5}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve sağlık problemleri (K_{1.5}).

Tablo 4.47. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K2.3	0,150	0,199	K2.2	0,173	0,236	K2.2	0,109	0,169
2	K2.4	0,148	0,196	K2.7	0,149	0,203	K2.4	0,103	0,160
3	K2.8	0,133	0,176	K2.4	0,088	0,119	K2.5	0,091	0,141
4	K2.2	0,123	0,162	K2.6	0,083	0,113	K2.8	0,089	0,138
5	K2.7	0,062	0,082	K2.8	0,077	0,105	K2.3	0,067	0,104
6	K2.5	0,060	0,079	K2.5	0,069	0,094	K2.1	0,066	0,103
7	K2.1	0,041	0,054	K2.1	0,049	0,066	K2.6	0,061	0,094
8	K2.6	0,039	0,052	K2.3	0,047	0,065	K2.7	0,059	0,091
Toplam		0,756	1,000		0,734	1,000		0,646	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; Üretim kaynaklı problemler (K2.3), satış pazarlama kaynaklı problemler (K2.4) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K2.8),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K2.2), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K2.7) ve satış pazarlama kaynaklı problemler (K2.4),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K2.2), satış pazarlama kaynaklı problemler (K2.4) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; üretim kaynaklı problemler (K2.3), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5),

- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K_{2.7}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.1}).

Tablo 4.48. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.2}	0,201	0,267	K _{3.3}	0,124	0,174	K _{3.1}	0,215	0,274
2	K _{3.1}	0,174	0,231	K _{3.2}	0,122	0,171	K _{3.2}	0,168	0,215
3	K _{3.3}	0,100	0,133	K _{3.4}	0,111	0,155	K _{3.3}	0,107	0,137
4	K _{3.7}	0,071	0,095	K _{3.1}	0,096	0,135	K _{3.4}	0,099	0,126
5	K _{3.4}	0,063	0,084	K _{3.7}	0,090	0,126	K _{3.5}	0,057	0,073
6	K _{3.8}	0,049	0,065	K _{3.5}	0,074	0,103	K _{3.7}	0,053	0,068
7	K _{3.6}	0,048	0,064	K _{3.6}	0,049	0,069	K _{3.6}	0,044	0,056
8	K _{3.5}	0,046	0,061	K _{3.8}	0,048	0,067	K _{3.8}	0,040	0,051
Toplam		0,754	1,000		0,714	1,000		0,783	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K_{3.4}),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K_{3.1}), müşterilerden kaynaklı problemler (K_{3.2}) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K_{3.3}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}),

- Ticaret sektöründeki girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K_{3.5}),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}) ve finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K_{3.7}).

Tablo 4.49. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{4.2}	0,187	0,240	K _{4.3}	0,208	0,262	K _{4.3}	0,191	0,272
2	K _{4.3}	0,173	0,222	K _{4.2}	0,164	0,206	K _{4.2}	0,107	0,152
3	K _{4.1}	0,151	0,194	K _{4.1}	0,144	0,181	K _{4.5}	0,081	0,116
4	K _{4.5}	0,060	0,077	K _{4.8}	0,071	0,089	K _{4.1}	0,075	0,107
5	K _{4.4}	0,058	0,075	K _{4.5}	0,060	0,075	K _{4.6}	0,073	0,103
6	K _{4.8}	0,051	0,066	K _{4.4}	0,055	0,069	K _{4.4}	0,062	0,089
7	K _{4.7}	0,050	0,064	K _{4.7}	0,048	0,060	K _{4.7}	0,057	0,082
8	K _{4.6}	0,049	0,063	K _{4.6}	0,045	0,057	K _{4.8}	0,056	0,080
Toplam		0,780	1,000		0,794	1,000		0,703	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}), ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}) ve politik çevre kaynaklı problemler (K_{4.1}),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ve politik çevre kaynaklı problemler (K_{4.1}),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ve sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K_{4.5}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; uluslararası çevre kaynaklı problemler (K4.8), doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7) ve nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4).

Tablo 4.50 Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K1.6	0,053	0,075	K4.3	0,058	0,086	K4.3	0,060	0,089
2	K4.2	0,052	0,074	K4.2	0,045	0,068	K3.1	0,055	0,082
3	K4.3	0,048	0,069	K4.1	0,040	0,060	K3.2	0,043	0,065
4	K1.2	0,046	0,065	K3.3	0,034	0,051	K4.2	0,033	0,050
5	K4.1	0,042	0,060	K3.2	0,033	0,050	K1.2	0,033	0,050
6	K1.3	0,041	0,058	K2.2	0,031	0,047	K3.3	0,027	0,041
7	K3.2	0,037	0,052	K3.4	0,030	0,045	K4.5	0,025	0,038
8	K3.1	0,032	0,045	K1.6	0,028	0,042	K3.4	0,025	0,038
9	K2.3	0,029	0,042	K2.7	0,027	0,040	K4.1	0,023	0,035

Tablo 4.50. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
10	K _{2.4}	0,029	0,041	K _{3.1}	0,026	0,040	K _{1.6}	0,023	0,035
11	K _{2.8}	0,026	0,037	K _{3.7}	0,025	0,037	K _{4.6}	0,023	0,034
12	K _{1.1}	0,026	0,037	K _{1.2}	0,023	0,034	K _{1.3}	0,022	0,033
13	K _{2.2}	0,024	0,034	K _{3.5}	0,020	0,030	K _{1.1}	0,021	0,032
14	K _{3.3}	0,018	0,026	K _{4.8}	0,020	0,029	K _{4.4}	0,019	0,029
15	K _{4.5}	0,017	0,024	K _{1.5}	0,018	0,027	K _{2.2}	0,019	0,029
16	K _{1.4}	0,016	0,023	K _{1.3}	0,017	0,025	K _{2.4}	0,018	0,027
17	K _{4.4}	0,016	0,023	K _{4.5}	0,017	0,025	K _{4.7}	0,018	0,027
18	K _{4.8}	0,014	0,020	K _{2.4}	0,016	0,024	K _{4.8}	0,017	0,026
19	K _{4.7}	0,014	0,020	K _{4.4}	0,015	0,023	K _{2.5}	0,016	0,024
20	K _{4.6}	0,014	0,019	K _{2.6}	0,015	0,022	K _{2.8}	0,016	0,023
21	K _{3.7}	0,013	0,018	K _{1.1}	0,014	0,021	K _{3.5}	0,015	0,022
22	K _{2.7}	0,012	0,017	K _{2.8}	0,014	0,021	K _{1.5}	0,014	0,021
23	K _{2.5}	0,012	0,017	K _{3.6}	0,013	0,020	K _{3.7}	0,014	0,020
24	K _{3.4}	0,011	0,016	K _{4.7}	0,013	0,020	K _{2.3}	0,012	0,018
25	K _{1.7}	0,010	0,014	K _{3.8}	0,013	0,020	K _{2.1}	0,012	0,017
26	K _{1.5}	0,010	0,014	K _{4.6}	0,012	0,019	K _{1.4}	0,011	0,017
27	K _{3.8}	0,009	0,013	K _{2.5}	0,012	0,019	K _{3.6}	0,011	0,017
28	K _{3.6}	0,009	0,012	K _{1.7}	0,011	0,017	K _{2.6}	0,011	0,016
29	K _{3.5}	0,008	0,012	K _{1.4}	0,010	0,015	K _{3.8}	0,010	0,015
30	K _{2.1}	0,008	0,011	K _{2.1}	0,009	0,013	K _{2.7}	0,010	0,015
31	K _{2.6}	0,008	0,011	K _{2.3}	0,009	0,013	K _{1.7}	0,010	0,014
Toplam		0,703	1,000		0,668	1,000		0,667	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman ilk beş sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}), ekonomik çevre kaynaklı problemler (K_{4.3}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve politik çevre kaynaklı problemler (K_{4.1}),

- Ticaret sektöründeki girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), politik çevre kaynaklı problemler (K4.1), tedarikçilerden kaynaklı problemler (K3.3) ve müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K1.2).

Son beş sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1), ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K3.5), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K3.6) ve yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; üretim kaynaklı problemler (K2.3), yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K2.1), motivasyon kaynaklı problemler (K1.4), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K1.7) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K2.5),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K1.7), faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı problemler (K2.7), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K2.6) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K3.6).

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan ticaret sektöründe faaliyet gösteren 11, imalat sektöründe faaliyet gösteren 10, hizmet ve diğer sektörlerde faaliyet gösteren 20 girişimcinin, vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler Tablo 4.51.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.51. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Faaliyet Gösterilen Sektör Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Sektör: İmalat			Sektör: Ticaret			Sektör: Hizmet vd.		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K(K) ₅	0,131	0,164	K(K) ₃	0,123	0,143	K(K) ₃	0,141	0,185
2	K(K) ₈	0,123	0,153	K(K) ₄	0,116	0,135	K(K) ₄	0,116	0,152
3	K(K) ₁	0,104	0,129	K(K) ₈	0,109	0,127	K(K) ₅	0,115	0,151
4	K(K) ₃	0,090	0,113	K(K) ₅	0,103	0,120	K(K) ₁	0,081	0,106
5	K(K) ₇	0,085	0,105	K(K) ₇	0,089	0,104	K(K) ₂	0,078	0,103
6	K(K) ₆	0,081	0,101	K(K) ₁	0,088	0,103	K(K) ₈	0,076	0,100
7	K(K) ₄	0,079	0,099	K(K) ₂	0,082	0,095	K(K) ₆	0,065	0,085
8	K(K) ₂	0,070	0,087	K(K) ₆	0,081	0,094	K(K) ₇	0,060	0,078
9	K(K) ₉	0,040	0,050	K(K) ₉	0,068	0,079	K(K) ₉	0,031	0,040
Toplam		0,803	1,000		0,859	1,000		0,764	1,000

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅), girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈) ve destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemler (K(K)₁),
- Ticaret sektöründeki girişimciler için; başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ve girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ve ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- İmalat sektöründeki girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄),

- Ticaret sektöründeki girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemler (K(K)₆) ve eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂),
- Hizmet ve diğer sektörlerdeki girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemler (K(K)₆).

4.4.8. Yararlanılan Destek Programına Göre Girişimciler Tarafından Verilen Yanıtlara İlişkin Bulgular

Çalışmamıza katılan, 34 Yeni Girişimci Desteği kapsamında destek alan, 3 İleri Girişimci Desteği kapsamında destek alan 4 Geleneksel Girişimci Desteği kapsamında destek alan girişimcinin, girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlar ve KOSGEB Desteklerinden yararlanırken girişimcilerin karşılaşılabileceği problemler başlığı altında vermiş olduğu yanıtlara ilişkin sonuçlar bu bölümde özetlenmektedir. Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ait ana problem ve alt problemlere ilişkin bulgular; Tablo 4.52., Tablo 4.53., Tablo 4.54., Tablo 4.55., Tablo 4.56. ve Tablo 4.57.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.52. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşılabileceği Ana Problem Gruplarına İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K ₄	0,314	0,344	K ₃	0,304	0,327	K ₃	0,402	0,414
2	K ₃	0,223	0,244	K ₄	0,288	0,310	K ₁	0,255	0,263
3	K ₁	0,196	0,215	K ₂	0,201	0,216	K ₂	0,172	0,177
4	K ₂	0,180	0,197	K ₁	0,136	0,147	K ₄	0,142	0,146
Toplam		0,913	1,000		0,930	1,000		0,970	1,000

Ana problem grupları ele alındığı zaman problemlerin sıralaması şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁) ve kurulan işletme ve işletmenin

iç çevresi kaynaklı problemler (K₂),

- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; mikro çevre kaynaklı problemler (K₃), girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler (K₁), kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler (K₂) ve makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K₄).

Tablo 4.53. Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{1.2}	0,169	0,229	K _{1.5}	0,205	0,266	K _{1.6}	0,251	0,303
2	K _{1.6}	0,150	0,203	K _{1.2}	0,186	0,241	K _{1.3}	0,221	0,267
3	K _{1.3}	0,123	0,166	K _{1.6}	0,127	0,165	K _{1.2}	0,129	0,156
4	K _{1.1}	0,114	0,154	K _{1.3}	0,085	0,110	K _{1.4}	0,074	0,090
5	K _{1.5}	0,067	0,091	K _{1.1}	0,080	0,104	K _{1.7}	0,070	0,085
6	K _{1.4}	0,062	0,084	K _{1.4}	0,052	0,068	K _{1.1}	0,046	0,055
7	K _{1.7}	0,054	0,072	K _{1.7}	0,035	0,046	K _{1.5}	0,037	0,044
Toplam		0,740	1,000		0,772	1,000		0,828	1,000

Girişimci ve girişimcinin yakın çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}), kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}) ve tecrübe eksikliği (K_{1.3}),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; sağlık problemleri (K_{1.5}), mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}) ve kişisel finansal yetersizlik (K_{1.6}),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; kişisel finansal yetersizlik

(K_{1.6}), tecrübe eksikliği ve mesleki (K_{1.3}), teknik ve ticari bilgi eksikliği (K_{1.2}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve sağlık problemleri (K_{1.5}),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}) ve kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; sağlık problemleri (K_{1.5}), kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}) ve aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}).

Tablo 4.54. Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{2.2}	0,121	0,185	K _{2.8}	0,171	0,197	K _{2.3}	0,156	0,231
2	K _{2.4}	0,116	0,176	K _{2.2}	0,168	0,193	K _{2.2}	0,145	0,214
3	K _{2.8}	0,090	0,136	K _{2.3}	0,100	0,115	K _{2.4}	0,079	0,117
4	K _{2.5}	0,079	0,120	K _{2.7}	0,099	0,114	K _{2.8}	0,078	0,115
5	K _{2.7}	0,075	0,114	K _{2.1}	0,099	0,114	K _{2.7}	0,066	0,098
6	K _{2.3}	0,067	0,103	K _{2.5}	0,085	0,098	K _{2.1}	0,062	0,092
7	K _{2.6}	0,060	0,090	K _{2.4}	0,075	0,086	K _{2.5}	0,045	0,067
8	K _{2.1}	0,050	0,076	K _{2.6}	0,071	0,082	K _{2.6}	0,044	0,065
Toplam		0,658	1,000		0,867	1,000		0,677	1,000

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}),

- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{2.8}), finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}), finansman ve muhasebe kaynaklı problemler (K_{2.2}) ve satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}) ve üretim kaynaklı problemler (K_{2.3}),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), satış pazarlama kaynaklı problemler (K_{2.4}) ve insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}) ve yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}).

Tablo 4.55. Mikro Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{3.2}	0,160	0,218	K _{3.1}	0,135	0,172	K _{3.1}	0,339	0,365
2	K _{3.1}	0,158	0,214	K _{3.7}	0,117	0,149	K _{3.2}	0,284	0,305
3	K _{3.3}	0,119	0,161	K _{3.4}	0,113	0,144	K _{3.4}	0,112	0,120
4	K _{3.4}	0,088	0,119	K _{3.2}	0,109	0,138	K _{3.5}	0,053	0,057
5	K _{3.7}	0,065	0,088	K _{3.3}	0,099	0,125	K _{3.3}	0,052	0,056
6	K _{3.5}	0,059	0,080	K _{3.8}	0,093	0,118	K _{3.6}	0,037	0,040
7	K _{3.6}	0,045	0,062	K _{3.6}	0,066	0,084	K _{3.7}	0,034	0,037
8	K _{3.8}	0,044	0,059	K _{3.5}	0,054	0,069	K _{3.8}	0,020	0,021
Toplam		0,737	1,000		0,786	1,000		0,931	1,000

Mikro çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1) ve tedarikçilerden kaynaklı problemler (K3.3),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K3.7) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K3.4),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K3.4).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K3.6) ve ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K3.5),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; ikame ürünlerden kaynaklı problemler (K3.5), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K3.6) ve yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K3.8), finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K3.7) ve dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K3.6).

Tablo 4.56. Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K4.3	0,208	0,278	K4.3	0,150	0,188	K4.5	0,127	0,194
2	K4.2	0,152	0,204	K4.5	0,138	0,174	K4.3	0,102	0,156
3	K4.1	0,108	0,144	K4.1	0,100	0,125	K4.2	0,098	0,150
4	K4.5	0,061	0,081	K4.7	0,091	0,115	K4.1	0,093	0,142
5	K4.8	0,058	0,077	K4.4	0,090	0,113	K4.6	0,077	0,119
6	K4.6	0,056	0,074	K4.8	0,086	0,108	K4.4	0,070	0,108
7	K4.4	0,056	0,074	K4.2	0,075	0,094	K4.7	0,044	0,067
8	K4.7	0,050	0,067	K4.6	0,066	0,084	K4.8	0,041	0,064
Toplam		0,748	1,000		0,796	1,000		0,651	1,000

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5), ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3) ve yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; doğal çevre kaynaklı problemler (K4.7), nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K4.4) ve teknolojik çevre kaynaklı problemler (K4.6),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; teknolojik çevre

kaynaklı problemler (K_{4.6}), yasal çevre ve yükümlülükler (K_{4.2}) ve uluslararası çevre kaynaklı problemler (K_{4.8}),

- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; uluslararası çevre kaynaklı problemler (K_{4.8}), doğal çevre kaynaklı problemler (K_{4.7}) ve nüfus yapısı ve değişimleri ile ilgili problemler (K_{4.4}).

Tablo 4.57. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K _{4.3}	0,065	0,098	K _{4.3}	0,043	0,058	K _{3.1}	0,136	0,172
2	K _{4.2}	0,048	0,072	K _{3.1}	0,041	0,055	K _{3.2}	0,114	0,144
3	K _{3.2}	0,036	0,054	K _{4.5}	0,040	0,053	K _{1.6}	0,064	0,081
4	K _{3.1}	0,035	0,053	K _{3.7}	0,036	0,048	K _{1.3}	0,056	0,071
5	K _{4.1}	0,034	0,051	K _{2.8}	0,034	0,046	K _{3.4}	0,045	0,057
6	K _{1.2}	0,033	0,050	K _{3.4}	0,034	0,046	K _{1.2}	0,033	0,042
7	K _{1.6}	0,030	0,045	K _{2.2}	0,034	0,045	K _{2.3}	0,027	0,034
8	K _{3.3}	0,026	0,040	K _{3.2}	0,033	0,044	K _{2.2}	0,025	0,031
9	K _{1.3}	0,024	0,036	K _{3.3}	0,030	0,040	K _{3.5}	0,021	0,027
10	K _{1.1}	0,022	0,034	K _{4.1}	0,029	0,038	K _{3.3}	0,021	0,026
11	K _{2.2}	0,022	0,033	K _{3.8}	0,028	0,038	K _{1.4}	0,019	0,024
12	K _{2.4}	0,021	0,031	K _{1.5}	0,028	0,037	K _{4.5}	0,018	0,023
13	K _{3.4}	0,020	0,029	K _{4.7}	0,026	0,035	K _{1.7}	0,018	0,023
14	K _{4.5}	0,019	0,029	K _{4.4}	0,026	0,035	K _{3.6}	0,015	0,019
15	K _{4.8}	0,018	0,027	K _{1.2}	0,025	0,034	K _{4.3}	0,014	0,018
16	K _{4.6}	0,017	0,026	K _{4.8}	0,025	0,033	K _{4.2}	0,014	0,017
17	K _{4.4}	0,017	0,026	K _{4.2}	0,022	0,029	K _{3.7}	0,014	0,017
18	K _{2.8}	0,016	0,024	K _{2.3}	0,020	0,027	K _{2.4}	0,014	0,017

Tablo 4.57. Girişimcilerin İş Kurma ve Yürütme Konusunda Karşılaşabileceği Problemlere İlişkin Bütünleşik Nihai Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular) (Devamı)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
19	K4.7	0,016	0,024	K3.6	0,020	0,027	K2.8	0,013	0,017
20	K3.7	0,014	0,022	K2.7	0,020	0,027	K4.1	0,013	0,017
21	K2.5	0,014	0,021	K2.1	0,020	0,027	K1.1	0,012	0,015
22	K2.7	0,013	0,020	K4.6	0,019	0,026	K2.7	0,011	0,014
23	K1.5	0,013	0,020	K1.6	0,017	0,023	K4.6	0,011	0,014
24	K3.5	0,013	0,020	K2.5	0,017	0,023	K2.1	0,011	0,014
25	K1.4	0,012	0,018	K3.5	0,017	0,022	K4.4	0,010	0,013
26	K2.3	0,012	0,018	K2.4	0,015	0,020	K1.5	0,009	0,012
27	K2.6	0,011	0,016	K2.6	0,014	0,019	K3.8	0,008	0,010
28	K1.7	0,011	0,016	K1.3	0,012	0,015	K2.5	0,008	0,010
29	K3.6	0,010	0,015	K1.1	0,011	0,015	K2.6	0,008	0,010
30	K3.8	0,010	0,015	K1.4	0,007	0,010	K4.7	0,006	0,008
31	K2.1	0,009	0,014	K1.7	0,005	0,006	K4.8	0,006	0,007
Toplam		0,663	1,000		0,748	1,000		0,794	1,000

Bütünleşik nihai liste ele alındığı zaman ilk beş sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), yasal çevre ve yükümlülükler (K4.2), müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1) ve politik çevre kaynaklı problemler (K4.1),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; ekonomik çevre kaynaklı problemler (K4.3), işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), sosyo-kültürel çevre kaynaklı problemler (K4.5), finansman kuruluşları ile ilgili problemler (K3.7) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K2.8),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; işgücü piyasası kaynaklı problemler (K3.1), müşterilerden kaynaklı problemler (K3.2), kişisel finansal yetersizlik (K1.6), tecrübe eksikliği (K1.3) ve rakiplerden kaynaklı problemler (K3.4).

Son beş sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler (K_{2.1}), yerel altyapı ve güvenlik kaynaklı problemler (K_{3.8}), dağıtım ve lojistik kaynaklı problemler (K_{3.6}), aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}) ve faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; aile ve yakın çevre kaynaklı problemler (K_{1.7}), motivasyon kaynaklı problemler (K_{1.4}), kişisel özelliklerden kaynaklanan problemler (K_{1.1}), tecrübe eksikliği (K_{1.3}) ve faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; uluslararası çevre kaynaklı problemler (K_{4.8}), doğal çevre kaynaklı problemler (K_{4.7}), faaliyete konu ürün ve hizmetler kaynaklı problemler (K_{2.6}), insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler (K_{2.5}) ve fiziki ve teknik alt yapı yetersizlikleri (K_{3.8}).

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak çalışmamıza katılan 34 Yeni Girişimci Desteği kapsamında destek alan, 3 İleri Girişimci Desteği kapsamında destek alan ve 4 Geleneksel Girişimci Desteği kapsamında destek alan girişimcinin, vermiş olduğu yanıtlara ilişkin özet bilgiler Tablo 4.58.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.58. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşılabileceği Problemlere İlişkin Liste (Girişimciler: Yararlanılan Destek Programı Faktörüne Göre Bulgular)

Önem Sırası	Yeni Girişimci Desteği			Geleneksel Girişimcilik			İleri Girişimcilik		
	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık	Kriter No	Geometrik Ortalama	Nihai Ağırlık
1	K(K) ₃	0,130	0,166	K(K) ₇	0,177	0,199	K(K) ₈	0,168	0,190
2	K(K) ₅	0,128	0,163	K(K) ₄	0,119	0,134	K(K) ₇	0,146	0,165
3	K(K) ₄	0,107	0,136	K(K) ₃	0,111	0,125	K(K) ₂	0,141	0,160
4	K(K) ₁	0,089	0,113	K(K) ₈	0,106	0,120	K(K) ₆	0,094	0,107
5	K(K) ₈	0,088	0,112	K(K) ₆	0,096	0,108	K(K) ₄	0,081	0,092
6	K(K) ₂	0,074	0,094	K(K) ₁	0,094	0,106	K(K) ₅	0,072	0,082
7	K(K) ₆	0,069	0,087	K(K) ₂	0,070	0,079	K(K) ₁	0,071	0,081
8	K(K) ₇	0,061	0,078	K(K) ₅	0,069	0,078	K(K) ₃	0,067	0,076
9	K(K) ₉	0,040	0,051	K(K) ₉	0,048	0,054	K(K) ₉	0,041	0,047
Toplam		0,786	1,000		0,889	1,000		0,881	1,000

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşabileceği problemler ele alındığı zaman ilk üç sırada yer alan problemler şöyledir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃), ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅) ve değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇), değerlendirme süreci ile ilgili problemler (K(K)₄) ve başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar (K(K)₈), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂).

Son üç sırada yer alan problemler ise şu şekildedir;

- Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler (K(K)₇) ve mevzuatta belirtilen sürelere uyma ile ilgili problemler (K(K)₆),
- Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), ödeme talebi ve destek alma sürecinde yaşanan problemler (K(K)₅) ve eğitim alınması ile ilgili problemler (K(K)₂),
- İleri Girişimcilik Desteğinden yararlanan girişimciler için; KOSGEB ile iletişimde yaşanan problemler (K(K)₉), başvuru aşaması ile ilgili problemler (K(K)₃) ve destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemler (K(K)₁).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Girişimcilik ekonomi içindeki önemli faktörlerden biridir. Devletin girişimciliği teşvik etmeye başlaması ile birlikte girişimciliğe olan ilgi günden güne artmaktadır. Bununla beraber girişimcilik süreci kendi içerisinde sıkıntı ve zorlukları olan bir süreçtir. Her girişimci süreç içerisinde az ya da çok problemlerle karşılaşmaktadır. Girişimcilik faaliyetinden kaynaklı problemlerin olmasının yanı sıra girişimciler, devlet teşvikleri ve girişimciliğe yönelik KOSGEB Desteklerinden yararlanırken de birtakım problemler ile karşılaşabilmektedir. Bahsi geçen problemlerin tespiti ve önceliklendirilmesi, ilerleyen zamanlarda bu problemlere karşı girişimcilerin ve kanun koyucunun önlem almasına yardımcı olup, bu problemlerle mücadelenin kolaylaşmasına yardımcı olacaktır.

Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiği zaman genellikle; kadın girişimciler, genç girişimciler gibi sadece belirli tür girişimciler üzerinde araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Girişimciliğin genel olarak ele alındığı araştırmalarda ise çalışma kapsamının daha dar tutulduğu tespiti yapılmıştır. Bu araştırmalarda genel olarak; Likert Ölçeğini esas alan anket çalışmaları, mülakat yöntemi ve nitel yöntemleri temel alan çalışmalar uygulama olarak tercih edilmiştir. Çalışmamızda girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusundaki problemleri bütüncül olarak ele alınmıştır. Katılımcıların subjektif seçimlerine dayanan, fakat problemlerin ve problem gruplarının net sıralamalar ve sayısal verilerle birbiri ile karşılaştırıldığı ÇKKV yöntemlerinden, SWARA yöntemini esas alan bir çalışma yapılmıştır. Çalışmamızda hem girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaştığı problemler hem de girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemler ele alınmıştır. Çalışmamız hem girişimcilere hem de KOSGEB personeline uygulanmıştır.

Çalışmamızda girişimcilerin kendi işlerini kurma ve kurulan işin yönetilmesi sürecinde karşılaşılabileceği problemlere yönelik 4 ana problem grubu ve 31 alt problem belirlenmiştir. Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabileceği problemler ile alakalı olarak da 9 problem belirlenmiştir. Çalışmamız 41 girişimci ve 8 KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline uygulanmıştır.

Çalışmamıza katılan girişimcilerin sorulara samimiyetle yanıt verdikleri varsayılmaktadır. Çalışmamıza katılanların yanıtlarının anket uygulamacısından etkilenmediği ve çalışmamızda araştırmacı beklenti etkisinin olmadığı varsayılmaktadır.

Çalışmamız Aydın ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren ve sadece KOSGEB Desteği ile işyerini açan işletmeler ve KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeli üzerinde uygulanmıştır. Bu bakımdan çalışmamızın sonuçları girişimcilerin karşılaştıkları problemler ile ilgili genel bir fikir verse de farklı yer ve farklı hedef kitleye uygulanan benzer çalışmalar farklı sonuçlar verebilir.

Çalışmamız neticesinde ulaşılan önemli sonuçlar ve sonuçlara ilişkin yorumlar özet olarak şöyledir;

Girişimcilerin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular incelendiğinde;

Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaştıkları ana problemler ele alındığı zaman, problem grupları önem sırasına göre; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler, mikro çevre kaynaklı problemler, girişimci ve yakın çevresi kaynaklı problemler ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler şeklinde sıralanmıştır.

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; ekonomik çevre, yasal çevre ve yükümlülükler ve politik çevre kaynaklı problemlerin en önemli problemler olduğu,

Mikro çevre kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; işgücü piyasası, müşteriler ve tedarikçiler ile ilgili problemlerin en önemli problemler olduğu,

Girişimci ve yakın çevresi kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği, kişisel finansal yetersizlik ve tecrübe eksikliği problemlerinin en önemli problemler olduğu,

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; finansman ve muhasebe, satış pazarlama, fiziki ve teknik altyapı yetersizlikleri ile ilgili problemlerin en önemli problemler olduğu görülmektedir.

Ana problemlere ait problem ağırlıkları ve alt problemlere ait ağırlıkların çarpımı ile elde edilen alt problemlere ilişkin nihai listede 31 alt problemden ilk 10 problem önem sırasına göre şöyledir;

1. Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler
2. Yasal Çevre ve Yükümlülükler

3. İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler
4. Müşterilerden Kaynaklı Problemler
5. Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği
6. Politik Çevre Kaynaklı Problemler
7. Kişisel Finansal Yetersizlik
8. Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler
9. Tecrübe Eksikliği
10. Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemler içerisinde sırasıyla: başvuru aşaması, ödeme talebi ve destek alma ve değerlendirme süreci, girişimcileri hedef alan kötü niyetli kurum ve kuruluşlar ile ilgili problemlerin en önemli problemler olduğu görülmektedir.

Girişimcilerin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular ile ilgili kısa bir yorum yapmak gerekirse; girişimcileri genel olarak maruz kaldıkları ve problemlerin çözümünde neredeyse hiç etkilerinin olmadığı makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler en fazla etkilemektedir. Ekonomik problemler, politik alandaki iniş çıkışlar ve yasal yükümlülükler girişimcileri etkilemektedir. Çalışan bulamama, müşteriler ve tedarikçiler ile ilgili problemler de girişimcinin kurduğu işletmenin yakın çevresindeki problemlerin en önemlileridir. Bu problemler ile ilgili girişimcilerin bir noktaya kadar da olsa problemlerin çözümünde etkisi olabileceği düşünülebilir. Teknik ticari bilgi eksiklikleri, kişisel finansman yetersizlik, tecrübe eksikliği kişisel düzeydeki en önemli problemlerdir. Kurulan işletme ve iç çevresi kapsamında finansman ve muhasebe kaynaklı problemlerin önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemler ile ilgili olarak, girişimcilerin başvuru aşamasında özellikle iş planı ya da proje hazırlama konusunda zorluklar yaşadıkları yorumu yapılabilir. Değerlendirme, ödeme talebi gibi aşamalar ile ilgili geçmiş yıllarda problem sayılabilecek durumların oluştuğu bilinmekle beraber, BAMS çalışmaları kapsamında bu hususlarda iyileştirmeler olmaktadır. Bu konularda çoğu durumda girişimcilerin de kişisel ihmalleri olabilmektedir. Girişimcilerin

süreçler hakkında bilgi sahibi olması, problemlerin azalmasına yardımcı olacaktır. Girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşların, girişimcileri iş hayatlarındaki bu en kırılgan oldukları anda etkiledikleri düşünülmektedir.

KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular incelendiğinde;

Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaştığı ana problemler ele alındığı zaman, problem grupları önem sırasına göre; makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler, girişimci ve yakın çevresi kaynaklı problemler, mikro çevre kaynaklı problemler ve kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler şeklinde sıralanmıştır.

Makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; ekonomik çevre, yasal çevre ve yükümlülükler, politik çevre kaynaklı problemlerin en önemli problemler olduğu,

Girişimci ve yakın çevresi kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; girişimcinin kişisel özelliklerinden kaynaklanan problemler, mesleki teknik ve ticari bilgi eksiklikleri ve motivasyon kaynaklı problemlerin en önemli problemler olduğu,

Mikro çevre kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; işgücü piyasasından kaynaklı, tedarikçilerden kaynaklı ve rakiplerden kaynaklı problemlerin en önemli problemler olduğu,

Kurulan işletme ve işletmenin iç çevresi kaynaklı problemler içerisinde sırasıyla; yönetim ve ortaklık yapısı kaynaklı problemler, insan kaynakları/çalışanlar kaynaklı problemler ve finansman ve muhasebe kaynaklı problemlerin en önemli problemler olduğu görülmektedir.

Ana problemlere ait problem ağırlıkları ve alt problemlere ait ağırlıkların çarpımı ile elde edilen alt problemlere ilişkin nihai listede 31 alt problemden ilk 10 problem önem sırasına göre şöyledir;

1. Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler
2. Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler
3. Yasal Çevre ve Yükümlülükler

4. Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği
5. Politik Çevre Kaynaklı Problemler
6. Motivasyon ile İlgili Problemler
7. Tecrübe Eksikliği
8. Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler
9. İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler
10. Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemler içerisinde sırasıyla; destek şartlarını sağlama ve devam ettirme ile ilgili, başvuru aşaması ile ilgili, ödeme talebi ve destek alma ile ilgili ve mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler ile ilgili problemlerin en önemli problemler olduğu görülmektedir.

KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin genel bulgular hakkında kısa bir yorum yapmak gerekirse; KOSGEB personeli de girişimcilerin vermiş olduğu genel yanıtlarda ortaya çıktığı gibi girişimcileri; genel olarak maruz kaldıkları ve problemlerin çözümünde neredeyse hiç etkilerinin olmadığı makro ve uluslararası çevreden kaynaklı problemlerin en çok etkilediğini düşünmektedir. Bununla beraber girişimci ve yakın çevresinden kaynaklı problemlerin de yakın bir önem düzeyinde, önemli olduğu düşünülmektedir. Ekonomik, yasal, politik ve teknolojik çevrelerden kaynaklanan problemler ile birlikte girişimcilerin kişisel özelliklerinden, motivasyonundan, teknik bilgi eksikliği ve tecrübe eksikliğinden kaynaklanan problemlerin de önemli olduğu görülmektedir. Girişimcilere ait yanıtlarda üst sıralarda yer almasa da KOSGEB Aydın Müdürlüğü personeline göre yönetim ve ortaklık yapısı ile ilgili problemler de girişimcileri etkileyen önemli problemlerden biridir. Mikro çevre kaynaklı problemler içerisinde, işgücü piyasasından kaynaklanan problemler sadece ilk 10 problem arasındadır. Bu bilgi ışığında KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin de girişimcilerin, açmış oldukları işletmelerde personel temini ile ilgili problemler yaşandığı konusunda girişimciler ile benzer bir şekilde düşündüğü söylenebilir.

Girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaştığı problemler ile ilgili olarak; KOSGEB Aydın Müdürlüğü personelinin verdiği yanıtlara göre, girişimcilerin destek şartlarını sağlama ve devam ettirme konusundaki problemleri sıralamada en üst sırada yer almaktadır. KOSGEB Desteklerine başvuru aşamasında, ödeme talebi sırasında ve destek alma sürecinde bazı girişimcilerin zorluklar yaşadıkları düşünülebilir. Mevzuatta yapılan sık değişikliklerden kaynaklanan problemlerin de girişimcileri etkileyebildiği sonucuna varılabilir. Mevzuatta var olan eksikliklerin giderilmesi, girişimcilerin lehine değişikliklerin yapılması iyi olmakla beraber, sık yapılan değişikliklerin takibi konusunda, girişimcilerin zorluklar yaşayabildiği düşünülmektedir.

Cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, faaliyet gösterilen sektör, yararlanılan program gibi faktörler dikkate alındığı zaman girişimcilerin vermiş olduğu yanıtlara ilişkin dikkat çeken bulgular şu şekildedir;

Kadın girişimcilerde müşterilerden kaynaklı problemler, alt problemlere ait nihai listede 2. sırada yer almaktadır. Literatür taramasında, özellikle kadın girişimciler üzerine yapılan araştırmalarda aile ve yakın çevre kaynaklı problemlerin önemli olduğu belirtilse de aile ve yakın çevre kaynaklı problemler, bulunduğu ana problem grubunda sonuncu, alt problemlere ait nihai listede ise 28. sıradadır. Bu problem erkek girişimcilerde ise 30. sıradadır. KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabilen problemler arasında girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar kadın girişimcilerde 3. sırada yer almaktadır.

Evli girişimcilerde, aile ve yakın çevre kaynaklı problemler, alt problemlere ait nihai listede 27. sıradayken, bekâr girişimcilerde bu problem 31. sırada yer almaktadır.

30 yaş altı girişimcilerde; müşteriler ile ilgili problemler ve mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği ve tecrübe eksikliğinden kaynaklanan problemlerin alt problemlere ait nihai listede üst sıralarda yer aldığı görülmektedir. 30 yaş üzeri girişimcilerde KOSGEB Desteğinden yararlanırken karşılaşılabilen problemler arasında, girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar 4. sırada yer almaktadır.

İlköğretim mezunu girişimcilerde; mesleki, teknik ve ticari bilgi eksikliği problemi alt problemlere ait nihai listede 3. sırada yer almaktadır. İlköğretim mezunu girişimciler için KOSGEB Desteğinden yararlanırken karşılaşılabilen problemler arasında girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar 1. sırada yer almaktadır.

İmalatçı girişimciler için kişisel finansal yetersizlik alt problemlere ait nihai listede 1. sırada yer almaktadır. Bu durum, imalata yönelik işletme kuruluşunda daha yüksek sermaye gereksinimi olmasına bağlanabilir. Müşterilerden kaynaklı, işgücü kaynaklı, üretim kaynaklı satış pazarlama kaynaklı problemler, ilk 10 alt problem içinde yer almaktadır.

Ticaret sektöründe yer alan girişimciler için; tedarikçilerden kaynaklı, müşterilerden kaynaklı, finansman ve muhasebe kaynaklı, rakiplerden kaynaklı, kişisel finansal yetersizlik kaynaklı, faaliyet gösterilen yer seçimi kaynaklı, işgücü kaynaklı problemler alt problemlere ait nihai listede ilk 10 problem içinde yer almaktadır.

Hizmet ve diğer sektörlerde yer alan girişimciler için; işgücü kaynaklı problemler alt problemlere ait nihai listede 2. sırada yer almaktadır, bu husus hizmet sektöründe faaliyet gösteren girişimcilerin, çalışan istihdamı konusunda zorluk çektiğini göstermektedir. Müşterilerden kaynaklı, tedarikçilerden kaynaklı, rakiplerden kaynaklı, kişisel finansal yetersizlik kaynaklı problemler alt problemlere ait nihai listede ilk 10 problem içinde yer almaktadır.

Yeni Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabilecek problemler içerisinde; başvuru aşaması ile ilgili problemler, ödeme talebi ve destek alma süreci ile ilgili problemler, değerlendirme süreci ile ilgili problemler ilk 3 sırada yer almaktadır. Mevzuatta yapılan sık sayılabilecek değişiklikler problemi Geleneksel Girişimcilik Desteğinden yararlanan işletmeler için 1. İleri Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için 2. sıradadır. İleri Girişimci Desteğinden yararlanan girişimciler için girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar ilk sırada yer almaktadır. Bu durumu destek miktarının fazla olmasından dolayı bu tarz girişimcilerin hedef alınmasına bağlayabiliriz.

Bu bulgular ışığında genel bir durum değerlendirmesi yapılmak istenirse şunlar ifade edilebilir;

1. Girişimciler iş kurma ve yürütme aşamasında genel olarak, en fazla makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemlerden etkilenmektedir.
2. Mikro çevre kaynaklı problemler de önemli olmakla beraber, KOSGEB personelinin vermiş olduğu yanıtlar, girişimcinin kendisi ve yakın çevresi kaynaklı problemlerin de çok önemli olduğunu göstermektedir.

3. Ekonomik çevre ve politik çevre kaynaklı problemler, girişimcileri yüksek bir biçimde etkilemektedir.
4. Yasal çevre ve yükümlülükler ile ilgili problemler her bir grup dikkate alındığı zaman en üst sıralarda yer almaktadır. Bu durum iş dünyasını şekillendiren yasal çerçeve, vergi ve sosyal güvenlik yükümlülükleri ile ilgili algılanan problemlerin olduğunu göstermektedir.
5. İşgücü piyasasıyla ilgili problemler, genel olarak üst sırada yer almaktadır, bu durum girişimcilerin personel istihdamı konusunda problemler yaşadığını göstermektedir.
6. Müşteriler, tedarikçiler ve rakipler ile ilgili problemler genel olarak girişimciler tarafından önemli olarak algılanmaktadır.
7. Kişisel finansal yetersizlik, kişisel özelliklerin girişimcilik için uygun olmaması, tecrübe ve teknik bilgi eksiklikleri öne çıkan girişimci kaynaklı problemlerdir.
8. KOSGEB Desteklerinden yararlanırken karşılaşılabilecek problemler içerisinde, başvuru aşaması ve ödeme talebi ve destek alma süreçlerindeki problemlerin önemli olarak algılandığı görülmektedir.
9. KOSGEB Desteğinden yararlanırken karşılaşılabilen problemler arasında girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar ile ilgili problemler kadın girişimciler ve ilköğretim mezunu girişimciler tarafından önemli olarak değerlendirilmiştir.
10. Genel olarak bir durum tespiti yapılsa da cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, faaliyet gösterilen sektör, yararlanılan program gibi faktörlere bağlı olarak girişimci grupları için farklı problemler önemli olabilmektedir.

Çalışmamız neticesinde elde edilen sonuçlar dikkate alınarak; girişimcilere, girişimci adaylarına ve devlet yönetimine birtakım öneriler getirmek mümkündür. Önerilerimizi şu şekilde sıralayabiliriz;

- Girişimci adaylarına, girişimcilik faaliyetlerine yönelmeden önce kendi özelliklerini ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak, girişimcilik açısından ne kadar yeterli olduklarını sorgulamaları tavsiye edilmektedir. Kişilere zayıf olan yanlarını

geliştirmeleri, eğer kişilerin zayıf yanlarını geliştirmesi mümkün değilse en azından mevcut zayıflıklarını dikkate alarak girişimcilik faaliyetlerine yönelmeleri önerilmektedir.

- Çalışmamızda, makro ve uluslararası çevre kaynaklı problemler, önem sırasına göre en önemli ana problem grubu olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamdaki problemler genellikle probleme maruz kalanların çözüme yönelik çok fazla etkisinin olmadığı problemlerdir. Bu sebeple girişimcilere ve girişimci adaylarına faaliyetlerini planlarken özellikle makro ve uluslararası çevre kaynaklı kötü senaryoları da göz önünde bulundurarak planlama yapmaları önerilmektedir.
- Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetlerine yönelmeden önce hangi kaynaklara ihtiyaç duyulduğunun planlamasını yaparken, iyi ve kötü ihtimalleri göz önünde bulundurmalıdır.
- Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetlerine yönelmeden önce iş kurmayı planladıkları iş kolu veya iş kolları hakkında detaylı olarak araştırma yapmalıdır.
- Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetlerine yönelmeden önce detaylı bir iş planı yapmalıdır.
- Girişimci adayları ve girişimciler, faaliyet göstermeyi planladıkları ya da faaliyet gösterdikleri iş kolu ile ilgili geçerli yasal mevzuat ve yükümlülükleri detaylı olarak öğrenmelidir.
- Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetine yönelmeden önce, destek alabilecekleri devlet ya da özel kurum ve kuruluşları ile ilgili araştırma yapmalıdır. Yararlanmayı düşündükleri destek mevzuatları ile ilgili detaylı bilgi sahibi olmalıdır.
- Kişisel finansal yetersizlik iş kurma ve yürütme konusunda önemli bir problem olarak öne çıkmıştır. Girişimci adaylarına iş kurma aşamasında yapacakları iş ile ilgili yeterli sermayeye sahip olmaları önerilmektedir.
- Kurulacak iş ile ilgili mesleki, teknik ve ticari bilgiye sahip olunması önemlidir. Girişimcilere bu konuda eksiklikleri varsa gidermeleri, girişimci adaylarına ise girişimcilik faaliyetine başlamadan önce faaliyetlerini sorunsuz yürütecek bilgiye sahip olmaları önerilmektedir.

- Yapılacak iş ile ilgili tecrübe sahibi olmak da önemli faktörlerden biridir. Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetlerine başlamadan önce ilgili iş kolunda ücretli çalışmak, staj ve bunun gibi yollarla tecrübe sahibi olmalıdır.
- Girişimci adayları, girişimcilik faaliyetlerine başlamadan önce uygun bir motivasyona sahip olmalıdır. Girişimci adayı, girişimciliğin beraberinde getireceği yükü kaldıracak bir motivasyonu olup olmadığını, kendisine sormalıdır.
- Müşteriler ve tedarikçiler ile ilgili karşılaşılan problemler önemli problemler arasında listelenmektedir. Girişimcilerin ve girişimci adaylarının müşteri ve tedarikçi ilişkileri ile alakalı olarak bilgi ve tecrübe sahibi olması, girişimcilerin ve girişimci adaylarının işletme yönetimi üzerine eğitim alması önerilmektedir.
- İşgücü piyasası ile ilgili problemler önemli problemler arasında yer almaktadır. Girişimci adayları iş kurmayı düşündükleri yerlerde yer alan iş gücü piyasası hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Girişimcilere, faaliyetlerini sürdürürken hesapta olmayan problemlere karşı, işletme tam olarak mali bağımsızlığını elde edene kadar, çok atak bir mali politika izlememesi, beklenmedik durumlar ile alakalı olarak elde edilen gelirin bir kısmının harcanmayıp, beklenmeyen durumlara karşın kenara ayrılması önerilmektedir.
- KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda, girişimcilerin pek çoğunun yaşamış olduğu problemlerin ana kaynaklarından biri, girişimcilik hakkında yeterli bilgi sahibi olmamak ve destek programlarına ait destek mevzuatını bilmemektir. Girişimcilik Destek Programı kapsamında verilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinde katılımcı belgesi, devam zorunluluğuna uyulması kaydıyla verilmekteydi. Bu sebepten pek çok girişimci adayı bu eğitimleri sadece birer yasal teferruat olarak algılayıp, devam zorunluluğunu karşılayıp çok az şey öğrenerek tamamlamıştır. Yeni girişimcilik mevzuatı kapsamında verilecek olan eğitimlerde hem girişimcilik hem de girişimcilik desteği mevzuatı kapsamında tamamlama sınavlarının eklenmesinin, en azından girişimci adaylarının girişimcilik ve KOSGEB Destekleri hakkında, asgari düzeyde yeterli bilgi sahibi olmasını sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Girişimcilere yönelik KOSGEB Destekleri kapsamında, başvuru ve ödeme talebi ve

destek alma hususunda problemlerin önemli olduğu görülmektedir. Bu hususlarda KOSGEB zaten son yıllarda önemli iyileştirmelerde bulunmuştur. Bu iyileştirmelerin tamamlanması durumunda bu hususlarda karşılaşılan şikâyetlerin azalacağı düşünülmektedir.

- Girişimcilere yönelik KOSGEB Destekleri kapsamında yapılabilecek iyileştirmelerden biri de mevzuat ve uygulama revizyonlarının toplu ve planlı bir biçimde yapılması ve yapılan ve yapılacak revizyonların hedef kitleye açık bir biçimde ilan edilmesidir. Bu şekilde, destek mevzuatı ile ilgili meydana gelebilecek kafa karışıklıklarının en aza indirilmesi sağlanacaktır.
- Girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşların büyük bir çoğunluğu, KOSGEB'in adını kullanarak faaliyetlerini yürütmektedir. Bundan dolayı girişimciler ve işletmeler zarar görürken, KOSGEB'in itibarı da zedelenmektedir. Mevzuattaki boşluklar doldurulup, girişimcileri hedef alan kötü niyetli kişi ve kuruluşlar ile gerekli mücadele yapılmalı ve bu kişi ve kuruluşların hak ettikleri cezaları almaları sağlanmalıdır.
- Girişimcileri etkileyen unsurlardan biri de rekabettir. Ülkemizde işyeri açma izni verilirken, belirli iş kolları haricinde bir muhitte yer alan benzer işletmelerin varlığı dikkate alınmamaktadır. Devlet kurum ve kuruluşlarının çeşitli muhitlerde açılacak işletmelere izin verirken; yer, nüfus ve çeşitli sektörlerde yer alan işletme sayılarını gözetmeleri, mevcut olan işletmelerin hayatlarını sürdürebilmesi açısından önemlidir. Bu durum yeni işyeri açacak olan girişimci adaylarına da zaten yüksek doygunluğa ulaşmış yerlerde rekabete girilmemesi yönünde faydalı olacaktır. Bununla beraber, devlet kurum ve kuruluşları, özellikle zincir şubeler şeklinde faaliyet gösteren market, restoran gibi ciddi rekabet avantajına sahip işletmelerin şube ve bayiliklerine çalışma izni verirken, yakın çevredeki benzer sektörde faaliyet gösteren işletme ve girişimcileri de dikkate almalıdır.
- Yasal çevre ve yükümlülükler kaynaklı problemler, çalışmamıza göre en önemli alt problemlerden biridir. Bu kapsama, vergi ve sosyal güvenlik politikaları, iş hayatını şekillendiren mevzuat ve bunlar ile ilgili yükümlülükler girmektedir. Özellikle, girişimcilerin vergi ve sosyal güvenlik kurumu yükümlülükleri üzerinde yapılacak olan iyileştirmeler önem arz etmektedir. Günümüzde belli bir kesim için uygulanan

vergi ve SGK primi avantajları yeni işletme açan her girişimciye makul bir süre için uygulanmalıdır. BAMS çalışmaları kapsamında iyileştirmelere devam edilip bürokratik işlemler azaltılmalıdır.

- İş kurma süreci pek çok girişimcinin en kırılgan olduğu dönemdir. Girişimcilere uygun maliyetli ve kolay finansman imkânlarının sağlanması önemlidir. Bu konudaki mekanizmaların çeşitlendirilmesi yararlı olacaktır.
- Son yıllarda girişimciliğin popüler olarak ele alınması ve girişimciliğe yönelik verilen devlet destekleri sebebiyle girişimci sayısı artmıştır. Bununla beraber girişimcilerin bilinç düzeyi ve kalitesinin de artması gerekmektedir. Devletin potansiyel girişimcilerin kalitesini artırmak için bilinçlendirme ve eğitim çalışması içerisine girmesi önerilmektedir.

Çalışmamız; kapsamı, hedef kitlesi ve yöntemi bakımından benzer konularda literatürde var olan araştırmalardan farklılık göstermektedir. Bu bakımdan ele alındığı zaman tez çalışmasının; kapsam, uygulama ve uygulamada kullanılan yöntem açısından orijinal bir çalışma olduğu söylenebilir. Ayrıca Girişimcilerin iş kurma ve yürütme konusunda karşılaşılabileceği problemlere ilişkin alt ve ana problemlerin ve girişimcilerin KOSGEB Desteklerinden yararlanma konusunda karşılaşılabileceği problemlerin, hem genel olarak hem de çeşitli faktörler göz önüne alınarak net bir biçimde sıralanması ve önem derecelerinin net olarak ifade edilmesi bakımından araştırmamız önem arz etmektedir.

Çalışmamızda kullanılan SWARA yönteminin, bir ÇKKV yöntemi olsa da sosyal bilimlerde çokça araştırma konusu olan; sorunların değerlendirilmesi, bir konuyu etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi gibi çokça rastlanan problemlerin çözümünde rahat bir biçimde kullanılabileceği düşünülmektedir. Bu bakımdan ileride bu ve benzer konulu çalışmalarda SWARA yöntemi kullanılabilir.

Çalışmamızda belirlenen ana problemler, alt problemler ve problemler literatür incelemesi sonucunda elde edilen bilgiler yorumlanarak oluşturulmuştur. Bu bakımdan bakış açısının değiştirilmesi halinde, farklı ana problem, alt problem ve problem grupları oluşturulabilir. Farklı yöntemler kullanılarak, farklı problemler kullanılarak ve uygulama yapılan kişi sayısı artırılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Acar, F. (2013). Türkiye Ekonomisine Genel Bakış (2001-2013). *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Dünyası Dergisi*, 1 (2), 15-32.
- Ahmetoğlu, G., Premuzic, T. C., Klinger, B. ve Karcisky, T. (2017). *The Wiley Handbook of Entrepreneurship*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Akçakoca, C. (1997). *XX. Yüzyıl Aydın Tarihi ve İnanç Coğrafyası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Akdağ, M. (1974). *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*. İstanbul: Barış Yayınevi.
- Akdemir, A. (1996). *Girişimcilik Kültürü*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Yayınları.
- Akgemci, T. (2001). *KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*. Ankara: T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Yayını.
- Akmut, Ö., Aktaş, R. ve Aykaç, B. (2003). *Girişimciler İçin İşletme Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri* (1.Baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Aktürk, E. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi, Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Düzce.
- Akyol, M. V. (2020). *KOSGEB Devlet Desteği Alan Genç Girişimcilerin Karşılaştığı Problemler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alimardani, M., Zolfani, H. S., Aghdaie, M. ve Tamosaitiene, J. (2013). A Novel Hybrid SWARA and VIKOR Methodology for Supplier Selection in an Agile Environment. *Technological and Economic Development of Economy*, 19 (1), 533-548.
- Antoncic, B. ve Hisrich, R. (2003). Clarifying the Intrapreneurship Concept. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 10 (1), 7-24.

Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı (Rev. No. 6) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 11.04.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1229/arge-ve-inovasyon-destek-programi> adresinden erişildi.

Araştırma-Geliştirme, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 13) (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 11.02.2019. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1229/arge-ve-inovasyon-destek-programi> adresinden erişildi.

Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Arslantaş, C. C. (2001). Girişimcilikte Yaratıcılık ve Yenilik. *İÜ İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 12 (38), 17-23.

Aşkın, A., Nehir, S. ve Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6 (2), 56-72.

AYTO (2018). *AYTO 2017 Faaliyet Raporu*. Aydın: Aydın Ticaret Odası.

Aytaç, M. ve Gürsakal, N. (2015). *Karar Verme*. Bursa: Dora Basımevi.

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 139-160.

Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.

Ayyıldız, E. ve Demirci, E. (2018). Türkiye'de Yer Alan Şehirlerin Yaşam Kalitelerinin SWARA Entegreli TOPSIS Yöntemi ile Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 67-87.

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 30479, Kararname No:4, 15.07.2018. 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf> adresinden erişildi.

- Bakırtaş, H. ve Tekinşen, A. (2006). E-Ticaretin Girişimcilik Üzerindeki Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 125-138.
- Baktır, S. (1997). *Ticari İşletme Hukuku*. İzmir: Barış Yayınları.
- Berberoğlu, G. N. (Ed.) (2004). *Genel İşletme* (4. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bilge, E. (2018). *Kurumsal Müşterilerin Banka Tercihinde Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri: Aydın İlinde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Birecikli, İ. B. (2008). Yüzüncü Yılında II. Meşrutiyet'in İlanı Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Akademik Bakış*, 2 (3), 211-226.
- Bocutoğlu, E. (2012). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Boratav, K. (2014). *Türkiye İktisat Tarihi (1908-2009)* (19. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerin Önemi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 93-111.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.
- Bridge, S., O'Neill, K. ve Cromie, S. (1998). *Understanding Enterprise, Entrepreneurship and Small Business* (1st Edition). London: Macmillan Business.
- Bull, I. (1996). *Entrepreneurship: Perspectives on Theory Building*. Tarrytown: Elsevier.
- Candan, H. (2011). Osmanlı'dan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (2), 157-174.
- Cömert, H. G. (2018). *Akdeniz Ülkelerinin Turizm Performansının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Çakır, E. ve Bilge, E. (2019). Bütünleşik SWARA- MOORA Yöntemi ile Kurumsal Müşterilerin Banka Tercihlerinin Belirlenmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (6), 269-289.
- Çakır, E. (2017a). Kriter Ağırlıklarının SWARA – Copeland Yöntemi ile Belirlenmesi: Bir Üretim İşletmesinde Uygulama. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 42-56.
- Çakır, E. (2017b). Kentsel Dönüşüm Kapsamında Müteahhit Firmanın SWARA- Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Seçilmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 79-95.
- Çakır, E. (2018). Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) Yazılımı Seçiminde Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri: Bir Belediye Örneği. *Business, Economics and Management Research Journal- BEMAREJ*, 1 (1), 15-30.
- Çakır, E. ve Akel, G. (2017). Evaluation Of Service Quality Of Hotel And Holiday Reservation Web Sites In Turkey By Integrated Swara-Gray Relationship Analysis Method. *Pressacademia Procedia*, 3 (1), 81-95.
- Çakır, E. ve Kutlu Karabıyık B. (2017). Bütünleşik SWARA-COPRAS Yöntemi Kullanarak Bulut Depolama Hizmet Sağlayıcılarının Değerlendirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10 (4), 417-434.
- Çakır, E. ve Sezen Akar, G. (2017). Bütünleşik TOPSIS ve SWARA Yöntemi ile Makine Seçimi: Bir Üretim İşletmesinde Uygulama. *International Journal of Akademic Value Studies*, 3 (13), 206-216.
- Çelik, A. (2006). Bir İstihdam Politikası Olarak Girişimcilik. Sözlü Bildiri. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kongre Dizisi:11, No:86, Kırgızistan-Bişkek*. 467-476.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çelik, G. M. (2018). *Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri-TR71 Düzey 2 Bölgesi Üzerine Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler* (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15), 229-247.
- Çetinkaya, A. Ş. ve Ay, K. (2017). KOSGEB Girişimcilik Desteklerinin Amacına Ulaşma Düzeyi: Konya İli Araştırması. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17 (30.Yıl Özel Sayısı), 19-34.
- Çınaroğlu, E. (2019). Fortune 500 Listesinde Yer Alan Otomotiv Sektörü Firmalarının SWARA Destekli COPRAS Yöntemi ile Değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 593-611.
- Çolakoğlu, F. K. (2018). *KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Neticesinde İşyeri Açanların Mevcut Durumları ile İlgili Bir Değerlendirme (2015-2018 Yılları Elâzığ Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Çöğöğlü, M. (2003). *Hukuku Mevzuatı*, Ankara: Çözüm Araştırma Eğitim ve Danışmanlık.
- Çöğürçü, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal. Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 65-80.
- Dahooie, J. H., Beheshti, E., Vanaki, A. S. ve Firoozfar, R. H. (2017). Competency-Based IT Personnel Selection Using a Hybrid SWARA and ARAS-G Methodology. *HEIDARY DAHOOIE et al, Human Factors and Ergonomics in Manufacturing*, 28 (6), 5-16.
- Demircan, N. (2000). *Girişimcilik ve Girişimcilerin Kişilik Özellikleri Konusunda Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze İleri Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.
- Demirez, M. ve Cebeci, R. (2005). *Türkiye’de Girişimciliğin Tarihçesi ve Girişimcilerin Sosyolojik Profili*. KOSGEB GGM Ulusal Girişimcilik Raporu Bölüm II. Ankara: KOSGEB Yayını.

- Denizalp, H. (2007). *Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberi*, Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.
- Dilsiz, İ. ve Kölük, N. (2005). *Meslek Yüksekokulları İçin Girişimcilik* (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dolgun, U. (2003). *Girişimcilik*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği* (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Durak, İ. (2011). Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 191-215.
- Durmaz, K. İ., Çalış, A. ve Gencer, C. (2020). Türkiye'deki Düzey-1 Bölgelerinin Eğitim Göstergeleri Açısından Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Değerlendirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13 (1), 13-25.
- Durmaz, K. İ. (2019). *Stokastik Çok Kriterli Karar Vermede Yeni Bir Yöntem: SWARA-SMAA-2 ve Savunma Sanayinde Uçak Seçimi Uygulaması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Emsen, S. (2003). Türkiye'de 1994-2001 Döneminde Uygulanan İstikrar Politikaları. *Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 86-108.
- Engin, C. ve Göllüce, E. (2016). 2008 Küresel Finans Krizi ve Türkiye Üzerine Yansımaları, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 27- 40.
- Er, P. H. (2013). Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 75-85.
- Ercan S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (49), 59-82.
- Erdem, B. ve İslatince H. (Editörler) (2012). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Erdoğan, B. Z. (Ed.), (2008). *Girişimcilik ve KOBİler Teori ve Uygulama* (1.Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Erdoğan, B. Z. (Ed.) (2020). *KOSGEB Girişimcilik El Kitabı*. Ankara: KOSGEB Yayını.
- Erdoğan, B. Z. ve Eroğlu, E. (Editörler) (2014). *Pazarlama Yönetimi* (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ergin, C. (2002). *İnsan Kaynakları Yönetimi (Psikolojik Bir Yaklaşım) İş ve Yönetim Serisi 11* (2. Baskı). Ankara: Academyplus Yayınevi.
- Ersoy, A. (2008). *İktisadi Teoriler ve Düşünceler Tarihi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fayolle, A. ve Kyrö, P. (2008). *The Dynamics Between Entrepreneurship, Environment and Education*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Fidan, Y. (2002). *Girişimci ve Girişimci Özellikleri (Sivas İli Örneği)*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Filion, L. J. (1998). From Entrepreneurship to Entrepreneurology Working. *Journal of Enterprising Culture*. 6 (1), 1-23.
- GEKA (2017a). *Aydın İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi (2017-2023)*. Denizli: Güney Ege Kalkınma Ajansı.
- GEKA (2017b). *Aydın İş ve Yatırımı Ortamı*. Denizli: Güney Ege Kalkınma Ajansı.
- Gelişen İşletmeler Pazarı KOBİ Destek Programı (Rev. No. 4) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 02.04.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1233/kobi-finansman-destek-programi> adresinden erişildi.
- Genel Destek Programı (Rev. No. 10) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 03.04.2018. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimciliği Geliştirme Destek Programı (Rev. No. 2) (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 09.09.2019. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-destek-programi> adresinden erişildi.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı İşGEM/TEKMER Programı Uygulama Esasları

(Rev. No. 1) (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 09.08.2019. 11.11.2019 tarihinde

<https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/%C4%B0%C5%9EGEM->

[TEKMER/2019.09.27_%C4%B0%C5%9EGEM_TEKMER_Program%C4%B1_Uyg](https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/%C4%B0%C5%9EGEM-TEKMER/2019.09.27_%C4%B0%C5%9EGEM_TEKMER_Program%C4%B1_Uyg)

[ulama_Esaslar%C4%B1.pdf](https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/%C4%B0%C5%9EGEM-TEKMER/2019.09.27_%C4%B0%C5%9EGEM_TEKMER_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf) adresinden erişildi.

Girişimciliği Geliştirme Destek Programı Yeni Girişimci Programı Uygulama Esaslarının

(Rev. No. 2) (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 03.10.2019. 11.11.2019 tarihinde

[https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-](https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-destek-programi)

[destek-programi](https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-destek-programi) adresinden erişildi.

Girişimcilik Destek Programı (Rev. No. 9) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 27.03.2018.

11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (2010). KOSGEB Resmî Web Sitesi.

05.06.2010. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 10) (2015). KOSGEB Resmî Web

Sitesi. 17.12.2015. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden

erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 11) (2016). KOSGEB Resmî Web

Sitesi. 16.05.2016. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden

erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 12) (2016). KOSGEB Resmî Web

Sitesi. 26.10.2016. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden

erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 14) (2017). KOSGEB Resmî Web

Sitesi. 16.03.2017. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden

erişildi.

Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 15) (2017). KOSGEB Resmî Web

Sitesi. 28.12.2017. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden

erişildi.

- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 16) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 27.03.2018. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 18) (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 27.05.2019. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 2) (2011). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 26.07.2011. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 3) (2012). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 02.08.2012. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 4) (2013). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 15.03.2013. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 5) (2013). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 08.07.2013. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları (Rev. No. 8) (2015). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 28.09.2015. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Gümüş, U. T. ve Öziç H. C. (2018). Finansal Performans Değerlendirme Kriterlerinin Ağırlıkların Hesaplanmasında Ahp ve Swara Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4 (14), 1324-1332.
- Günay, S. N. (2017). *AHP ve VIKOR Yöntemlerine Dayalı Yeşil Tedarikçi Seçimi ve Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Güney, S. ve Nurmakhamatuly, A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18), 62-86.
- Haşiloğlu, A. S., Kaya, M. D. ve Haşiloğlu, S. B. (2010). E-Girişimcilik Araçları ve Türkiye'deki e-Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 265-278.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship* (4th Edition). Boston: McGraw Hill.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: International Differences in Workrelated Values*. Beverly Hills: Sage Publications.
- İnce, M. (2019). KOSGEB Yeni Girişimci Desteğinin İşletme Faaliyet Süresine Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), 819-835.
- İnce, E. (2017). *Girişimciliğin İlk Aşamasında Finansman Temin Yolları ve Finansman Temininde Karşılaşılan Sorunlar: Gaziantep İlinde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- İpekçi, A. (2019). *Türkiye'de Yapılması Planlanan Sualtı Akıntı Enerji Tesisi Kurulumu İçin SWARA ve WASPAS Yöntemleri ile Yer Seçimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İraz, R. (2005). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler* (1. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- İrmiş, A., Durak, İ. ve Özdemir, L. (2010). *Girişimcilik Kültürü, Anadolu Girişimciliğinden Örnekler* (1. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- İSO (2020). *İSO 500 Resmî Web Sitesi*. 05.02.2020 tarihinde <http://www.iso500.org.tr/> adresinden erişildi.
- İş Birliği Destek Programı (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 26.11.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6850/is-birligi-destek-programi> adresinden erişildi.

- İŞKUR (2019). *Aydın İli İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu 2018 Yılı Faaliyet Raporu*. 05.02.2020 tarihinde <https://media.iskur.gov.tr/30057/aydin.pdf> adresinden erişildi.
- İşletme Geliştirme Destek Programı (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 28.08.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6798/isletme-gelistirme-destek-programi> adresinden erişildi.
- Juodagalvienė, B., Turskis, Z., Šaparauskas, J. ve Endriukaiytė, A. (2017). Integrated Multi-Criteria Evaluation Of House's Plan Shape Based On The EDAS And SWARA Methods. *Engineering Structures And Technologies*, 9 (3), 117-125.
- Kahyalar, V. (2014). *Başarılı Bir İşletme İçin Yeni Girişimcilik* (1.Baskı). İstanbul: Erguvan Yayıncılık.
- Karabašević, D., Stanujkić, D., Urošević, S. ve Maksimović, M. (2016). An Approach To Personnel Selection Based On Swara And Waspas Methods. *Bizinfo Journal Of Economics, Management And Informatics*, 7 (1), 1-11.
- Karadal, H. (Ed.) (2013). *Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik* (2. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Kepenek, Y. (1999). *Türkiye'nin 1980 Sonrası Sanayileşme Süreci: 75 Yılda Çarklardan Chiplere*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Keršulienė, V. ve Turskis, Z. (2011). Integrated Fuzzy Multiple Criteria Decision Making Model For Architect Selection. *Technological And Economic Development Of Economy*, 17 (4), 645-666.
- Keršulienė, V., Zavadskas, E. K. ve Turskis, Z. (2010). Selection of Rational Dispute Resolution Method by Applying New Step-Wise Weight Assessment Ratio Analysis (SWARA). *Journal of Business Economics and Management*, 11(2), 243-258.
- Kibar, S. (2019). *KOSGEB Yeni Girişimci Destek Programından Yararlanarak İşyeri Açan Girişimcilerin Yaşadıkları Sorunlar ve Karşılaştıkları Fırsatlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

KOBİ Finansman Destek Programı (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 16.10.2019. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1233/kobi-finansman-destek-programi> adresinden erişildi.

KOBİGEL-KOBİ Gelişim Destek Programı (Rev. No. 4) (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 25.09.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/3288/kobigel-kobi-gelisim-destek-programi> adresinden erişildi.

KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 23.01.2019. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6492/stratejik-urun-destek-programi> adresinden erişildi.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 14(2), 209-226.

KOSGEB (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 07.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/337/vizyon-ve-misyon> adresinden erişildi.

KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri Uygulama Esasları (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi, 21.03.2019. 11.11.2019 tarihinde https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Laboratuvar_Hizmetleri/UE-LAB-01_KOSGEB_Laboratuvar_Hizmetleri_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf adresinden erişildi.

KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı (2017). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 30024, Karar No: 2017/9941, 31.03.2017. 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/03/20170331M1-1.pdf> adresinden erişildi.

KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı (2009). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 27353, Karar No: 2009/15431, 18.09.2009. 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/09/20090918-2.htm> adresinden erişildi.

Kuratko, D.F. ve Hodgetts, R.M. (1998). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach* (4th Edition). Hinsdale: The Dryden Press.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik (2005). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 25997, Karar No: 2005/9617, 19.10.2005, 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051118-5.htm> adresinden erişildi.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2018). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 30458, Karar No: 2018/11828, 24.06.2018. 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180624-7.pdf> adresinden erişildi.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Teşvik ve Muafiyetleri Kanunu (1990). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 20498, Kanun No: 3624, 20.4.1990. 08.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20498.pdf> adresinden erişildi.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destek Programları Yönetmeliği (2010). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 27612. 15.06.2010. 11.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100615-4.htm> adresinden erişildi.

Küçük, O. (2005). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Küçükcalay, A. M. (2010). *İktisadi Düşünce Tarihi* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Leblebici, T. D. (2006). *Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Marangoz, M. (2016). *Girişimcilik* (3. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

- Murphy, P., Liao, J. ve Welsch, H. (2006). A Conceptual History of Entrepreneurial Thought. *Journal of Management History*, 12(1), 12-35.
- Müftüoğlu, M. T. ve Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Müftüoğlu, M. T. (2002). *Girişimcilik*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Müftüoğlu, M. T. (1996). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler: Sorunlar ve Öneriler*. Ankara: Sevinç Yayınları.
- Naktiyok, A. (2004). *İç Girişimcilik* (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Namal, M, Koçancı, M. ve Aksoy, B. (2018). KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Akademik Hassasiyetler*, 5 (9), 93-110.
- Oran, M. (2019). *KOSGEB Girişimcilik Destek Programı Kapsamında Kurulan İşletmelerin Karşılaştıkları Finansman Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Osmaniye İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Özbek, A. (2018). BİST'te İşlem Gören Faktoring Şirketlerinin Mali Yapılarının Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri ile Değerlendirilmesi, *Journal of Management & Economics*, 25(1), 29-53.
- Özçelik, Ö. ve Tuncer, G. (2007). Atatürk Dönemi Ekonomi Politikaları, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 253-266.
- Özdevecioğlu, M. ve Cingöz, A. (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, (32), 81-95.
- Özkaya, E. (2019). *KOSGEB Girişimcilik Destek Programından Faydalanarak Faaliyete Geçen KOBİ'ler Üzerine Bir Araştırma: Aydın İli Örneği*. KOBİ Uzmanlık Tezi, T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- Özkul, G. (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 343-366.

- Özkul, G. ve Dulupçu, M. A. (2007). Kişisel Gelişimin Girişimci Tipleri Üzerine Etkisi: Antalya- Isparta İllerinde Bir İnceleme, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2 (2), 67-92.
- Öztürk, M. (2003). *Fonksiyonları Açısından İşletme ve Yönetim* (1.Baskı), İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Özyılmaz, A. M. (2016). *Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Pehlivanoglu, F. ve Kayan, K. (2019). Türkiye’de Girişimcilik: Mevcut Durum Analizi ve Çözüm Önerileri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 58-78.
- Robbins, S. P. ve Coulter, M. (2002). *Management*, (7th Edition). New Jersey: Prentice Hall.
- Savaş, V. F. (2000). *İktisadın Tarihi* (4.Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Saygın, Z. Ö. (2019). *OECD Ülkelerinin Sağlık Göstergeleri Açısından Bütünleşik Çok Kriterli Karar Verme Yaklaşımı ile Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Schumpeter, J. A. (1993). *The Theory of Economic Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sciascia, S. ve De Vita, R. (2004). The Development of Entrepreneurship Research. *Liuc Papers n. 146, Serie Economia aziendale 19, aprile 2004*, 1-37.
- Segal, G., Borgia, D. ve Schoenfeld, J. (2005). The Motivation to Become an Entrepreneur. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 11 (1), 42 – 57.
- Sezen Akar, G. ve Doğan, B. (2020). Lojistik Sektöründeki Yöneticilerin İş Tatmini Faktörlerinin Değerlendirilmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 149-158.

- Sezgin, E. E. (2019). KOBİ'lerin Finansal Sorunlarının İncelenmesinde Dış Kaynak Sermayesinin Rolü: Diyarbakır İli Örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 225-233.
- Shukla, S., Mishra, P. K., Jain, R. ve Yadav, H. C. (2016). An İntegrated Decision Making Approach For ERP System Selection Using SWARA And PROMETHEE Method. *International Journal Of Intelligent Enterprise*, 3 (2), 120-147.
- SGK (2016). *2016 Yıllığı: İş Yeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler*. Ankara: Sosyal Güvenlik Kurumu.
- Sönmez, A. ve Toksoy, A (2014). Türkiye'de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 41-58.
- Stanujkic, D., Karabašević, D. ve Zavadskas, K. E. (2015). A Framework for the Selection of a Packaging Design Based on the SWARA Method. *Inzinerine Ekonomika Engineering Economics*, 26 (2), 181-187.
- Stratejik Ürün Destek Programı (2018). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 09.05.2018. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6492/stratejik-urun-destek-programi> adresinden erişildi.
- Şanlısoy, S. ve Kök, R. (2010). Politik İstikrarsızlık- Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği (1987-2006). *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 101-125.
- Tabakoğlu, A. (2009). *Türkiye İktisat Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Taşcı, D. ve Ulukan, İ. C. (Editörler) (2014). *Stratejik Yönetim 1* (2. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Konya: Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Tematik Proje Destek Programı (Rev. No. 4) (2014). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 09.04.2014. 11.11.2019 tarihinde <http://mevzuat.kosgeb.gov.tr/> adresinden erişildi.

- Thornton, P. H. (1999). The Sociology of Entrepreneurship. *Annual Review of Sociology*, 25 (1), 19-46.
- Tikici, M. ve Aksoy, A. (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TİM (2020). *Türkiye İhracatçılar Meclisi Resmî Web Sitesi*. 05.02.2020 tarihinde <https://tim.org.tr/> adresinden erişildi.
- Tokgöz, E. (2001). *Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi (1914 – 2001)*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci* (1. Baskı). Beta Yayınları: İstanbul.
- Topkaya, Ö. (2013), *İstihdama Katkısı Bakımından Girişimcilik: Güney Marmara Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TUIK (2020). *Türkiye İstatistik Kurumu Resmî Web Sitesi*. 01.07.2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Turan, Z. (2011). Dünyadaki ve Türkiye'deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (1), 56-80.
- TÜGİAD (1993). *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliği Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri*. İstanbul: Simge Ofis Matbaacılık.
- TDK (2019). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 31.07.2019 tarihinde <http://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Türk Ticaret Kanunu (2011). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 27846, Kanun No: 6102, 14.02.2011. 05.08.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> adresinden erişildi.
- Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı (Rev. No. 1) (2017). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 26.05.2017. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi> adresinden erişildi.

- Uygun, R. (2006). *Girişimci Türleri Ekseninde Girişimsel Fırsatların Tespitinde Beşerî Sermayenin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Ürper, P. (2017). *KOSGEB Yeni Girişimci Destek Programından Yararlanarak İş Yeri Açan Girişimcilerin Yaşadıkları Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ürper, Y. (Ed.) (2013). *Girişimcilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Van Praag, C. M. (1999). Some Classic Views on Entrepreneurship, *De Economist*, 147 (3), 311-335
- Verheul, I., Wennekers, S., Audretsch, D. ve Thurik, R. (2001). *An Eclectic Theory of Entrepreneurship: Policies, Institutions and Culture*. Amsterdam: Tinbergen Institute Discussion Papers.
- Vesković, S., Stević, Ž., Stojić, G., Vasiljević, M. ve Milinković, S. (2018). Evaluation of the Railway Management Model by Using A New Integrated Model DELPHISWARA-MABAC, *Decision Making: Applications in Management and Engineering*, 1 (2), 34-50.
- Weber, M. (1997). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu* (Çev. Aruoba, Z). İstanbul: Hil Yayınları (Eserin orijinali 1905 yılında yayımlandı).
- Worthington, W. J., Collins, J. D. ve Hitt, M. A. (2009). Beyond Risk Mitigation: Enhancing Corporate Innovation With Scenario Planning. *Business Horizons*. 52 (5), 441-450.
- Yalçın, B. (2007). *Elektronik Girişimcilikte Kullanılan Web Teknolojileri ve Bilişim Sistemi Olarak Perakende Satış Sistemlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı (2012). T.C. Resmî Gazete, Sayı: 28328. Karar No: 2012/3305, 19.06.2012. 11.11.2019 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120619-1.htm> adresinden erişildi.
- Yenal, O. (2003). *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi* (1. Baskı). İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık.

- Yeniçeri Ö. ve İnce M. (2005). *Bilgi Yönetim Stratejileri ve Girişimcilik* (1. Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Yıldırım, H. (2008). *Girişimcilik Ateşi ve İş Melekleri Temel Kavramlar ve Ateşte Çiçek Açtıran İş Melekleri*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Yurt Dışı Pazar Destek Programı (2019). KOSGEB Resmî Web Sitesi. 17.09.2019. 11.11.2019 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/7139/yurt-disi-pazar-destek-programi> adresinden erişildi.
- Yurtseven, H. R. (2007). *Girişimcilik: Küçük Bir İşletme Kurmak ve Yönetmek*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zimmerman, J. (2008). *Refining Definition of Entrepreneurship*. Michigan: Proquest Information and Learning Company.
- Zolfani, H. S., Pourhossein, M., Yazdani, M. ve Zavadskas, E. K. (2017). Evaluating Construction Projects Of Hotels Based On Environmental Sustainability with MCDM Framework. *Alexandria Engineering Journal*, 57 (1), 357-365.
- Zolfani, H. S. ve Zavadskas, K. E. (2013). Sustainable Development of Rural Areas Building Structures Based on Local Climate, *Procedia Engineering*, 57 (1), 1295-1301.
- Zolfani, S. H., Esfahani, M. H., Bitarafan, M., Zavadskas, E. K. ve Arefi, S. L. (2013). Developing A New Hybrid Mcdm Method For Selection of the Optimal Alternative of Mechanical Longitudinal Ventilation of Tunnel Pollutants During Automobile Accidents. *Transport*, 28 (1), 89-96.
- Zolfani, S. H. ve Bahrami, M. (2014). Investment Prioritizing In High Tech Industries Based On Swara-Copras Approach. *Technological and Economic Development Of Economy*, 20 (3), 534-553.
- Zolfani, S. H., Zavadskas, K. E. ve Turskis, Z. (2013). Design of Products with Both International and Local Perspectives based on Yin-Yang Balance Theory and Swara Method. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja* 26 (2), 153-166.

7. EKLER

Ek 1. Karar Verici Örnek Anket Formu

KOSGEB Desteği ile İş Kuran Girişimcilerin Karşılaştıkları Problemlerin Önem Düzeyinin SWARA Yöntemi ile Belirlenmesi Üzerine Bir Anket Çalışması			
Bu çalışmanın amacı, KOSGEB Desteği ile İş Kuran Girişimcilerin Karşılaştıkları Problemlerin SWARA yöntemi ile değerlendirilmesi önem düzeylerinin belirlenmesidir. Sizden ricamız aşağıda belirtilen yönergeler ışığında kriterleri sıralanmanız ve önem düzeylerinizi belirtmenizdir. Katkınızdan ötürü şimdiden çok teşekkür ederiz!			
Tuğrul BIYIK		Dr. Öğretim Üyesi Engin ÇAKIR	
1. Bölüm: Ana Problemler			
Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemsizi 4 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.			
Kriterin Önem Sırası	Kriterler		
	Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler		
	Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler		
	Mikro Çevre Kaynaklı Problemler		
	Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler		
Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.			
1. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
Lütfen bir sonraki aşamaya geçiniz			

2. Bölüm: Girişimci ve Girişimcinin Yakın Çevresi Kaynaklı Problemler			
Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemlisi 7 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.			
Kriterin Önem Sırası	Kriterler		
	Kişisel Özelliklerden Kaynaklanan Problemler		
	Mesleki, Teknik ve Ticari Bilgi Eksikliği		
	Tecrübe Eksikliği		
	Motivasyon Kaynaklı Problemler		
	Sağlık Problemleri		
	Kişisel Finansal Yetersizlik		
	Aile ve Yakın Çevre Kaynaklı Problemler		
Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.			
1. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
7. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
Lütfen bir sonraki aşamaya geçiniz			

3. Bölüm: Kurulan İşletme ve İşletmenin İç Çevresi Kaynaklı Problemler			
Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemsizi 8 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.			
Kriterin Önem Sırası	Kriterler		
	Yönetim ve Ortaklık Yapısı Kaynaklı Problemler		
	Finansman ve Muhasebe Kaynaklı Problemler		
	Üretim Kaynaklı Problemler		
	Satış Pazarlama Kaynaklı Problemler		
	İnsan Kaynakları/Çalışanlar Kaynaklı Problemler		
	Faaliyete Konu Ürün ve Hizmetler Kaynaklı Problemler		
	Faaliyet Gösterilen Yer Seçimi Kaynaklı Problemler		
	Fiziki ve Teknik Alt Yapı Yetersizlikleri		
Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.			
1. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
7. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
7. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
8. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
Lütfen bir sonraki aşamaya geçiniz			

4. Bölüm: Mikro Çevre Kaynaklı Problemler

Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemsizi 8 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.

Kriterin Önem Sırası	Kriterler
	İşgücü Piyasası Kaynaklı Problemler
	Müşteriler Kaynaklı Problemler
	Tedarikçilerden Kaynaklı Problemler
	Rakiplerden Kaynaklı Problemler
	İkame Ürünlerden Kaynaklı Problemler
	Dağıtım ve Lojistik Kaynaklı Problemler
	Finansman Kuruluşları Kaynaklı Problemler
	Yerel Altyapı ve Güvenlik Kaynaklı Problemler

Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmemekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

1. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
2. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
3. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
4. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
5. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
6. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
7. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi
7. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
8. Önem Düzeyindeki	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidi

Lütfen bir sonraki aşamaya geçiniz

5. Bölüm: Makro ve Uluslararası Çevre Kaynaklı Problemler

Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemsizi 8 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.

Kriterin Önem Sırası	Kriterler
	Politik Çevre Kaynaklı Problemler
	Yasal Çevre ve Yükümlülükler
	Ekonomik Çevre Kaynaklı Problemler
	Nüfus Yapısı ve Değişimleri ile İlgili Problemler
	Sosyo-Kültürel Çevre kaynaklı problemler
	Teknolojik Çevre Kaynaklı Problemler
	Doğal Çevre Kaynaklı Problemler
	Uluslararası Çevre Kaynaklı problemler

Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmemekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

1. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
4. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
5. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
5. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
6. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
6. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
7. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
7. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
8. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir

Lütfen bir sonraki aşamaya geçiniz

6. Bölüm: KOSGEB Desteklerinden Yararlanırken Karşılaşılabilen Problemler

Yönerge 1: En önemlisi 1 ve en önemsizi 9 olmak üzere sıralamanızı, aşağıdaki kriterlerin solunda bulunan sarı kutucuklara yazınız. Önem sırasına göre aşağıdaki listeye kriter atamaları yapılacaktır.

Kriterin Önem Sırası	Kriterler
	Destek Şartlarını Sağlama ve Devam Ettirme İle İlgili Problemler
	Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Alınması ile İlgili Problemler
	Başvuru Aşaması ile İlgili Problemler
	Değerlendirme Süreci ile İlgili Problemler
	Ödeme Talebi ve Destek Alma Süreci ile İlgili Problemler
	Mevzuatta Belirtilen Sürelere Uyuma ile İlgili Problemler
	Mevzuatta Yapılan Sık Sayılabilecek Değişiklikler
	Girişimcileri Hedef Alan Kötü Niyetli Kişi ve Kuruluşlar
	KOSGEB ile İletişimde Yaşanan Problemler

Yönerge 2: İlk sarı kutucuktan başlayarak, bir üstteki kriterle altındaki kriter arasındaki önem düzeyinizi yüzde olarak 5 ve 5'in katları biçiminde belirtiniz (Örneğin; %15 veya %90 gibi ve en çok %100 olmalıdır). Verdiğiniz değerler toplamının %100 olması gerekmekte ve karşılaştırılan her ikili kriter ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

1. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
2. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
3. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
4. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
4. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
5. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
5. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
6. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
6. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
7. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
7. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
8. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir
8. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriteri	
9. Önem Düzeyindek	KRİTER ATAMASI YAPILMADI	kriterinden	
		%	daha önemlidir

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Tuğrul BIYIK

Doğum Yeri ve Tarihi: Sarıkamış / 25.08.1984

Eğitim Durumu

Lisans: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İngilizce İşletme (2007)

Yüksek Lisans: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme
Yüksek Lisans Programı (2010)

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (91,25 YDS)

Rusça (Orta Düzey)

İş Deneyimi

KOBİ Uzman Yardımcısı: 2010-2015 KOSGEB Aydın Müdürlüğü

KOBİ Uzmanı: 2015-2020 KOSGEB Aydın Müdürlüğü

İletişim

E-Posta Adresi: tugrulbiyik@gmail.com